This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

B 697,850

Digitized by Google

ARTES SCIENTIA VERITAS 1837
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM CIRCUMSPICE

Digitized by Google

849.
L95
1901
v. 3

Digitized by Google

Digitized by Google

Obres de Ramon Lull

EDICIÓ ORIGINAL

FETA EN VISTA

DELS MILLORS Y MÉS ANTICHS MANUSCRITS

Volum III

Digitized by Google

PUBLICACIONS LULLIANES

Obres de Ramon Lull: edició original illustrada ab variants y facsímils dels més antichs m.ss., pròlechs, notes y glosaris, mostres de traduccions, etc.—Volums en 8ᵘ major, al entorn de 500 pàgines cadascun. Ademés dels tres pertanyents a l'edició Rosselló (1886-92), interrompuda per malaltia y mort de l'editor, n'hi ha d'aquesta continuació ara novament represa (1906) tres volums publicats:

—OBRES DOCTRINALS: **Doctrina Pueril. Libre del Orde de Cavallería. Libre de Clerecía. Art de Confessió:** ab 2 facsímils en fototipia y mostres de traduccions; pròlech general, variants y notes den *M. Obrador:* 1 vol. de més de 500 pags . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació:** tom I (caps. 1 al 59), ab proemi den *M. Obrador,* taula completa ab les rúbriques dels 366 capítols, mostres de traduccions llatines, facsímil policromat d'un m.s. del s. XV, comentaris y notes bibliogràfiques . . . . . 10 pts.

—**Libre de Contemplació:** tom II (caps. 60 al 102) ab facsímil policromat d'un altre m.s. quatrecentista, variants, notes y comentaris esplicatius, seguits d'un glosari dels mots dificultosos o més arcaichs de tota l'obra . . . . 10 pts.

EN PREPARACIÓ PERA L'ANY VINENT

—**Obres Rimades:** nova edició, espurgada de les apòcrifes y aumentada ab altres rims autèntichs, fin ara inèdits.

—**Libre de Contemplació:** tom III (caps. 103 al 168).

—BIOGRAFÍA LULLIANA: (*Vida* coetania anònima: antich text vulgar inèdit, confrontat ab dues versions llatines; passatges autobiogràfichs, documents, llegendes: crítica).

Vegi's dins el Pròlech del volum d'*Obres Doctrinals* el plà distributiu de tota l'edició (30 volums) y la *Taula cronològica.*

ALTRES EDICIONS LULLIANES

—**Libre d'Amich e Amat:** text original, ab facsímil; proemi, notes y glosari den *M. Obrador:* 1 vol. de 215 pags. en 8ᵘ . 2'50 pts.

Exemplars en paper de fil, perllongat, numerats . . . 4 »

—**Libre de les Besties:** (extr. del *Felix de Maravelles del mon):* ab introducció y glosari den *M. Obrador:* 1 vol. en 8ᵘ (de la Biblioteca Popular de *L'Avenç)* . . . . 0'50 pts.

—**Libre de la Doctrina Pueril:** text original; ab pròlech y notes den *M. Obrador:*—Barcelona, G. Gili editor, 1906: 1 vol. de 303 págs. en 8ᵘ, paper de fil . . . . 4 pts.

Digitized by Google

OBRES ORIGINALS

DEL

ILLUMINAT DOCTOR MESTRE RAMON LULL

LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU ❧ escrit a Mallorca ❧ & transladat darabic en romanç vulgar devers lany M.CC.lxxij. ❧ ❧ ❧ ❧ ❧

TRANSCRIPCIÓ DIRECTA

AB FACSÍMILS Y VARIANTS DELS MÉS VELLS MANUSCRITS,

PROEMI, NOTES Y GLOSARI

DEN

M. Obrador y Bennassar.

Tom II

PALMA DE MALLORCA

COMISSIÓ EDITORA LULLIANA

⋆ 1906 ⋆

Digitized by Google

En l'Estampa d'Amengual y Muntaner,—Conquistador, 30.
Palma de Mallorca

Digitized by Google

LIBRE DE CONTEMPLACIO

Vol. I.

(Acabament)

410689

Digitized by Google

Digitized by Google

ALS SUSCRIPTORS

LA publicació del tom actual no s'es poguda fer sense un compás d'espera, desgraciadament massa motivat. Mentres acabava d'estamparse aquest segon volum del *Llibre de Contemplació,* la delicada salut del meritíssim Mateu Obrador y Bennássar passá a greu malaltía, la qual li interrompé sos treballs y poch després li ocasionava la mort. ¿Qui ho haguera dit vuyt mesos abans, quant l'infatigable lullista tornava rejovenit a Mallorca, ple d'esperances y projectes, després de sortades investigacions a les biblioteques de Munich y Milan? ¡Quin plaç tan curt li restava per treure profit de tot aquell tresor lulliá qu'ell restituía a sa propia terra en fidelíssimes copies fotográfiques!

Dia 27 de Maig de 1909 sortí d'aquesta vida mortal aquell eminent lullista, en plena possessió de ses facultats, y ab tals mostres de fe, pietat y resignació, que bé donaven a conèixer com s'era penetrat del esperit de son Mestre. En ses derreres efusions aquell cor, tan ple de simpatía, no més de dues coses mostrá recança: de deixar sos infants dins l'orfanesa y d'abandonar a son començament la seua edició de les obres lullianes. No més haguera demanat deu anys encara de vida per atendre a sos fills y a la publicació d'aquestes obres, empresa de la qual ell era la columna mestra, l'operari insustituible. Unes aptituts escepcionals per l'ar-

Digitized by Google

queologia literaria, una preparació perfecta d'erudit y un gust tipográfich consumat feyen de N'Obrador l'home qui semblava suscitat aposta per realisar la nostra tasca. Així no es d'estranyar que devant sa pèrdua se sentís desconcertada la Comissió editora.

Tal es la causa de que surti ab notable retart aquest volum. A fi de no retardarlo més, s'hi prescindeix del glosari que N'Obrador hi volía afegir. Simplement embastat estava aqueix treball, per manera que, haventlo d'acabar un altre autor, reclamaría temps considerable. Per això la Comissió ha resolt ara reservar per la fi de tot el *Llibre de Contemplació* l'indicat glosari, considerant ademés que derrera l'obra ocupará un lloch més oportú que no entre diverses parts de la meteixa. Si N'Obrador pensava encabirlo dins aquest volum, era tan sols per la raó purament esterna de donar a tots els toms aproximada gruixa.

Lo que la Comissió ha volgut cumplir puntualment es posar aquí els dos fac-símils promesos desde'l volum anterior, que no estaven fets encara. Axí's pot veure que la publicació continuará lo meteix qu'abans, tret el valiosíssim concurs del qui n'era principal operari. Afortunadament entre'ls papers qu'ell ha deixats, resta material copiós de textes inèdits, sobre tot del meteix *Llibre de Contemplació,* ja preparats per donar a l'estampa. Prosseguir aquest llibre, qu'es obra capdal entre totes les del Autor, se proposa en primer terme la Comissió editora. Entre tant s'ha associat per la feyna el jove y distingit escriptor y poeta Miquel Ferrá, qui ja al costat de N'Obrador s'iniciava en la paleografía y erudició lulliana, ajudantli a transcriure els venerables manuscrits ab delicat esment y pulcritut escrupulosa.

Axí'ns prometem que podrá seguir endevant, beneída del B. Ramon Lull, la patriótica empresa en qu'han treballat fins a llurs derreres energíes els dos benemèrits mallorquins Jeroni Rosselló y Mateu Obrador de bona recordança, qu'en Deu hajen trobada la vera gloria.

Digitized by Google

De la XII[a] distinccio qui tracta com Deus ha recreada la natura humana.

¶ Cap. 60. *Com pertany a nostre Senyor Deu segons la sua bonea que sia recreador.*

DEUS *gloriós, poderós, abundós en tots bens!* Laor e amor e benediccio sia coneguda a vos e de vos: car enaxí com se pertany a la vostra bonea que ella aja dretura e poder e saber e vertut e santetat e que aja creades totes coses, enaxí li pertany segons sa dignitat que ella aja lo humanal lynatge recreat: car recreacio es cosa qui sana e munda e purifica los peccadors malautes, de sutzures e de mesquinèes e de culpes e de passions. ✠ 2. *Sènyer Deus!* Enaxí com es cuvinent cosa a la vostra deytat que ella sia recreacio nostra, enaxí per raó de la gran mesquinea e de la gran frevoltat en que es la nostra natura, es de necessitat a nosaltres que siam recreats per la vostra excellent bonea. ✠ 3. Enaxí, *Sènyer*, com creacio es sobject en lo qual es coneguda la

Digitized by Google

noblea e la vertut de vostra bonea, enaxí vos avets volgut recrear home per tal que recreacio sia sobject en lo qual sia demostrada la altea e la dignitat de vostra bonea.

4. *Senyor ferm, vertader, durable!* Lo do[1] que vos feés a home adoncs con lo creàs e li donàs esser, molt es gran do e maravellós e noble; mas molt major do li donàs con lo recreàs el mundàs del peccat. ⁂ 5. So per que recreacio fo, *Sènyer,* major do que no fo creacio, sí es per so car home, enans que fos en esser e era privat de esser, no era digne ni de posseyr gloria ni de posseyr pena; e puxes con fo en esser e fo caút en peccat, fo indigne de posseyr gloria e fo digne de posseyr pena, per la culpa que fo caúda en ell. ⁂ 6. On con vos, *Sènyer,* agués recreat home, fo home reebent més de gracia de vos per recreacio que no fo per creacio: car recreant donàs e perdonàs e mundàs home, qui dassò a reebre no era digne; e creant no feés als, mas que donàs esser a home, lo qual home no avía culpa en sí. On, segons assòs seguex que si vos fos vist bo per creacio, mellor fos vist per recreacio.

7. *Senyor gran, sobre totes granèes gran, e Senyor savi, sobre totes savièes savi!* La gran culpa qui caec en natura humana per peccat, no es neguna cosa qui aquella pogués levar ni delir dome, si no aquell qui home creà en mellor dignitat e en mellor disposicio que neguna de les altres coses; car si hom per peccat caec en major viltat e en pus àvol disposicio que neguna creatura, covenc que aquell quil levà de pus bax loc e de pus àvol condicio, que agués poder col pogués tornar en lo grau e en la dignitat on lavía pujat[2] enans del peccat. ⁂ 8. On, enaxí com nulla autra cosa no bastara a crear home si no la vostra deitat, covenc que la vostra deitat recreás la natura humana: car enaxí com per deitat fo creada natura de humanitat, enaxí covenc que per deitat fos mundada humanitat e tornada en

1. B, Lo don.—2. M, *haberet potestatem quâ posset illum reducere in gradum et dignitatem in quam elevaverat illum.*

Digitized by Google

noblea e en bonea de natura humana. ✠ 9. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car tant sots bo sobre totes bonèes e tant son totes coses baxes a la vostra bonea, que no es ángel ni home ni demoni ni nulla autra creatura qui pogués bastar a recrear home, si no vos tan solament.

10. Tuit nos alegrem ens consolem ens confiem, *Sènyer Deus,* en la vostra auta bonea; car enaxí com a la natura de vostre gran poder e a la natura de vostra gracia e a la natura de vostra dignitat e a la natura de vostra gran dretura pertany que home fos creat per ella, enaxí, *Sènyer,* per coveniment de natura de la vostra gran pietat e de la vostra gran caritat e de la vostra gran misericordia fo home recreat del peccat original. ✠ 11. On, loat e beneyt sia, *Sènyer,* aital senyor com vos, qui sots tan noble e tan honrat e tan vertuós; car segons ques tany a vostra bonea, ové que ella per natura de dretura aja creat home per servir ella, e per natura de vostra misericordia aja recreat home, per tal que hom sia loador e graydor de la vostra sancta bonea. ✠ 12. Si la vostra bonea, *Sènyer Deus,* agués creat home e nol agués recreat, no fora significat que vostra bonea fos tan gran com es significat ella esser gran, per so car ha volgut recrear home.

13. *Jesu Christ Sènyer!* Enaxí com lenya cremant no es occasio al foc que en ell sia calor, per so car lo foc la calor que ha no la ha de la lenya, mas de sí metex; enaxí la humanitat qui es en vos, per sí metexa sens ajustament de la deitat no pogra esser bastant a recrear la natura humana. ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* com bell palau o bell castell cové que sia fet o bastit de belles peres e de bella fusta[1] e de altres bellèes, enaxí la vostra humanitat covenc que fos acabada e cumplida e enbellida per lacabament e per la noblea de la deitat:[2] lo qual acabament ni la qual bellea no pogra esser en vostra humanitat, sens que no fos ajustada

1. M, *ex pulchris lapidibus et pulchris lignis.*—2. M, *perfecta et completa et ornata per perfectionem et nobilitatem Deitatis.*

Digitized by Google

ab la deitat. ✠ 15. Molt me don gran maravella, *Sènyer,* dels geometrians e estrolomians,[1] com poden tot lur temps despendre en comptar les mesures de les terres ni en comptar lo cors de les planetes ni dels signes ni de les altres coses vanes; e no compten la granea de cascuna de les vertuts qui son en vos, ni la gran multitut de vertuts qui son en vos.

16. *Liberal Senyor vertuós!* Segons que la nafra del peccat fo en home gran e profonda per lo peccat original, covenc que fos gran e nobla la metzina[2] per la qual aquella nafra se covenc curar. On, con lo peccat original sia nafra on sien en home dirivats tots peccats, covenc que daquell quins recreà del peccat original, sien dirivats tots enguents e totes sanitats e totes metgíes. ✠ 17. Si lenguent on covenc que suntás es sanás la nafra del peccat original no fos, *Sènyer,* de major forsa e de major quantitat que la nafra, ja nos pogra curar la nafra: on, per assò covenc que vos vos encarnássets e que ab la vostra sanc sanássets la nafra; la qual sanc es pus forts e en major noblea, que la malautía de la nafra no fo mala ni gran en culpa. ✠ 18. Con lo creador, *Sènyer,* sia de tan alta natura[3] e de tan nobla, cuvinent cosa sería que aquells qui son recreats fossen homens vertuosos e homens de gran noblea e homens qui molt amassen e molt honrassen e molt servissen lur senyor e lur salvador e lur creador.

19. *Ab benahuirat Senyor, lum dels lums e resplandor dels resplandors!* Loat siats vos e colt e servit per tots temps, car vos avets recreat lo humanal lynatge ab la vostra sanc preciosa, per tal quel vostre cors graciós sia motle e exempli a tots los benahuirats, com en ells senmotle e senform[4] multitut damor e de fervor e de devocio e de plors e de dolors a sostenir per lo lur creador. ✠ 20. *Jesu*

1. M, *Valde miror, Domine, de geometris et astrologis.*—2. B, la medicina.—3. A, de auta natura tant.—4. M, *ad figurandum et formandum in se ipsis.*

Digitized by Google

Christ Sènyer! Vos volgués esser ferit ab la lansa pel costat, e plac vos que la lansa entrás tan pregont en vos, tro que partís lo vostre cor per mig. On, tot assò volgués vos, *Sènyer,* per tal que enaxí com lo ferre de la lansa entrà en vos en lo pus pregont loc del cor, que enaxí per aquell colp fos tret lo pus greu peccat el pus pregont de la natura humana. ✠ 21. Enaxí, *Sènyer,* com arbre qui es carregat e ple de bells fruits e de bons, enaxí, com lo vostre beneyt cors penjà de la crou per recrear home, fo tota la crou carregada de fruits molts bells e molts nobles; car tota fo plena e carregada damor e de misericordia e de pietat e de justicia e de gracia e de humilitat e de paciencia.

22. *Essencial Senyor, perdurable per tots temps!* Enaxí com vos vengués[1] recrear home per gran abundancia de bonea e de amor e de vertut, enaxí nosaltres per gran defalliment damor e de devocio e de conexensa, nons movem nins entremetem que anem a murir[2] per amor de vos. ✠ 23. *Amorós Senyor ple de mercè!* Null hom no puría aesmar la gran desconexensa qui es en home; car nos veem que la somera, qui es bestia, senderoca per lo baus[3] si veu que son fill sen enderoc; e nos, qui som homens, veem que vos vos sots penjat en la crou per recrear nosaltres, e no veg homens qui per donar loor *(sic)* de vos, vajen pujar en la crou ni murir. ✠ 24. ¿Es, *Sènyer,* nulla maravella ni nulla oradura qui ab aquesta fassa a comparar, que bestia, qui es cosa sens enteniment e sens raó, aja major amor a sa par bestia que home qui ha enteniment e raó, e no am son creador ni son redemptor, tant que per ell vulla sí liurar a mort?

25. *Ab Rey gloriós, en lo qual es subirana saviea!* En axí com per lo moviment de la mola lo gra es atrissat e decorre menudament la farina, enaxí tota ora que denant mos

1. B, com vos volgués: M, *Sicut tu venisti.*—2. B, que anem morir.
3. B, per la baus: P, *videmus asinam se per ripam altissimam proiicere.*

Digitized by Google

ulls sia lo senyal de la crou, deuríen mos ulls decórrer de menudes lagremes. ✠ 26. Enaxí com lo molí mol lo blat per anar entorn,[1] vos prec, *Sènyer,* que fassats anar ma pensa e ma memoria entorn de la vostra noblea e de la vostra passio, per tal que giten mos ulls plors e ma boca suspirs. ✠ 27. Grans temps ha, *Sènyer,* que mos ulls no ploraren ni mon cor no amà ni ma boca no adorà ni pregà, per so car no fo en mon cor remembrada la gran passio que vos recreant nosaltres sostengués.

28. *Humil Senyor pacient!* Los greus treballs e les greus dolors que vos sostengués per recrear la natura humana, par me, *Sènyer,* que tot es mes quax a ublit,[2] e tot es negat denant aquells qui menassen a la mort temporal; e par me que coses vanes e de poc profit son remembrades e temudes e graídes. ✠ 29. *Ab Sènyer!* E con greu dolor está aparellada als homens qui son desconexents e desmembrants[3] de la gracia que vos lur feés, adoncs con los recreàs! car molt mellor sería dells que no fossen recreats, que no es con son recreats e puxes se perden per obres de peccats. ✠ 30. Lo vostre servu el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* vos reclama eus aora eus prega que pus tanta de gracia li avets feta quel avets volgut recrear del peccat original, que vos li fassats dons e gracies de vos a honrar e a amar e a servir e a loar; e enaxí com vos nol avets ublidat a recrear, que nol vullats ublidar a guardar ab los ulls de la vostra misericordia divina.

1. M, *Sicut molendinum conterit frumentum eundo in circulum.*—2. M, *videtur mihi esse fere positos in oblivione.*—3. M, *ingrati et immemores.*

Digitized by Google

¶ CAP. 61. *Com per encarnacio divina fo delit peccat original.*

DIVINAL *Senyor pacient!* Laor e honor e gloria e vertut sia coneguda e donada a vos e de vos, qui avets levada la natura humana de la gran viltat e de la gran mesquinea en que caec per raó del peccat de Adam: e vos, *Sènyer*, ab la vostra preciosa carn e ab lescampament de vostra beneita sanc avetsla tornada en lo grau subirà en lo qual la posàs, adoncs con la creàs. ⁂ 2. Tant pres, *Sènyer*, gran exalsament e gran honrament la nostra natura[1] adoncs con vos vos encarnàs, que lo greu liam de peccat se solvé es deslassà, enaxí que lo demoni no hac aquella senyoría en nosaltres, la qual hi avía enans que vos fossets encarnat. ⁂ 3. La vostra deitat, *Sènyer*, es tan nobla cosa e de tan gran sanctetat, que la natura humana en que ella sencarná covenc que fos purificada e sanada e sens tot peccat e sens tota culpa: car per la gran conveniencia de unio que fo feta enfre la natura divina e la natura humana, covenc que en la natura humana no fos nulla cosa viciosa, pus que fo ajustada ab la deitat, en la qual deitat es acabament de tota vertut e de tota bonea.

4. *Singular Senyor, sens par e sens companyó!* Enaxí com vostra deitat es poderosa que de no esser fassa esdevenir cosa avent esser, enaxí la vostra sancta deitat es poderosa de mundar e de purificar per recreacio la natura humana. ⁂ 5. *Vertader Senyor!* Enaxí com cosa privada no ha poder queus contrast en nulla cosa que vullats crear ni fer, enaxí nulla cosa avent esser no es poderosa de

1. M, *Adeo magnam exaltationem et honorationem accepit, Domine, nostra natura.*

Digitized by Google

moure contrast a nulla cosa que vos ne vullats ordonar ni fer. ☙ 6. Car enaxí com una poca gota daigua se delex es consuma tost con cau en gran foc, enaxí, *Sènyer,* tant es de gran vertut la vostra deitat, que tot peccat covenc esser delit e mundat en la humanitat en la qual la sancta persona del Fill fo encarnada.

7. *Ab suau Senyor, piadós, vida e confort dels benabuirats!* Si natura dome es luny en natura e en noblea e en bonea a la natura de la vostra deitat, vos, *Sènyer,* sots aquell qui us acostàs a la nostra natura tant tro que volgués esser vera humana natura. ☙ 8. Si natura humana, *Sènyer,* agués poder ques lunyás de vos e queus fugís per tal que nous encarnàssets en ella, bé ho feera, car sa natura li ho condona per raó de sa frevoltat e de sa mesquinea; mas la vostra natura divina, qui es font de tots bens e es forsa sobre totes forces, sacostà a natura humana e encarnàs en ella, per tal que a sí la ajustás, e per lajustament vostre reebés recreacio. ☙ 9. Si vos, *Sènyer,* nous acostàssets a natura humana, ja natura humana no sacostara a vos; e si vos nous encarnàssets, ja natura humana no fora recreada; e pus no fos recreada, tots temps fora privada natura humana daquell honrament e daquella noblea en la qual la exalsàs, adoncs con la creàs.

10. *Sanctisme Senyor sens null defalliment!* Amor es tan nobla cosa en sí e tan bona, que aquelles coses qui son greus de fer ni de tractar veg quens aleuja, e veg quens fa acabar leugerament les coses qui son de greu treball. On, con nosaltres, *Sènyer,* siam tam bé ajudats per amor, ¡quant més, doncs, la amor qui fo unida enfre la vostra deitat e la vostra humanitat fo occasio que tot peccat fos delit en la natura humana, per raó del ajustament que feu ab la deitat! ☙ 11. Si la natura humana que vos presés no fos purificada e mundada del peccat original per raó del ajustament que feu ab la divinal natura, ¿qual cosa, *Sènyer,* fora aquella qui pogués recrear tot lo humanal lynatge?

Digitized by Google

✠ 12. Beneyta sia, *Sènyer,* la noblea e la bonea de la vostra divinal essencia: car tant es abundosa de tots bens, que ella es bastant a recrear la natura en que sencarnà, e es poderosa a recrear tot hom qui aja pres baptisme en vera fe e qui sia obedient als vostres raonables manaments.

13. *Ab Rey gloriós, amable, amorós!* Enaxí com en la natura humana caec més de mal e més de dampnatge per lo peccat original que en nulla autra cosa, enaxí en natura humana caec més de bé e més de profit per la encarnacio que vos, *Sènyer,* feés en ella. ✠ 14. Tot lo dan e tot lo desastre qui en home caec per lo peccat de Adam, tot se restaurà es revenc, *Sènyer,* per la sancta encarnacio qne vos presés en nostra dona Sancta María. ✠ 15. Per la vostra beneita encarnacio, *Sènyer,* fo la natura humana en major honrament e en major noblea que no fo per peccat original en viltat ni en mesquinea ni en culpa: car major cosa es al humanal lynatge que home sia unit ab essencia divina, que no es home esser desobedient a son Senyor divinal, jassía que sia gran culpa e greu.[1]

16. *Ob sancta lugor, resplandor e endressament dels catòlics!* Enaxí com per natura los uns corses se muden duna qualitat en altra, segons que les unes qualitats han en aquells major poder o menor, enaxí, *Sènyer,* per lo divinal ajustament qui fo fet de vostra deitat ab la humanitat, fo la humana natura recreada, e fo tot lo peccat delit en ella; e sanada e mundada fo en ella tota malautía del peccat. ✠ 17. Sil bo exert qui es empeltat en lo mal arbre[2] ha vertut e proprietat dalterar lo fruit en bona natura e en dolsa, ¡quant més, doncs, *Sènyer,* la sancta divinal essencia purificà e mundà la natura humana de peccat, per raó del ajustament que fo en ella! ✠ 18. Con lo sol aja, *Sènyer,* tan gran claror e tan gran calor que consuma la fumositat e la grossea del aer e leva la neula[3] e la corromp sobre la fas

1. M, *quamvis hæc sit magna et gravis culpa.*—2. M, *Si bonus surculus qui est insertus in mala arbore.*—3. M, *consumat nebulam.*

Digitized by Google

de la terra, ¡quant més aquell Senyor qui es creador del sol hac poder de levar e de mundar lo peccat del lynatge humà, per raó de la encarnacio que fo en ell![1]

19. *Senyor alt, Senyor gran, Senyor bo!* Enaxí com vos ennobleís e honràs e engranís la humanitat que presés individuenca, per so con la ajustàs ab la deitat, enaxí honràs tots los individuus humans ab la individuenca humanitat que presés, per so car volgués que cascun home fos del lynatge de la carn e de la sanc del qual fo la carn e la sanc que vos presés. ✠ 20. Enaxí com la vostra humanitat, *Sènyer,* fo honrada e creguda[2] per so car ella, qui ha comensament e terme, fo ajustada ab cosa qui no ha comensament ni terme, enaxí tota la natura humana fo honrada e ennobleyda, per so car la vostra humanitat volc per nos plorar e treballar e murir. ✠ 21. Doncs amat e loat e beneyt e honorificat siats vos, *Sènyer Deus,* qui ab infinitat e ab eternitat e ab acabament de poder e de saber e de vertut avets exaltada e honrada la vostra humanitat, e ab la vostra humanitat avets exaltat tot lo humanal lynatge.

22. *Divinal Senyor, durable en tots temps!* Con vos ajats per encarnacio e per passio delit lo peccat original, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos vullats per la vostra misericordia consumar e delir tots nostres peccats e totes nostres culpes. ✠ 23. Con vos, *Sènyer,* ajats tant hom sanat e mundat del peccat de Adam, prec vos que vos vullats aver misatges molts, qui porten per totes les terres, novelles daquest purificament e daquest restaurament qui es fet als homens per raó de la vostra encarnacio. ✠ 24. *Jesu Christ Sènyer!* Per defalliment de misatges son moltes terres en les quals nos denuncia nis preíca lo gran exalsament nil gran restaurament que tuit avem pres per la vostra sancta encarnacio. On, pus per encarnacio vos avets honrada tant

---

1. M, *ratione incarnationis quam fecit in humana natura!*—2. M, *fuit honorata et exaltata: (creguda* participi de *créxer).*

Digitized by Google

la vostra humanitat, prec vos que la honrets daitant que per totes terres la fassats amar e honrar e beneyr.

25. *Ah Senyor misericordiós, confort e consolacio nostra!* A vos sia coneguda tota vertut e tota noblea e tota bonea; e a mi, *Sènyer*, sia coneguda e atribuída tota culpa e tot defalliment e tota cobeea: car vos, *Sènyer*, per la vostra gran misericordia, feés sacrifici de la vostra sancta humanitat, per tal quel humanal lynatge ne fos restaurat. E jo, *Sènyer*, he tanta de cobeea en mi, que de les miques de taula quim romanen, no sé donar als pobres qui per amor de vos me requeren. ✠ 26. ¿Es, *Sènyer*, nulla cosa tan maravellosa ni tan estranya com aquesta, que vos ajats donat vos metex a mort per amor de nosaltres, e nos no vullam donar per amor de vos a nostres pruxmes daquelles coses quins sobren a la taula, les quals nons fan necessitat? ✠ 27. *Ah Jesu Christ Senyor!* Con vos ajats tantes damors fetes al vostre servu, el vostre servu aja tam poc fet per la vostra amor, ¿ques fará, *Sènyer*, lo vostre esclau ni qual consell pendrá, mas que a vos do tota noblea e tot honrament, e tot bé vos conega, e a mi conega tota viltat e tota desconexensa e tota oradura?

28. *Senyor desijat, Senyor amat, Senyor honrat!* Si vos avets recreat lumà lynatge en la sancta crou, e vos avets molt fortment encarregat tot lo humanal lynatge de la gran amor que li avets feta. ✠ 29. Tant som, *Sènyer*, encarregats tuit de la gran passio e del gran treball e de la angoxosa mort que vos portàs per nos, que cor ne boca no poría pensar ni cogitar ni parlar la gran laor ni les grans gracies que cascun hom vos es tengut de fer. ✠ 30. Con vos, *Sènyer*, ajats al vostre servu e al vostre esclau aleujat lo peccat original en la sancta crou e lajats encarregat de vos a amar e a honrar e a servir, prec vos, *Sènyer*, que vos lo enamorets e latalentets de sostenir fams e sets e angoxes e treballs e mort, per la amor de son Senyor divinal.

Digitized by Google

¶ CAP. 62. *Com lumà lynatge fo recreat per la sancta passio de Jesu Christ.*

AH *Deus gloriós!* A vos laors e gracies e mercès, qui vengués recrear lumanal lynatge, sustinent pobrea e fam e set e calt e fret. ✠ 2. Vos, *Sènyer,* ploràs e lagremejàs e suspiràs e suàs e angoxàs, per tal que nos fóssem recreats; e vos fos menassat e desonrat e escarnit dementre quens recreàvets. ✠ 3. Per tal quel humanal lynatge fos recreat, volgués vos sostenir molts turments e molts treballs, e volgués esser ligat e nafrat, e crucificat e mort. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* con vos plac soferre tants de treballs e tants de mals per amor de nosaltres.

4. *Oh Senyor honrat, savi, piadós!* Enaxí com la lugor qui es en la lanterna no es de so qui es fora della, enans ho es de so qui es dintre ella, enaxí la recreacio del humanal lynatge no es de nulla altra cosa qui sia defora los vostres plors e les vostres dolors; enans ho es de los turments e de les nafres e dels menyspreaments qui foren fets al vostre benahuirat cors. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer,* com lanterna ardent es tota plena de lugor e de resplandor dintre sí metexa, enaxí lo vostre bonahuirat cors tot fo ple de dolors e dangoxes e de menyspreaments e de mort, adoncs con nos recreàs en la sancta crou. ✠ 6. *Jesu Christ Sènyer!* Enaxí com vos vengués recrear lumanal lynatge, plorós, dolorós, angoxós, assotat, desonrat, menyspreat, escarnit, nafrat e mort, enaxí es cuvinent cosa que los homens qui per aitals coses son recreats, que ab semblants coses amen

Digitized by Google

e honren e loen e beneesquen en aquest seggle lur salvador e lur senyor e lur recreador.

7. *Ah vertader Senyor, endressament e restaurament nostre!* Beneyt siats vos, car vos sabets que pus leugera cosa es a nosaltres dir que siam per amor de vos pobres e aontats e turmentats e morts, que nons es leugera cosa lo soferre.[1] ✠ 8. *Amorós Senyor!* Beneyt siats vos, a qui fo axí leugera cosa a soferre totes dolors e totes amargors, com es lo dir: car aitant es gran la amor que vos nos portàs al dia de la mort, que lo parlar el soferre fo a vos dous e plaent e saborós.[2] ✠ 9. Per so, *Sènyer,* com per la vostra sancta passio covenc que molts homens fossen recreats, covenc que en lo vostre cors caiguessen moltes de penes e moltes dangoxes e molts de treballs; e covenc que les hontes que hom vos dix e us feu fossen moltes,[3] e que la mort a que murís fos molt angoxosa: car axí com per vostra mort devíen esser molts homens recreats, covenc que en vostra mort fossen molts de turments.

10. *Eternal Senyor sens comensament e sens tota fi!* Enaxí com en Adam se corrompé e safollà la natura humana per cobeejament de delits temporals, enaxí segons raó se covenc que en lo vostre benahuirat cors fos recreada la natura humana per sosteniment de turments e dangoxes e de treballs. ✠ 11. *Jesu Christ Sènyer!* Vos volgués venir recrear lumà lynatge, e no volgués que altre lo recreás si no vos tan solament: e so per que vos metex lo volgués recrear, es per demostrar que enaxí com la vostra deitat covenc crear home, enaxí covenc que home fos recreat per vos, qui sots unit de deitat e dumanitat. ✠ 12. En les greus dolors, *Sènyer,* e en los greus treballs e en les moltes angoxes que vos portàs per amor de nos, se manifesta que la nostra recreacio fos a vos molt amable e a nosaltres de

1. M, *quàm sit facile talia sustinere.*—2. M, *quod dicere et sustinere tibi fuerit æquè dulce et placidum et amorosum et sapidum.*—3. M, *et oportuit ignominias quæ tibi fuerunt dictæ et factæ esse multas.*

Digitized by Google

molt gran necessitat; car on majors e més foren vostres turments, e pus amada vos fo nostra recreacio, e a nos nes vista nostra recreacio pus profitable.

13. *Oh amorós, oh vertuós, oh misericordiós Senyor!* En axí com tot lo mon fo corromput per corrompiment dome, enaxí covenc que aquell qui covenc esser recreador del mon, que fos Deu e home:[1] car jal mon nos pogra recrear per nulla cosa si no per cosa que fos Deu e home. ✠ 14. So per que lo recreador, *Sènyer,* covenc esser en esser divinal, sí es per so car hom no pogra aver per sí metex tantes de vertuts ni tantes de dignitats qui poguessen bastar a recrear lo mon; car enaxí com nulla altra cosa no basta a aver dignitat de crear lo mon, enaxí nulla altra cosa no pot bastar a recrear lo mon, mas vostra deitat. ✠ 15. So per que covenc esser lo recreador home, sí es, *Sènyer,* per so car lo mon covenc esser recreat ab treballs e ab dolors e ab mort. On, com aquestes coses no pusquen caer en la vostra deitat, covenc que la vostra deitat se unís ab humanitat, en la qual fos so per que hom covenc esser recreat. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car si la vostra deitat no fos unida ab la humanitat, ja vostra humanitat no agra pogut soferre tot lo treball qui covenc esser sofert en la natura humana quins recreà: lo qual treball hac poder de sostenir e de soferre,[2] per lajustament qui fo fet en ella de la vostra essencia divinal.

16. *Honrable Senyor, piadós, vertuós!* Enaxí com lo gra del blat no pot renovellar ni multiplicar, tro que es en la terra compudrit e tresportat de sa forma e es mortificat, e puxes ell es crexent e fructificant e es renovellat, enaxí vos volgués quel vostre benahuirat cors fos mortificat e turmentat e mort, per tal quens aportássets novell fruit e multitut de perdurable gloria. ✠ 17. Lo fruit nil multiplicament de gracia la qual venc per mortificament del vostre

1. M, *ita oportuit Recreatorem mundi esse Deum et hominem.*—2. M, *quem potuit sustinere et perferre.*

Digitized by Google

cors, no es, *Sènyer,* null hom quil pogués aesmar; car de la vostra passio no tan solament sen restaurà lumà lynatge, que enans ho feeren totes quantes coses ha en est mon creades.[1] ✠ 18. Car si hom no fos, *Sènyer,* recreat, totes les coses qui son fetes per servir home foren desordonades. On, per lordonament en que hom tornà per recreacio, foren tornades en ordonacio les coses qui son sobjugades a servir home.

19. *Liberal Senyor, gran sobre totes granèes!* Si lo bon cavaller en la batalla per son ardiment e per sa cavallería reeb molts de colps e moltes de nafres, enaxí vos, *Sènyer,* per so car lo vostre cors hac a portar tan gran peccat com cell de Adam el hac a delir, covenc que fos molt tribulat e molt turmentat e molt treballat e molt nafrat. ✠ 20. Lo vostre benigne cors, *Sènyer,* no tan solament fo tribulat ni crucificat en est mon per lo peccat original, que enans ho fo per tots los homens dirivats de Adam: car per tal que los homens presessen exempli en vos a amar e a honrar e a servir, volgués vos que vostre cors fos tribulat e mort per amor de nosaltres. ✠ 21. Lo vostre cors, *Sènyer,* no tan solament fo turmentat per aquells quil assotaven nil clavaven nil colastraven,[2] que enans ho fo per tots aquells quil escarníen e quil menyspreaven e qui no li avíen grat de la gran amor que vos lur portávets. On, dels grans treballs que hom pusca aver en est mon, son aquells con a hom no es graít ni guardonat[3] so que fa per aquells quil servici menysconexen e reprenen e escarnexen.

22. *Oh Senyor honrable, oydor de les vous dels cuitats e dels apoderats!*[4] Beneyt siats vos e tot so qui de vos es; car enaxí com vos mortificàs vostre cors per tal que nos vivíssem, enaxí, *Sènyer,* nosaltres mortificam nostra carn cada

1. M, *sed etiam omnia quæcunque in hoc mundo sunt creata.*—2. M, *qui illud flagellabant et crucifigebant et colaphizabant.*—3. M, *non habetur gratitudo nec remuneratio.*—4. M, *qui audis voces desolatorum et oppressorum.*

Digitized by Google

dia, per tal que la anima no muira en peccat. ✠ 23. Enaxí, *Sènyer*, com amor feu murir lo vostre cors, enaxí tant ama cascun hom sí metex, que per la gran paor que ha de murir, cascun hom sesforsa com pusca vivificar son cors. On, tant avem gran diligencia de vivificar lo cors, que la anima ne mortificam en peccat. ✠ 24. Com amor, *Sènyer*, fos occasio al vostre cors de murir, e la amor que nosaltres avem a nos meteys sia occasio al vivificament que donam als nostres corses, ¡quant será, *Sènyer*, aquell dia ques mut lo nostre desig, enaxí que si ara avem desig de viure per posseir los bens temporals, que ladoncs ajam desig de murir per loar vos e per honrar vos!

25. *Eternal Senyor gloriós!* Si l home qui no sab que ses mal ni dolor ni treball ni mort vol saber que es, vaja sen estar davant la crou e guart en ella; car en ella porá trobar e conèxer tots los mals e totes les angoxes e totes les dolors que hom pot aver en est mon. ✠ 26. Si es null hom, *Sènyer*, qui aja perduda amor e paciencia e leyaltat e devocio e esperansa e humilitat e continencia e dretura e misericordia e veritat, vaja sen davant la crou e contemple en ella; car totes estes vertuts e més encara trobará en ella. ✠ 27. Si aquells, *Sènyer*, qui no guarden en la crou ni remembren ni aperceben so que la crou significa no saben que ses mal ni dolor ni treball, no es nulla maravella; ne si aquells qui han perdudes vertuts no les cerquen ab la crou, no es maravella si no les atroben, car no les cerquen là on son.

28. *Ab vos, Sènyer Deus, cumplidor e atenedor de totes vostres promeses!* Vos qui tant honràs lo fust de la sancta crou, adoncs com en ella recreàs lumà lynatge, ¿vulríets vos honrar e ornar damor lo cor del vostre sotsmès, enaxí que de la gran passio que vos agués, fos ell tan escalfat e tan remembrat que a la boca donás suspirs e als ulls donás lagremes? ✠ 29. *Jesu Christ Sènyer!* Vos qui en la sancta crou nos avets recreats sostinent grans dolors e sofirent

Digitized by Google

greu mort: ara con sots en los sobirans cels, ¿volríets nos guardar[1] en est seggle tenebrós ab los vostres beneyts ulls misericordiosos,[2] per tal que fóssem nedejats e purificats de greus peccats e de grans culpes? ✠ 30. *Ab Sènyer Deus!* Devotament, ab molt gran alegría, sajonolla[3] lo vostre servu davant lo vostre beneyt altar, e leva sos ulls e ses mans envés la crou,[4] e faus gracies e mercès com vos li avets dada gracia dacabar esta distinccio, e confías en vostra ajuda, *Sènyer,* dacabar les altres distinccions, a gloria e a laor de son Senyor Deu.

1. D, volríets guardar.—2. M, *utinam nunc, quando es in supremo cœlo, velles respicere hoc sæculum tenebrosum tuis benedictis oculis misericordibus.*—3. C, D, sagenolla.—4. C, D, envés la creu.

Digitized by Google

De la XIIIª distinccio qui tracta de la Volentat divina.

¶ Cap. 63. *Com tots quants bens son, son volguts per la volentat divina.*

DEUS *piadós, misericordiós, exoidor daquells qui a vos se reclamen!* A vos gloria e mercès, qui avets en est seggle departits tots los bens en dues parts. Lo subirà bé el primer es, *Sènyer,* lo vostre benahuirat esser e totes aquelles coses qui pertanyen a vostre honrament e a vostra gran noblea: lo segon bé el jusà, es lesser nostre e totes les coses qui son a profit de nostre esser e a son mellorament. ✠ 2. *Honrable Senyor!* Al subirà bé avets volgut apellar e apropriar laor e amor e reverencia e honor e gracies; car totes aquestes coses son covinents que sien fetes de la vostra subirana bonea. ✠ 3. Vos, *Sènyer,* avets volgut quels homens vos aoren eus sopleguen eus amen eus obeesquen eus temen, per tal con sots amador del nostre bé e de la nostra gloria: car per vos a amar e a honrar e a servir e a beneyr e a obeir, esdevé als homens gloria e benahuiransa.

4. *Savi Senyor, sabedor de totes coses!* Enaxí com vos sots subirana bonea, enaxí covè que vos ajats més en vo-

Digitized by Google

De la · xvj · distinctio · qui tracta de la volentat divina · Com tots los bens son volguts per la volentat divina :: ¶ lxvj :—

Deus piados misericordios exoidor daquells qui a uos se reclamen · a uos gloria e merces qui auets en est setgle departits tots los bens en dues parts · lo subira · el primer es senyor lo vostre benauyrat esser / e totes aquelles coses qui pertanyen a vostre honrament · e a vostra gran noblea / lo segon be / senyor el jusa es lesser / nostre e totes les coses qui son aprofit de nostre esser / e a son millorament. ¶ Honorable senyor / al subira be auets volgut apellar / e appropiar laor / e amor / excellencia / e honor / e glories cor totes aquestes coses se

M.S. **D.** del s. XV: de la Biblioteca provincial de Mallorca.

Digitized by Google

Digitized by Google

ler los subirans bens que los jusans. Doncs aquells bens qui ordonadament son volguts per la primera entencio, deuen esser més volguts que aquells qui son volguts per la segona, per so car son mellors. ✱ 5. Con los bens, *Sènyer*, que nos posseym sien los menors bens e so qui es en vos sien subirans bens, no es digna cosa que nostre bé sia tant volgut en vostre voler com lo vostre. ✱ 6. Con los nostres bens, *Sènyer*, no sien sobrepujants sobre los vostres e los nostres bens sien sots los vostres, esdevenen los nostres bens servus e sotsmeses dels vostres. On, per assò se seguex quels vostres bens deuen esser volguts per la primera entencio, e los nostres bens per la segona entencio.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui visitats los vostres corals amics!* Senyoría e honor sia coneguda a vos: car enaxí com lo vostre bé per eternitat es adavantat del nostre bé qui ha comensament,[1] enaxí es covinent cosa que molt més sia volgut con sia vostre bé conegut, que no quel nostre bé sia donat a nos. ✱ 8. Car, *Sènyer*, en so que bé humà es bé comensat e termenat e alterat e sotsmès, no ha dignitat que tant deja esser volgut son esser com del bé divinal, qui no ha comensament ne fi ni nulla alteracio: lo qual ha accio e senyoría sobre tots altres bens. ✱ 9. Con los vostres bens, *Sènyer*, sien posseidors dels nostres e ells ajen accio sobre los nostres, per assò, *Sènyer*, tot so que vos volgués crear, tot ho volgués crear més a honor dels vostres bens que no a profit de les creatures que creàs. On, per assò tots los nostres bens multipliquen e melloren, on més nosaltres avem major amor e donam major honrament als vostres bens e a les vostres noblèes, que no a aquelles qui son honraments ni laors de nosaltres: car vos el vostre bé una cosa es.

10. *Ah Jesu Christ Sènyer, qui recreàs lo humanal lynatge!* Amat e loat sial vostre voler: car en so que vos sots

1. M, *antecedit nostrum, quod habet principium.*

Digitized by Google

acabat sens null defalliment, covè que en vostre voler sia volgut tot bé e tota vertut e tota benahuiransa; car tot quant es digne de esser volgut en vostre voler, covè que en vostre voler sia volgut; e nulla cosa qui no sia digna de esser volguda en vostre voler, covè, *Sènyer*, que no y sia volguda. ☙ 11. Laor e gloria sia, *Sènyer*, al vostre voler: car per raó de la gran bonea qui es en vos, covè que sia propria cosa al vostre voler daver volentat com sien en esser totes quantes coses sien a laor del vostre beneyt esser. ☙ 12. Con lo vostre voler, *Sènyer Deus*, sia cumplit sens null defalliment, covè que en ell sia volgut que so qui es privat de esser sia en esser, pus que son esser sia a noblea de vostre esser; e so qui es privat de esser, covè que sia volgut en vos que no sia en esser, pus son esser no fos a noblea del vostre esser.

13. *Oh Senyor conexent sobre totes conexenses e amable sobre totes amors!* La vostra volentat covè esser amada e honrada e temuda e servida; car tots quants bens se fan per àngels e per homens, tots se fan per lo vostre voler: car sens quel bé no fos volgut en vos, no poría esser fet. ☙ 14. Tot lo bé que fan les plujes nils vents ni les calors ni les fredors en la terra, tots los devem grair, *Sènyer*, al vostre voler, car ja non puría esser fet negú, sens que no fos volgut per vos. ☙ 15. *Gloriós Senyor!* Los bens dels benahuirats qui son coneguts per la pena dels peccadors dampnats, tots los devem grair al vostre voler; car lo vostre voler vol dampnar aquells quin son dignes, per tal que en la pena daquells se conega la gloria dels justs.

16. *Ah excellent Senyor amorós!* A vos sia gloria e honor; car si no fos en vostre voler que los peccadors fossen turmentats en infern de lurs culpes, ja no fora vostre voler acabat voler, car defallira n voler,[1] con la gloria dels justs fos coneguda en paraís. ☙ 17. Con en vostre voler, *Sènyer*,

1. M, *quia deficeret in volendo*.

Digitized by Google

no aja natura ni proprietat don li venga voler mal de culpa ni no caia en vostre voler null defalliment, covénse que tot so sia volgut per vos on bés seguesca ni ordonament; e no es nulla cosa creada qui pusca empatxar ni embargar al vostre voler null bé qui sia cuvinent a esser volgut en vostre voler. ✠ 18. On, adorada e loada e magnificada sia, *Sènyer Deus,* la vostra sancta volentat, qui no vol null peccat ni no es amadora de null defalliment, ni les males obres quels peccadors fan nos fan per vostre voler; car vostre voler no ama aquelles, enans ama e vol lo bé quis seguex de les males obres quels peccadors fan: lo qual bé es lo coneximent de la vostra justicia e la gloria dels justs que gloriejats en paradís.

19. *Oh bonabuirat Senyor, loat sobre totes laors!* Amat e honrat e servit siats vos, car tots quants bens son creats ni esdevenguts, tots son en vostre voler: car enans que fossen en esser, ja eren en vostre voler; car si no y fossen, ja no foren; e per so foren, con volguts foren.[1] ✠ 20. Si tots los bens qui son esdevenguts en esser fossen volguts per vos, *Sènyer,* enans que fossen; e depuxes con foren no fossen volguts per vostre voler, fora significat quel vostre voler no es acabat voler. On, con vostre voler sia acabat, covén se que tot bé qui fo volgut en ell ans que aquells bens fossen, que hi sia volgut ara quels bens son. ✠ 21. Con la vostra encarnacio, *Sènyer,* e la vostra passio fos necessaria a nosaltres per tal quen fossem recreats, es significat per assò quel vostre es acabat voler; car per so car bés seguex de la vostra encarnacio e de la vostra passio, jas fos que vos vos humiliàssets en lencarnar e aguéssets passio en la mort, per tot assò no us estegués de adur a acabament lo bé qui per vos fo volgut en recrear la natura humana.

22. *Amable Senyor misericordiós, abundós en tots bens!* Enaxí com la vostra durabletat comprèn tots los temps en

1. B, car volguts foren: M, *quia a te volita fuerunt.*

Digitized by Google

so que sots eternal, enaxí se cové que tots quants bens son creats sien compreses e encloses dins vostre voler, per lo qual cové que sien tots volguts. On, con jo, *Sènyer,* sia cosa avent comensament, per assò se seguex que tots los bens qui son, no son dins mon voler, car no caben en mi, per raó del comensament el termenament en que mon voler es termenat. ✠ 23. Con lo nostre voler, *Sènyer,* está en voler amar vos e honrar e servir vos, adoncs es bo lo nostre voler, per so car vol amar aquell per qui tots bens son volguts. Mas con nostre voler sia en amar e loar e honrar nos metex *(sic)* més que vos, no es lo nostre voler bon voler, per so car vol exausar voler termenat sobre volentat qui tots bens vol e comprèn e termena. ✠ 24. *Ah Sènyer!* ¡Con greus dolors e greus mals están aparellats al vostre sotsmès, qui quax tota sa volentat ha aúda en voler vans delits! On, placia a vos, *Sènyer,* que alterets mon voler en amar vos e en menysprear aquestes vanitats mundanes.

25. *Oh vos Sènyer Deus, qui amats tots aquells qui vos amen, e donats a tots aquells quius demanen!* Lo vostre servu el vostre servidor vos prega eus demana que vos endressets son voler, pus que la volentat vostra environa e comprèn totes les coses cuvinents a voler. ✠ 26. Si vos, *Sènyer,* endressats mon voler em fets amador dels bens volguts en vostre voler, e vos, *Sènyer,* me darets occasio de voler aver vertuts; car voler bé es occasio dajustament de vertuts. ✠ 27. Enaxí, *Sènyer,* com volentat qui sia amadora de bens es occasio a vertuts, enaxí volentat qui sia amadora de mals es occasio a vicis. On, con jo sia estat tan viciós, conec que ma volentat es estada amadora de mals.

28. *Humil Senyor, suau, vertader!* Con lo nostre voler qui es fenit e termenat se mellor e sendrès en amar bones obres, ¡quant es, doncs, *Sènyer,* alt e noble lo vostre voler, per qui totes bones obres son volgudes e fetes e endressades! ✠ 29. Loat e colt e servit sia, *Sènyer,* lo vostre sant voler: car enaxí com cor defall a saber tots los bens qui

Digitized by Google

per vos son volguts, e boca hi defall a nomenar aquells, e ulls hi defallen a veer aquells, e orelles hi defallen a oyr aquells, enaxí totes coses defallen a apercebre tota la bonea e tota la noblea qui es en vostre voler qui tants bens vol; car no poden esser aesmats ni apercebuts. ☙ 30. Lo vostre sotsmès, *Sènyer,* el vostre comprat el vostre esclau aora e beneex, aitant con ses forses li poden bastar, la vostra sancta volentat, per la qual tots bens son creats e volguts e ordonats a gloria de vos, qui sots nostre Senyor Deus.

¶ CAP. 64. *Com en la volentat divina no es volgut peccat ni culpa.*

AH *Deus gloriós, pare e senyor de tot quant es!* A vos laors e gracies, qui avets agraciat e enluminat lenteniment del vostre servidor, en so quel fets parlar de mal de culpa en dues maneres. ☙ 2. La primera manera, *Sènyer,* sí es mal de culpa, so es peccat, lo qual es en esser en los homens peccadors: la segona manera don entenem parlar, sí es mal de culpa, la qual manera entenem esser en privacio. ☙ 3. La primera manera don es engenrat peccat, sí es, *Sènyer,* con hom es pus amador de sí metex o de son pruxme que de vos. La segona manera de peccat sería si vos no érets guaardonador dels justs e si fayets nulla cosa contra justicia ni contra raó. On, aquesta segona manera es en privacio, per so car es privada de vostre voler eternalment; e la primera manera de peccat es en esser, per so car no es privada de la volentat dels homens.

4. *Oh Senyor, amable de vertuts e volenterós de tots bens!* Com vos merescats a esser amat e loat e temut e honrat per home, con home ama ni honra nulla cosa més que vos,

Digitized by Google

sempre cau en ell mal de culpa, per so car es descovenіment en sa amor e en son voler. On, con en vos no sia null voler descuvinent, provas quel mal de culpa no nex ne diriva del vostre voler. ✠ 5. Car vos, *Sènyer,* no volets que nulla cosa vil sia amada sobre mellor, ni no avets en voler quel sotsmès sia sobre son senyor, honrat ni temut; car si aital voler avíets, auríets defalliment dacabament. On, con vos siats acabat, cové que vostre voler sia acabat. ✠ 6. Con vos, *Sènyer,* sapiats vos metex tot poderós e tot savi e tot dreturer e tot abundós en acabament, covénse per fina forsa e per vera sanctetat que en vostra volentat sia obrar aquelles coses qui van per via de raó, e que no hi sia la obra qui va per via de defalliment. Doncs per nulla natura ni per nulla proprietat nos no podem entendre ni saber que en vos pusca caer volentat desordonada.

7. *Reclamat Senyor per totes lengues e honrat per totes creatures!* Pus en lo vostre voler no pot caer peccat ni culpa, covénse que en vostre voler sia acabament de bones obres: e pus acabament de bones obres cové que sia en vostre voler, cové per fina forsa que en vostre voler sia justicia e dretura. ✠ 8. *Savi Senyor!* Con en vostra sancta volentat cové que sia guaardó als homens justs de les bones obres que fan, covénse per fina forsa que en vostre voler sia volentat de condempnar los homens qui moren en peccat. ✠ 9. On si tant sera, *Sènyer,* que en vostre voler no fos volentat de turmentar los peccadors, seguir sia que en vostre voler caigués culpa e peccat, per so car no y sería justicia ni dretura.

10. *Honrat Senyor, celestial, fructuós!* Vos sots aquell qui no avets en voler mal de culpa, per so car vostre voler no ama ni vol peccat ni per la primera entencio ni per la segona. On, con tota cosa cové esser volguda per la una de les dues entencions, e per neguna delles vos no vullats peccat, per assò se demostra que en vos no pot esser volgut peccat. ✠ 11. Com en vostre voler, *Sènyer,* sia voler fer

Digitized by Google

bones obres, e aquest voler vaja per la primera entencio, covénse que per la segona entencio sia en vostre voler que los homens peccadors obstinats en peccats sien turmentats de lurs falliments e de lurs culpes. ✠ 12. Loada e beneyta sia, *Sènyer,* la vostra beneita volentat: car enaxí com en ella es voler de turmentar los infernats, enaxí ha en voler de gloriejar los salvats; e enaxí com volets turmentar los peccadors per tal quels justs coneguen lur gloria, enaxí volets gloriejar los justs per tal que coneguen vostra bonea.

13. *Graciós, vertuós, maravellós Senyor!* So per que vos amats ni volets la pena quels dampnats soferen, sí es per tal que en so que avets creat ni fet, sia vist dreturer e vertader jutge. ✠ 14. Car, *Sènyer,* per la pena infernal será coneguda la vostra bonea e será coneguda la desconexensa e la desllealtat dels peccadors; e sens lo mal de pena no pogren esser conegudes negunes destes coses. ✠ 15. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra sancta volentat acabada: car en axí com sería leja cosa e viciosa al vostre voler que en ell caigués mal de culpa e de peccat, enaxí hi sería leja cosa e viciosa si no hi era volentat com mal de pena fos en los homens dampnats, pus que la merexen.

16. *Desijat Senyor sobre tots desigs, honrat sobre totes honors!* Vos avets volgut ordonar que en les males obres dels peccadors sien conegudes les bones obres dels homens justs. On, per aquest ordonament aital, *Sènyer,* son les males obres dels peccadors occasio con les bones obres dels justs sien conegudes. ✠ 17. Con vos, *Sènyer Deus,* ajats en voler que la celestial gloria sia coneguda, e a conèxer la celestial gloria covenga esser infernal pena, covénse que les bones obres sien occasionades a esser conegudes, e les males obres dels peccadors que sien occasio a esser conegudes les bones obres dels justs. ✠ 18. On, con covenga, *Sènyer,* esser ordonat que les bones obres sien conegudes per les males, per assò, si bé mal de culpa, so es peccat, es en esser, per tot assò nos seguex que peccat sia

Digitized by Google

volgut en vostre voler ne hi sia amat; enans avets lexat esdevenir peccat accidentalment, per so car peccat es sobject per lo qual es conegut son contrari.

19. *Oh Senyor gran, sobre totes granèes gran! Oh Senyor noble, sobre totes noblèes noble!* Si vos aguéssets en voler e en amor que peccat fos en esser, enaxí que per vostre voler esdevengués en esser, seguiras que los peccadors feeren obres qui a vos foren plaents. On, si vos los turmentássets ni ls poníssets de so que ells feeren, feérets lur tort. On, con vos siats dreturer en totes coses, covè que la pena que los infernats soferen, que la sofiren segons raó e segons vera justicia. ✠ 20. Per so, *Sènyer,* con los homens entenen e afermen que vos sots poderós en totes coses, afermen alcuns homens que si peccat no fos volgut per vos, que vos agrets vedat que peccat no fos en esser: e per aquest pensament aital son molts homens enganats, e cuidense que vos siats amador e volenterós con peccat sia en esser. ✠ 21. On, aquest decebiment, *Sènyer,* e aquest engan cau en ells, per so car no han esguart al ordonament en lo qual covè esser ordonat lo mon, ni no han esguart a la vostra bonea en la qual null peccat no pot esser amat ni volgut, ni no guarden con lo bé ha accio sobrel peccat: e con peccat no ha accio sobre l bé, en so que lo mal es per tal que lo bé sia, e lo bé no es per tal que lo mal sia, e doncs la un es occasio e l autre es occasionat. On, con no saben fer en assò differencia, son enganats e cuidense que peccat sia volgut per vos.

22. *Oh Senyor visible per obres! oh Senyor invisible per essencia!* En so que peccat es en esser per tal que bé sia conegut, es lo bé occasio con lo mal sia en esser. On, jassía que lo bé sia occasio con lo mal sia, per tot assò nos seguex que lo bé sia faedor del peccat ni que sia volgut peccat per lo bé; mas seguexse tan solament que lo bé ha dignitat sobrel mal, en so que covè que lo mal sia, per tal que bé sia conegut. On, segons aquesta entencio, es lo bé

Digitized by Google

occasio, el mal es occasionat. ✠ 23. Segons altra entencio, *Sènyer,* se demostra que lo bé es occasionat e lo mal es occasio: e aquesta entencio se determena per coneximent; car per so con vos volets que bé sia conegut, covè esser mal, per tal quel bés conega, car sens mal nos puría conèxer. On, con bé nos pogués conèxer sens peccat, per assò se demostra que mal es occasio con bé sia conegut. Doncs, segons assò, es lo mal occasio con lo bé sia conegut, el bé es occasionat, en so que es conegut per lo mal. ✠ 24. Aquells qui conexen, *Sènyer,* la differencia aquesta, la qual es enfre occasio e occasionat, aquells poden entendre e saber que jassía so que bé no pusca esser conegut menys de mal, per tot assò nos seguex que mal sia amat ni volgut per vos; ans porán saber e entendre que mal es esdevengut accidentalment, sens que no es amat ni volgut per vos; mas que es esdevengut de privacio, per tal que sia occasio al bé con per ell sia conegut.

25. *Ah Senyor, larc de totes larguèes, donador de tots bens!* A la vostra sancta volentat sia donada laor e gloria: car per so car vostre voler es en ajustar tots los bens e donar esser a aquells, e bona cosa es que les coses qui son bones sien conegudes esser bones, per assò, *Sènyer,* avets vos en voler com aquells bens sien coneguts esser bens. ✠ 26. On, con conexensa de bens no fos en esser si era en privacio mal de culpa, covenc que fos en esser mal, per lo qual fos lo bé conegut. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car per so con vos avets en voler que bé sia en esser, per assò es lo bé esdevengut segons veritat e segons durament de vertut. Mas com lo mal es sens lo vostre voler, per assò es esdevengut accidentalment mal e contra veritat.

28. *Oh Senyor ordonador e governador de totes coses!* Beneyt siats vos, qui sabets que la cosa qui es sobject a amar e a voler peccat, que es cosa on ha defalliment de vertuts e ha defalliment dacabament e de cumpliment. On, con vos no ajats null defalliment e siats tot acabat, per assò no

Digitized by Google

pot caer en vostre voler que peccat hi sia amat ni volgut. ❧ 29. Car enaxí, *Sènyer,* com cosa creada ha defalliment de crear, en so que no li tany crear, e creador no ha defalliment de creatura en so que no ha en sí los defalliments que ha creatura, enaxí peccat defall a esser volgut en vostre voler, e vostre voler ha acabament per lo qual no ha proprietat a voler peccat. ❧ 30. So per que peccat, *Sènyer,* cau en volentat humana, sí es per so con nostra bonea es termenada. On, per raó del terme en que es, som volenterosos daver coses contra raó, en so que volem aver tals dignitats e tals coses que no som dignes a posseyr. On, tot so es peccat qui es volgut descovinentment e desordonada. On, con la vostra bonea, *Sènyer,* no sia termenada, per assò en vostre voler no pot caer volentat desordonada, per raó del acabament de vostra essencia divina.

¶ CAP. 65. *Com Deus vol esser Deus e home ensems.*

DEUS *gloriós, vertuós, abundós en tots bens!* A vos gracies e mercès, qui volets esser Deus e home ensems. ❧ 2. *Jesu Christ Sènyer!* Con lo vostre voler sia tal que vulla que vos siats creador e creatura e siats Deu e home, vos sots creador en quant sots Deu, e vos sots creatura en quant sots home. ❧ 3. Enaxí volets vos, *Sènyer,* esser Deus e home ensems, enaxí que la divinal natura nos mut nis cambiu en natura humana, ni la natura humana nos mut nis camiu *(sic)* en natura divina; car impossíbol cosa es que natura divina se pusca alterar en natura humana, per so car natura divina qui es acabada en bonea nos pot alterar en natura humana, qui no ha tant dacabament; ni la natura humana nos pot alterar en natura

Digitized by Google

divina, per so car es defallent en pujar en tan gran noblea com natura divina.

4. *Oh Senyor sant, beneyt!* A la vostra sancta volentat sia donada gloria e laor, car per lo vostre voler sots vos Deu e home ensems: car vos volgués crear, el ventre de nostra dona Sancta María,[1] infant en esser humà, e volgués esser aquell infantó, e volgués esser Deu axí com vos érets: e enaxí per vostre voler fos verament Deu e home ensems. ✠ 5. Con vos, *Sènyer Deus,* volgués esser Deu e home ensems, ¿qual cosa es qui pogués contrastar al vostre voler ne qui us vedás que ho poguéssets esser? No es home ni àngel ni demoni ni nulla autra cosa que contrastar vos hi pogués, ne vedar pogués que vos no poguéssets esser Deus e home ensems, pus en voler vos venga.[2] ✠ 6. Si nulla cosa, *Sènyer,* vos pogués vedar ni contrastar que vos volguéssets esser Deu e home ensems e nou poguéssets esser, seguiras que vostra volentat no fos acabada[3] en poder ni en bonea; e pus no fos acabada, seguiras que agra defalliment de bonea en vos. On, con sia impossíbol cosa que en vos aja null defalliment, provas que vos pogués esser Deus e home ensems, pus que vos ho volgués voler.

7. *Senyor qui sots cumplit de vertuts e de totes noblèes!* So per que vostre voler aduu a cumpliment e a acabament tot so ques vol, sí es per so car totes les vertuts qui son en vos son acabades; enaxí que negun defalliment no ha en elles. ✠ 8. Con vostres vertuts sien, *Sènyer Deus,* totes acabades e en vos sia amor e poder e misericordia e dretura e justicia e totes altres vertuts, covénse de necessaria[4] que tot so qui es volgut per vos venga a acabament. ✠ 9. Con vos, *Sènyer Deus,* vullats esser Deu e home ensems, e podets ho esser pus ho vullats esser, gran maravellam do

1. M, *in utero nostræ dominæ sanctæ Mariæ.*—2. M, *quod tibi possit resistere, et possit te impedire ne sis Deus et homo simul, dummodo velis.* 3. M, *sequeretur tuam voluntatem non esse perfectam.*—4. M, *de necessitate convenit,*

Digitized by Google

dels homens descreents qui descreen que vos puscats esser Deus e home ensems; car ells posen esser impossíbol so qui es a vos possíbol, pus vos vos vullats.[1]

10. *Eternal Senyor sens comensament e sens fi!* Per dues coses erren los errats qui menyscreen que vos no puscats esser Deus e home ensems: la una es segons cors de natura, e lautra es segons alteracio. ✠ 11. Aquells qui erren segons cors de natura a creure que vos siats Deu e home, erren per so car no entenen que segons cors de natura se pusca fer que vos siats Deu e home: e con no podem trobar que per naturas fassa, descreen ho. On, pus descreen so que nos pot fer segons cors de natura, doncs ¿per que no descreen quel seggle sia creat de no res, ni quel dia del judici sia? car tot assò es contra cors de natura. On, axí com per natura descreen que vos siats Deu e home, axí deuríen descreure per natura quel mon sia creat, ne que sia resurreccio ni paraís ne infern. ✠ 12. Aquells qui no volen creure que vos siats Deu e home ensems, senganen per raó dalteracio, car cuiden que nosaltres cream que la deitat tornás en humana natura, e que la humana natura tornás en esser divinal: e con troben assò esser impossíbol, per assò no volen creure que vos puscats esser Deu e home. On, assò es gran maravella dels qui a la nostra creensa assò atriboexen; car enaxí com a ells par impossíbol cosa que vostra deitat se prevertís[2] en humanitat e la humanitat en deitat, enaxí impossíbol cosa par a nosaltres; per que nos no ho creem enaxí com ells se cuiden que ho cream.

13. *Amorós Senyor, ple de mercè!* Enaxí com los descreents dubten a creure que vos siats Deu e home ensems, per so car no troben ques pusca fer per natura e per so car se cuiden que la divinal natura salterás en altra natura, en axí hi puríen dubtar segons esguardament de vostra bonea e de vostres vertuts. ✠ 14. Car si ells atrobaven, *Sènyer,*

1. M, *quia putant esse impossibile quod tibi est possibile, dummodo velis.*—2. C, D, se pervertís: M, *esse alteratam.*

Digitized by Google

que segons vostra bonea e segons vostres vertuts vos fòssets defallent ni viciós si volíets esser Deu e home ensems, axí deuríen duptar e menyscreure que vos volguéssets esser Deu e home ensems; car vos no devets voler ni podets voler nulla cosa per que caigués en vos defalliment ni vici. ✠ 15. On, là on los descreents qui no creen, *Sènyer,* que vos siats Deu e home no poguessen atrobar que en vos caigués null defalliment ni null vici per esser Deu e home ensems, deuríen creure que vos siats Deu e home, e majorment com atrobassen que molt bé sen seguex per so car vos volets esser Deu e home ensems.

16. Tot so, *Sènyer Deus,* per que los infeels senganen con no volen creure que vos siats Deu e home, sí es per so car ells dupten enans en lo poder vostre que fer se pusca que vos siats Deu e home ensems, que no guarden enans si es raó ne si navets occasió que vos dejats esser Deu e home ensems. ✠ 17. Con totes coses a fer e tots fets sien termenats a esser poguts fer per lo vostre poder, pus que vos, *Sènyer,* ajats occasio ni raó de fer aquells, covénse que hom crea que vos puscats fer totes coses, pus que occasio hi sia que dejen esser fetes. Doncs enans que hom dupte que vos vos puscats esser encarnat en humana natura, cové que hom guart si es occasio que dejats esser encarnat: e pus hi sia atrobada la occassio, cové que sia creegut que vos puscats esser encarnat e dejats esser Deu e home ensems, per so car en vostre voler es tot so qui es occasionat que per vos sia volgut. ✠ 18. On, sils eretges, *Sènyer,* els menyscreents gardaven ni encercaven en vostra encarnacio en aital manera que enans guarden la occasio ni la final cosa per que vos volgués esser home, que no guarden lo poder si podets esser home, ells atrobaríen en la entellectual ymaginativa que vos devets voler esser home e podets esser home: e pus ho devets esser e ho podets esser, deu esser confermat e atorgat vos esser Deu e home.

19. *Ah Senyor loat sobre totes laors!* Sils homens des-

Digitized by Google

creeents en la vostra encarnacio avíen conexensa de la gran vertut e de la gran dignitat que la occasio final ha sobre ymaginacio, ja ells no duptaríen que vos siats encarnat: car en so que occasio e raó devalla e diriva de la potencia racional, es pus noble cosa raó e occasio en home que no es ymaginacio, per so car la potencia ymaginativa está dejús la potencia racional. ※ 20. On per assò, *Sènyer,* lenteniment humà ateny e aperceb molt més per raó e per occasio que per ymaginacio: car en so que la ymaginacio defall a ymaginar, no defall lenteniment a entendre e a creure que vos dejats voler tot so que raó sia ni occasio de voler e de fer: e que assò sia ver, *Sènyer,* que major certanetat hom aja per raó que per ymaginacio, provas en so que nulla ymaginacio no pot compendre con pusca esser creada cosa de no re, ni null hom no sab ni pot ymaginar con lo cors humà departit en pols pusca resuscitar al dia del judici; e la raó humanal basta a entendre e a saber que ferse pot que sia creada creatura de no re, e que sia cors humà resuscitat, pus que per raó aperceba que vos ajats occasio de crear e occasio de resuscitar los morts. ※ 21. On, con los errats ymaginen la vostra encarnacio e la ymaginativa nols pusca dar cumpliment en qual manera puscats esser Deu e home, descreen que vos siats Deu e home. Mas si ells sajudaven ab la potencia racional qui guarda a raó e a occasio e atroba que en vos deu per raó e per occasio aver voler de voler esser Deu e home, ells afermaríen e entendríen e creuríen vos esser Deu e home.

22. *Jesu Christ Sènyer, amorós, subirana bonea!* Beneyt siats vos e a vos sia donada laor e gloria, com avets honrada e avertuada la potencia racional sobre la potencia ymaginativa; car per so que la potencia racional está dona sobre la ymaginativa,[1] per assò es tota cosa qui sia entesa ni atenta a saber per ella, en major fermetat a esser sabuda

1. M, *quia potentia rationalis est domina super imaginativam.*

e entesa, que no son les coses qui son duptoses[1] e menysconegudes per defalliment de la potencia ymaginativa, que no basta a les coses a entendre ni a saber. ✠ 23. On tot assòs pren, *Sènyer,* per so car en vostre voler está tota cosa qui sia raó de voler, e tota cosa qui sia occasio de esser volguda está en vostre voler: e en home está lo defalliment e la mesquinea per la qual defall la potencia ymaginativa a ymaginar les coses a les quals no basta a ymaginar. ✠ 24. *Vertader Senyor!* Si ls homens qui menyscreen en la vostra encarnacio apercebíen la natura de la potencia racional e la natura el defalliment de la potencia ymaginativa, no saturaríen en aquell terme de la ymaginativa, en lo qual terme los fa duptar e menyscreure; e iríen a avant per la forsa e per la vertut de la potencia racional qui ls illuminaría, certificant que tot so cové esser fet per vos que estía en raó a esser fet e qui aja occasio de esser fet.[2]

25. *Ab Pare celestial, gloriós!* Los descreents qui dupten que vos siats Deu e home ensems, ¿per que no cerquen en vostre voler si es raó ni dretura ni amor ni misericordia en vostra volentat, volent ella que natura divina sia ajustada ab natura humana? ✠ 26. E si tant es, *Sènyer,* que ells atroben que vostre voler sia defallent en vertut ne que sia viciós en so que vol ajustar natura divina ab natura humana, raó es que ells no creen ni afermen vos esser Deu e home. Mas si ells per vos esser Deu e home no atroben vostra volentat esser viciosa ni defallent de vertuts, ¿com pot esser tan gran descreensa en ells, que no volen creure en vostra encarnacio? ✠ 27. Si ls innorants en la vostra encarnacio, *Sènyer,* donaven e atribuyen a la vostra volentat que en ella deja esser volgut tot so qui es raó ni occasio a esser volgut, ja ells no seríen en la error en que son; enans seríen enluminats de la resplandor per la qual hom atroba les vies de la celestial gloria.

1. B, qui son dubitades.—2. M, *quod est ratio et causa quare fieri debeat.*

Digitized by Google

28. *Jesu Christ Sènyer!* Con vos vullats esser Deu e home ensems e ajats raó e occasio de voler esser Deu e home, lo vostre servu el vostre sotsmès confessa vos esser ver Deu e ver home; car pus navets occasio queu siats, covê quel voler najats: e pus lo voler navets, sí us ayets lo poder.[1] ✠ 29. *Honrable Senyor!* A vegades con cau en mi dupte que vos siats Deu e home ensems, esdevénse per so car adoncs us de la potencia ymaginativa. On, beneyt siats vos, quim fets adoncs acurriment e ajuda ab usament de la potencia racional, en la qual me revelats occasio e raó e ordonacio per la qual aferme de ver en ver[2] que vos sots ver Deu e ver home. ✠ 30. Amorosament e alegra e devota[3] vos aora e us fa gracies, *Sènyer Deus,* lo vostre servidor, con vos li avets dada gracia dacabar aquesta distinccio; e confías ab ferma esperansa que vos li donets gracia que aport a acabament e a fi les altres distinccions tractans de son Senyor divinal.

1. M, *et cùm hoc velis, etiam hoc potes.*—2. M, *per quam verè et certè affirmem.*—3. M, *Amorosè et jucundè et devotè.*

Digitized by Google

De la XIV[a] distinccio qui tracta de la Senyoría divina.

¶ Cap. 66. *Com es cuvinent cosa e raonable que nostre Senyor Deus sia subirà senyor per exaltacio de noblea.*

AH *Deus excellent, Senyor gloriós, abundós en tots bens!* A la vostra honrada senyoría sia donada laor e honor e tota vertut, per so car molt digna cosa es que vos siats senyor nostre, pus que vos sots eternal e infinit, e nos som coses ab comensament e ab fi. ✠ 2. Con a vos, *Sènyer,* sia propria cosa infinitat e eternitat, e a nosaltres sia propria cosa finitat e comensament, molt es cuvinent cosa que les coses avents comensament e fi, que sien serves e sotsmeses a la cosa infinida, eternal, sens null falliment. ✠ 3. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra gran vertut e la vostra gran bonea; car per granea de vertuts e per granea de noblea se cové que vos siats senyor de totes aquelles coses qui no son semblants ab vos en vertuts ni en bonea.

4. *Oh beneyt Senyor en totes coses!* Con vos siats senyor tant poderós que sobre totes quantes coses son en esser

Digitized by Google

avets poder, e encara sots poderós sobre totes les coses qui son privades de esser, justa cosa e digna es que vos siats senyor, per raó del vostre gran poder, per lo qual merits a esser senyor.[1] ✠ 5. *Humil Senyor!* Con en vos sia tot saber e tota saviea, enaxí que nulla cosa no es amagada al vostre saber e nulla cosa enfora vos no aja tot saber ni tota saviea,[2] digna cosa es que vos siats senyor sobre totes senyoríes, e que totes coses sien sotsmeses a la vostra honrada senyoría. ✠ 6. *Ab Senyor gració̇s, benigne!* Con tota dretura e tota justicia sia en vos, e nulla cosa no sia ab tanta de dretura ni de justicia com vos, raó requer e demostra que vos sots pus digne a esser senyor que nulla altra cosa: car senyoría no pertany a la cosa on defall justicia ni dretura.

7. *Benabuirat Senyor, ple de tots bens!* Qui es senyor del firmament e dels elements e de tots los animals e de tots los metals e de tots los vegetables, mester li es que sia tot abundat de vertuts e de noblèes e donraments. ✠ 8. Car si tant sera, *Sènyer,* que aquell qui es senyor de totes aquestes coses tan grans e tan nobles e tan altés era defallent de vertuts ni de noblèes, no sería digna cosa que fos senyor de tan nobles coses ni de tantes coses. ✠ 9. On, con vos, *Sènyer Deus,* siats tan acabat de totes bonèes e de totes vertuts que enteniment no basta a entendre ni orelles a oyr ni boca a parlar ni ulls a veer la vostra gran bonea ni les grans vertuts qui en vos son, es digna cosa que vos siats senyor de totes coses, per so car sots subirà en vertut e en bonea.

10. Con vos, *Sènyer Deus,* siats tan covinent senyor e tan digne de esser senyor per moltes de raons, molt me do gran maravella de les gents mundanes, com pot esser que son vergonyoses de vos a servir ni a honrar en est mon: car molts homens e los demés homens[3] vos han ver-

1. M, *ratione cujus mereris esse dominus.*—2. M, *et nulla res extra te habeat omnem scientiam et sapientiam.*—3. M, *multi et plerique homines.*

Digitized by Google

gonya a amar e a honrar e a servir, per raó de les gents mundanes qui los en escarnexen e los reprenen. ☙ 11. On, si tant se fos, *Sènyer,* que vos no fóssets digne a esser senyor per alcuns defalliments qui fossen en vos, no fora maravella si hom fos vergonyós de vos servir. Mas con vos siats tan digne de esser senyor e als vostres servus siats tan ajudable e tan abundós dels bens temporals e dels esperituals, assò es molt gran maravella con null hom ha vergonya damar ni donrar ni de servir tan noble senyor com vos. ☙ 12. *Honrable Senyor!* Con vos siats als vostres sotsmeses tan abundós de pietat e de misericordia e de gracia e siats senyor tan noble e tan maravellós e tan vertuós, a gran eretgía e gran desconexensa ho tenc a aquells qui han vergonya de vos a amar ni a honrar ni a servir, per vergonya de les gents qui vos menysconexen vostre honrament e lo benifet que de vos reeben.

13. *Oh sant Senyor gloriós!* La vostra senyoría nos mou nis muda nis altereja nis corromp; enans está ferma e segura, enaxí que nulla autra senyoría no es digna de esser en esser si no la vostra. ☙ 14. Con totes altres senyoríes, *Sènyer,* se camíen es corrompen e safollen si no la vostra, per assò es gran raó que nulla altra senyoría no sia en esser si no la vostra tan solament. ☙ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car enaxí com nosaltres merexem a esser servus e a esser posseyts per vos per raó de nostres miseries e de nostres culpes e de nostres defalliments, enaxí e molt mills encara merexets vos a esser senyor, per raó de gran acabament e de grans vertuts qui son en vos e qui vénen de vos.

16. *Ah Senyor savi, perdurable!* Maravellosament se demostra es significa que vos devets esser senyor e nosaltres devem esser servus; car en totes maneres e per totes raons se demostra que vos devets esser senyor e nosaltres vassalls e servus e sotsmeses de la vostra auta senyoría. ☙ 17. *Sènyer Deus!* Enaxí com per totes maneres e per

Digitized by Google

totes raons se demostra es manifesta que vos no devets ni podets esser vassall ni sotsmès a nulla creatura, enaxí per totes maneres e per totes occasions se demostra que nosaltres no devem esser senyors, enans devem esser vassalls e sotsmeses. ✱ 18. Car, *Sènyer*, impossíbol cosa es que vos qui sots infinit e eternal e innocent e qui sots tot cumplit de tots bens, que siats sotsmès a nulla cosa; car tota altra cosa enfora vos, es fenida e termenada e defallent de les noblèes qui son en vos.

19. Santetat e gloria e honor sia donada a la vostra senyoría, *Sènyer Deus*: car tant requer raó e dretura que vos siats senyor, que justa cosa es e digna que vos siats axí ben senyor dels mals com dels bons e de les coses vils com de les bones. ✱ 20. On, con jo sia tan vil cosa e tan culpable a vos, *Sènyer Deus*, quant a esguart de mi no es digna cosa ni justa que tan vil hom com jo, sia servu ni sotsmès de tan noble senyoría ni de tan alta com la vostra. Mas con vos, *Sènyer*, merexets a esser senyor de totes coses, per assò se seguex que jo deg esser servu e catiu vostre, si bém son vil cosa e mesquina. ✱ 21. Tots los pobles e totes les gents, *Sènyer*, se deuen molt alegrar de la vostra senyoría e de la servitut en que son, sots la vostra senyoría; car la mellor gracia e la mellor benahuiransa que vassall pot aver, sí es con ha bon senyor e noble e conexent. Doncs, benahuirats son tots los pobles con han tan benigne senyor com vos sots.

22. Plorant, suspirant, angoxosament confessant, se penit es repren, *Sènyer*, lo vostre servu, de sos greus falliments, los quals son maravellosament grans; car ell ha fets dos mals senyors en aquest segle, los quals son lo demoni e la cobeetat daquest mon: car ja per tan àvols dos senyors no degra ublidar ni menysconèxer la vostra honrada senyoría. ✱ 23. Ja jo, *Sènyer*, si savi fos, nom degra fer vassall del diable; car lo diable tant es cosa mala e cosa culpable, que no merex a esser senyor, enans merex que sia

Digitized by Google

catiu e sotsmès a sostenir perdurables penes e infinits treballs. ✠ 24. *Benigne Senyor!* Si jo agués en mi veritat ni raó, ja no agra feta serva la mia anima al desig de ma carn; car de molt pus noble natura es ma anima que ma carn: e encara, que tots aquells qui seguexen lo desig de lur carn, son turmentats per lur carn. On, malahuirat es lo servu qui es turmentat per cumplir los desigs de son àvol senyor.

25. *Amable Senyor, celebrat e colt sobre la fas de la terra e loat e honorificat en los cels!* Molt es gran afany e greu treball al vassall con ha molts senyors, e majorment con los senyors son menys de justicia e de veritat e de misericordia. On, aitant con lo servu se fa esclau ni sotsmès de molts senyors, aitant més crex e multiplica sos greus treballs e ses grans dolors. ✠ 26. E con jo, *Sènyer,* aja feta la mia anima serva de molt mal vici, e tot mi aja sotsmès a molt home desenraonat e desconexent, per tal que fos amat e loat dells, justa cosa es, *Sènyer,* que jo sia turmentat e malmenat per ells. E enaxí com jo he fets molts mals senyors, enaxí es raó que sia turmentat per molts turments. ✠ 27. Mas enaxí, *Sènyer,* com catiu turmentat e treballat fug a mal senyor, enaxí jo fug a tots mos mals senyors, e tots los menyscreu e tots los nec e tots los lex e de tots me desisc,[1] e recorrec a esser servu e sotsmès e catiu de la vostra honrada senyoría, la qual null temps no malmena negun son leyal servidor.

28. Con raó e dretura demostren que vos, *Sènyer Deus,* dejats esser nostre Rey e nostre senyor per raó de la gran noblea que avets sobre tots nosaltres, raó sería que la mia anima, qui es de mellor natura quel cors, que fos dona del cors. On, com ella no ho sia, prec vos, *Sènyer,* que vos lam fassats dona.[2] ✠ 29. Car si la mia anima, *Sènyer,* es dona del cors, jo seré estort a totes males senyo-

1. M, *et omnes ipsos discredo, et nego, et relinquo, et ab omnibus exeo.*
2. B, que vos la men fassats dona: M, *ut eam facias dominam.*

Digitized by Google

ríes e a tots mals senyors; e no seré servu ni sotsmès de null altre senyor si no de vos. ✠ 30. A la vostra auta senyoría, *Sènyer Deus,* sia donada tota laor e tota gloria e tota honor e tota benediccio; e a la senyoría dels homens sia donada tota pobrea e tot defalliment, per so car han mala senyoría, e per so car menysconexen la vostra senyoría divinal.

¶ CAP. 67. *Com Deus merex aver senyoría, per so car es benfactor.*

DIVINAL *Rey de gloria!* A la vostra sancta senyoría sia donada gloria e honor; car per so car vos merexets esser senyor, avets volgut dar esser a nosaltres per tal que siats senyor nostre. On, con nosaltres ajam reebut esser per vos, digna cosa es que siam vostres. ✠ 2. Tuit, *Sènyer,* devem atorgar e confessar que vos sots nostre senyor e nostre governador; car nulla altra cosa de vos enfora nons sosté en nostre esser; enans si vos nons sosteníets, tots quants som deliríem e periríem e tornaríem a no re. ✠ 3. Con vos, *Sènyer Deus,* aministrets nosaltres en aquelles coses qui son a nos necessaries, digna cosa es que vos siats senyor nostre; car null altre senyor nons doctrina con vivam ni con estiam, de vos enfora.

4. *Oh ver consolador e leyal consellador, amador nostre!* Vos merexets a esser senyor nostre, car vos sots aquell qui donats fruits en los arbres don nosaltres menjam e ajam vi que bevam; e vos, *Sènyer,* donats en les besties let, don ajam mantega e formatges, e donats los animals inracionals per carn, de la qual prenam vida, e donats en les herbes sements don ajam pa. ✠ 5. Encara, *Sènyer,* devets esser senyor nostre, per so car donats plujes e vents e frets e

Digitized by Google

calors per les quals les coses don nosaltres vivim se pusquen engenrar e pusquen fructificar. ✠ 6. Vos, *Sènyer,* donats totes aquestes coses e molt més encara, per tal quels homens viven. On, con nulla altra cosa de vos enfora no sia donador daitals coses si no vos, digna cosa es e justa que vos tan solament siats senyor nostre.

7. *Dominant Senyor, cumpliment de totes nostres necessaries!* Enaxí com per raó del benefici quels homens reeben de vos es digna cosa e justa que vos siats senyor; enaxí per raó de vostra senyoría, es digna cosa e justa que vos siats amat e honrat e servit per los homens. ✠ 8. La vostra senyoría, *Sènyer,* tota ora fa bé a sos sotsmeses, en aitantes maneres com a ells es bé necessari; car vos perdonats e ajudats e restaurats e exoíts los homens. Mas la senyoría del demoni no es digna que sia sobrels homens, car lo demoni es enganable e es fals e cruel e desconexent, e turmenta aquells qui més a ell se sotsmeten. ✠ 9. Beneyta sia, *Sènyer Deus,* la vostra senyoría; car no es semblant senyoría ab la senyoría dels reys ni dels prínceps daquest mon: car los prínceps daquest mon, ab poc de do que a hom donen, volen tot lo mon posseyr; e si bé no li donen ne li fan bé, sí volen que hom los tenga per senyors e que hom los servesca en tals coses don ells no son dignes de esser servits.

10. *Ah essencial Senyor amorós!* Enaxí com lo cavaller qui ha reebuts molts de dons e molts donraments de son bon senyor es tengut que am la honor el profit de son senyor e ques combata e saventur per amor de son senyor tota hora que mester hi sia, enaxí tots los crestians son tenguts de exalsar e de ennobleyr los honraments e les honors qui a vos pertanyen esser fets per los homens. ✠ 11. Nos, *Sènyer,* veem que per poc de loguer que hom do al cridador,[1] que hom lo fa anar cridant per les carreres

1. M, *quod pro parva mercede quam homo dat præconi.*

Digitized by Google

e per les places. On, con vos ajats nosaltres tan logats e tan exalsats sobre tots homens, digna cosa sería, *Sènyer*, que anássem cridant la vostra honrada senyoría als infeels qui aquella innoren. ✠ 12. Vos, *Sènyer*, aitant com vos sabets digne de esser senyor, aitant vos tenits per tengut de esser benfactor;[1] e per assò sots senyor benfactor a molt pobre peccador. Mas no es enaxí de nosaltres com es de vos; car a molt malvat príncep es semblant que sia digne de esser senyor, e nos té per tengut dajudar ni dacórrer a sos sotsmesos.

13. *Graciós Senyor, vertuós, pacient, piadós!* Daitant con vos donats e proveets a nosaltres en nostres necessaries, daitant sots digne de esser senyor e de més encara; car aitant con vos sots mellor e major e pus noble que nos, aitant merexets a esser senyor sobre nos. ✠ 14. Leyal vassall, *Sènyer*, e vertader servidor, aitant con son bon senyor li fa més de bé, aitant se té per pus encarregat e per pus sotsmès a son senyor; e aitant con veu son senyor mellor e pus noble que sí, aitant se sent per servu de son senyor. ✠ 15. Mas del fals vassall enganable no es enaxí, *Sènyer;* car on pus son bon senyor lamará nil honrará ni li dará, e pus se volrá egualar ab ell, e pus se volrá pleuir dell;[2] e on mellor ni pus noble lo veurá, e pus envejós será de sa riquea e de son honrament.

16. *Perdurable Senyor, cumpliment de tots bens!* La vostra honrada senyoría tant es noble e digna, que no es enteniment dome qui pogués aesmar ni cogitar ni compendre lo deute ni la occasio que tots los pobles han, que sien servus e sotsmeses de vostra senyoría. ✠ 17. Car enaxí, *Sènyer*, com tot enteniment humà defall a entendre e a compendre les grans gracies els grans bens que vos avets fets a home ne aquells que fets ne farets, enaxí null enteniment humà no poría cogitar ni perpensar la gran raó

1. M, *in tantum te respicis obligatum ut sis benefactor.*—3. M, *et se extollere.*

que nos avem de tenir vos per senyor e per pare nostre, per raó dels grans bens quins vénen de vos e per vos. ✠ 18. Vos, *Sènyer Deus,* merexets de esser senyor nostre, per so car vos perdonats a nosaltres nostres greus culpes, e vos nos acorrets a nostres necessitats; e con totes coses nos defallen, e vos, *Sènyer,* nos emparats ens ajudats a nostres grans cuytes. On, beneyt sia aital senyor com vos, qui tan digne es de esser posseidor de sos pobles.

19. *Loat Senyor sobre totes laors, amat Senyor sobre totes amors!* Con sia de les majors necessitats que hom pusca aver que hom no sia servu ni sotsmès al demoni per peccat, enaxí es de les majors necessitats que hom pusca aver que sia posseyt per vos e que no sia sots altra senyoría si no sots la vostra. ✠ 20. Tant es digna cosa, *Sènyer,* que vos siats senyor e que nosaltres siam vassalls, que tot hom qui vulla esser franc e no vulla esser vostre servu, es servent e catiu del diable e del mon; e tot hom qui vulla esser servu e catiu vostre, es franc del demoni e de la vanitat daquest mon. ✠ 21. Tota la major saviea, *Sènyer,* el major seny que hom pusca aver ni que hom pusca fer, sí es que hom sia amador de la vostra senyoría, e que nulla autra senyoría hom no am tant com la vostra. E la major fullía que hom pusca fer ni la major oradura, sí es que hom vulla esser franc e que no sia sots la vostra senyoría.

22. *Oh benfactor sobre tots benfactors! Oh Senyor sobre tots senyors!* Tots los pobles qui son sots la vostra honrada senyoría, tots sè deuen alegrar e tots deuen aver molt gran plaer con son vostres sotsmesos; car molt es gran plaer del vassall con es vassall de senyor qui no es servu ni vassall daltre. ✠ 23. On, con tots los vassalls[1] se deuen alegrar con son vostres e con vos no avets senyor, doncs entristar se deu lo vostre servu culpable qui ha fets dos senyors, los quals son servus e catius daltre. ✠ 24. Aquests dos senyors

1. B, con tots los homens: M, *cum omnes homines.*

Digitized by Google

dels quals jom son fet servu e catiu, sí es lo demoni e ma carn. E la cativetat en quel demoni es, sí es, *Sènyer*, la pena infernal; e la cativetat en que la mia carn es, sí es, *Sènyer*, los treballs que mon cors sofer, per tal que aja, en est mon, acabament de delits, los quals son impossíbols a aver.

25. *Ah subirà Senyor! ah subirana bonea!* Loat siats vos, quins avets beneficiats de la vostra sancta humanitat, la qual sobjugàs a la nostra reemsó e a nostra salvacio, per tal que ellans tragués de la servitut del demoni. ✠ 26. Que vos, *Sènyer*, cativàssets ne ubligàssets la vostra sancta humanitat a la nostra salvacio, la figura de la sancta creu nos ho representa; car en ellas demostra que vos liuràs e donàs vostra humanitat a totes dolors e a totes angoxes de mort. ✠ 27. Tots los vostres servidors, *Sènyer*, e tots los vostres pobles son tenguts de loar la vostra sancta senyoría; car per més de maneres que hom no pot cogitar ni aestmar, sots vos digne de esser senyor, beneit siats vos!

28. *Eternal Rey de gloria, comensament e fi de totes coses!* Tamiats que vos dejats esser senyor dels homens [1] per raó de grans dons quels donats, que sí devets esser per raó dels pocs dons [2] quels donats: e encara si fer se pogués que res nols donàssets, sín degrets esser senyor. ✠ 29. *Gloriós Senyor!* Pus tanta de benahuiransa e de benediccio ma venguda que jo son vostre servu e vos sots mon senyor, prec vos que vos no sofirats que null hom ergullós ni vanagloriós no sia senyor meu, ni ma anima no sia serva de null vici. ✠ 30. Lo vostre servu el vostre servidor, [3] *Sènyer Deus*, vos atorga denant tot lo poble per senyor e per benfactor: e confessa denant tuit que nulla autra senyoría no val re, si no la senyoría divinal.

1. M, *Non solum debes esse dominus hominum.*—2. M, *sed etiam ratione parvorum.*—3. M, *Tuus servus et tuus famulus.*

Digitized by Google

¶ CAP. 68. *Com Deus merex que sia senyor nostre, per so car nos ha comprats.*

AH *Jesu Christ Sènyer!* La vostra excellent essencia sia loada e glorificada e celebrada; car vos creàs lo vostre poble de no res, e recreàslo ab la vostra preciosa sanc quen escampàs. ✠ 2. On, beneyta sia, *Sènyer,* aital senyoría com la vostra tan noble e tan acabada, qui es senyoría per creacio e per recreacio; car ab la vostra deitat nos creàs e ab la vostra humanitat nos recreàs. Doncs nosaltres som servus vostres de part la vostra deitat quins creà, e de part la vostra humanitat quins comprà.[1] ✠ 3. Tots los pobles, *Sènyer,* deuen aver en lurs boques laors de la vostra senyoría e de la servitut en que son, sots la vostra senyoría; car nulla senyoría no es tan noble ni tan beneyta com la vostra, ni nulla servitut no es tan honrada ni tan profitosa com la vostra.

4. *Ah Jesu Christ Senyor!* Beneyt siats vos, qui avets comprats tots vostres pobles ab dejunis e ab oracions e ab pobrea e ab treballs e ab assots e ab nafres e ab lagremes e ab sanc e ab mort. ✠ 5. Con vos, *Sènyer,* ajats comprats los vostres pobles ab totes estes dolors e ab totes estes langors e ab moltes més daltres, no es neguna maravella si vos sots senyor dels vostres pobles; car a molt hom veg comprar per diners homens per esser lurs catius e lurs esclaus, e veg que aquells los posseexen en son senyors. Doncs ¡quant més devets esser senyor nostre, qui ab vostre

1. M, *et ex parte tuæ Humanitatis, quæ nos redemit,*

Digitized by Google

beneyt cors nos avets comprats! ✠ 6. Enaxí, *Sènyer Deus,* com los uns homens compren los altres ab carta,[1] e en la carta fan mencio de diners ab los quals los compren, enaxí la carta qui fa mencio del preu ab que vos nos avets comprats, es la crou, la qual demostral preu qual fo ab que vos nos compràs. On, beneyta sia aital carta, car tota ora que jo la veja, tota hora me membra de la vostra honrada senyoría e de la mia gran servitut.

7. *Oh Senyor honrat! oh Senyor loat! oh Rey de gloria!* En vos sia coneguda e sabuda paternitat e filiacio e processio despirit sant; car vos volgués que la sancta humanitat que vos presés fos venuda, per tal que nosaltres fossem francs del demoni e fóssem comprats vostres. ✠ 8. Lome qui compra lo catiu, *Sènyer,* nol compra per tal que sia franc; enans ho fa per tal que sia son catiu. Mas vos, *Sènyer,* compràs nosaltres per tal que no fóssem catius del malvat demoni, e que fóssem francs de la cativitat en la qual caiguem *(sic)* per nostre pare Adam. ✠ 9. E doncs, ¿qual senyoría ni qual compra es semblant a la vostra? car vos, *Sènyer,* sots senyor per esser francs tots aquells qui son vostres comprats; e tots los altres senyors compren sos catius per tal que sien servus e catius lurs.

10. *Singular Senyor, vertuós, piadós, amorós!* Enaxí com null hom no poría apercebre ni compendre lo gran preu ab que vos avets comprat lo vostre poble, enaxí null hom no poría entendre ne saber la gran servitut en la qual som, sots la vostra honrada senyoría. ✠ 11. E enaxí, *Sènyer,* com en vos es significada e demostrada auta e gran senyoría per noblea de essencia divinal, enaxí es significat que nosaltres som en gran servitut, per raó del gran preu ab que som comprats. ✠ 12. *Gloriós Senyor!* Aitant com sentén en enteniment humà que vos sots noble e alt e bo, aitant sentén quees gran la senyoría que vos avets sobre nos. E aitant

1. M, *Sicut quidam homines emunt alios syngraphâ.*

Digitized by Google

com nostra frevoltat e nostra pobretat e nostra mesquinea se demostra esser gran en nosaltres, aitant se demostra la gran servitut en que som, sots la vostra graciosa senyoría.

13. *Senyor primer, Senyor derrer, Senyor gran, Senyor forts, Senyor honrat, Senyor maravellós!* Con sia cosa que vos siats senyor acabat, cuvinent cosa fo que vos comprássets lo vostre poble ab car preu, per tal que nos fóssem en la estrema servitut en que nulla cosa pusca esser, per raó de compra feta per gran preu. ✠ 14. Con vos, *Sènyer*, dejats esser senyor en lo pus subirà grau de senyoría, covénse que lo vostre poble sia sots la vostra senyoría en lo pus subirà grau de servitut que esser pusca. On, per esta conveniencia aital, se covenc que nulla cosa fos comprada ab tan car preu ni ab tan bo com lo vostre poble, qui fo comprat ab la vostra beneyta carn e ab la vostra preciosa sanc e ab les vostres lagremes plenes de pietat. ✠ 15. Per tal que la servitut nostra fos major, *Sènyer*, covenc quel preu ab que vos nos compràs, que fos pagat en lo mellor temps e en lo pus noble que hom pusca aver. On, com lo mellor temps dome sia de .xxx. anys fins a .xl., per assò plac a vos, *Sènyer*, comprar nos en lo temps mellor que hom pusca aver en sa edat, dementre que es en est mon.

16. *Oh Rey dels reys! oh Senyor dels senyors!* Vos sabets que com lo vassall sofer per amor de son bon senyor fam e set e nuedat e pobrea e angoxes e treballs e ontes e escarns, que raonable cosa es que son senyor lin aja grat e que lin renda mèrit. ✠ 17. On, con vos, *Sènyer*, ajats per amor del vostre poble sofertes tantes de tribulacions en aquest seggle e axí ic siats estat avilat e menyspreat e turmentat e mort, ¡quant, doncs, es tengut lo vostre poble de vos a honrar e a amar e a servir! ✠ 18. Cogitant e perpensant, *Sènyer*, aquesta manera,[1] se demostra en lenteniment humà la gran senyoría que vos devets aver sobre tots los

1. A, C, D, Cogitant e confessant: B, Cogitant e pesant: M, *Cogitando et perpendendo, Domine, isto modo.*

pobles, e la gran servitut en que son ubligats tots los pobles a esser obedients als honraments e als manaments de la vostra honrada senyoría.

19. *Ab eternal Senyor, infinit, perdurable!* Tant es gran raó e gran dretura que vos siats senyor e nosaltres siam vassalls, que no es null hom qui pogués cogitar ni aesmar que nulla descoveniencia ni injuria sia en esser vos senyor e nosaltres vassalls. ✠ 20. Car, *Sènyer,* si tots los homens vivíen en aquest segle infinidament, e tots cogitaven e perpensaven si puríen atrobar nulla raó per que ells no deguessen esser servus ni vos senyor, enfre tots no puríen atrobar un moment ni un punt de temps en lo qual ells deguessen esser francs de la vostra senyoría. ✠ 21. On, com en temps no pusca caer, *Sènyer,* privament de la vostra senyoría ni privament de la nostra servitut, infinidament es propria cosa a vos que siats senyor, e infinidament es propria cosa als homens que sien vostres servus e vostres comprats.

22. *Oh gloriós Senyor, unit en trinitat e trienc en unitat!* ¡E tants homens se son fets mos senyors en est mon, e anc nom compraren nim donaren nim honraren nim amaren nim feeren nulla cosa per que deguessen esser mos senyors! Mas jo per ma neciea e per ma gran peguea los he fets senyors de mi. ✠ 23. On, de les grans oradures e de les majors follíes qui esser pusquen, *Sènyer,* es aquesta, que jom sia fet servu[1] daquells qui no son dignes de esser senyors, e que sia fuit a la vostra senyoría qui per tantes de raons es digna de posseir mi. ✠ 24. Los senyors qui han mi posseít, *Sènyer,* en est mon, sí son los homens mundans vanagloriosos; e aquells no merexen a aver nulla senyoría poca ni gran; e vos merexets aver totes senyoríes. E doncs, ¿com son estat tan desastruc que he fets tants àvols senyors, e he lexat per ells tam bon senyor com vos?

1. B, serf e sclau: M, *servum et captivum.*

Digitized by Google

25. *Senyor forts sobre totes forces, Senyor poderós sobre tots poders!* Si lome qui compra la bestia al mercat met a aquella lo liam pel coll e la sen mena al hostal com a sua,[1] e doncs vos, *Sènyer,* qui avets comprat en la crou lo vostre poble, gitats amor en lur coratge e menats aquells a hostal perdurable. ✠ 26. *Jesu Christ Sènyer!* Sil catiu qui es comprat per diners no ha nulla escusa de vagar en les faenes que son senyor li mana, doncs ¿qual es aquell de nosaltres qui sia escusat de esser ociós en les vostres laors ni en los vostres honraments a escampar per lo mon, con sia cosa que vos ajats comprats nosaltres ab esquinsament de carn e ab escampament de sanc e de lagremes?[2] ✠ 27. Con per moltes de raons jo sia vostre servu e vostre esclau, prec vos, *Sènyer,* que vos nom lexets esser vagorós en poc ni en molt[3] en nulla cosa qui sia a honrament vostre; car no vull esser franc, pus que son servu, ni no vull vagar, pus que son ubligat a negociejar e a obrar e a procurar con vos siats amat e servit.

28. *Vertuós Senyor, amat sobre totes amors, desijat sobre tots desigs!* Molts homens son qui compren per poc preu cosa molt mellor quel preu no es ab que la compren. Mas vos, *Sènyer,* per tal que mills meríssets a esser senyor nostre,[4] nou feés enaxí: car gran preu e noble donàs per nosaltres, qui a esguart del preu som coses vils e mesquines. ✠ 29. On, jassía so que nos siam vils e mesquins a esguart del preu ab que vos nos compràs, prec vos, *Sènyer,* queus placia quens mellorets ens ennobleescats[5] en tal manera que sia coveniment fet enfre lo preu ab que som comprats e nosaltres: enaxí que pus lo preu es bo e noble ab que som comprats, quels vassalls sien leyals e bons a

1. P, *Sicut homo qui emit aliquem equum vel aliud quadrupedale animal, ducit illum ut rem propriam ad hospitium suum per frenum aut camum aut aliud vinculum.*—2. M, *cúm nos emeris laceratione tuæ carnis et effusione sanguinis et lachrymarum?*—3. M, *ne sinas me esse otiosum in modico nec in multo.*—4. M, *ut meliùs merereris esse noster dominus.*—5. M, *ut tibi placeat meliorare et nobilitare nos.*

Digitized by Google

lur senyor; car totes ores es honor del senyor que sos vassalls sien bons e leyals. ✠ 30. En presencia de tuit, davant lo vostre altar e davant la figura de la vera crou en la qual vos me compràs, confés e atorc, *Sènyer,* vos esser mon senyor e mon Deu, e que jo son vostre servu, comprat vostre: lo qual se confía en vos que li donets gracia de adur a acabament les altres distinccions esdevenidores, axí com mavets dada gracia daquesta qui ha tractat de la vostra senyoría divinal.

Digitized by Google

De la XVª distinccio
qui tracta de la divinal Saviea.

¶ CAP. 69. *Com Deus es savi en sa essencia divina.*

DEUS *honrat, loat, amat, gloriós!* Beneyt siats vos qui avets acabada saviea en totes coses, en so que vostre voler es en tot bé, e vostre poder sab obrar tots bens, e vostre saber sab fer totes noblèes e totes bonèes. ✠ 2. Con en vos, *Sènyer Deus*, sien totes noblèes e totes vertuts acabades,[1] cové que en vos sia acabada saviea. Mas con nosaltres ajam defalliment de noblea e defalliment de vertuts, per assò defall en home acabament de saviea. ✠ 3. So, *Sènyer*, per que vostra saviea es acabada en vos, e so per que saviea no es acabada en home, sí es per so car les vostres vertuts ni la vostra bonea no es termenada, enans es infinit tot so qui es en vos. Mas, car los senys humans son termenats en home, cové que les vertuts qui son en home sien termenades. Doncs, per lo terme dels senys del home cové esser termenada la saviea humanal.

1. M, *omnes nobilitates et omnes virtutes perfectæ.*

Digitized by Google

4. *Oh Senyor savi en totes quantes coses son ni foren ni serán!* So per que hom ha defalliment de saviea, sí es per desegualtat de sos senys entellectuals: car o aurá hom trop gran coratgía o trop poca, o aurá trop grossa consciencia o trop sotil, e axí dels altres senys. ✠ 5. Per raó, *Sènyer,* con los senys humans son termenats e son en home o en massa poca de quantitat o en massa gran, per assò no han los homens saviea dobrar ni de fer so que fan ordonadament; car on farán massa de so que fan o poc, o u farán massa tost o massa tart. Mas de la vostra beneyta saviea, *Sènyer,* no es enaxí; car totes les coses que son fetes ni obrades per vostra saviea, totes son fetes daquella ordonacio ques tany nis cové, segons ordonament ni vera disposicio. ✠ 6. Tant es vostra essencia divina, *Sènyer,* natura ordonada e acabada, que negun desordonament no es engenrat en ella; mas va tot quant fets vos per cors de saviea, e re que vos fassats no saclina nis tors a re que sia fullía ne innorancia. Mas no es enaxí, *Sènyer,* del esser humà; car tant som desordonats per peccat en nos meteys, que so que fem, quax tot va per cors de fullía e de innorancia e de oradura.

7. *Ah Senyor sent, alt, misericordiós!* Tant ha gran forsa e gran vertut la vostra honrada saviea, que anc per neguns temps null hom per molt que sabés ni per gran falcía que agués, no us poc enganar en poc ni en molt; ni vos anc no feés null falliment ni us desposseís de nulles coses a vos pertanyens. ✠ 8. A la vostra sancta saviea, *Sènyer Deus,* sia gloria e honor, car totes les altres savièes son ixens e dirivans de la vostra: e totes quantes savièes son, *Sènyer,* son vanes e frèvols, a esguart de la vostra. ✠ 9. Tant es gran, *Sènyer,* la vostra saviea, que tota ora que nosaltres volem egualar la nostra saviea a la vostra, cau en nosaltres defalliment de saviea, e som pecs e necis e folls e menys de tot sen e de tot enteniment. E con nosaltres atribuym a vos tota saviea e a nosaltres tota innorancia e tota mes-

Digitized by Google

quinea, e adoncs nostra saviea crex e multiplica en nosaltres.

10. *Senyor obeyt, Senyor reclamat, Senyor honrat!* Con la vostra saviea sia subirana saviea, e la oradura e la fullía qui es en los homens mundans sia la major oradura e la major fullía qui esser pusca, per assò tots aquells homens qui son savis en vert vos,[1] son tenguts per folls e per necis en la saviea del mon; e tots aquells homens qui son tenguts per savis en lo mon, son folls en vert vos. ✱ 11. On, segons assòs seguex, *Sènyer,* que vera saviea no está en los homens mundans, si bés son apellats savis; enans está en los homens qui per los homens mundans son apellats folls. ✱ 12. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* quim avets dada conexensa per la qual ara tenc los homens per folls quim jutjaven per savi, adoncs con faya oradures; e ara tenc aquells per savis quim jutjaven per foll en aquell temps quem veyen esser desobedient als vostres manaments.

13. *Governador Senyor, faedor de totes bonèes!* Si vos sabets vos metex esser tot savi per raó del acabament qui es en vostra bonea, e jo, *Sènyer,* sé mi metex esser foll e tot neci, per raó de defalliment de bonea. ✱ 14. E so per que jom sent tot foll e tot neci, sí es car sent mi metex que la potencia sensitiva me dona voler e menclina a amar més mi metex que a amar vos ni mon pruxme: e per aquesta volentat sent mi metex entrar en fullía e exir de saviea. ✱ 15. On, con jo metex sia, *Sènyer,* natura quim enclina a fullía em desvía de saviea, cové que si jo vull esser savi, quem gir a vos on está saviea, e que no seguesca la natura quim vé de la potencia sensitiva.

16. *Ah Senyor vertuós, just e conexent, vertader!* Con vos siats font de saviea don totes altres savièes son dirivades e engenrades, e jo sia font de culpa e de peccat e de fullía, placia a vos que donets al vostre servu tanta de sa-

1. M, *qui sunt sapientes apud te.*

Digitized by Google

viea, que seguesca la vertut e la saviea qui devalla e diriva de la vostra essencia, e que no seguesca la corrupcio ni la fellonía que devalla de ma greu fullía. ❦ 17. Si a vos vé en plaer, *Sènyer Deus,* quem donets gracia con jo aja tanta de saviea que no vulla anar segons lo cors de ma natura e jo vensa mi metex, jo seré savi, ja sia so que aja passio e treball en vensre mi metex. E con major serál treball que jo soferré en vensre ma natura, e major será la saviea, per so car més de mèrit men escaurá. ❦ 18. On, con jo metex sia natura de defalliment de saviea, vos veets, *Sènyer,* que jo no son savi de vensre ma fol natura *(sic).* Doncs de vos, qui sots font de saviea, covenrá que devall en mi poder e natura per la qual jo sia vencedor[1] de ma greu fullía.

19. *Oh resplandor de totes lugors! oh lum de totes resplandors!* La major oradura e la major fullía e la pus contrariosa cosa de saviea, mes semblant que sia cativar e sotsmetre sí metex a cosa qui sia serva e cativa de peccat e de desconexensa. Doncs jo no he, *Sènyer,* nulla saviea aúda, quim son sotsmès als homens peccadors, qui son servus e catius de lur ventre e de la vanitat daquest mon. ❦ 20. Con hom, *Sènyer,* es vassall de cosa serva, aitant con crex la servitut de son senyor, aitant crex la servitut del vassall. On, con jo aja feta la mia anima serva del cors, qui es catiu de tantes frevoltats e de tantes mesquinèes e de tants de falliments, aitant con lo cors es sotsmès a sostenir totes estes passions, aitant crex la cativitat de la mia anima. ❦ 21. On, con per defalliment de saviea e per gran abundancia de fullía jo aja, *Sènyer,* cativada la mia anima al cors, e per gran cativetat en quel cors es, ma anima sia esdevenguda en tan greu servitut, soplec, *Sènyer,* a la vostra beneyta saviea que ab ulls de misericordia sia esguardant en vés la mia anima qui tan fort es torbada.

22. *Suau Senyor, simple, piadós, abundós en misericordia*

1. A, C, D, vensedor.

Digitized by Google

e en justicia! Tot hom que vulla esser savi, covê que aja en sí sciencia e amor e lealtat: car sens estes tres coses, ja més nos porá encontrar ab saviea. Doncs per so fo tant de temps saviea privada en mi, con estes tres coses foren en mi privades. ✠ 23. Quis vol encontrar, *Sènyer,* ab saviea en est seggle, encontres ab dolors e ab plors e ab pobrèes e ab tribulacions sostinents per loar vos e per amar e honrar la vostra honrada saviea. ✠ 24. Qui bé vol esser savi, covê que fassa departiment enfre bé e mal, e que fassa comparacio de major bé a menor e de major mal a menor, e covê que lex lo mal e que prena lo bé, e que prena enans lo major bé quel menor, el menor mal quel major. Mas de totes estes coses he jo fet, *Sènyer,* lo contrari; per que so foll sobre tots los folls e neci sobre totes altres necièes.

25. *Oh sanctetat sancta! oh perdurabletat perdurable! oh gloria gloriosa!* Qui vol esser beneficiat de saviea, covénse que sia tal que sapia fer divisio enfre so qui es possíbol e so qui es impossíbol, e crea so qui es possíbol cosa e menyscrea les coses impossíbols. ✠ 26. Aquell qui bé vol esser ple de saviea, covê, *Sènyer,* que a vos conega tot acabament de bonea e de vertuts, e que a vos null defalliment no atribuesca, e do a sí metex tot defalliment e tota pobrea e tota poquea e tota mesquinea. ✠ 27. Per aital manera que hom prena, *Sènyer,* en sí metex, que a vos conega tota bonea e a sí metex tot defalliment, esdevé hom savi e vertuós. E com major bonea atribuyrá hom a vos, e on més conexerá en sí metex de defalliments, e més crexerá e multiplicará en saviea.

28. A vos, *Senyor misericordiós,* sia donada e coneguda gloria e honor: e a tots aquells sia coneguda saviea qui en lur cor persevera vera fe e vera creensa, e en lur cor habita amor e esperansa en la vostra misericordia: e tots aquells sien dits savis, qui en lurs boques posen laors de la vostra saviea e qui en lurs boques está oracio e veritat e gracies dels grans bens que vos fets als vostres servidors. ✠ 29. Qui

Digitized by Google

vol esser savi, vaja, *Sènyer,* enfre los homens folls e enfre los homens necis, car dells porá pendre riquèes, les quals porá escampar e donar enfrels homens savis els homens pobres. ☙ 30. Aquell qui vol esser foll e privat de saviea, vaja sen, *Sènyer,* donar ses riquèes als homens rics e als homens desconexents, e no do re als pobres ni als savis qui son contemplants en la vostra saviea divinal.

¶ CAP. 70. *Com Deus es savi en tot quant fa.*

OH *Deus gran, forts, alt, maravellós!* A la vostra sancta saviea sia donada gloria e honor, car enaxí com es propria cosa als flums e a les aigues decorrents que vajen a la mar, enaxí es propria cosa a la vostra saviea que vaja a tot ordonament e a tot acabament e a tota bontat. ☙ 2. On per assò, *Sènyer,* con la vostra saviea ha aital proprietat, covcon que en totes les coses que vos avets creades e en tot so que vos fets, que en tot obrets e fassats saviament, e que en totes les coses sia la vostra saviea. ☙ 3. On con nosaltres, *Sènyer,* siam culpables a vos e siam plens de peccat, accidentalment exim nos del ordonament en lo qual nos ha naturats la vostra saviea, e metem nos en desordonament tot quant fem, sia en menjar o en boure o en vestir o en parlar o en quals que coses sien.

4. *Senyor sanctificat, celebrat, adorat, servit!* Tant avets obrat saviament en totes coses, que per gran forsa de saviea e dordonament que avets posat en tot quant avets creat ni fet, nulla autra cosa no posseex neguna de les coses que vos avets creades ni fetes, ni nulla cosa no es digna de esser franca, fora de la vostra senyoría. ☙ 5. Mas

Digitized by Google

car nos, *Sènyer,* som coses ab poca saviea e ab molta de follía e de neciea, som los uns servus dels altres. Mas aquesta possessio no es essencial, mas accidental; car si en nos no fos defalliment de saviea, ja no fora null hom servu daltre. ✠ 6. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra saviea qui ha ordonat que tota hora que nosaltres fassam bones obres, som savis per natura e per proprietat de la vostra saviea; e tota ora que fem males obres, som folls accidentalment per la natura del nostre defalliment e de la nostra follía, qui cau en nosaltres per accident.

7. *Eternal Senyor!* A vos sia coneguda vertut e noblea e saviea: car tan gran profundament ha en vos de saviea,[1] que vostra saviea ha creat home en franc arbitre, e vostra saviea fa home esdevenir a tot so qui li es predestinat; e per tot assò no roman que ell no sia ordonat a mèrit de gloria o de pena. ✠ 8. On, gran es, *Sènyer,* la vostra saviea, car no es null hom qui pogués ymaginar ni compendre con gran saviea es crear home e fer home esdevenir ab franc voler a aquelles coses qui li son predestinades, segons so qui es previst en la vostra sciencia a esser esdevenidor. ✠ 9. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra gran saviea, qui francament fa estar e obrar home el fa pervenir a assò qui li es predestinat, enaxí que noy vé forsat ni costret, enans hi vé tot franc, per tal que sia sobject a merir gloria o pena.

10. *Dreturer Senyor, savi, recreador nostre!* Gloria e honor sia feta a la vostra honrada saviea, qui ha mes en ordonacio e en natura e en custuma que tot hom qui sia amant e loant e tement e sirvent vos, sia savi; e tot hom qui vos no am ni honre ni obeesca, que sia foll e orat sobre totes oradures e sobre totes fullíes. ✠ 11. On, aquest ordonament aital, *Sènyer,* ha plagut ordonar la vostra saviea, per tal que aquells qui vos fets anar per lo cors e per la

---

1. M, *adeo magna profunditas sapientiæ est in te.*

Digitized by Google

custuma de saviea, que ajen gloria e benediccio perdurable; e aquells qui van per les vies e per les custumes de fullía, que ajen pena e turment perdurable. ✠ 12. Con la vostra obra, *Sènyer,* sia en tan gran regla de saviea e en tan gran profundament de sciencia e de dretura, tuit devem esser alegrats e consolats en la vostra saviea. E con nosaltres siam en tan gran defalliment de saviea e siam tan enpents en fullía, tuit devem aver paor e temor de nostres oradures e de nostres fullíes.

13. *Oh Príncep dels prínceps! Oh Senyor dels senyors!* Qui vol esser savi ni ple de saviea, no ha altre consell mas queus do quant ha, que re no sen retenga: car alcuns homens folls son, quius donen alcuna part de so que posseexen e retenense lo sobrepus: e pus vos donen, cuiden esser escusats de so quels roman. On, aquests aitals no han acabada saviea, per so con re sen retenen. ✠ 14. Mas si ells, *Sènyer,* vos donaven tot quant han e totes les forces de lur anima e de lurs membres, adoncs seríen savis e seríen escusats ab vos. ✠ 15. Car la vostra saviea, *Sènyer,* no vol de null home lexar nulla cosa que pusca donar, enans ho vol tot aver: e la vostra saviea no vol de null home més de poder; ni so que no puría esser dat ni obrat per home, la vostra saviea no ho vol aver.

16. *Senyor amable, Senyor honrat, Senyor amat, Senyor amic de tots vostres benvolents!* Enaxí com lo bon maestre mena la paret per linya dreta per tal que nos torsa, enaxí vos, *Sènyer,* tot quant avets creat ni fet, tot ho avets creat e fet per regla de saviea, per tal que null defalliment no sia en vostra obra. Mas no es axí, *Sènyer,* del vostre servu; car tota sa obra sà a enrere es estada fora de regla e es anada per via de oradura e de defalliment. ✠ 17. *Oh Senyor Deus!* Pus tant es que lo meu comensament el meu jovent es estat en via de follía e en obra de peccat, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos donets a mi tanta de saviea, que la mia vellea e la mia fi vaja tota via per via de saviea,

Digitized by Google

per tal que pusca esser loador de la vostra saviea. ✱ 18. Con gran saviea sia, *Sènyer,* anar per vies planes e per vies segures e anar en companyía de savis homens, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos me tragats de companyía de mals homens e de la privadea dels demonis e de carreres tortes perilloses.

19. Qui saviament vol obrar, *Sènyer,* primerament deu guardar la obra a que vendrá ni per qual entencio se fa; e puxes con ses cogitat e aesmat so que vol obrar, pot apercebre sis seguirá bé o mal de so que vol obrar. Mas jo, *Sènyer,* no he aúda aquesta saviea; car aitantost com me venía en volentat de fer nulla cosa, aytanttost la faya. ✱ 20. Lome savi, *Sènyer,* con es amonestat per lo demoni o per alcun mal home a fer mal, e ell sasegura en saviea e en sa fermetat, e nos mou a obrar ni a fer so quel amonesta lo demoni. Doncs jo no son savi, quim so mugut a obrar vanitats e vils obres, sempre quen fuy somonit.[1] ✱ 21. Lo savi, *Sènyer,* con li defall saber o poder o certea, sempre sacorre ab leyaltat e ab dretura e ab confiament de la vostra gracia e de la vostra benediccio. Doncs no son jo estat savi; car sempre quem defallía certea ni saber, sempre macompanyava ab suspita e ab desesperansa e ab ublidament de la vostra misericordia.

22. *Ab Jesu Christ Sènyer, nat de nostra dona Sancta María!* Savi fos, *Sènyer,* vos en lo comensament de vostra nativitat e en lo mijà e en la fi de los dies que vos visqués en est seggle; mas jo son estat foll del comensament de mos dies dentrò a .xxx. anys passats, que comensà en mi remembrament de la vostra saviea e desig de la vostra laor e membransa de la vostra passio. ✱ 23. On, enaxí com lo sol ha major forsa en la mijanía del dia, enaxí jo son estat foll e menys de saviea tro a la mijanía de ma edat. Mas la vostra saviea es, *Sènyer,* tan gran, que ellam pot dar aitanta

1. M, *quamprimum fui tentatus (sic).*

Digitized by Google

de saviea en lo romanent de ma edat, con si tota ma edat fos estada en bones obres. ✠ 24. Con peccat e oradura aja mi axí afrevolit e apoquit e amesquinejat que en mi no ha loc on nulla saviea pogués entrar ni caber, al menys, *Sènyer*, vos prec daitant que sola aquesta saviea vullats posar en mi, que vulla esser servidor vostre e que vulla murir per loar la vostra deitat e la vostra sancta passio.

25. *Acabat Senyor on tots bens prenen acabament!* A vos sia gloria e honor, car enaxí com sobreximent de fullía e abundancia doradura man privat de saviea,[1] enaxí soplec e aor a la vostra gran abundancia quem fassa esser amador e servidor de saviea e de totes bones obres. ✠ 26. So per que tota vostra obra, *Sènyer Deus*, es tota plena de saviea, sí es per so car tot quant vos fets es fet per entencio que vos siats conegut per cell qui sots, e que vos siats amat e servit segons ques tany al vostre honrament. Doncs, totes altres coses qui sien cogitades ni fetes qui no sien fetes segons aital entencio, totes son plenes de fullía e de oradura. ✠ 27. Qui bé vol cogitar ni perpensar quants son los homens que so que fan ni cogiten nou fan a entencio de vostra laor ni a reverencia de vostra senyoría, moltes coses, *Sènyer*, porá perpendre qui son grans fullíes e grans oradures e menys de null recapte.[2]

28. *Senyor unit en trenitat, trienc en unitat!*[3] Aquells son savis qui han conexensa daquelles coses qui son de gran profit e de gran dampnatge: car per la conexensa que han de les coses molt profitoses, menyspreen aquelles qui son de poc profit; e per la conexensa que han de les coses de gran dampnatge, no dupten aquelles qui donen poc dampnatge. ✠ 29. E doncs, bonahuyrats son los savis qui fan diferencia enfre les coses fenides e les infinides: car totes coses fenides desemparen per les infinides, e nulls treballs finits no dupten, tant han gran paor dels treballs infinits.

1. M, *sicut excessus fatuitatis et abundantia insipientiæ privarunt me sapientiâ.*—2. M, *et absque ulla utilitate.*—3. B, e trinitat en unitat.

Digitized by Google

✠ 30. Qui vera saviea vol aver, metas, *Sènyer,* en guarda damor: car amor es tan noble vertut, que tots aquells qui ella garda, defén de fullía e doradura. Doncs foll son jo, qui nom son comanat a la guarda damor, per la qual follía, *Sènyer,* desamant son estat ublidós de la vostra sancta saviea divinal.

¶ CAP. 71. *Com la saviea divina trau de mal bé.*

DEUS *franc, amorós, piadós, ple de tots bens!* A la vostra sancta saviea sia gloria e honor per tots temps; car la vostra saviea ha creades totes les creatures de no res, e no res es cosa privada de esser. Doncs en quant no esser es de esser privat, es no esser mala cosa, a esguart de cosa qui ha possessio de esser. On, com segons ordonament més de bé se seguex que les creatures sien creades de no re que no feera si fossen creades de re, per so vostra saviea ha tret bé de no re, qui es mala cosa a esguart de re, en so que de no re ha fetes vostra saviea creatures que son bones coses. ✠ 2. La vostra saviea, *Sènyer,* ha ordonat quel mal qui es en los demonis sia occasio als àngels de gran gloria e de gran bé: car on pus los demonis son turmentats, e pus los àngels conexen lur gloria e la amor quels avets feta. ✠ 3. Beneita sia la vostra sancta saviea, *Sènyer Deus;* car aquella del peccat de Adam, qui fo cosa orrible e mala, ha tret molt gran bé, en so que per raó del peccat de Adam volgués vos honrar la natura humana en recrear aquella, prenent carn e mort per nosaltres. On, tot lo major bé el major honrament que hom presés anc ni pogués pendre, fo con vos volgués esser home e murir per nosaltres,

4. *Senyor forts, Senyor gran, Senyor alt!* Beneyta sia la vostra gran saviea e tot quant de vos es: car tant es gran la vostra saviea, que dels greus peccats que nosaltres peccadors fem, nex conexensa e plaer als benahuirats en gloria, en conèxer la gloria e la benediccio que vos lur avets donada. ✻ 5. *Amorós Senyor!* De les vostres greus nafres e dels vostres angoxosos treballs, los quals muyrent sostengués per nosaltres, daquells tan greus mals que vos portàs, diriva e nex perdurable repòs als homens benahuirats en gloria. ✻ 6. E daquells mals, *Sènyer*, que vos sostengués en est mon, fo nat e demostrat exempli als vostres pobles de vos a amar e a honrar e a loar, per tal que fóssem dignes de estar en la celestial gloria.

7. La vostra gran saviea, *Sènyer Deus*, deu esser molt amada e honrada per tots los pobles, el saber nostre deu esser molt menyspreat e avilat: car enaxí com la vostra gran saviea trau de mal bé, enaxí nostre poc saber fa esdevenir en mal les coses qui son bones e precioses. ✻ 8. Sil vostre servu, *Sènyer*, agués gens de saviea en sí metex, dels falliments que veu fer als reys e als grans senyors, daquells pogra trer molts de bens e moltes de savièes: car si feés lo contrari de so que ells fan, fora savi. Mas car jo son ab pus frèvol seny que ells no son, per assò no sé fer savièes, per exempli de lurs falliments. ✻ 9. *Vertader Senyor!* Lome savi fa son prou totes ores que es temptat; car on major es sa temptacio, e pus fort sesforsa a contrastar a la temptacio. On, com la temptacio sia mala cosa en sí metexa e contrastar a ella es saviea, bo fora jo si li agués contrastat e nom volgués esser lexat vensre a tantes temptacions.

10. *Oh gran Senyor, subirà a totes altèes, excellent sobre tots honraments!* Aquells benahuirats saben trer bé de mal, adoncs con cau en lur cogitacio pensament de males obres: car dementre que ells cogiten en males obres, ells se remembren a bones obres a cogitar e a desijar, e a menys-

Digitized by Google

prear les males cogitacions primeres. ✠ 11. *Ah Sènyer Deus!* E tan benahuirat es lom savi qui tota ora en qualque estament se sia sab fer de son prou: car si lom savi está en bones obres, sab se asegurar en aquelles; e si per alcú accident cau en neguna mala obra cogitant ni obrant, sab sen exir e sab se mudar en alcú tractament de bona obra. ✠ 12. Com lo vostre servidor el vostre sotsmès, *Sènyer Deus,* aja tantes de vegades errat es sia exit de bones obres e sia entrat en males, doncs no es ell, *Sènyer,* aquell qui de bones obres sia estat curós ni guardià, ni es sabut esser tal, ques sia gardat de culpes ni de peccats.

13. *Divinal Rey perdurable, forts sobre totes forces!* Molt ha gran occasio de esser savi aquell qui per amor de vos sosté angoxes e treballs e afanys: car on majors son los treballs, e mills ha aparellat de fer grans guanys, pus hi vulla aver paciencia. Doncs segons assò, pus savis poden esser aquells qui per la vostra amor son en tribulacions, que aquells qui per vos no sostenen null treball. ✠ 14. En totes estes coses, *Sènyer Deus,* puc jo conèxer mes grans fullíes e mos grans defalliments: car con vos per treballs e per tribulacions me fayets treballar a les gents per vostra amor, e jo no sabía daquells treballs fer mon prou nin sabía guaanyar los guanys que vos maparellávets a guaanyar. ✠ 15. No son jo, *Sènyer,* dels savis qui on hom més los aonta els reprèn els desonra els menysprea per la vostra amor, e ells més sesforsen en vos a loar e a honrar e a amar e a beneyr; enans son, *Sènyer,* dels folls e volpells qui on més veen perills corporals en servir vos, e més los esquiven e més fugen al blasme de les gents qui injuriosament jutgen.

16. *Humil Senyor, ple de misericordia!* Aquells homens han saviea qui ajusten e conreen, adoncs con los homens folls malmeten e deguasten; car de lurs falliments poden los savis fer endressaments e saviees. Doncs fol son jo, qui dementre quels savis faien savièes, e jo enfre ells mal-

Digitized by Google

metía e deguastava so que avía. ✠ 17. Aquells qui son savis, *Sènyer,* si tant es que lur defalla poder a fer bé ni a esquivar mal, almenys han volentat que si fer ho pudíen, que faríen lo bé e esquivaríen lo mal. On, del defalliment que han en fer bé e en esquivar mal, traen bé, en so que aitant lur val con nan lo voler, con faría sin avíen lo poder. Doncs foll son jo, qui no he sabuda aver aital manera, enans son anat per lo contrari. ✠ 18. Lom savi, *Sènyer,* com no pot entendre ni saber so que son enginy ni son enteniment no pot apercebre, tota ora conex lo defalliment a sí metex e a son enginy, e nol conex a la cosa que vol entendre: on, de son defalliment trau bé, en so que fa gran saviea. Doncs foll fuy jo, qui anava per lo contrari: car com no podía entendre la cosa dura de entendre, sempre afermava que lo defalliment vengués de part della, e que no vengués de part mon defalliment.

19. *Ah sancta Saviea, lum e resplandor dels feels crestians!* A vos sia donada tota gloria e tota honor, car la vostra honrada saviea, *Sènyer,* trau bens perdurables als homens, de lurs frevoltats e de lurs mesquinèes e de lurs defalliments, tota hora que los homens veen ni aperceben lurs mesquinèes e lurs defalliments: car on més hom conex sos defalliments esser vils, e més ne fa de son prou.[1] ✠ 20. Con en semblant manera, *Sènyer,* jo no sapia fer de mon prou, par me que son foll e ple doradura e de necietat: car con deuría cogitar ni pensar en ma frevoltat e en mos greus defalliments e en les greus culpes per les quals son tot comprès, e jo, *Sènyer,* ymagen e cogit en coses qui son fora de mi, e cuit esser bo e vertuós e honrat e de bones custumes tot ple: de les quals coses no ha neguna en mi. ✠ 21. *Sènyer Deus!* Los homens savis qui sens lur culpa esdevenen pobres, daquella pobrea que sostenen enrequexen lurs animes de vertuts; e assò fan per so car menyspreen les ri-

1. M, *eo plus habet utilitatis.*

Digitized by Google

quèes; e menyspreant les riquèes, menyspreen aquest mon; e menyspreant aquest mon, desijen con venguen a les riquèes de la celestial gloria. Doncs foll fuy jo, *Sènyer,* qui per pobrea que sostenía, desijava aver les riquèes daquest mon; e desijant los bens temporals, avía en ublit los celestials bens.

22. *Franc Senyor ple de mercè, piadós, abundós en tots bens!* Aquells homens son savis e traen de mal bé, adoncs con per moviment natural esdevenen irats e abstenense en parlar e en obrar males obres. On, con moviment de ira sia mala cosa en sí, daquell mal saben los homens savis trer bé, en so que saben aver abstinencia e paciencia. Mas no son jo daquells, *Sènyer,* en so que sempre que ira comensa en mon cor, sempre git paraules de ma boca a aventura, e les mies mans comensen a fer obres daventura.

✠ 23. *Honrat Senyor!* Los homens savis, con son tribulats en est mon per homens o per malauties o per defalliment de viandes, sempre tenen lur cor a vos e sempre se confíen en vos. Mas jo, *Sènyer,* aitantost con mon cor o mon cors era tocat[1] dalcuna tribulacio, sempre me movía a desesperament de la vostra gracia e de la vostra gran misericordia.

✠ 24. Lome savi, *Sènyer,* on hom més lo tempta e on més hom laonta e lengana, e més ne fa de son prou, en so que mills conex sa frevoltat e sa mesquinea. Mas jo, *Sènyer,* on hom més me menyspreava nim escarnía e més me reprenia, e jo més me preava e més me loava e més me escusava.

25. *Oh gran Senyor, sobre totes granèes gran! oh Senyor, sobre totes larguèes larc!* Aquells homens son savis, con se senten natura aparellada a peccar, con li contrasten per contrarioses coses; car si han natura de esser irosos o de esser luxuriosos o de esser gelosos[2] o enfruns, recorren a abstinencia e a paciencia e a lealtat e a oracions e a dejunis

1. A,B,C, era tocant: M, *tangebatur.*—2. A, geloses.

Digitized by Google

e a sermons e a romeríes. Mas no son jo d aquells, *Sènyer,* car on pus me sentía aparellat a peccar, e pus me desemparava e pus lexava anar ma natura a son cors.[1] ✠ 26. Aquells homens son savis, *Sènyer,* qui dels pocs mals fan esdevenir grans bens, els grans mals fan esdevenir en pocs mals. Doncs foll son jo, qui dels grans bens he fets esdevenir grans mals. ✠ 27. Totes quantes peguèes ni oradures jo he aúdes en est mon, totes me son esdevengudes, *Sènyer,* per defalliment damor quim ha fet amar coses fenides em ha fet ublidar vos, qui sots bé infinit e gloria perdurable.

28. *Ob subirà bé, del qual diriven e devallen tots altres bens!* Aquells qui per los falliments dels altres se castiguen, aquells, *Sènyer,* son savis. Doncs foll son jo, qui nom vulc castigar[2] per los falliments de mon pruxme. ✠ 29. Aquells homens son savis, qui per los turments que veen sostenir als homens punits per justicia, remembren lurs culpes e lurs falliments e lurs peccats. Doncs no son jo savi, *Sènyer;* car tant no veg turmentar negú ni justiciar, que jo sia remembrant dels falliments que he fets, per los quals degra esser en semblant pena e en semblant justicia daquells que veg turmentar. ✠ 30. Alegrament e devota loa e beneex vostra saviea, *Sènyer,* lo vostre servu, el seu saber conex esser vil e mesquí: car enaxí com la vostra saviea trau de mal bé, enaxí lo meu saber per defalliment e per ignorancia fa esdevenir de bé mal. Emperò, *Sènyer,* si bé son[3] tot ple de defalliment, per tot so nom estag de grair a vos la gracia quem avets feta, dadur a acabament esta distinccio, la qual ha tractat de vostra saviea divina.

1. M, *plus ei permittebam ire juxta suum cursum.*—2. M, *qui nolui me castigare.*—3. A, si be so.

Digitized by Google

De la XVIª distinccio qui tracta de la divinal Dretura.

¶ Cap. 72. *Com nostre Senyor Deus es dreturer en sí metex.*

AH *Deus, savi sobre tots sabers e sobre totes savièes!* A la vostra sancta dretura, *Sènyer,* sia coneguda tota gloria e tota honor, per so con vertaderament e dreturera totes quantes coses avets creades, totes les avets creades per tal que en elles sia coneguda e demostrada vostra gran bonea. ✠ 2. On, con vostra gran bonea meresca, *Sènyer,* esser coneguda e esser amada e servida, avets feta molt gran raó e molt gran dretura en so que avets creades les creatures per tal que vos siats conegut. ✠ 3. Tant es, *Sènyer,* la vostra dretura gran e acabada en sí metexa, que anc per neguns temps vos no donàs ni atribuís a vos metex nulla cosa qui fos contra raó ni contraria a veritat, ne qui fos descovinent a la vostra noblea, ne qui demostràs null defalliment esser en la vostra saviea.

4. *Oh Pare esperitual on tots bens e totes granèes están!* Per raó de la gran dretura qui en vos es, volgués vos esser home e volgués esser hom pobre, e volgués esser venut e aontat e escarnit. ✠ 5. Abundancia de veritat e de dretura

Digitized by Google

volc, *Sènyer,* quel vostre cors gloriós agués les mans ligades e que fos assotat e que fos pujat en la crou, e que vostres mans e vostres peus fossen clavellats, e vostre cap volgués que fos coronat de corona espinosa. Encaraus plac, *Sènyer,* que fóssets abourat de suja e de vinagre e de fel, e puxes volgués esser alancejat, e volgués que la vostra anima se partís del cors. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra gran dretura, qui totes estes passions vos feu sostenir e pendre en paciencia. ☙ 6. Segons forsa de dret e de raó, totes estes penes e estes angoxes covenía que caiguessen en vostre cors, *Sènyer,* per tal quel vostre poble fos dellìurat del diable, segons quel ordonament de vostre aveniment ho requería.

7. *Amable Senyor, qui oyts les vous e les oracions dels homens justs!* Tant es gran dretura en vos, que jassía so que nosaltres ajam vos en ublit e ajam en memoria les vanitats daquest mon, per tot assò nons volgués vos aver en ublit. ☙ 8. Car justicia e dretura vos feu nosaltres remembrar, eus feu los vostres pobles recrear. Doncs, com injuria e desconexensa e durea de cor maja fet ublidós de vostres noblèes e de les greus dolors que per mi sostingués e portàs, ¿que será, *Sènyer,* de mi, ni qual consell pendré? ☙ 9. Null autre consell no sé pendre, *Sènyer,* mas queus clam mercè que vos me perdonets e quem jutgets segons la amor que vos agués al humanal lynatge, adoncs con penjàs en la crou; e nom vullats jutjar segons lestament en que jo son, adoncs con son ublidós de les vostres nafres.

10. Vos, *Sènyer Deus,* qui gloriejats en gloria los vostres servidors gloriejant vos metex en vos, sots tant abundós de justicia e de dretura, que de la vostra dretura tots quants locs ha en lo mon, *Sènyer,* tots son plens e cuberts; mas la justicia ni la dretura del vostre servu mesquí tant es poca, que en loc ni en dressera no es atrobada ni vista. ☙ 11. Con jo, *Sènyer,* aja defalliment de justicia e de dretura e sia tot ple de injuria o de çoses desraonables, là on

Digitized by Google

vos ho vullats, *Sènyer,* bé porets tallar e partir e trencar en mi, per qual loc vos vullats, ab la vostra espaa de justicia, e majorment con jo sia nuu e pobre de vertuts e sia tot ple de culpes, e la vostra espaa dreturera me pusca ferir per qual loc se vulla. ✠ 12. Si a la vostra sancta misericordia playa quem escusás que la vostra espaa nom ferís de durables colps, gran sería, *Sènyer,* vista en mi la vostra pietat el vostre perdó.

13. *Restaurable Senyor, ajudable en tots locs e en tots los temps!* La vostra sancta dretura sia amada e loada per tots temps; car con jo sapia vos esser tan raonable e tan dreturer e sapia mi metex tan culpable e tan digne de sostenir dolors perdurables, molt está la mia anima temorosa e trista, dentrò que remembra en la vostra misericordia, qui de la mia anima leva tota paor e tota tristicia. ✠ 14. *Gloriós Senyor!* Si jo fos cert que a la porta de paraís estagués la vostra dretura tan solament sens misericordia, null temps nom calgra aver esperansa en la vostra gloria. Mas con jom pens que la vostra dretura no pot esser menys de misericordia, per neguna manera nom puc pensar que vos no ajats misericordia. ✠ 15. *Savi Senyor perdurable!* Enaxí con vos fos dreturer al vostre poble per creacio e per recreacio, placiaus que vullats esser dreturer a vos metex de mi, e vullats que jo no sia serv ni sotsmès daltre senyor si no de vos, ni altra cosa no lou ni honre ni beneesca si no vos.

16. *Senyor gloriós!* Pus tant ses que dretura vos fa mi amar, placiaus que dretura me fassa vos amar; e enaxí con dretura feu plorar los vostres ulls, placiaus que dretura fassa plorar los meus ulls: e enaxí con dretura vos feu murir per amor del vostre poble, venga vos de plaer quel vostre servidor muyra per donar laor de la vostra sancta encarnacio e passio. ✠ 17. *Vertader Senyor!* Enaxí con dretura crex e multiplica en home on més vol esser amador e loador e servidor de vostra laor e del vostre honrament, enaxí on més es hom desobedient als vostres ma-

Digitized by Google

naments e on més ha hom en ublit, e més crex en hom injuria e desraó e deslealtat. ✠ 18. Con hom, *Sènyer,* sia pus leyal e pus dreturer on més vos am e on més vos servesca, e con sia pus fals e pus desleal e pus injuriós on més vos desservex, doncs segons assò se seguex que vos sots font e flum de tota dretura e de tota justicia.

19. *Perpetual Senyor!* Enaxí con vostra gran dretura es a major noblea de vos que de neguna altra cosa, enaxí les mies injuries e les mies culpes son a major dan meu e a major confusio que de neguna altra cosa. ✠ 20. Empero, *Sènyer,* les mies enjuries, jassía que a mi sien pus noables que a altre, per tot assò no roman que jo no sia estat pus enjuriós a vos que a mi metex, jassía so que les mies enjuries a vos no noguen.[1] ✠ 21. Qui daquests bens temporals injuría sí metex, no es, *Sènyer,* gran injuria; mas la subirana injuria que hom pusca fer a sí metex, sí es que hom se tolla[2] los esperituals bens qui no han cessament ni fi.

22. *Savi Senyor, alt sobre totes altèes!* ¿Es null hom qui pogués aesmar ni comparar la gran injuria quel malvat peccador fa a sí metex, *Sènyer,* adoncs con sens occasio e sens tota raó inferna sa anima e son cors a foc perdurable? ✠ 23. Aquell qui injuría sí metex, ¿es nulla maravella, *Sènyer,* si injuría son pruxme? car qui sí metex injuría dels celestials bens e qui sí metex inferna en perdurables penes, tota re enganaría e injuriaría. ✠ 24. On, con jo sia tan injuriós contra vos e contra mi metex e contra mon pruxme, aitant con jo son pus injuriós, placia a vos, *Sènyer,* que sobre les mies injuries siats piadós e misericordiós.

25. *Humil Senyor, al qual nulles coses no son escures ni amagades!* Con vos siats vertaderament ver Deu e ver home, raó es e dretura que jo sia vostre servu e vostre servidor e vostre benvolgut; car per raó de la vostra deitat

---

1. M, *licèt meæ injuriæ non tibi noceant.*—2. M, *se privet.*

Digitized by Google

son vostra creatura e vostre beneficiat, e per raó de vostra humanitat son vostre recreat e vostre restaurat e vostre comprat.[1] ✠ 26. Enaxí, *Sènyer,* con jo per dret[2] deg esser vostre servidor per raó de vostra deitat e de vostra humanitat, enaxí son estat injuriós contra vostra deitat e contra vostra humanitat. ✠ 27. Con vos, *Sènyer,* siats tan just e tan dreturer, tota honor e tota reverencia e tota sollempnitat sia feta a la vostra gran dretura, el vostre servu sia conegut e jutjat en molt gran mesquinea e en molt gran viltat, e sia tengut sobre totes injuries per injuriós.

28. *Ah Senyor larc, donador de tots bens!* Loada e glorificada sia la vostra gran dretura, qui sagermana e sacompanya ab la vostra sancta misericordia en tan gran unio e en tan gran companyía, que la una no es menys de lautra:[3] e la mia injuria sia avilada e represa, per so car ses agermanada ab durea de cor e ab desconexensa. ✠ 29. Per so con la vostra justicia e la vostra misericordia son ensems, per assò, *Sènyer,* la vostra misericordia vol que nos altres jutgem nos meteys en est mon per obres de penitencia; per tal que la vostra justicia nons jutge en lautre seggle a perdurables penes e que la vostra misericordia nos perdó en est seggle. ✠ 30. Tuit nos alegrem ens confortem, *Sènyer,* en la vostra justicia, pus que ella es tan fort amorosa e adonosa[4] ab la vostra sancta misericordia, la qual no ublida aquells qui contemplen en la bonea de la vostra essencia divina.

1. M, *et tuus restauratus et tuus redemptus.*—2. M, *per justitiam.*—3. M, *quod una non sit sinè altera.*—4. M, *et liberalis.*

Digitized by Google

¶ CAP. 73. *Com Deus es dreturer en los àngels e en los demonis.*

DIVINAL *Senyor!* Tota sanctetat e tota benediccio e tota honor sia donada a la vostra excellent dretura, qui per so car los àngels volgren esser vostres creatures e vostres loadors e vostres servidors sempre quels agués creats,[1] per assò, *Sènyer,* volgués que encontinent que aquesta volentat agren, fos lur voler confermat. ✠ 2. On, beneita sia, *Sènyer,* la vostra gran dretura, car molt justament e dreturerament jutjàs en ells; car pus que ells amaven esser sotsmeses a vostra laor e a la vostra honor, raó e dret fo que vos los confermàssets en tal estament con ells volgren ni triaren; pus so que ells volgren ni triaren fo en ells volgut e triat segons raó e segons dret. ✠ 3. On, bonahuirats son, *Sènyer,* los àngels, per so con volgren esser amadors e loadors e servidors de la vostra sancta deitat; e vos sots vertader jutge quils avets confermats a tot so que ells volgren de vos.

4. *Senyor forts sobre totes forces!* Molt fos dreturer en los àngels, con los refermàs en estament de gracia; car enaxí con los àngels comensaren a anar per la via del primer moviment, enaxí los avets vos confermats con perdurablement vajen per lo primer moviment; e enaxí con los àngels agren sempre que foren creats la primera entencio en vos a amar e a honrar e a servir, enaxí vos los avets confermats perdurablement en tot quant volen fer, que tot ho vullen fer per la primera entencio. ✠ 5. Loada e magnificada sia, *Sènyer,* la vostra gran dretura qui ha con-

1. M, *quamprimùm eos creasti.*

Digitized by Google

fermats los àngels en proprietat e en natura de voler obrar obres de gracia e de fer coses qui sien racionals de fer; e beneyt siats vos quils avets guardats com ells no pusquen aver voler desordonat, per lo qual se seguissen obres dirivants accidentalment de privacio e de no re. ✠ 6. *Savi Senyor!* En dues maneres se demostra vostra dretura esser gran en los àngels; car enaxí con los àngels volgren anar per vies de gracia sempre que foren creats, enaxí los confermàs vos en aquelles vies; e enaxí con los àngels se guardaren es lunyaren danar per vies on es privada gracia e coses raonables, enaxí los avets vos guardats daquelles carreres on son engenrades coses per defalliment de gracia.

7. Laors e honors e plaers e dousors[1] sien, *Sènyer*, conegudes a vos, qui avets tanta de dretura que vos, per so car los àngels volgren viure en vos qui sots font de vida, per assò confermàs vos ells que vivissen en vos; e enaxí com los àngels comensaren a amar nosaltres per so con veyen que vos nos amàvets, enaxí los volgués vos confermar en amar tot so que vos amàvets. ✠ 8. Con los àngels, *Sènyer*, sien vertaders e no sia en ells falsía ni mentida, molt avets feta gran dretura al vostre poble con avets fets los àngels misatgers: car misatger no cové esser, si doncs vertader no es. ✠ 9. *Benigne Senyor, ple de mercè!* Con àngels sien amables de les vies veres e desamen totes coses vils e desordonades, molt avets feta gran dretura con lur avets donat ofici de esser procuradors e guardians dels vostres pobles: car a nulla cosa no tany ofici de procuracio, si doncs no es amadora de tots bens e no ha en oy totes obres de peccat.[2]

10. *Ob sancta resplandor, pare de totes lugors! ob lum de totes resplandors!* Con los àngels sien vertaders e benvolents nostres e vos ajats los vostres pobles comanats a ells, molt

1. M, *et placita et dulcedines.*—2. M, *nisi sit amator omnium bonorum, et odio babeat omnia opera peccati.*

hi avets feta gran saviea e gran raó. ✠ 11. Car nosaltres, *Sènyer,* ne som defesos dels demonis per los àngels; e los àngels defenent nosaltres e amonestant nosaltres de fer bé, guaanyen mèrit; per lo qual mèrit crex e multiplica lur gloria en la vostra presencia. ✠ 12. Con vos, *Sènyer,* siats tan dreturer senyor, e con los àngels nit e dia sesforsen de vos a loar e a honrar e a servir, e nit e dia guarden e defenen lo vostre poble de la amonestacio diabolical, doncs, ¡qui es qui pogués ymaginar ni cogitar la gran gloria quels benahuirats àngels posseexen en la celestial gloria!

13. *Celestial Pare, senyor del temps passat e del present e del esdevenidor!* Aitant con los homens son en est mon de bones obres obradors, aitant més ne posseexen los àngels de gloria; car pus los àngels son missatges e custodis dels homens, aitant con son ajudants als homens, aitant més ne deu esser major lur gloria. ✠ 14. Con per la pena infernal quels demonis soferen se demostra la granea de la gloria quels àngels posseexen, on major es la pena dels demonis, e vos, *Sènyer,* mills los demostrats la granea de lur gloria, en so que mills poden conèxer la amor quels avets feta. ✠ 15. Tota reverencia e tota laor sia donada, *Sènyer Deus,* de la vostra gran dretura; car de la hora ensà que los àngels els bons homens comensaren a fer bones obres, e de la hora ensà que los demonis els mals homens comensaren a fer males obres, daquell temps ensà cada dia crex e multiplica la gloria dels benahuirats àngels, per raó de la vostra gran dretura qui lur ret mèrit del bé que fan e del mal que veden.

16. *Dreturer Senyor, on es tota veritat e tota justicia!* Enaxí con vos sots dreturer als àngels en tot so que fan, enaxí sots dreturer als demonis de tot quant fan. ✠ 17. Con Lucifer, *Sènyer,* agués creat, encontinent que ell se sentí esser en esser, sempre comensà a anar e a usar per la natura del segon moviment, e sempre comensà a usar de coses descovinents a ordonacio e de coses qui han esguart a

Digitized by Google

privacio e a no esser. ✱ 18. On per assò, *Sènyer,* vos jutjàs aitals àngels a esser demonis e confermàs los a esser dyabolical, e volgués que tota lur obra e tota lur entencio anás per tots temps per lo segon moviment, e que null temps no aguessen poder d anar per la via del primer moviment.

19. *Oh Rey dels reys! oh príncep dels princeps!* Los demonis accidentalment comensaren a aver entencio desordonada e accidentalment comensaren a anar per natura e per acostament de cosa descovinent a esser obrada ni volguda. ✱ 20. On, tota cosa desijada ni volguda ni feta per lo segon moviment ni per entencio desordonada, cové de necessaria que sia volguda e obrada injuriosament e contra tot ordonament e tota dretura. On, tot quant los demonis volgren fer, tot ho volgren injuriosament e contra tota dretura e raó. ✱ 21. Car voler, *Sènyer,* que lo demoni fos franc e fos semblant a vos, volentat fo desordonada e injuriosa; car en so que es creatura, no deu esser semblant a son creador ni deu esser escusat dobeyr a son senyor. On, per assò es digne que sia sa obra en mal, e no es digne que sa obra sia bona.

22. *Vertader Senyor, benvolent nostre!* La substancia el esser que vos donàs als demonis, si vos no la sostenguéssets en esser sempre que agren peccat, sempre foren delits, e en privacio de esser foren tornats; car per raó car saclinaren a voler cosa qui ha esguart a no esser, degren esser en no esser per raó de culpa e per raó con seguíen obra qui ha esguart a no esser. ✱ 23. Mas car vos, *Sènyer,* sots dreturer jutge, plac a vos que ells no delissen e que durás lur esser, per tal que la vostra dretura fos demostrada en ells durablement. ✱ 24. On, con los demonis ajen natura corrumpuda per peccat, per la qual lur natura tornaría en no esser, e vos, *Sènyer,* forsets lur natura e la fassats esser en esser per tal que sostenguen pena, per assò son turmentats de maravellosos turments: [car ells son turmentats en dues maneres: la primera car no tornen en no esser;

Digitized by Google

laltra per los torments que senten de les penes que vos lur donats.][1]

25. *Franc Rey de gloria, temut per tots los pobles!* Per so car los demonis no comensaren a amar vos sempre que foren creats, per assò fo justa cosa que fos privada amor dells. On, beneyt siats vos, qui avets privada amor dells, enaxí que ells ni amen vos ne sí meteys ni altre, de vera amor. ✱ 26. Con los demonis comensassen a aver amor a sí meteis enans que a vos ni a altra cosa, justa cosa fo que non aguessen gens damor; car en so que vos sots subirana bonea e sobre so que sots lur creador, degren enans amar vos que sí meteys. ✱ 27. Con sien los demonis, *Sènyer,* menys damor e sien forsats en lur voler, pus la amor e la volentat que agren primerament fo contra raó e dretura, raó e dretura es que sostenguen perdurables penes.

28. *Ob bonea sobre totes bonèes! ob bé sobre tots altres bens!* Con los demonis ajen comensament e sien termenats e ells volgren esser semblants ab vos qui sots sens comensament e sens fi, raó es que vos los turmentets en turments sens fi. ✱ 29. Sils demonis volgren esser aitan amats e aitan loats e aitan servits con vos qui sots perdurable, raó es que daquesta volentat que han, lur esdevenga sentencia con sien servus e catius a perdurables treballs. ✱ 30. En so, *Sènyer,* que los demonis foren desobedients a honrar la vostra gran bonea sempre que foren creats, es gran raó que los sia amagada la vostra gran misericordia. On, per so car ells innoren a esguart dells meteys la vostra gran misericordia, se desesperen della, *Sènyer,* e axí desesperats son turmentats, sens que no clamen mercè dels falliments que fan contra lur senyor divinal.

1. Manca aquesta frase en els m.ss. A, C y D.

Digitized by Google

¶ Cap. 74. *Com Deus es dreturer en los homens rics e en los pobres.*

Deus *vertuós!* Gloria e honor e benediccio sia a vos per tots temps, qui sots tan dreturer, que los homens rics jutjats segons la riquea que han, e los homens pobres jutjats segons lur pobrea. ✠ 2. Con vos, *Sènyer Deus,* siats dreturer a cascun hom segons lestament en que es, sils homens rics han major aparellament a peccar que los homens pobres, e vos, *Sènyer,* los jutgats; mas nols punits tant com aquells qui pequen e han menys doccasio e de oportunitat de peccar. ✠ 3. Aquells homens pobres, *Sènyer,* qui no han tanta de occasio dergull ni de glotonía ni de luxuria ni dels altres vicis com han los homens rics, si pequen, molt major pena ne deuen aver quels rics.

4. *Senyor sant! Senyor salvador nostre!* La vostra sancta dretura es cuminal[1] entre los rics els pobres, en so que sil home pobre per la vostra amor sesforsa a fer bones obres, molt major grat lin avets que al hom ric, per so car lo ric ha mills aparellat de fer bé quel pobre. On, lo bé quel pobre fa, fa ab major treball e ab major escalfament damor que aquell quel hom ric fa. ✠ 5. En semblant manera, *Sènyer,* jutgats en lom ric el hom pobre con sabstenen de fer males obres; car en so quel home ric sabsté de peccat, molt més de grat lin tany que al hom pobre, per so car ha major avinentea de fer mal. ✠ 6. Sils homens pobres, *Sènyer,* son tribulats ni turmentats per fams ni per nuedats ni per malaltíes ni per altres treballs los quals lur vénen per

1. M, *Tua sancta justitia est æqualis,*

raó de lurs pobrèes, els homens rics en semblant manera son turmentats e tribulats per raó de lurs riquèes, per les quals han fams e sets e malautíes e ancies e paors e daltres molts treballs. On, beneyta sia, *Sènyer*, la vostra dretura, quils pobres turmenta per pobrea els rics per riquea.

7. Eternitat e infinitat e gloria e vertut sia coneguda a vos *Sènyer Deus*, qui sots dreturer jutje, enaxí que si al hom pobre es occasio de peccat pobrea, aitambé li es occasio desquivar peccat. ⁂ 8. Per raó, *Sènyer*, de vostra gran dretura, més val la mealla quel pobre dona per la vostra amor, que no fa lo morabatí quel ric hom dona per amor de vos;[1] e més de grat avets al home ric si per amor de vos es humil e simple e suau, que no es al hom pobre si es humil ni simple. ⁂ 9. Loada e beneyta sia, *Sènyer*, la vostra gran dretura: car enaxí con la riquea temporal es demostrada en los homens rics de defora, enaxí la riquea esperitual es coneguda de dintre la conciencia dels benahuirats pobres; e enaxí con la pobrea temporal avets posada defora en los homens pobres, enaxí pobrea esperitual es coneguda dintre los coratges dels malvats rics.

10. *Restaurable Senyor, forts sobre totes forces, gran sobre totes granèes!* Per raó de vostra justicia e de vostra dretura, vos avets volgut que tals coses sien pobretats als homens rics, que son riquèes als homens pobres; e tals coses son grans pobrèes als homens pobres, que son grans riquèes als homens rics. ⁂ 11. Tant sots vos, *Sènyer*, dreturer, que axí bé pot guaanyar gran mèrit home pobre anant demanant del pa per les portes, con lome qui a aquell fa lalmoyna; e aitambé pot lome ric guaanyar mèrit donant lalmoyna, com lo pobre reebent lalmoyna. ⁂ 12. Loada e beneyta sia, *Sènyer*, la vostra gran justicia, car enaxí com al hom pobre es occasio sa pobrea que en est mon sia poc preat e que ic sia poc amat e que ic sia escarnit, enaxí

1. P, *quod plus conferat obolus datus a paupere tuo intuitu ad salutem, quam unus aureus a potente.*

Digitized by Google

riquea es occasio al home ric que sia en est mon poc amat e poc preat e que ic sia escarnit, pus no fassa so que a hom ric pertany de fer.

13. *Oh vos, Sènyer, qui merits totes noblèes! oh vos, Sènyer, qui portàs totes nostres langors e totes nostres dolors!* En axí con vos avets posats delits e plaers als homens rics en lurs riquèes, enaxí lur avets donades moltes d ancies e moltes de tribulacions en posseyr aquelles. ✠ 14. Si als pobres, *Sènyer,* per raó de lur pobrea esdevenen molts treballs e moltes de malenances, ¡beneyta sia la vostra justicia qui en lurs pobrèes lur fa sentir moltes de consolacions e moltes de benenances e molts de delits! ✠ 15. Tots los homens pobres, *Sènyer,* devotament e alegrament deuen loar e beneyr vostra gran dretura; car si los homens rics son aparellats per raó de lurs riquèes a molts vicis e a molts delits e a moltes de vanitats, sís son los homens pobres aparellats a aver moltes vertuts per raó de lurs pobretats.

16. *Perpetual Rey, senyorívol sobre tots principats e sobre tots regnats!*[1] Sils benahuirats pobres son benahuirats e agraciats per so car han paciencia en lurs pobretats e donen laor a vos de lurs pobrèes, aitan benahuirats son los homens rics con nous desconexen per raó de lurs riquèes e con vos loen eus servexen segons la riquea quels avets dada. ✠ 17. Enaxí, *Sènyer,* con lome ric qui nous loa nius fa gracies de sa riquea, enaxí si fos pobre nous agra grat de sa pobrea; e enaxí con lome pobre qui nous fa gracies nius loa en sa pobrea, enaxí us menysconegra la riquea[2] si la li aguéssets donada. ✠ 18. Sils homens pobres, *Sènyer,* son pobres dels bens temporals els homens rics son pus ubligats a fer bé que ells, doncs en loc de riquea donats als pobres franquea, e en loc de pobrea donats als rics servitut.

1. M, *Perpetue Rex, dominans super omnes principatus et super omnia regna!*—2. M, *non tibi gratias ageret propter divitias.*

Digitized by Google

19. *Oh misericordiós Senyor, ple de veritat e damor!* Si riquea es occasio al home ric que sia loat e amat e honrat per les gents, al pobre en loc de riquea, *Sènyer*, pobrea li es occasio de loar vos e de remembrar vos e de confiar en vos. ✠ 20. Sils homens rics qui son rics de riquea desperit son bonahuirats, pus benahuirats son los pobres de riquea temporal e rics de riquea esperitual. ✠ 21. Los rics de riquea temporal qui son pobres de riquea esperitual, son, *Sènyer*, malahuirats; mas pus malahuirats son los pobres dels bens temporals, con lur anima ama més les riquèes temporals que les esperituals.

22. Vos, *Senyor*, qui sots fermetat de nostra esperansa e sots restaurament de nostres falliments, aor e lou e beneesc: car enaxí con la pus mala pobrea e la major que hom pusca aver es amar riquèes mundanes sobre riquèes espirituals, enaxí la major riquea e la mellor es amar més les pobrèes daquest mon que les riquèes. ✠ 23. La major pobrea que hom pusca atrobar, *Sènyer*, sí es en los Reys e en los prínceps e en los alts barons; car tant amen vanitats e delits e vana gloria, que totes quantes riquèes han no basten a cumplir lur desig, ni totes les riquèes daquest mon no poríen bastar a un home, pus que sia vanagloriós ni amador de les riquèes daquest mon. ✠ 24. Gloria e honor sia, *Sènyer*, a la vostra dretura qui tam bé ha ordonat; car aquells qui en est mon amen riquèes, son pus pobres que aquells qui tant no les amen.

25. *Jhesu Christ Sènyer, qui sots fill de la Verge gloriosa nostra dona Sancta María!* Con vos en est mon sostengués més de pobrea que altre home, per assò fos pus bonahuirat en vostra pobrea que altre hom; e con vos fos pus rich en est mon de vertuts que altre hom, [per assò fos pus benahuirat en vostra riquea que altre hom.][1] ✠ 26. Enaxí con vostra dretura, *Sènyer*, enpobreex lom malvat qui vol esser

1. Manca aqueixa frase en els m.ss. A, C y D.

ric e que son pruxme sia pobre, enaxí sots vos bonahuirat en so que volgués esser pobre per tal quel vostre poble fos ric. ✱ 27. Lo vostre catiu el vostre servidor, *Sènyer*, vos aora eus loa eus beneex per raó de la gran pobrea que vos sostengués en est mon e per raó de la riquea espiritual de la qual sots font e acabament a totes les altres riquèes.

28. Granea e dolsor e dretura sia a vos coneguda, *Sènyer Deus;* car tant sots font viva de dretura, que axí ho avets bé egualat e acominalat enfre lome pobre e lome ric;[1] car laun no ha avantatge en guanyar mèrit més que laltre, segons esguart de veritat. ✱ 29. E que assò sia ver, tot hom savi ho pot entendre, pus entendre ho vulla; car so qui es al ric occasio de mal, es al pobre occasio de bé, e so qui es al pobre occasio de mal, es al ric occasio de bé. ✱ 30. Mas car los homens, *Sènyer,* sien quax menys denteniment e de raó,[2] nols es vijarés que alre sia riquea ni occasio de bé si no les riquèes daquest mon; mas a aquells qui son savis nols es semblant que altra cosa sia riquea si no menysprear les riquèes daquest mon e contemplar en la vostra bonea divinal.

¶ CAP. 75. *Com Deus es dreturer enfre lome injuriós e linjuriat.*

AH *divinal Pare, comensament de tots comensaments, perdurable sens nulla fi!* Benediccio e sanctetat sia donada a vos per tots temps, car enaxí com per gran raó e per gran dretura se cové que vos siats senyor sobre totes coses, enaxí sería fora de raó e sería cosa inju-

1. M, *quod æquè communis et æqualis sis inter homines pauperes et divites.*—2. M, *cum homines fere sint sinè intellectu et ratione.*

Digitized by Google

riosa si nulla altra cosa era posseydora de neguna cosa sens que no fos sotsmesa a la vostra honrada senyoría. On segons assò, tot hom qui vulla neguna cosa cogitar fora de vostra senyoría, es injuriós e erra contra vos tan fort que no puría esser pus injuriós. ☙ 2. Con vos, *Sènyer Deus,* siats la mellor cosa e la pus noble, covés que siats més amat que altra cosa. On, aquells qui amen alcuna cosa més que vos, aitant con vos sots pus digne de esser més amat que altra cosa, aitant vos fa de injuria aquell qui ama més altra cosa que vos. On, com aital falliment sia lo major falliment e la major injuria, per assò la vostra dretura condampna a infinides penes aquells qui axíus son injuriosos. ☙ 3. Aytant, *Sènyer,* con es major raó que vos siats més loat e més servit que nulla altra cosa, aquells qui daltra cosa donen més de laors que de vos e aquells qui altra cosa servexen més que vos, aquells vos injuríen daitant com vos devets esser més loat e més servit que nulla altra cosa. On, per assò la vostra justicia, aitant con es lenjuria, aitanta es lur pena.[1]

4. *Ah benigne Senyor, singular, vertader!* La injuria quels malvats peccadors fan envert vos,[2] no la fan, *Sènyer,* a vos, mas a sí meteys; car de tot quant ells fan, non seguex dan a vos, mas a ells meteys. ☙ 5. *Amable Senyor!* Si los homens mals injuríen los homens simples, suaus, pacients, tota la injuria e tot lo mal es daquells que la injuria fan, e no es daquells qui la injuria prenen: enans la vostra gran justicia fa esdevenir en benahuirats bens tots los mals quels injuriats han preses; car on més de mal e dengans e de torts hom lur fa, e més crex lur gloria, con han paciencia. ☙ 6. *Ah Senyor savi, Senyor sant!* Beneyta sia la vostra gran dretura qui ponex aitant los homens injuriats con los injuriosos, pus no volen aver paciencia en les injuries que hom lur fa; car aytan culpables son los

1. M, *et propterea tua justitia, quanta est injuria, tantam pœnam eis dat.*—2. M, *Injuria quam perversi peccatores tibi faciunt.*

Digitized by Google

homens injuriats con no soferen les injuries en paciencia sens mala volentat, com los injuriosos qui per defalliment de leyaltat son injuriosos.

7. Gloria e sanctetat e gracia e honor sia coneguda, *Sènyer*, a la vostra gran dretura: car enaxí con la vostra justicia dona franc poder als homens que pusquen fer injuries, enaxí lur dona franc poder que les pusquen sostenir en paciencia, si hom los fa injuria. ✠ 8. Bé es gran fullía, *Sènyer*, que hom am més fer injuria que reebre; car per fer injuria, la vostra sentencia lo condampna a foc perdurable; e per soferre injuria en paciencia, la vostra justicia lapella a perdurable gloria. ✠ 9. Qui es injuriat, no vulla esser injuriós, ni aquells qui salegren per les injuries que fan, ploren se per so con les fan; e aquells qui sentristen e ploren per so car hom lur fa enjuries, nos ploren ni sentristen, enans sien alegres, ab que en paciencia les reeben.

10. *Eternal Senyor sens fi e sens comensament!* Con vos siats tan dreturer e tan vertader, e jo vos aja tantes de vegades feta injuria denant lo vostre beneyt altar, ¿que será de mi ni qual consell pendré? car con jo devía contemplar en vos, e jo cogitava e remembrava en les vanitats daquest mon. ✠ 11. Con jo, *Sènyer*, aja injuriats mos veyns e mos parents e mos amics, avent enveja de lurs bens e de lurs mullers, aquelles injuries, *Sènyer*, no eren altra cosa si no injuriaments de la mia anima quis desordonava a esser digna de posseyr la celestial gloria. ✠ 12. On, con jo metex, *Sènyer*, sia injuriós e injuriat, son injuriós en totes maneres; car a vos son estat injuriós e a mon pruxme e a mi metex. Doncs per dret deg esser punit a perdurables penes, e per misericordia deg esser reebut a perdurable repòs.

13. *Conexent Senyor, ple de dolsor e de pietat e de liberalitat!* Con jo sia estat tan injuriós a mon creador e a mon salvador e a mon senyor, jom vull jutjar a fam e a pobrea e a nuedat e a tots los treballs temporals a que

Digitized by Google

hom es tengut de soferre per la vostra amor. On, si jo nom jutjava en est mon a sostenir pena, la vostra dretura me jutjaría a perdurables treballs. ✠ 14. Con a hom qui engruxa sa consciencia con fa injuria a son pruxme, jo per tal que fos escusat del peccat, engruxava mon enteniment, *Sènyer*, per tal que no agués consciencia de la injuria que faya. On, beneyta sia, *Sènyer*, la vostra justicia a qui nulls engans ni nulles maestríes no son amagades. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer*, con lome fals desleyal con vol fer engan ni tort a son pruxme encerca subtilitats e certèes per les quals pusca hom enganar, enaxí los homens injuriats e enganats, con hom los ha fayta injuria,[1] deuen lur enteniment engruxar, per tal que no ajen occasio a impaciencia ni sien remembrants en les injuries que han preses.

16. *Oh Saviea sancta, a la qual nulles coses son amagades!* En quant vos, *Sènyer*, sots home, la vostra humanitat fo injuriada en est mon; car sens nulla occasio que en vos no trobaren, vos preseren los jueus e assotaren vos e crucificaren vos e us aucieren. On, beneyta sia, *Sènyer*, la vostra gran dretura, qui volc que tots los vostres apòstols fossen axí enjuriats con vos. ✠ 17. Amor e veritat e dretura, *Sènyer Deus*, vos feu soferre quel vostre beneyt cors fos injuriat en est mon: e anc injuria ni falsetat ni null vici no sacostà a vos ni us donà moviment que vos injuriássets negú. ✠ 18. *Jhesu Christ Sènyer!* Si vos fóssets en est mon enjuriós e no fossets enjuriat, no fora raó ni dret que vos fóssets en laltre seggle jutje enfre hom enjuriós el hom enjuriat.

19. *Oh forsa sobre totes forses! Oh amor sobre totes amors! Oh dousor sobre totes dousors!* Molt me tenc a gran errada, *Sènyer*, e a gran desastre con jo he injuriat vos, qui sots lo mellor amic el pus leyal el pus profitós que jo pusc aver: e son me lexat injuriar al mon, qui es lo pus àvol el pus forsor enemic[2] que hom pusca aver. ✠ 20. *Gloriós Senyor!*

---

1. A, C, los afayta a injuria.—2. M, *qui est pejor et crudelior inimicus.*

Digitized by Google

Aquells qui son robadors ni torturers ni de mala manera, ¡beneyta sia la espaa de la vostra justicia qui está sobre ells! e beneyta sia la vostra misericordia qui aombra en repòs tots aquells qui son injuriats e han paciencia en tots los falliments que hom fa contra ells. ✱ 21. Con jo, *Sènyer Deus,* deja esser molt temerós de la vostra justicia per les enjuries que he fetes als meus enemichs, ¡quant més deg esser temerós per les enjuries que jo he fetes a mos parents e a mos amics, qui dementre que ells se fiaven en mi, jo ls enjuriava!

22. *Essencial Senyor davant tots comensaments e derrer tots fins!* Enaxí con lome injuriós se vest e sentresenya de falcía e de tració e de desconexensa, enaxí lo benahuirat enjuriat se vest es demostra ab vera paciencia e ab vera amor e tot ple de lealtat e de dretura. ✱ 23. *Vertader Senyor!* Aitantes de vegades con jo honre mi metex ni m lou ni mengranesc a les gents, aitantes de vegades son enjuriós a mi metex; e totes les vegades que jo m menyspreu en mi metex ni conec la mia viltat ni la mia culpa, aitantes de vegades son dreturer a mi metex. ✱ 24. Beneyta sia, *Sènyer,* la vostra dretura qui ls injuriats pacients fa pujar en les altèes de les quals devallen per vils obres los injuriosos e van en los jusans locs.

25. *Senyor obeyt, reclamat, desijat, volgut, savi en totes coses!* Alegrense tots los benahuirats, pacients, injuriats, e donen laor e cants de dousor a lur creador e a lur dreturer jutge; e entristen se los malvats impacients, injuriosos, e aparellense a sostenir penes infernals perdurables. ✱ 26. Si los benahuirats injuriats son malmenats per los injuriosos, alegrense, *Sènyer,* en la vostra justicia qui ls aparella els convida a possessio de gloria perdurable. Si los injuriosos aucíen e roben ni malmenen los injuriats, remembren lo trespassament d esta vida breu, e remembren en la vostra sentencia qui ls mana anar en foc perdurable. ✱ 27. Si los homens injuriats, *Sènyer,* son vensuts e forsats

Digitized by Google

per los mals homens injuriosos, sís son los mals homens vensuts e sobrats per la vostra justicia e per la paciencia dels bons homens enjuriats.

28. *Singular Senyor, sens par e companyó!* Sanctetat e gloria e honor sia donada e coneguda a la vostra dretura, qui es mijansera enfre lome injuriós el home enjuriat; e enaxí con lo malvat salegra e sadelita con fa tort ni enjuria, enaxí la vostra dretura alegra e conforta los benahuirats enjuriats en lur paciencia. ⁂ 29. Si la vostra justicia, *Sènyer,* es vensent e forsant la malea dels enjuriosos, beneyta sia la vostra misericordia, qui es mare e amiga de tots aquells qui en ellas reclamen. ⁂ 30. Con la vostra misericordia, *Sènyer,* fassa gracia de paciencia als bonahuirats injuriats passibles, e la vostra dretura aparella turments als injuriosos, e doncs ¿per que son, *Sènyer,* més preats ni més honrats en est mon los homens injuriosos que los homens injuriats qui son confiants en la vostra misericordia?

¶ CAP. 76. *Com nostre Senyor Deus es dreturer enfre lome just el home peccador.*

DIVINAL *Senyor, sanctificat, gloriós!* Vertut e honor sia donada a la vostra gran dretura qui guaardona los homens justs qui renuncíen als bens temporals per la vostra amor; car la lur gloria e la lur benenansa lur donats en lautre seggle. ⁂ 2. On, con los homens justs, *Sènyer,* ab vera entencio e per la vostra amor renuncíen a les coses mundanes, la vostra justicia lur multiplica molt major benenansa e major benahuiransa que no son aquelles coses que ells desemparen en aquest

Digitized by Google

seggle. ✠ 3. Con los homens sants, justs, vertaders menyspreen, *Sènyer,* la vida mundana e desijen viure en vos en la vostra gloria, la vostra sancta justicia, en loc daquesta breu vida que ells menyspreen, lur dona en gloria vida perdurable, infinida.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui resuscitats los morts e sanats los malautes!* Beneyta sia la vostra sancta justicia qui los peccadors jutja a perdurables penes e a infinits treballs, per so car en est mon han major paor de les penes finides que de les perdurables. ✠ 5. E per so, *Sènyer,* car son pus amables de los vans delits transitoris que de les benahuyrances qui per null temps no aurán fi, son dignes a esser turmentats en foc perdurable. ✠ 6. Con los peccadors, *Sènyer,* vos sien culpables en cors e en anima, beneyta sia la vostra sentencia quils ponex en cors e en anima: car enaxí con lo cors vos es culpable per cobeea de vans delits e la anima vos es culpable per defalliment de saviea, enaxí lo cors e la anima portarán[1] en lautre seggle pena a la qual nos porán defendre.

7. *Singular Senyor, sens par e sens companyó, abundós en totes noblèes e en tots honraments!* Beneyta sia vostra gran dretura e tot quant della es; car tant sots vos dreturer, que los homens peccadors qui desonren e maldíen los homens justs, jassía que ells los aonten nils desonren, per tot assò no roman que ells nols tenguen per bons en lur cor. On, beneyta sia la vostra justicia qui en la consciencia dels peccadors fa esser honrats los homens justs. ✠ 8. A la vostra justicia, *Sènyer,* sia gloria e honor donada e coneguda; car jassía so que los homens falses, desleyals, enganables, vanagloriosos sien honrats en est mon, per tot assò no roman que aquells quils honren nils loen no coneguen en lurs penses lurs avolèes e lurs falcíes.[2] On, beneyta sia vostra justicia qui en lurs cogitacions e en lurs penses los

---

1, M, *sustinebunt.*—2. M, *eorum malitiam et falsitatem.*

Digitized by Google

ponex els fa conèxer per aquells qui son. ✠ 9. Per gran abundament de justicia que vos, *Sènyer*, avets, sots jutge vertader enfre lome pec el home cert;[1] car si lome pec fa neguna errada per peguea e per defalliment de certea, la vostra justicia escusa aquell e no ponex aquell de greus penes; e si lome cert fa falliments per oltracuidament de saber,[2] la vostra justicia ponex aquell de greus penes e no reeb dell nulla escusa.

10. *Sanctificat Senyor, salvador del vostre poble!* Enaxí com lo foc ivasosament crema e delex la lenya seca,[3] enaxí la vostra gran dretura se mou a punir e a destruir tots aquells quis desesperen de la vostra misericordia. ✠ 11. Sil foc crema tota la casa, sís fa, *Sènyer*, tot so qui es en la casa:[4] on, con jo sia tot environat e comprès dins la vostra justicia, per so con jo son casa plena de pecat, gran paor he, *Sènyer*, que la vostra justicia fassa cremar lo meu cors e la mia anima en foc infernal. ✠ 12. Con la vostra justicia es, *Sènyer*, entorn mi, e jo son tot ple de peccat, ¡qual paor deu esser semblant ab la mia, con la mia anima sapia vos vertader jutge, al qual nulles coses no sien amagades!

13. *Oh vos, Sènyer, qui comprenets totes coses e vensets e sobrats totes les coses quius contrasten!* Amor e reverencia e honor sia feta a la vostra dretura, qui no ha volgut que en parays aja delits de menjar ni de boure ni de jaer ab fembres; car si agués en gloria aitals delits, no fora vostra justicia acabada, per so car hi agra defalliments. ✠ 14. Con los homens justs no dejen esser gloriejats en gloria, *Sènyer*, si no de la vostra gloria, ni nulla cosa si no vos no es digna de donar gloria en parays, raonabla cosa e dreturera es, *Sènyer*, que hom no aja gloria si no per vos e de vos. ✠ 15. Con enfre lo cors e la anima home no aja mas un

1. M, *inter hominem ignorantem et hominem scientem.*—2. M, *per nimiam præsumptionem scientiæ.*—3. M, *Sicut ignis velociter comburit et delet lignum aridum.*—4. M, *similiter comburit quidquid est in ea.*

enteniment e una pensa, cuvinent cosa es, *Sènyer,* e dreturera que hom no senta gloria en paraís en menjar ni en boure; car si ho feés, dues penses covengra que agués cascun home en un temps: ab la una que gloriejás en vos, ab la autra que gloriejás en menjars e en beures e en paríes de fembres.[1]

16. *Sènyer ver Deus qui deliurats e defenets los vostres benabuirats amics de lurs treballs e de lurs greus dolors!* Con vos siats dreturer en totes coses e vostra justicia comprenga[2] totes dresseres e tots locs, e con jo sia hom molt peccador per totes mes dresseres e per tots mos locs,[3] si tant sesdevé, *Sènyer,* que jo sia punit e turmentat per totes mes dresseres e per tots mos locs, ¿on será, *Sènyer,* adoncs la vostra gran misericordia, qui es per tots los locs e per totes les dresseres daquest mon? ⁂ 17. Con jo sia tot environat e comprès per la vostra dretura, jo, *Sènyer,* soplec e clam mercè a la vostra sancta misericordia, que ella me cobre em defena que la vostra justicia nom dampne nim confona a perdurables turments. ⁂ 18. Enaxí con reclam e aor e prec, *Sènyer,* a la vostra beneyta misericordia quem defena de la ira de la vostra dretura, enaxí clam mercè a la vostra sancta dretura que ella defena la mia anima que no sia serva ni costreta al cors; car no tany al cors que sia sobre pus noble creatura que ell no es.

19. *Divinal Rey de gloria, comensament e fi de totes coses!* Los infernats en focs perdurables, per tal car no han laer ques confíen[4] en la vostra misericordia e son desesperants de vos, per assò la vostra gran dretura nols lexa delir ni consumar a les penes que soferen, per tal que aitant dur lur pena en ells, con hi dura lo desesperament que han de la vostra misericordia. ⁂ 20. Com als infernats sia amor privada en lur cor[5] e la vostra presencia sia, *Sènyer,*

---

1. P, *in comestionibus, potibus et illecebris mulierum.*—2. C, D, comprengua.—3. M, *per omnes vias et per omnes meas partes.*—4. M, *Quia damnati non confidunt.*—5. M, *Cum in cordibus damnatorum non sit amor.*

Digitized by Google

privada a lurs ulls e laor de vos no sia en lurs boqués, la vostra dretura tendrá aquells[1] privats de tota benahuiransa e de tot repòs. ✠ 21. Dementre, *Sènyer,* que lo meu cor pot amar en est mon e dementre ques pot confiar en la vostra misericordia, e dementre que los meus ulls poden veer les vostres carreres e dementre que la mia boca pot loar vos, vos prec, *Sènyer,* que vos fassats amar mon cor e quel fassats confiar en la vostra misericordia, e clam vos mercè que los meus ulls fassats guardar en la crou[2] e la mia lengua fassats moure en loar vos.

22. *Perdurable Senyor, pare de tots temps!* Enaxí con segons raó e dretura la vostra ira deu esser sobre mi, per raó dels mortals falliments que jo he fets contra vos, en axí prec e soplec a la vostra sancta misericordia que la ira que vos devets aver en vés mi, que sia apagada per gracia dabundant misericordia. ✠ 23. Los reys nils prínceps nils grans senyors, con los homens vils mesquins los desonren ols contrasten, no so ténen, *Sènyer,* a res, ni no fan forsa en lurs desonres ni en lurs contrasts.[3] On, con vos siats tan alt senyor e tan noble e jo sia tan frèvol creatura, placia a la vostra dretura que nos mova ab ira contra mi, ni nos tenga a re los falliments que jo he fets. ✠ 24. Enaxí, *Sènyer,* con poc vos mellorats vos si jous son obedient eus son servidor e benvolent, enaxí poc vos nou, *Sènyer,* si jo us son estat desobedient ni dessirvent. Doncs, pus nous valen re mos aveniments ni pus nous noen re mos falliments,[4] placiaus que no vullats usar en mi tan solament de justicia menys de misericordia.

25. *Oh granea sobre totes granèes! oh vertut sobre totes vertuts!* Los peccadors al dia del judici con veurán que aurán esser jutjats per dret e sabrán que a la vostra sentencia no valrán sofismes ni avocacions, adoncs, *Sènyer,* cone-

1. M, *tua justitia tenet et tenebit eos.*—2. M, *respicere in crucem.*—3. M, *pro nihilo hoc reputant, et non curant de inhonorationibus et resistentiis ipsorum.*—4. M, *nec tibi nocent mei defectus.*

Digitized by Google

xerán esser gran la vostra dretura. ✠ 26. Car la vostra carn preciosa, la qual presés en nostra dona Sancta María, e la vostra sanc beneita la qual escampás en la vera crou, adoncs cridará als peccadors ab paraula dreturera, que ells que vajen *(sic)* esser infernats en focs perdurables, per so car son estats desconexents de la vostra dretura e de la vostra misericordia. ✠ 27. Amors e plors e suspirs e leyaltat e veritat e conexensa e fortalea e continencia e totes les altres vertuts que vos, *Sènyer*, reebés en est mon en la vostra humanitat, totes cuvidarán los benahuirats en gloria, al dia del judici, per obra de sentencia dreturera e justa.

28. *Senyor infinit, cumplit, acabat, honrat, sanctificat, amat, gloriós!* Al dia del judici, tots los plans e tots los munts e totes les mars e tots los flums e tot lespay qui es del cel dentrò a la terra, tot será ple de la vostra justicia. On, con jo sia ple de peccat e jo sia tot peccat, ¿on trobaré, *Sènyer*, adoncs, la vostra misericordia? ✠ 29. Enaxí, *Sènyer*, con mos ulls no gosen estar drets davant lo sol con es en sa forsa,[1] per raó de la resplandor qui ix dell, enaxí al dia del judici, si tant es que nom encontre ab la vostra misericordia, jo no gosaré estar dret davant la paraula de la vostra dreturera sentencia. ✠ 30. Con vos, *Sènyer Deus*, siats subirana bonea e subirà acabament de vertuts, si tant es que jo mencontre ab vostra dretura,[2] placiaus que mencontre ab la vostra misericordia, pus que misericordia es en vostra substancia e vertut e proprietat divina.

1. M, *non audent directè aspicere solem quando est in sua fortitudine.* —2. M, *si ita sit quod inveniam tuam justitiam.*

Digitized by Google

¶ CAP. 77. *Com Deus es dreturer en los homens cathòlics e en los infeels.*

AH *Deus larc sobre totes larguèes, acabat en totes bonèes, benvolgut per totes les terres!* Gloria e gracia e benediccio sia a la vostra dretura qui vol quels feels crestians ajen fe vera, la qual posseexen[1] a demostracio de lurs pares. ✠ 2. Alcuns crestians hi ha, *Sènyer,* qui han vera fe per demostracio de lur saviea e de lur enteniment.[2] On, beneyta sia la vostra gran dretura; car los uns merexen gloria per so[3] con creen veritat per la fe en que lurs pares los han meses, e los altres merexen gloria per so car per saviea aperceben la via vera. ✠ 3. Lo vostre servidor, *Sènyer,* el vostre esclau vos aora eus loa eus beneex per so car li avets feta gracia que ell es feel catòlic per raó de son pare e de sa mare, qui foren feels crestians. Encaraus loa eus fa gracies, *Sènyer,* per so car lo fets esser certificat en la fe crestiana per raó de veres probacions e de veres significacions e de manifestes raons, les quals ha atrobades en lo LIBRE DE DEMANDES E DE QUESTIONS.

4. *Savi Senyor, pacient, endressament e lum dels feels cathòlics!* Los infeels qui son en error per lurs pares quils han meses en fe e en creensa de error, aquells cuiden esser escusats de la vostra justicia, e dien que ells volen creure so que lurs pares e lurs avis e lurs besavis e ancessors han creegut; e per assò no volen gardar segons enteniment ni raó si la fe en que son, es vera o falsa. On, axí con lurs

1. A, B, los quals posseexen: M, *quam possident per doctrinam suorum parentum.*—2. M afegeix: *et aliqui qui habent eam sine ulla demonstratione.*—3. A, B, merexen per so gloria.

Digitized by Google

pares han seguits orbament lurs ancessors,[1] axí bestialment e orba los fills seguexen lurs pares. ✠ 5. Daltres infeels hi ha, *Sènyer,* qui son en error per so car afermen les coses quis fan per obra de natura e esquiven a creure les coses quis fan per obra de vertut, contraries a cors natural. On tota esta error cau en ells, per so car usen massa de la potencia ymaginativa e poc de la potencia racional. ✠ 6. Con los infeels, *Sènyer,* afermen més les coses qui caen en ymaginacio per cors de natura que les coses qui caen en raó per cors de dretura e de ordonacio, per assò son en error e afollen e destroexen a la potencia racional lo seu endressament,[2] en so que la ymaginativa no ofer a la racional so que la racional auría necessaria a reebre; e per assò la raó dells va seguent lur ymaginacio, axí com home qui en tenebres seguex aquell qui li va davant.

7. *Plaent Senyor ple de mercè e de pietat e de sanctetat!* Los eretges els descreents qui son en error per la creensa en que lurs pares los han nudrits, aquells son molt pus durs de convertir que aquells qui seguexen raons e amen provacions; car aquell qui no ama raons, no li valen raons ni arguments; e aquell qui ama raons, vera raó e vera probacio li es occasio quel git de falsa opinio e de falsa creensa.[3] ✠ 8. Car enaxí, *Sènyer,* con lome qui es forts ha poder denderocar lome flac, enaxí, con se esdevé que falses arguments e falses raons contrasten ab veres raons e ab veres probacions, veres raons han poder de vensre e de destruir les falses posicions e les falses entencions. ✠ 9. Si bé los infeels, *Sènyer,* qui son en error per fe de lurs pares, jassía so que més amen fe que raons ni arguments, per tot assò no roman que possíbol cosa no sia a gitar aquells de lur error, per continuacio de raons e de veres probacions; car la ymaginativa daquells con moltes vegades yma-

1. M, *cæcè secuti sunt suos antecessores.*—2. M, *debilitant et destruunt directionem potentiæ rationalis.*—3. M, *occasio exeundi à falsa oppinione et credentia.*

Digitized by Google

gena les raons que li son dites, no pot estar que daquelles non ofira a la potencia racional; e con la potencia racional les reeb, concordas ab elles, en so que son de sa natura. On, per la conveniencia qui es feta en la racional, linfeel conex e aperceb sa error e son defalliment.

10. *Vertader Senyor, noble en totes noblèes!* Beneyta sia la vostra justicia, qui ennobleyts los cathòlics sobre totes altres gents; car aquells afermen les coses qui van per cors de natura e creen les coses quis fan contra cors natural. ✠ 11. On per assò, *Sènyer,* los fels crestians han acabament de fe, car totes coses veen esser possíbols a la vostra saviea e al vostre poder, sie que sien segons obra de natura o segons obra miraculosa. ✠ 12. On, gloria e honor e gracies e mercès, *Sènyer,* sien fetes a la vostra dretura qui tan gran differencia ha mesa enfrels feels els infeels; car los catòlics més han esguart a la obra si es leguda de esser feta o no, segons disposicio de vostra saviea, que no segons disposicio de poder natural; els infeels enans guarden sis pot fer segons disposicio de cors natural que no segons disposicio de vostre poder ni de vostra saviea.

13. *Graciós Senyor, abundós de gracia e de benediccio!* A la vostra dretura sia gloria e honor; car per so con lo feel cathòlic creu coses que la sua ymaginativa no pot compendre ni no poden caber en ella e per tot assò nos lexa de creure, per assò merex guaardó; car en assò confessa e atorga que més podets vos fer, que ell no pot compendre en sa ymaginacio. ✠ 14. *Amorós Senyor!* No es enaxí dels descreeents con dels catòlics; car los infeels no volen creure en vostres obres part so que lur ymaginacio no pot ymaginar,[1] enans descreen tot so qui passa part lur ymaginacio. On, per assò se seguex que ells se gauben[2] en entendre aitant con vostre poder pusca obrar. On assò, *Sènyer,* es gran error e gran eretgía, per la qual la vostra justicia los

1. M, *ultra id quod sua imaginatio potest imaginari.*—2. M, *et propterea se jactant.*

condampna a perdurables treballs. ✠ 15. Tots nos altres catòlics, *Sènyer,* som tenguts que devotament e alegrament e yvasosament[1] donem laors de vostra dretura, qui guaardona a la nostra fe per gracìa e per benediccio perdurable, e condampna a infinides penes los infeels, per raó de lur falsa creensa.

16. *Ab conexent Senyor, ple de benediccio, liberal en tots bens!* Con sien alcuns infeels qui cuyden esser plaents a vos per la creensa en que son e per les obres que fan, jassía so que lur entencio sia loable, per tot assò nos seguex segons vostra gran justicia que ells sien salvus; car pus que ells no han fe vera, nols lexa venir vostra justicia a gloria, pus no van per creensa ni per obres de via de veritat. ✠ 17. A la vostra sancta dretura, *Sènyer Deus,* sia donada laor e honor, qui als eretges e als infeels fa guaardó con han bona entencio en so que han opinio que lur fe sia vera, e les obres que fan que sien a vos plaents; car per la bona entencio que ells han en vés vos, per assò lur aleujats vos les infernals penes, que non sostenen tantes con faríen si tanta bona entencio no y avíen. ✠ 18. Con los catòlics, *Sènyer,* se moren en peccat, beneyta sia la vostra justicia quils turmenta pus fortment que los infeels quis moren en bona entencio; car axí con los infeels perden salvacio per defalliment de veritat que no creen, enaxí los cathòlics deuen esser turmentats més quels infeels, pus no son estats amadors de veritat.

19. *Senyor servit, Senyor honrat, Senyor amat, Senyor obeyt!* Si los infeels entren en infern, fan ho per so con seguexen la carrera don es vengut peccat, so es lo peccat de Adam, lo qual fo comensament de peccat. ✠ 20. Qui es infeel, *Sènyer,* per so car sa creensa es fora de veritat, desviament de veritat li dona viarés[2] que vos més ajats creat home per occasio que sia posseydor de gloria que

1. M, *tenemur devotè et lætanter et alacriter.*—2. M, *deviatio à veritate facit ei apparere.*

Digitized by Google

no quel ajats creat per tal que en home sia coneguda la vostra gran bonea. On, per aquest desordonament seguirsenía que si lur entencio era vera, que home sería més creat per posseyr gloria que per conèxer la vostra noblea. ✠ 21. On, *beneyt Senyor,* beneyta sia la vostra justicia, car no han aital entencio los catòlics; car con ymagenen ni perpensen la occasio per que vos avets donat esser a home, confessen e atorguen que home més es esdevengut en esser per tal que vos siats loat e amat e honrat e servit e conegut per home, que no que home sia esdevengut per tal que posseesca gloria. On, con los catòlics han aquesta entencio ordonada, per assò confessen quel creador aja major amor a sí metex que a sa creatura.

22. *Singular Senyor, dous, amorós, ple de benignitat e de dousor!* Si los infeels atorguen e confessen que no es mas un senyor sens par e sens companyó, sís fan los feels.[1] ✠ 23. *Gloriós Senyor!* Si los infeels no gosen[2] creure en vostra trinitat per paor que han que no creeguen en .iij. deus, enaxí los cathòlics no gosen duptar a creure en vostra trinitat, per paor que han que no creeguessen contra vostra unitat.[3] ✠ 24. Tanta de vertut ni de noblea, *Sènyer,* los infeels no donen ni atriboexen a la vostra divinal essencia per fe, que los catòlics nous en atriboesquen atretanta e molt més encara, per so car creen en vostra trinitat e en la encarnacio que prengués, per nosaltres peccadors a reembre.

25. *Preciós Senyor, consellador dels òrfens e dels cuitats!* A vos sia donada tota sanctetat e tota benignitat e tota preciositat, car los infeels dubten a creure en vostra encarnacio, per so car se cuiden que per la encarnacio se pervertex la deitat en humanitat, e axí cuidense que la deitat agués passio e que murís. ✠ 26. On, enaxí con los infeels *Sènyer,* esquiven que vostra deitat se pervertís en humani-

1. A, B, los infeels: M, *hoc idem fatentur et confitentur fideles.*—2. A, no guosen.—3. M, *quia timent ne credant contra tuam unitatem.*

Digitized by Google

tat ni la vostra deitat que sostengués passio, axí metex ho esquiven los catòlics; car negú feel crestià no creu que la vostra deitat sexís de natura divinal e ques mudás en natura humana, ni no creen que la vostra deitat agués passio ni que morís. ✠ 27. Enans, *Sènyer,* creen que la humanitat que vos presés, que aquella sostenc tan solament treball e mort, sens que la deytat non sostenc gens nis camià nis alterejà de sa natura en poc ni en molt.[1]

28. *Oh lum vera, resplandor e lugor de totes altres lugors e endressament de totes benediccions!* Aitant con la vostra gracia ha agraciats los cathòlics per fe vera sobre los infeels, aitant son los feels encarregats e ubligats a demostrar la vera fe als infeels. ✠ 29. Mas car nosaltres, *Sènyer,* siam occupats en ajustar delits e vanitats en los bens temporals, per assò ublidam e desconexem lo cárrec en que som, damar e dajudar e dendressar los infeels qui per defalliment de nosaltres están aorbats en tenebres.[2] ✠ 30. On, daquesta injuria que nosaltres fem, *Sènyer,* als infeels, en so que nols preicam nils adoctrinam com isquen de lur error, se clamarán ells, al dia del judici. On, malahuirats serán aquells qui dassò nos porán escusar a vos. On, lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* vos fa gracies e mercès con li avets dada gracia dacabar aquesta distinccio, qui ha tractat de la gloriosa justicia divinal.

1. M, *nec fuerit ullatenus mutata nec alterata de sua natura.*—2. M, *qui ratione nostri defectus manent excæcati in tenebris infidelitatis.*

Digitized by Google

De la XVIIª distinccio qui tracta de la Larguea divina.[1]

¶ Cap. 78. *Com nostre Senyor Deus es larc a totes creatures.*

DEUS *misericordiós, piadós, subirà en tots bens!* Gloria e honor e sanctetat e noblea sia, *Sènyer,* coneguda a la vostra sancta larguea, qui per gran abundancia de larguea e de liberalitat ha donat esser a totes les creatures. ✠ 2. No tan solament, *Sènyer,* la vostra larguea es demostrada esser gran en so que ha donat esser a les creatures, que sí es demostrada esser gran en la sustentacio en que té les creatures, les quals totes deliríen e tornaríen a no re, si la vostra larguea no era, qui les sosté. ✠ 3. Con la vostra larguea, *Sènyer,* fassa a loar per so car ha dat esser a les creatures e per so car les sosté en esser, sís fa a loar per so car a les creatures ha apropriades proprietats e donada natura con ajen manera de viure e de percassar les coses que han necessaries a viure.

4. *Creador Senyor, savi sobre totes savièes!* Beneyta sia la vostra larguea, qui ha donat als vegetables rayls don

---

1. A, B, de la Larguea de nostre Senyor Deu: M, *de Largitate nostri Domini Dei.*

Digitized by Google

prenguen vida; e lur ha donades branques e flors e fulles e fruits e semences per les quals rebroten e renovellen, per tal que lur natura no peresca. ✠ 5. Encara, *Sènyer,* devets esser conegut per larc senyor, con vos ha plagut donar als vegetables plujes e aigues e vents e calors e fredors e humiditats e sequetats, per tal que pusquen multiplicar e fructificar sobre la terra. ✠ 6. *Amorós Senyor!* Loada sia vostra larguea, qui ha donat als vegetables terres planes e muntanyoses e diverses locs, segons que lurs qualitats requeren.

7. *Ab eternal Senyor, maravellós, pacient, ple de mercè!* Beneyta sia la vostra gran larguea, qui ha donat als animals plantes e erbatges e boscatges, per tal que y viven e que y habiten. ✠ 8. La vostra larguea, *Sènyer,* ha donat a alcuns dels animals con viven de les erbes e de les sements, e ha donat a alcuns con los uns viven de los altres: e beneyta sia la vostra larguea qui ha donat als animals pels e lana, per tal quels sia vestiment. ✠ 9. Encara ha donat, *Sènyer,* la vostra larguea als aucells plomes per vestiments e ales per volar e bec per menjar e peus per anar e ungles per pendre, e arbres per tal que y fassen nius e que y estíen.

10. *Senyor gran, Senyor fort, Senyor franc!* Gloria e honor sia a la vostra honrada larguea, qui ha donat[1] als peys de la mar aigues salades en les quals viven, e als peys dels flums[2] aigues dolces: on tot assò es, *Sènyer,* de la vostra larguea. ✠ 11. *Benahuirat Senyor!* Vos avets donat a cascú dels animals lenguatges segons la especia de que es, per los quals lengatges cascú entén son par; e a cascú avets donada vou on cantant sasolassa es deporta. ✠ 12. Aitant, *Sènyer,* com en la terra ni en la mar ni en los flums ni en laer son crexents ni multiplicants los animals nils vegetables, aitant més es en ells multiplicada e demostrada la vostra gran larguea. On, con los animals els vegetables

1. A, qui ha donats.—2. B, e als peixs dels floms.

sien tants e tan diverses, ¡qui es qui pogués aestmar ni comparar la granea ni la noblea de vostra larguea![1]

13. *Oh Rey dels reys! oh Senyor dels senyors!* Gloria e amor sia coneguda en la vostra larguea: car tant es gran la vostra larguea, que no es creatura qui tant pogués donar con vos; car les creatures on més donen, e més sostenen la vostra larguea quils dona poder de donar. ✠ 14. Con la vostra larguea, *Sènyer,* sia tanta e tan gran que cor ni enteniment no y basta a entendre ni a compendre, ¿qui es aquell tan malahuirat quis clama de vostres dons, ni qui es aquell tan malfadat quis desespera de la vostra misericordia? ✠ 15. Con vos, *Sènyer Deus,* siats tan larc per donar, benahuirats son tots aquells qui a vos donen lur cor, per tal que sia loc on vos siats amat e temut e volgut e desijat.

16. *Ab vos, Sènyer Deus, qui endressats los errants e illuminats los cecs e enfortits los frèvols!* Con vos siats tan larc senyor e tan liberal en tantes de coses e a tantes de creatures, raó es que tots los homens e totes les fembres donen crits e cants e veus e laors e benediccions de la vostra gran larguea. ✠ 17. Car enaxí con vos, *Sènyer,* dats plaers e delits en los animals con los uns se deporten ne sasolassen ab los altres, enaxí avets vos plaer con los vostres pobles vos amen nius honren nius colen nius sanctifiquen. ✠ 18. Si vos, *Sènyer Deus,* sots tan larc e tan franc e tan liberal al vostre poble dels bens daquest mon, ¿qual es aquell tan malfadat qui es córbou en son cor de vos a amar ni en sa boca de vos a loar, ni qual es aquell qui es pererós de levar sos ulls en vés lo cel?

19. *Eternal Senyor, comensament e fi de totes creatures, pare e senyor de totes coses!* La vostra gran larguea sestén en les unes creatures més que en les altres: car les unes avets fetes majors e mellors e pus belles e pus nobles que les altres, e les unes avets ensenyorides sobre les altres.

1. A, ni la larguea de vostra noblea.

✠ 20. Con los animals inracionals, *Sènyer,* los uns sien obedients a los altres e los uns ajen paor dels altres, la vostra larguea, qui nosaltres ha ennobleyts sobre tots los altres animals, deuríen tuit amar e tuit li deuríen portar reverencia e honor. ✠ 21. Mas jo, *Sènyer,* tenc molt mi per vil e per culpable, con me pens que los animals inracionals han conexensa los uns dels altres, con se fan plaers o con se fan pesars; e jo, *Sènyer,* anc no he sabuda honrar ni portar reverencia a la vostra liberalitat quim ha ennobleít de esser humà, e jo no he aúda conexensa dels meus enemics ni de vos qui sots mon bon amic.

22. *Oh vos, Sènyer, qui sots forsador e vencedor de totes les coses qui vos contrasten!* Beneyta sia la vostra gran larguea, qui en los doncs que ha donats ni dona als animals inracionals, covinents segons lur esser ni lur disposicio,[1] demostra a nosaltres que demanem a vos, *Sènyer Deus,* dons qui sien a nosaltres necessaris, segons la nostra disposicio. ✠ 23. Si vos, *Sènyer,* sots larc als vegetables e a los animals inracionals e a les altres creatures qui no han conexensa de vos, bé par ver que vos dejats esser larc e graciós als homens, qui han conexensa de vos e son loadors e amadors de la vostra gran larguea. ✠ 24. Enperò, *Sènyer,* con jo sia estat tan peccador e tant sia culpable per so car vos he desconegut e nous he graíts los bens que mavets donats, molt més son les besties dignes de posseyr los vostres dons, que jo no son, daquells que vos mavets donats.

25. Vos, *Sènyer,* qui endressats e guiats los catòlics els homens sants a perdurable gloria, avets donades moltes bones proprietats als animals e als vegetables; per los quals dons que vos lur avets donats deuríem nosaltres amar totes aquelles coses qui de vos do reeben. ✠ 26. Mas car nosaltres, *Sènyer,* siam coses vils e fora denteniment e de

1. M, *convenienter secundum esse et dispositionem ipsorum.*

Digitized by Google

conexensa, per assò amam les creatures per elles metexes, més que per los dons que vos lur[1] donats. ❦ 27. On per assò, *Sènyer,* som nosaltres errats; car gran maravella es qui ama més los dons que reeb, quel donador quils dons li dona.

28. A vos, *Sènyer Deus,* qui oyts tots aquells qui a vos se reclamen e exoits tots aquells qui en vos se confíen, sia donada gloria e honor; car tots los dons que vos avets donats als vegetables ni als animals, cascú ama tot so que li donats e cascú ho tén car, aitant com pot. ❦ 29. E que assò sia ver, *Sènyer,* en cascú dells se demostra, tota hora que los uns individuus volen destruir los altres; car cascú sesforsa aitant com pot con se sostenga en esser e que no peresca, e que ses proprietats ni sa natura no pas en altres proprietats ni en altra natura. ❦ 30. Con tots los vostres dons sien acabats,[2] *Sènyer,* e tota res a qui vos donats ama so que li donats, si nosaltres érem aquells qui esser deuríem, gran raó auríem, *Sènyer,* de loar e de beneir la vostra gran larguea divina.

¶ CAP. 79. *Com nostre Senyor Deus es larc a home, per so car li donà esser humà.*

AH *Deus franc, liberal, larc sobre totes larguèes!* A vos, *Sènyer,* sia gloria e benediccio, qui sots tan larc donador a home, que li avets donat esser humà; lo qual do que ell ha reebut de vos, es molt alt do e molt noble. ❦ 2. Enaxí, *Sènyer,* con vos avets home ennobleyt per esser humà que li avets donat, enaxí lavets ennobleyt

1. A, que vos los donats.—2. B, sien bons e sien dons acabats.

Digitized by Google

per obres de vertuts, per les quals pusca venir a perpetual benediccio. ✠ 3. Con vos, *Sènyer Deus,* ajats home eretat de noblea en quant son esser e en quant ses obres, gran raó han tots los homens de vos a loar e a beneyr e a remembrar e de fer gracies dels grans dons que lur avets donats.

4. *Pacient Senyor, perdonable, sostenidor e ajudador nostre!* Si vos avets donat a home grans dons e molts dons, raó es que hom sia pus liberal e pus larc a vos que les altres creatures a qui vos no avets tant donat com a home. ✠ 5. *Honrat Senyor!* Con vos ajats donat al vostre servu esser humà, e jo sia anat en tota la mia vida en esser bestial, ¿que será de mi, *Sènyer,* qui nous he atès so que us he promès, ni nous he aút grat dels bens quem avets donats, ni la senyoría que vos avets en mi nous he coneguda? ✠ 6. Enaxí, *Sènyer,* con vostra larguea es sobre totes altres larguèes, enaxí la mia cobeea totes altres cobèes passa: car enaxí con vos sots pus larc per so con donats pus larcs dons que altre, enaxí jo son cóbeu de pus vils dons que altre.

7. *Eternal Senyor perdurable, comensament e fi de totes coses!* Enaxí con vos fets a loar per larguea, enaxí los homens fan a rependre per cobeea; car enaxí con vos sots pus larc als homens que a les altres creatures, enaxí los homens son pus cóbous a vos que a altra cosa. ✠ 8. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* qui volets que los homens qui son cóbous envés vos, que sien pus freturosos dels dons de gracia que vos donats als homens, que no son aquells qui son larcs a vos de les coses quels comanats. ✠ 9. Con vostra larguea, *Sènyer Deus,* fassa vos esser creador e senyor e benfactor nostre, maleita es la cobeea qui fa esser los homens desconexents dels bens qui de vos nos vénen e de les gracies que vostra largueans dona.

10. *Ab vos, Sènyer Deus, qui cumplits e atenets totes quantes coses prometets!* Con tots los altres donadors no pusquen donar tan nobles dons com aquells que vos donats, e

Digitized by Google

totes altres coses sien cobèes a esguart de la vostra larguea, folls son tots aquells qui a nulla altra cosa demanen si no a vos tan solament, ne qui de null altre senyor esperen dons si no de vos. ✠ 11. Doncs foll son jo estat, *Sènyer,* qui he demanats dons als homens rics, los quals son pus cóbous quels homens pobres: e foll son, per so car dementre que jo matrobava ab la lur cobea, jo no recurría a la vostra gran larguea. ✠ 12. *Ab franc Senyor, ple de mercè!* Nulla oradura ni nulla peguea no fa a comparar ab aquella qui es en los homens qui demanen a los homens on es font de desconexensa e de cobèea, e que hom aja en ublit la vostra larguea, que es font viva de durables dons e de perdurable bonahuiransa.

13. *Savi Senyor, scient totes coses, al qual nulles coses no son amagades!* Los homens qui son bons ni larcs donadors, enans donen los bons dons quels àvols: doncs qui vol esser larc envés vos, la primera cosa que vos deu donar, sí es queus do son cors e sa anima, e aprés que vos do totes les coses que posseex. ✠ 14. Si primerament, *Sènyer,* hom vos dona lo cors e la anima, pus leugerament vos porá hom donar de sos diners o de son blat o de les altres coses que posseex; car qui dona sí metex, leugera cosa li es donar so que posseex. ✠ 15. Con jo, *Sènyer,* en lo mellor temps de ma edat me sia tot donat a peccat, e totes les coses que posseía [1] eren sobjects e aparellaments de peccat, e ara con jo no son en tan bona etat con sulía, ni dels bens temporals no aja tants com aver solía; si jo ara, *Sènyer,* vull donar a vos mi metex e totes les mies coses, no mes semblant que gran grat men tanya. [2]

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui guardats e defenets los vostres feels amics de lurs mortals enemics!* Enaxí con null home no pot amar sens que no aja amor, enaxí null home no pot esser larc, dentrò que dona sí metex a vos e totes

1, A, que posseya.—2. M, *non videtur mihi quod magnam gratitudinem debeas mihi habere.*

quantes coses posseex. ✱ 17. Si hom donava, *Sènyer*, aitant de tresor com cabría sobre la fas de la terra, encara hom no auría tanta de larguea en sí metex com qui donava tota sa anima a vos; car mellor do dona qui dona tota sa anima a vos, que no qui donava tot lo mon ple dor e dargent. ✱ 18. Loada e beneyta sia, *Sènyer Deus*, la vostra larguea; car per tal que vos ajats ocasio de donar, demanats a nosaltres queus donem. On, con nosautres, *Sènyer*, per so car som plens de cobeea deim de no a vos con nos demanats, e con vos sots ple de larguea, per tot assò no roman que vos nons donets grans dons e nobles.

19. *Senyor eternal, graciós, amorós!* Con los homens sien tenguts per larcs per so con donen a aquells quils demanen, doncs ¡quant més devets vos esser tengut per larc, con vos donets a aquells quius demanen e a aquells qui nous demanen, e majorment con vostres dons sien durables! ✱ 20. *Senyor franc!* Tant es gran cobeea la mia, que jo temiats que do a aquells qui nom demanen, que no fas a aquells quim demanen:[1] e doncs, ¿que ses feta larguea e no vé en mi, ni per que cobeea me té tan àvol, e per que nos partex huymés de mi?[2] ✱ 21. Sils homens, *Sènyer*, son larcs con vos loen eus beneexen e con donen als pobres per vostra amor, no son cóbous aquells qui per la vostra amor escampen lur sanc e partexen lur anima del cors, per via de martiri.[3]

22. *Benigne Senyor, ple de dousor e damor!* Con vos ajats donats tants de dons e tants grans dons al vostre sotsmès que no puríen esser nombrats ni no puría esser ymaginada la granea daquells, per assò no cessa lo vostre servu de demanar a vos dons; car nulls dons no li puríen bastar, si ell cessava de demanar a la vostra larguea. ✱ 23. Enaxí, *Sènyer*, con hom no ha poder de fer tantes gracies a vos

1. M, *Adeo est magna mea cupiditas, quod non solum non dem illis qui à me non petunt, sed neque illis qui à me petunt.*—2. M, *et quare non discedit à me?*—3. A, per via de martire.

con son los dons que donats, enaxí no es null hom[1] qui tant vos pogués demanar, con son los dons que vos donats, los quals son a nos necessaris. ✠ 24. Con nosaltres, *Sènyer,* defallam a fer tantes gracies a vos con son los dons que donats, esdevénse per so car major es la vostra larguea que no es conexensa en nos dels dons que donats. On, enaxí con la conexensa nostra no pot compendre la vostra larguea, enaxí nostra conexensa no basta a saber tots los dons quins son necessaris.

25. *Graciós Senyor, al qual plau tota larguea e tota franquea e tota liberalitat!* Vos avets donat a mi esser humà, lo qual esser humà es molt noble esser. On, con vos majats tant donat, ¿e per que jo, *Sènyer,* sens nulla occasio son tan cóbou envés vos, ni per que son esdevengut enemic vostre? ✠ 26. A la vostra gran larguea fas, *Sènyer,* laors e gracies quim ha enamorat tant de vos, estant que jo era cóbou en vés vos.[2] On, beneyta sia ella, *Sènyer,* quim fa desijar nit e dia con jo pusca donar mi metex per vos. ✠ 27. De la ora ensà, *Sènyer,* que vos mavets beneficiat damor, son amic e benvolent daquelles coses que solía aver en oy e en menyspreu sà enrere; e son esdevengut enamic de les vanitats que sà enrere sulía tant amar e prear.

28. *Divinal Rey de gloria, ple de tots bens e de totes vertuts!* Les coses que vos donats son dons acabats, per so con vos sots acabat en larguea e en tots bens; e los dons que nosaltres donam, *Sènyer,* son dons defallents, per so car som tant cóbous que no poríem esser pus cóbous que som. ✠ 29. Per los dons que vos donats, *Sènyer,* es demostrada la vostra larguea, e per los dons que nosaltres donam los uns als altres es demostrada la nostra cobea: car enaxí con vos sots tengut per larc per so con donats de les vostres coses, enaxí nosaltres devem esser tenguts per cóbous, per so con donam les coses qui no son nostres ni fan a nosal-

1. A. nuy hom.—2. M, *cum essem avarus erga te.*

Digitized by Google

tres a donar. ¶ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer,* vos loa e us prega ab boca vertadera e ab cor devot e ab ulls plorosos, e confía s en la vostra gran larguea, la qual es sens fi, e demana dons de benediccio e de gracia, per so car aitals dons deuen esser demanats a la vostra larguea divina.

¶ CAP. 80. *Com nostre Senyor Deus es larc, per so car dona als homens los bens temporals.*

DIVINAL *Rey de gloria, senyorejant totes coses!* Laors e honors e grats sien coneguts a vos, qui avets ennobleyt home per los grans dons que li avets donats, en so quel avets fet senyor dels elements e dels vegetables e de tots los animals inracionals. ¶ 2. Car del foc, *Sènyer,* prenem lugor, e ab lo foc nos escalfam e coem nostres viandes, e ab laer alenam ens orejam, e ab laigua nos abouram, e ab la terra nos conlogam en nostres habitacions, e dels vegetables e dels animals nos avidam[1] ens servim. ¶ 3. Tant es gran la vostra larguea, *Sènyer Deus,* que de tots aquests bens tenits bastats los homens justs o injusts o vertaders o mentiders; car a tots donats bastament dels bens temporals.

4. *Ab franc Senyor, ple de mercè!* Enaxí con vos avets donat a home grans dons per raó de la vostra larguea, en axí los homens deuríen esser larcs per amor de vos, e neguna re nons deuríem retenir a donar, mas que tot vos ho donássem. ¶ 5. Los dons que vos donats, *Sènyer,* a home, no es quils pusca embargar ni tolre, pus que vos ajats en voler de donar aquells dons: e si vos no volets donar, no

1. M, *sumimus vitam.*

Digitized by Google

es negú quius pusca forsar de donar. ✠ 6. *Loat Senyor!* Tant son grans los dons que vos donats a home, que no pot esser aesmat ni cogitat en cor dome so que vos donats a home.

7. *Loat Senyor, amat, magnificat, honrat!* Enaxí con lome cóbou dona per cobea coses vils e de poc profit e reténse les bones, enaxí vos per raó de la vostra larguea donats als homens, bons dons e profitosos. ✠ 8. Enaxí con hom larc se demostra pus larc con dona a aquells qui no li demanen, enaxí vos, *Sènyer,* vos demostrats larc con donats als homens qui nous demanen. ✠ 9. *Vertader Senyor!* Aquells homens son larcs qui donen molt e qui donen més que hom nols demana, e qui donen mellors coses que hom nols demana. Doncs larc sots vos, qui tant donats e qui mellors dons donats que hom nous demana: e con hom se cuida que vos no donets, e vos, *Sènyer,* donats.

10. *Senyor amat e preat, Senyor volgut!* Los homens a qui hom dona, ama hom segons los dons quels dona: doncs aquells qui vos amen, si molt vos amen, molt vos deuríen donar: doncs aquells qui pocs dons vos donen, semblant fan que poc vos amen. ✠ 11. Enaxí, *Sènyer,* con larguea dona proprietat al bon donador que no senug de donar,[1] enaxí cobeea dona proprietat de pendre e de demanar. On, con vos siats subirà donador, per assò vostres dons no cessen ni nosaltres no cessam de reebre ni de demanar. ✠ 12. Tant sots vos, *Sènyer,* larc donador, que en qualque loc hom sia, donats, e en qualque loc hom vos deman, en aquell donats: mas no es de nosaltres enaxí; car tant som plens de cobea, que tots los locs nos son contraris a donar.

13. *Reclamat Senyor, loat, adorat!* On més hom vos dona, la vostra larguea més dona a hom e més encarex[2] hom e més multiplica a hom gloria e benediccio: e on més hom es cóbou envés vos, e més es hom pobre e defallent

1. M, *non tristatur in dando.*—2. A, enquerex.

de gloria e de benediccio. ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* con la mellor obra que hom pot fer es donar, enaxí la pijor cosa que hom pot fer es tolre. On, con donar venga de larguea e tolre venga de cobeea, doncs la mellor cosa qui sia en home es larguea, e la pijor es cobeea. ✠ 15. Con donar sia tan bona cosa, ¿com pot esser, *Sènyer,* que nosaltres no donam, dementre avem que donar? e per que no donam, pus avem poder de donar? ni per que los avars tollen los dons als pobres, los quals dons vos donats, ni per que volen aver so que vos nols volets donar?

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots reclamat en tots los temps e sots atrobat en tots los locs!* Beneyta sia la vostra gran larguea; car per molt que vos donets, encara sí us román que donar. Doncs, folls son tots aquells qui per molts dons que vos lur donats, cessen de a vos demanar. ✠ 17. Vostra larguea, *Sènyer,* ma donats molts dons nobles e maravellosos, e la mia cobeea vos ha demanats molts dons qui son vils e trespassables e de poc profit. ✠ 18. Tant me sots vos, *Sènyer,* larc senyor e tant mavets encarregat[1] per los molts dons quem avets donats, que jo per ma gran cobea ne son esdevengut desconexent e desobedient als vostres manaments.

19. *Oh vos, Sènyer, que sots vera sanctetat e vera caritat e vera resplandor!* Jassía so que vos majats donats molts dons en est seggle, poc me valen, *Sènyer,* si doncs vos nom donats la vostra amor; car tots los dons nom puríen bastar, menys de la vostra amor; e null hom no es tan culpable com aquell qui reeb molts dons de son senyor, e no ha amor a son senyor. ✠ 20. Con vos, *Sènyer Deus,* ajats lo vostre servidor tant amat e con vos li ajats tant donat e aquell sia a vos estat tant avar que lo seu esser ha volgut tolre al vostre servici, obs mes de remembrar[2] la vostra misericordia e mester mes que desempar la mia gran cobea.

1. M, *et adeo me obligasti.*—2. M, *mihi opus est memorare.*

Digitized by Google

✠ 21. Si vos, *Sènyer,* sots estat molt larc senyor al vostre sotsmès, lo vostre sotsmès es estat a sí metex pus cóbou que a nulla autra cosa; car la major cobeea que hom pot àver envés sí metex, sí es con hom nos dona de tot en tot a obeir als vostres manaments.

22. *Desijat Senyor, amorós, dous e simple e suau!* Natura es de larc senyor que no li espera hom saó a demanar[1] ni ell no dona mills en un temps que en altre; enans lin son tots los temps e les ores eguals a donar, segons ques cové. ✠ 23. *Gloriós Senyor!* Natura es dome cóbou que no vol donar en sa vida, dementre sos dons li seríen profitosos, e espera que do a la fi de sos dies, con les riquèes no pot més posseyr e con sos dons no son graíts. ✠ 24. Enaxí, *Sènyer,* con vos avets donat a home més que ell no merex, enaxí son los homens tenguts queus donassen oltra lur poder e oltra lur forsa, si fer se podía; jassía que vos no vullats dells si no aytant com es lur poder e lur forsa.

25. *Subirà Senyor, gran sobre totes granèes, alt sobre totes altèes!* Con vos demanets a alcuns homens rics més que a alcuns homens pobres, e con vos demanets a alcuns homens pobres més que a alcuns homens rics, aquells qui bé ho volen fer e quis volen gardar que vos nols tengats per cóbous, en nulla manera no sen poden tam bé gardar mas queus donen tot quant posseexen, que res no sen retenguen. ✠ 26. Al hom larc, pus sia ric hom e do volenter, mellor demanar li fa que tolre. E doncs, los homens pobres ¿per que tollen al hom ric qui volenter dona, e no li demanen quels do? ni per que no demanen a vos so que als rics tollen? ✠ 27. Tant sots vos, *Sènyer,* larc senyor, que tot dia nos donats ens comanats ens prestats ens fets més davinentèes que nos altres nous sabem grair; e nosaltres som tan cóbous, que nons basta cor queus donem nius prestem ni res vos comanem.

1. M, *non expectare occasionem ut ab eo petatur.*

Digitized by Google

28. ***Ah Senyor sant, qui sots salut e salvacio nostra!*** Vos donats a nosaltres, per so car nos amats més que les coses quens donats; e nosaltres, ***Sènyer,*** reebem de vos dons, los quals amam més que vos qui ls nos donats. E doncs, vos devets esser loat e beneyt en quant donats, e nosaltres devem esser represes en quant reebem de vos. ✠ 29. Tants son, ***Sènyer,*** los dons que vos nos avets donats ens donats cada dia e tan fort ne som encarregats, que apenes podem portar lo fex que desús nos avets posat; del qual fex null hom nos pot aleujar sino remembrant e loant vos. ✠ 30. Tant sots vos larc donador, ***Sènyer,*** e tant donats volenters, que moltes de vegades nos donats, e es nos vijarès quens tollats: e moltes de vegades nos forsats de pendre, mal nostre grat. E doncs, tuyt cuminalment siam, ***Sènyer,*** loadors de la vostra beneyta larguea, e tuyt siam servidors de la vostra gloriosa essencia divina.

¶ CAP. 81. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo larc de la sua beneyta humanitat.*

OH ***Deus gloriós, perdurable, humil, ple de mercè!*** La vostra gran larguea sia amada e honrada e loada per tots temps; car de la beneyta carn que vos presés, ***Sènyer,*** volgués esser tan larc, que a tota fam e a tota pobretat e a tot treball la volgués liurar, per amor de nosaltres. ✠ 2. De tota la vostra carn fos larc, ***Sènyer,*** e de tota la vostra sanc, al dia de la mort; car tot lo vostre cors fo nafrat e assotat, e tota vostra sanc fo escampada, e totes les lagremes de vostres ulls foren decorrents per la vostra cara; e tot lo vostre cors liuràs als jueus, per tal que feessen

Digitized by Google

en ell tot so ques volguessen. ❧ 3. Vos, *Sènyer,* fos larc de la vostra humanitat a tots nosaltres, en so que tots los dies que vos visqués en est mon dentrò a la mort, tots foren despeses en la nostra salut e en la nostra reemsó,[1] per tal que fóssem benahuirats en la vostra gloria.

4. *Oh Senyor honrat, oh Senyor servit, oh Senyor grait!* Tot quant vos feés en est mon, del dia que nasqués entrò al dia que murís, tot ho feés, *Sènyer,* a esguart de les coses qui eren necessaries a nostre bé e a nostra salvacio. ❧ 5. Per so con vos, *Sènyer,* fos tan larc al vostre poble, que tota vostra carn e tota vostra sanc e tota vostra vida e totes vostres obres e tota vostra mort li volgués donar, raó auría tot lo vostre poble que donás en loar vos so que vos donàs per salvar vostre poble. ❧ 6. Tots los principats e totes les riquèes daquest mon e tots los delits, *Sènyer,* tots los donàs a nosaltres: en so que con ic vengués, anc no yc volgués aver principats ni regnats, ni no volgués aver delits ni plaers en aquestes coses temporals; enans ho volgués tot jaquir, per amor de nosaltres.

7. *Senyor ordonador e guiador e benfactor!* Vos sabets que los homens con donen, que donen dentrò a cert terme, e daquí avant no volen pus donar. On, assò esdevé per tal car larguea o poder lur defall. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra larguea, qui no ha terme sabut, per so car vostra larguea e vostre poder és sens fi. ❧ 8. Enaxí, *Sènyer,* con la vostra larguea es sens terme e sens fi, enaxí volets que los homens sien a vos tan larcs, que no meten terme ni fi a lur larguea, mas queus donen mentre que bast e mentre que donar pusquen. ❧ 9. Mas car nosaltres, *Sènyer,* som cóbous e culpables e desconfiants de la vostra larguea, per assò metem terme a aquelles coses queus donam, e nous volem donar part aquell terme.[2] On, tot assò nos esdevé per so car avem defalliment damor.

1. M, *et in nostram redemptionem.*—2. M, *ultra illum terminum.*

Digitized by Google

10. *Senyor bo, Senyor vertuós, Senyor acabat en tots temps!* Enaxí con vos fos en est seggle larc a nosaltres de tota vostra humanitat, enaxí sots en gloria larc als benahuirats de tota la vostra humanitat,. per tal que pusquen reebre gloria e benediccio en ella. ☙ 11. Car per assò, *Sènyer,* con la vostra sancta humanitat es unida ab la vostra excellent deitat, per assò tots los bonahuirats qui son en gloria porán gloriejar en la vostra humanitat. ☙ 12. Con de tota vostra beneyta humanitat vos, *Sènyer Deus,* siats estat larc en est mon e de tota siats larc en lautre seggle, ¿qui es, *Sènyer,* qui pogués aesmar ni albirar la gran liberalitat ni la gran larguea qui es en vos?

13. *Oh Pare dels pares! oh primer dels primers! oh Senyor dels senyors! oh derrer dels derrers! oh Senyor Deus!* Vos sots larc a nosaltres de la vostra carn, en so que lans donats per esser nostre pa eternal; e vos sots larc de la vostra sanc, en so que la donats a nosaltres per tal que sia aigua don nosaltres prenam vida. E nosaltres, *Sènyer,* som cóbous als vostres pobres, del pa e de laigua material. ☙ 14. *Ah Senyor gran, amorós!* Con vos siats tan larc de tan preciosa cosa com la vostra carn e la vostra sanc e nosaltres siam tan cóbous de tan mesquina cosa com es pa e aygua, ¿qui es qui vos pogués loar segons vostra gran larguea, ne qui es que nosaltres no pogués rependre segons la nostra gran cobea? ☙ 15. Loada e beneyta sia, *Sènyer,* la vostra gloriosa larguea qui feu escampar la vostra sanc sobre la roca on la crou fo ficada, e la beneyta aigua de vostre cors feu decórrer sobre la terra; e la mia cobeea sia coneguda per molt gran, per so car jo no he escampada laigua de mos ulls sobre los mels de la cara,[1] ni la mia suor no es escampada en mes vestidures per bones obres.

16. *Nomenat Senyor per tots homens, honrat per totes creatures!* A la altea ni a la noblea en la qual pujà la vos-

1. M, *non effudi aquam ex meis oculis super maxillas meæ faciei.*

Digitized by Google

tra gloriosa humanitat, no fo anc ni es ni será nulla altra humanitat qui pogués pujar al grau donrament on aquella pujà, per raó del ajustament que feu ab la deitat. On, con vos, *Sènyer,* siats estat tot larc e tot abandonat daquella humanitat, no es nulla cosa qui pusca comparar la vostra gran larguea. ✠ 17. La beneyta humanitat que vos, *Sènyer,* donàs per amor de nosaltres, no la donàs buyda de vertuts, ni la donàs sutza ni plena de peccats; enans la donàs tota plena de vertuts, sens null defalliment. Mas la humanitat que nosaltres donam a vos, tota es mesquina e frèvol e defallent de vertuts. ✠ 18. Si nosaltres, *Sènyer,* érem larcs a vos de nobles dons e de bons, no sería neguna maravella; mas so qui es maravella part altra maravella, sí es, *Sènyer,* con nos vos donam los pus àvols dons els pus mesquins que avem.

19. *Senyor reclamat, Senyor remembrat, Senyor temut!* La vostra humanitat que vos donàs a nosaltres, de grat e de volentat la donàs, e no la donàs forsadament ni costreta; car si vos vos volguéssets, *Sènyer,* ja los jueus nous pogren null mal fer en nulla manera. ✠ 20. *Jhesu Christ Sènyer!* Per tal que vos fóssets vist acabat en larguea,[1] volgués donar lo vostre cors de grat e volenter, e volgués lo donar ab plors e ab suspirs e ab tribulacions de fam e de set e de nafres e de mort. E nosaltres, *Sènyer,* per so car som tots plens de cobea, so queus donam quax tot vos ho donam per forsa, e nous donam nostres corses ab tantes de tribulacions con vos nos donàs lo vostre. ✠ 21. On, tota aquesta cobeea nos esdevé, *Sènyer,* per so con no anam per lo primer moviment ni no anam per ordonada entencio; car si ho fayem, totes les coses que auríem vos donaríem e totes les posseiríem.

22. *Oh Senyor pregat! oh Senyor amat! oh Senyor volgut!* Lo vostre cors, con vos lo donàs al vostre poble,

1. M, *Ut tu videreris perfectus in largitate.*

Digitized by Google

per amor lo donàs, *Sènyer,* no per paor; e nosaltres lo cors nostre nol volem dar a vos per amor ni per paor. ✠ 23. Si lo rey, *Sènyer,* ol príncep es tengut per larc enfre sos barons con los dona de son tresor, doncs ¡quant més devets vos esser tengut per larc, qui donàs al vostre poble vos metex! ✠ 24. Tota la major larguea qui pusca esser, *Sènyer,* sí es con senyor vol donar son cors a mort per restaurar son poble. On, per tal que vos, *Sènyer,* poguéssets aver aquesta larguea tan gran, volgués pendre humanitat, per tal quen poguéssets esser larc al vostre poble.

25. *Ah Senyor, confort e conort e restaurament nostre!* Beneyt siats vos, qui avets donada la vostra humana natura per rembre lo vostre poble. On con vos, *Sènyer,* nos ajats tant donat, tuit som tenguts dordonar e dendressar con sien homens qui per totes les terres vajen loant e confessant aquesta tan gran larguea vostra. ✠ 26. Con moltes de terres, *Sènyer,* e molts de locs sien, on vos no sots loat de la gran larguea qui es en vos per so car donàs vos metex a mort per lo vostre poble, gran vergonya devem aver con no anam per totes les terres loar vos de la vostra gran larguea. ✠ 27. Devotament en plorant vos clama mercè, *Sènyer,* lo vostre sotsmès, e pregaus que vos triets dels homens religiosos alcúns qui vajen als infeels loar vos de la gran franquea que vos avets feta al vostre poble, en so que sots volgut murir per amor de nosaltres.

28. *Remembrat Senyor, gloriós, perdurable en tots temps!* Tot lo major dan e la major pèrdoa *(sic)* que pusca caer en home, sí es, *Sènyer,* con hi cau innorancia de la vostra noblea e de la vostra larguea; car aquells qui innoren la larguea que vos avets feta de la vostra beneyta humanitat, nulla gloria no poden conseguir, enans van esser turmentats a perdurables penes. ✠ 29. Con pena e dan sengranesca, *Sènyer,* on pus es gran lo privament de bonahuiransa, vos, *Sènyer,* qui sots tan larc que avets tant donat als homens religiosos en esser pacients e continents e con-

Digitized by Google

templatius, placiaus que vos lur donets volentat acabada con vajen demostrar als infeels la error en que son. ✱ 30. *Ab vertader Senyor!* Con los infeels decorren en los inferns enaxí com aigua qui decorre per les roques, e aquest cayment dels infeels no sia cessant, placiaus, *Sènyer,* que ivasosament se moven bons homens a anar preicar la via vera, per tal quel decorriment dels inferns sia cessat per lo loament de la vostra larguea humana e divina.

¶ CAP. 82. *Com nostre Senyor Deus es larc per raó dels grans dons que dona en parays.*

AH *Deus, larc de totes benediccions e de totes glories e de totes vertuts!* Sanctetat sia, *Sènyer,* e gloria e vertut a la vostra gran larguea: car enaxí con la vostra larguea covê que do dons en gloria infinits, enaxí covê que vostra larguea que sia sens fi. ✱ 2. Con los dons, *Sènyer,* que vos donats en gloria covê que sien dons acabats sens null defalliment, covênse que lo donador que sia donador acabat, sens null defalliment. ✱ 3. Los dons que vos, *Sènyer Deus,* donats en parays, son pus nobles dons que los homens no merexen; car los dons son dons infinits, els homens quels dons reeben son fenits e termenats en lur esser e en les obres que han fetes.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui avets dat comensament a les creatures e avets ordonat tot quant es!* Tant son grans los dons que vos donats en gloria, que cor dome nols poría pensar ni boques nols puríen contar, ni ulls veure ni orelles oyr noy poríen bastar; car tots aquests membres son coses fenides, e los bonahuirats dons que vos donats son dons

Digitized by Google

sens neguna fi. ☙ 5. Lo menor do que vos, *Sènyer*, donats en gloria, es molt major que tots los dons que son donats en est mon. On, con vos siats molt larc senyor per raó dels dons que donats en est mon, doncs ¡quant més sots larc senyor per raó de tants dons que donats en gloria! ☙ 6. *Sènyer Deus!* En totes quantes de maneres vos demostrats en parays la vostra bonea ni la vostra noblea, en totes aquelles se demostra la vostra larguea. On, daitant con vos sots vist e sabut bo e noble, daitant sots larc als benahuirats en gloria.

7. *Sènyer Deus qui defenets los vostres servidors de tots mals!* Los dons que vos donats als homens en est mon, los homens, *Sènyer*, no poden reebre los dons axí acabats con vos los donats acabats; è assò es per so car hom no es digne de reebre do acabat en est mon. Mas en laltre no es enaxí; car lome qui será en gloria, será per gracia tan acabat e tan cumplit, que porá de vos reebre acabat do e complit. ☙ 8. La diversitat nil departiment, *Sènyer*, que es en los dons que vos donats en est mon, tot esdevé per la frevoltat e per la mesquinea dels homens: car axí con hom ha molts defalliments e diverses, enaxí es mester que li donets molts dons e diverses, don se pusca ajudar a sos defalliments. Mas en lautre seggle no es enaxí; car per so con lome en paraís no aurá defalliment de gracia, bastar li ha un do de gracia, so es una gloria acabada. ☙ 9. Con vos, *Sènyer*, siats dreturer donador, cové que en gloria a los uns donets major gloria que als altres; mas per so car vos sots acabat donador e aquells qui son en gloria cové que reeben de vos do acabat, cové que los uns els altres tenguen lo do que reeben per acabat, sens null defalliment, per tal que cascú se tenga per pagat de la gloria que vos li donats.

10. *Singular Senyor, vertader, amorós, font e illuminament de tot bé!* Enaxí con vos pertany que siats larc e franc e tot bo, enaxí la gloria que vos dats als justs en parays

Digitized by Google

propria cosa e natural cosa los es; car a cascú naturats gloria e benahuiransa per tots temps,[1] sempre que sien en parays; enaxí que natural cosa lur es, *Sènyer,* per gracia gloriejar en vos. ✠ 11. Los dons que vos, *Sènyer,* donats en gloria, no son dons accidentals ni no son dons qui sien en un temps e no en altre, ni no son majors en una hora que en altra; car si ho eren, no seríen dons que aguessen acabament; e pus los dons no fossen acabats, seguirsia, *Sènyer,* que vos no seríets acabat donador. ✠ 12. Los dons que vos, *Sènyer,* donats en gloria, no son dons qui devallen ne diriven de cosa avent materia ni forma, axí con son los dons que donats en est mon; enans, *Sènyer,* tots aquells dons tots devallen de vos e tots son en vos; car vos, *Sènyer,* vos donats tot als justs, per tal que sien gloriejants en vos.

13. *Guiador Senyor, ajudador dorfens e de cuitats e de tots aquells qui en vos se confíen!* Axí com les plujes qui abeuren e sadollen les terres sedejants, enaxí los vostres dons en gloria sadollarán los justs, en so que la presencia de la vostra humanitat e de la vostra deitat los tendrá tots sadolls e plens de gloria. ✠ 14. *Gloriós Senyor!* Enaxí con la bona terra qui es bé tempirada de les plujes[2] e ret flors e fulles e fruits en moltes de maneres, enaxí los bonahuirats de parays adoncs con reeben en gloria los dons de vos, se lexen córrer a donar dolces vous e dolces laors de vos, e canten[3] gloria e laor sia a nostre Senyor Deu per tots los temps. ✠ 15. *Ab Sènyer Deus!* ¡E tan bonahuirats son aquells quils vostres dons posseexen en gloria sens fi, e tan malahuirats son aquells a qui vostres dons son privats en lautre seggle sens fi! car con vos siats tan larc, assats se poden tenir per desastrucs tots aquells qui en lautre seggle no senten la vostra gran larguea.

16. *Oh Senyor forts sobre tots poders! oh Senyor gran sobre totes granèes!* Tant es gran la vostra larguea, que per tal

1. M, *quia cuilibet naturalem facis gloriam et beatitudinem perpetuam.*— 2. M, *benè temperata pluviis.*—3. M, *et cantant dicendo.*

Digitized by Google

que vos ajats occasio de donar als homens justs, ordonats con los homens justs vajen en lur obra per lo primer moviment, e que en so que fan, que hi ajen dretura e vera entencio. ❧ 17. Tots los bens, *Sènyer*, que vos avets volguts crear, per donar los avets creats, no per tolre. On, con vos los ajats en volentat de donar, lo vostre servidor vos clama mercè que li n donets. ❧ 18. Los dons que vos, *Sènyer*, donats en gloria, nols vos deman per tal que jols meresca quels me donets, ni nols deman per tal que jols posseesca; enans los vos deman, *Sènyer*, per tal car vos los avets creats per donar. On, pus donar los volets, prec vos que a min donets.

19. *Sènyer Deus, qui guardats e defenets tots aquells qui en vos se confien!* Enaxí con lo rey qui es liberal e coratjós de fer messió[1] e fa obrir les portes de son palau tota ora que menuga, per tal que entre menjar tothom qui menjar vulla,[2] enaxí, *Sènyer*, vos obrís vostres carns e les vostres polpes, adoncs con vos lexàs nafrar. On, tot assò feés vos, per tal que les portes de parays fossen ubertes e que hi entrás quis volgués. ❧ 20. La beneyta larguea vostra, *Sènyer Deus*, sia loada e honrada, car tot hom qui entra en paraís, hi entra per la vostra larguea, e tot hom qui entre en infern, hi entra per raó de la sua cobeea metexa. ❧ 21. *Ab Sènyer!* La vostra gloriosa larguea je tants de peccats e tantes de culpes lexa e perdona als homens! per tal que con hom passará desta vida en la autra, que pervenga en la vostra gloria e en la vostra benediccio, en la qual posseesca los vostres beneyts dons.

22. *Ob vos, Sènyer Deus, qui perdonats culpes e torts e tots peccats!* En parays null hom no y es larc si no vos, en so que no y dona negú sino vos; car los dons que en paraís son donats, negú no es digne quels do si no vos, per so car covê que sien dons acabats; e dons acabats nols pot

1. M, *Sicut rex qui est liberalis et fervidus in expendendo.*—2. M, *ut intrent ad comedendum qui velint comedere.*

negú dar si no vos tan solament. ✠ 23. On per so, *Sènyer*, con en paraís no dona negú dons si no vos tan solament, per assò aquells qui ls dons reeben, reeben los dons acabadament; e si daltre los reebíen, no ls poríen acabadament reebre, pus que aquells qui ls daven no aguessen tot acabament. ✠ 24. Enaxí con los dons, *Sènyer*, que vos donats en gloria son ennobleyts e exalsats per so car vos los donats, enaxí los benahuirats qui en gloria reeben dons de vos, son ennobleyts e exalsats per so car reeben dons de vos.

25. Vos, *Sènyer Deus*, qui resuscitats los morts e jutjats los justs e ls peccadors, per tal que vos ordonadament poguéssets donar los dons de gloria, volgués aver fam e set e tribulacio e mort. ✠ 26. *Ah Sènyer Deus!* ¡Con gran falliment e gran error es estada la mia sà enrere! car dementre que vos me cuvidávets a la gloria de paradís, e jo us enproxovolava cada dia[1] e us demanava los bens temporals qui re no valen. ✠ 27. *Ah Sènyer Deus!* E con en est mon alcuns dons ic pareguen grans e nobles, ¡quant més, *Sènyer*, los dons de gloria son vists en gloria grans dons e nobles! e los dons que hom dona en est mon, més dura la possessio daquells qui ls reeben[2] que no dura en ells les gracies que n fan a aquells qui ls dons donen. Mas no es axí, *Sènyer*, en paraís; car aitant duren les gracies que hom vos fa, con fa la possessio dels dons que donats.

28. *Ah vos Sènyer Deus, qui sostenits los cels e la terra e tot quant es creat ni fet!* Per raó de la vostra gran larguea, *Sènyer*, cuvinent cosa es a vos que ns apellets a la celestial gloria e que la ns donets; e per raó de la mia necessitat, cuvinent cosa e necessaria es a mi que jo que us deman los dons de gloria e que m confiu en vos que ls me donets. ✠ 29. Enaxí, *Sènyer*, con es de vostra proprietat e de vostra natura que vos donets los bens de gloria, enaxí es de la mia proprietat e de la mia natura que tolla als pobres

1. M, *ego eram tibi molestus petendo à te quotidiè.*—2. M, *plus durat possessio donorum hujus mundi in illis qui dona recipiunt.*

Digitized by Google

en est mon los bens que vos lur donats. On, con la vostra natura, *Sènyer,* sia subirana bonea e subirana larguea, e la mia sia àvol e frèvol natura,[1] clam vos mercè, *Sènyer,* que vos obrets en mi segons la proprietat de vostra natura e no sufirats que jo obre en los pobres[2] segons la proprietat de la mia mala natura. ☙ 30. Coratjosament e devotament e alegrament vos aora eus loa eus beneex lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* e faus moltes de gracies e de mercès con li avets dada gracia de adur a acabament aquesta distinccio, e confías en la vostra ajuda dacabar totes les altres qui tracten de la noblea divinal.

1. M, *cum tua natura, Domine, sit suprema largitas et suprema bonitas, et mea natura sit mala et fragilis.*—2. M, *et non permittas me operari in pauperibus.*

Digitized by Google

De la XVIII[a] distinccio qui tracta de la Ajuda que nostre Senyor Deus fa als homens.

¶ Cap. 83. *Com nostre Senyor Deus ajuda a tots aquells qui per amor dell se treballen.*

DIVINAL *Senyor!* Gloria, laor e benediccio sia coneguda a la vostra gran bonea, qui dona ajuda e socors a tots aquells e aquelles qui per amor de vos se treballen en est seggle; car vos lur fets do de gracia per lo qual ells van per lo primer moviment, en lo qual son vencedors de tots aquells qui van per lo segon moviment. ⁂ 2. A tots aquells qui per la vostra amor, *Sènyer,* se treballen, volets vos ajudar con ells ajen entencio ordonada en vos a amar e en vos a servir; car ab la primera entencio servexen e amen vos e ab la segona entencio esperen gloriejar en la vostra gloria. ⁂ 3. Con vos, *Sènyer,* ajudats als benahuirats qui per amor de vos son turmentats e treballats,[1] tots aquells qui li son

1. M, *qui pro amore tui sustinent tormenta et labores.*

Digitized by Google

contraris[1] van per lo segon moviment e han desordonada entencio, e per assò son vensuts; car qui va per lo primer moviment e per ordonada entencio, per obres de vertuts cové que vaja e que estía.

4. *Ordonable Senyor, pare de tot quant es, abundós en tots bens!* Con la saviea del home sia termenada e totes les forces del home sien dins cert terme, con los homens qui per amor de vos a loar e a honrar e a servir son treballats e turmentats, con han mester saviea ni poder ni voler qui sia part lo terme on es termenat, e vos, *Sènyer,* li ajudats e li acorrets *(sic)* e fets passar sa saviea e sa forsa e son voler part lo seu terme.[2] ✠ 5. Con los homens injuriosos descreens peccadors sesputen ni s combaten ni s contrasten ab los bonahuirats qui la sancta fe mantenen, son, *Sènyer,* vensuts, per so car no es qui lur saber ni lur voler ni lur poder pas part lo terme on es termenat; per que, per assò ells no han ajuda daltra forsa qui sia fora lur terme, axí con han aquells benahuirats a qui vos ajudats part lo terme on lurs forces son termenades. ✠ 6. Per assò, *Sènyer,* con vos ajudats a aquells qui vos amen e qui son en veritat, son ells subirans a aquells[3] a qui vos no ajudats; car con aquells han mester més de saviea e més de volentat e més de poder que no ha dins lur terme, e vos lur en donats aitant con nan mester; e aquells qui son en falsetat no n poden aver part lo terme que natura los en dona, per so car no han ajudador axí con han aquells qui son en veritat.

7. *Celestial Senyor, creador e redemptor nostre!* Aquells qui s liuren a mort per amor de preicar la vostra noblea e la vostra veritat e la vostra passio, aquells son espirats adoncs con han mester raons ni probacions; car vos los illuminats e ls endressats en so que dien, e en tot quant fan los fets avenir, e en tot quant fan los gardats derrar.

1. M, *omnes qui sunt eis contrarii.*—2. M, *tu eos adjuvas et eis succurris, et facis sapientiam et fortitudinem et voluntatem ipsorum transcendere suos terminos.*—3. M, *superant illos.*

☙ 8. Si ls eretges, *Sènyer,* ni ls descreens turmenten los bonahuirats ab fams e ab ontes e ab treballs e ab turments, e vos, *Sènyer,* lur ajudats adoncs ab paciencies e ab raons e ab amor e ab devocio, els enfortits en tal manera que lur anima no pot esser sobrada ni vensuda. ☙ 9. Enans, *Sènyer,* tots quants turments hom lur fa, tots los son plaents e saborosos, e tots los reeben en pau, e han major plaer con los soferen que no aurien si no n soferien gens: e en axí con los malahuirats qui ls turmenten cuiden vensre, e ells son vensuts.

10. *Ab ver Deus dreturer, qui detriats e departits los bons dels mals, els bons posats en la vostra beneyta presencia!* Con los homens qui per vos treballen son vensuts en la lur forsa per aquells qui ls turmenten, e ells recorren, *Sènyer,* a la vostra ajuda sempre que lurs forces lur defallen; e vos enfortits los e fets los aver en menyspreu tots los bens daquest mon, e enamorats los de la gloria del altre seggle. ☙ 11. Benahuirats son, *Sènyer,* tots aquells qui con son sobrats ni vensuts recorren a la vostra ajuda; car sempre que hom se reclama a vos e us demana ajuda, sempre recorrets e ajudats. ☙ 12. A gran maravella, *Sènyer,* es molt gran e molt gloriosa la vostra ajuda; car en tots los temps en que hom la us demana, en tots la donats; e en tots los locs en que hom sia, en tots la atroba la vostra ajuda, pus hom la us deman; e de totes tribulacions e de totes cuites e de tots perills estors home e desliura la vostra ajuda.

13. *Pacient Senyor, amorós, vertuós, humil, dous e suau!* Con la vostra ajuda sia refugi e esperansa dels bonahuirats qui en ella se confíen, lo vostre servidor el vostre sotsmès se confía en la vostra ajuda e prega us que vos li ajudets en esta obra, qui es art e manera con vos siats loat e amat e colt e servit e beneyt. ☙ 14. Menys de la vostra ajuda, *Sènyer,* jo no puc aquesta obra ni aquesta ART DE CONTEMPLACIO aportar a acabament; enans si vos, *Sènyer,* no m aju-

Digitized by Google

dats, jo seré perit en ella, per raó de la sua autea e de la sua granea: e ella será, *Sènyer,* perida en nos, si vos nom ajudats, per raó de la mia frevoltat e de la mia mesquinea e del poc saber qui es en mi. ✠ 15. On, per tal que ella no sia perida en la mia poquea e en la mia mesquinea, placia a vos, *Sènyer,* quem ajudets; car mal estaría si tan beneyta obra com aquesta era perida per tan vil home con jo son; e pus jo tant me treball en ella, placia a vos, *Sènyer,* que jo sia ajudat per vos, per tal quem sien guaardonats los meus treballs em sien en bé preses mes bones entencions.

16. *Oh Jhesu Christ Sènyer, qui recreàs lumà lynatge ab la vostra preciosa sanc!* Con vos siats tan aparellat dajudar als feels crestians qui per amor de vos se treballen, ¿con pot esser, *Sènyer,* que negun crestià aja paor de preicar la sancta fe enfre los infeels, per menaces ni per turments que hom li fassa, pus que vos sots de la lur part? ✠ 17. Con vos, *Sènyer,* siats en ajuda dels benahuirats qui per vos se treballen e los àngels e los sants de paradís tots los ajuden, ¿per que dupten los feels crestians los infeels,[1] qui no han ajuda si no del demoni tan solament? ✠ 18. De les grans maravelles, *Sènyer,* qui pusquen esser, es que hom cathòlic aja paor en desputacio dome descreent; car enaxí con vos la error e la falcía dels demonis gitàs de la vostra gloria, en la qual ells nulls temps no serán, enaxí la error e la falsa opinio dels descreents vos es leugera cosa de confondre e de destruir, ab la veritat que avets posada en los catòlics.

19. *Senyor forts sobre totes forces, gran sobre totes granèes!* Lo crestià religiós ¿per que ha paor que recomte al menyscreent la vostra trinitat ni la vostra encarnacio ni la vostra passio? e per que nos confía, *Sènyer,* en la vostra ajuda, qui nos lunya daquells qui vos loen ne qui veritat

1. M, *¿quare fideles christiani timent infideles...*

Digitized by Google

preíquen? ✠ 20. So per que los crestians dupten a preicar veritat de vostra trinitat e de vostra encarnacio enfre los infeels, sí es, *Sènyer*, per so car nos confíen acabadament en la vostra ajuda e en la vostra forsa, qui ha poder dajudar en totes quantes maneres pusquen esser de treballs ni de turments. ✠ 21. Car si ells se confiaven, *Sènyer*, acabadament en la vostra ajuda, nulles coses no duptaríen a dir de vos, pus que entenessen que aquelles paraules a vos fossen plaents e amoroses.

22. *Oh vos, Senyer Deus, qui amats tots aquells qui vos amen e quius acostats a tots aquells qui a vos sacosten!* Aquells benahuirats qui de tota lur pensa e de tota lur forsa e de tot lur voler vos amen eus honren eus servexen, con sesdevé que ells veen que lur defall poder a vos servir, ells se confíen en la vostra forsa quels venga ajudar a aquelles coses en les quals lurs forses no poden bastar. ✠ 23. Los homens, *Sènyer*, qui nos confien acabadament en la vostra ajuda, alcunes vegades con lur vé volentat que fassen per amor de vos alcuna cosa, si tant es que ells vejen que lur poder ni lur saber no pusca bastar a aquella cosa a acumplir, sempre se desesperen es desenaguen e tornense a enrere de lur propòsit,[1] per so car nos confíen en altre saber ni en altre poder si no en lo lur metex. ✠ 24. Gloria e benediccio, *Sènyer*, sia a tots aquells qui en la vostra ajuda se confíen tota ora que lur poder lur defall; car per so car en vos se confíen, comensen molts bons fets, los quals aduen a acabament per raó de la ajuda que vos lur fets. On, los malahuirats qui en vostra ajuda nos confíen, se poden tenir per molt malfadats, car molts bons fets dupten a comensar e molts comensats ne desemparen, qui tots vendríen a acabament si en la vostra ajuda se confiaven.

25. *Ab Senyor dous, ple de dousor e de benediccio e de plaer!* Gloria e honor sia donada per tots temps a vos e a

1. M, *statim desperant et desistunt et retrocedunt à suo proposito.*

Digitized by Google

tot quant de vos es, per so con vos nos avets donada carta en la qual nos demostrats la vostra ajuda: car vos, *Sènyer*, nos avets dada la figura de la sancta crou, en la qual la vostra figura está ab los brassos estesos, per demostrar que vos sots aparellat a abrassar e ajudar a tots aquells qui per vos se combatrán ne qui per amor de vos morrán. ✠ 26. Car enaxí, *Sènyer*, con la crou nos demostra que vos nos ajudàs de la servitut del demoni, en la qual caegrem[1] en nostre pare Adam, enaxí demostra la vostra ajuda a tots aquells qui per vos a honrar e a servir volrán murir. ✠ 27. Car aquella ajuda, *Sènyer*, que la vostra crou nos remembra, la qual nos feés adoncs con murís en ella, aquella nos es significada per la crou; tota ora que per amor de vos ajam nulla passio ni null treball.

28. *Senyor misericordiós, piadós, volenterós en tots bens!* Vos ajudàs al vostre poble ab la vostra sanc e ab la vostra carn e ab les vostres lagremes, adoncs com per amor de nos fos crucificat e mort. ✠ 29. Con vos, *Sènyer Deus*, ajats ajudat al vostre poble per aital manera, ¿con pot esser, *Sènyer*, quels crestians per semblant manera no ajuden als mesquins infeels qui per defalliment dajutori van en foc perdurable? ✠ 30. Lo vostre esclau, *Sènyer*, fill de la vostra fembra, vos clama mercè, devant lo vostre altar, que vos enamorets los uns dels altres, per tal que los uns nos ajudem ab los altres, per so que puscam en vos servir[2] aver ajuda de la vostra beneyta essencia divina.

1. M, *quod tu nos adjuves et liberes à servitute dæmonis, in quam cecidimus.*—2. M, *ad possendum in tuo servitio.*

Digitized by Google

¶ CAP. 84. *Com nostre Senyor Deus ajuda als homens qui volenters fan almoynes per la sua amor.*

AH *Deus poderós, gloriós, vertuós!* Gloria e honor sia feta a vos e a tot quant de vos es, *Sènyer,* per so con vos ajudats als homens qui per vostra amor donen als homens mesqüins e pobres com pusquen viure daquests bens temporals. ✠ 2. Los homens rics, *Sènyer,* los bens que han tots son plaents a posseir; e tant son vils coses a departir de coratge dome, que sens que vos no lur ajudássets, ja no auríen poder que als pobres ne donassen ni nacorreguessen. ✠ 3. Mas car vos, *Sènyer,* ajudats als homens rics con fassen almoyna, per assò los homens rics donen als homens pobres de lurs diners e de lurs riquèes, e alberguenlos en lurs ostals, e en lurs malautíes pensen dells.[1]

4. *Senyor larc, Senyor franc, Senyor noble!* Al home ric con li avets feta fer almoina de tot quant ha, que res no li ha romás, e puxes vos li ajudats a aver volentat con donás encara més, si més avía. ✠ 5. Al home, *Sènyer,* qui als pobres ha feta almoyna de tots los seus bens, con sesdevé que ell per fer almoynes esdevé en estament de pobrea, e vos adoncs acorrets e ajudats e donatsli bastament de pa e de vi e de draps e de totes altres coses. ✠ 6. Car los fruits de la terra li retets, *Sènyer,* e manera e saviea li donats con sab ajustar e percassar riquèes per les quals pusca viure e pusca ajudar los pobres.

1. M, *et de eis curant in infirmitatibus ipsorum.*

Digitized by Google

7. *Humil Senyor, vertuós, pacient, piadós!* Aquells qui per amor de vos edifiquen esgleyes on vos siats celebrat, e aquells qui edifiquen espitals on los pobres sien albergats, e aquells qui fan ponts e calsades e aplanen les males carreres per tal que ls pobres ne pusquen passar, con se esdevé que lur poder no hi pot bastar, e vos bastats adoncs a lur obra e ajudats lur, tant tro que vé a acabament so que ells desijen acabar per la vostra amor. ☙ 8. *Amorós Senyor!* Molt hom comensa esgleya o pont o espital ab poc poder, per so con se confía en la vostra ajuda: on vos, *Sènyer,* ajudats a ells, e con lur poder defall, lo vostre poder basta tant, que tot vé a acabament so que per amor de vos se comensa. ☙ 9. Aital ajuda, *Sènyer,* com la vostra, deu esser loada e amada e desijada, qui a totes coses acorre e totes coses acaba, e a tots aquells qui en ellas confíen dona gloria e benediccio per tots temps.

10. *Oh vos, Sènyer, qui delliurats hom dangoxes e de treballs e amenats hom a perdurable repòs!* Enaxí con los homens qui han misericordia als pobres de lurs almoynes ajuden a aquells per tal que pusquen viure en est seggle, enaxí, *Sènyer,* vos ajudats a aquells qui fan les almoynes, con pusquen entrar en laltre seggle en vida vera. ☙ 11. Molt es beneyta e gloriosa, *Sènyer,* la ajuda que vos fets als homens qui per amor de vos ajuden als pobres; car per los bens temporals qui re no valen a esguart de los bens celestials, saben guaanyar gloria e benediccio perdurable. ☙ 12. Tots aquells, *Sènyer,* son bonahuirats qui fan almoyna de lurs bens per amor de vos; car tots fan so que fan per so car vos los ajudats; e qui de vos ha ajuda, molt se pot tenir per bonastruch. Mas aquells son molt pus benahuirats qui fan almoyna als menyscreents de sí metexs, e son màrtirs per preicar la via vera, car aquells reeben major ajuda de vos.

13. *Sènyer Deus, qui guardats e defenets los feels crestians de via derror, e los errants endressats a via de veritat!* Los homens rics con fan almoynes de les coses que no han

Digitized by Google

mester e de so que lur sobra a la taula, no es la almoyna tan gran com ells se cuiden. ✠ 14. Mas con los homens, *Sènyer,* fan almoynes de coses que lur sien necessaries e quils fassen tanta de fretura que nan fam e set e nuedat e fret, adoncs son aquelles almoynes grans e plaents a vos, totes les ores que les donen. ✠ 15. Car qui dona, *Sènyer,* so que li fa fretura, bé ho daría si no li faya fretura; e tal dona so que no li fa fretura, que si fretura li faya no ho daría: per quels homens rics no fan grans almoynes tota ora que les cuiden fer, pus per les almoynes que fan no senten null treball. On, molt majors almoynes son aquelles que fan los pobres, per so car so que donen lur fa fretura.

16. *Ah Pare celestial, vertader, dreturer!* A la malautía e a la greu mort en que lumà lynatge caec per lo peccat de Adam, vos, *Sènyer,* volgués ajudar ab la almoyna quens feés de la vostra beneyta humanitat, adoncs con per amor quel vostre poble fos restaurat volgués sostenir greus treballs e angoxosa passio. ✠ 17. Con la ajuda que vos fets al humà lynatge en temps de necessitat fos al vostre poble tan necessaria, los malahuirats rics homens qui en temps de carestía apleguen lurs riquèes e no les escampen als pobres, aquells, *Sènyer,* no son semblants en almoyna a fer ab vos; car vos la sanc ne volgués escampar, per tal quel vostre poble agués vida perdurable. ✠ 18. Aquells son benahuirats, *Sènyer,* qui en temps de carestía obren lurs graners e lurs ciges e lurs portes e cuviden los pobres en lurs ostals; car aquells se confíen en la vostra gracia més que en les riquèes daquest mon.

19. Ab plaer e ab devocio e ab vera entencio se deu hom alegrar en vos, *Sènyer Deus,* qui donats major forsa e major vertut a una almoyna que a altra; car més de profit fará una poca de pessa de pa que hom pobre do ab devocio e ab contriccio a altre hom pobre, que no fará sil hom ric dona pa e vi e carn al pobre, per vana gloria ni per falsa entencio. ✠ 20. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,*

Digitized by Google

car vertut dalmoyna nos pren en la quantitat, mas en la bona entencio per que hom la dona. On, aquells qui grans almoynes donen, si volen que lurs almoynes sien profitoses, donenles volenterosament e ab vera entencio, per tal que aquells qui les reeben ne fassen de lur prou, e que ells qui les donen, que no les perden, si bé les se donen. ✠ 21. E aquells, *Sènyer,* qui no han poder de donar grans almoynes, si volen engranir lur almoyna ni que sia a aquell a qui la dona profitosa, engranesca la ab vera entencio e do la ab lagremes e ab devocio e ab contriccio; car ab aytals obres se crex e multiplica almoyna.

22. Francament e devota, *Sènyer Deus,* ab abastament de plors e de lagremes nos devem tuit rendre gracies de la gran ajuda que vos nos fets en fer les almoynes que fem. On, con jo sia per natura hom cóbou, axí per natura son home pec de triar les almoynes als pobres, aquelles qui son a ells mellors de reebre e a mi de donar. On, enaxí con vos majudats a fer almoyna, precvos que vos majudets a triar quals almoynes deja donar. ✠ 23. Encaraus clam mercè, *Sènyer,* que vos majudets a triar los pobres a qui fa mellor donar les almoynes; car molt mellor donar fa al home pobre qui a vos graesca la almoyna, que al home qui no la graex a vos ni a cell qui per vos la li dona. ✠ 24. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* el vostre benvolent vos prega eus demana que vos li fassats ajuda con ell pusca ublidar totes les almoynes que ha fetes sà enrere, per tal que no sen do vanagloria; e pregaus que vos li fassats apercebre e entendre les almoynes de les quals es tengut a donar, en lo temps present e en lo temps esdevenidor.

25. Vos, *Sènyer Deus,* qui reebets en grat tot quant hom do als pobres per la vostra amor, vos sots aquell qui ajudats e acorrets con ajen gloria e benahuiransa tots aquells qui per amor de vos fan almoyna; car les daquells son profitoses als pobres, en so que sen ajuden en est mon; e son profitoses en so que la anima daquells qui la almoyna

Digitized by Google

fan, s en endressa a anar en la celestial gloria. ✠ 26. Tots aquells, *Sènyer,* son malahuirats qui amen més aquelles coses que los pobres los demanen per la vostra amor, que no fan aquell senyor per qui les almoynes demanen. ✠ 27. On, con ells amen més les riquèes que hom los demana que vos qui lur avets donades aquelles riquèes, per assò, *Sènyer,* romanen los pobres morts de fam e de set e de fret, e están defora a la porta dels rics homens, a la pluja e al vent e al sol, e no atroben qui lur porta los obra ne qui en lur ostal los meta; e si los pobres lur pruxovolen lalmoyna, sempre son menassats e exabucats e desonrats.[1]

28. *Senyor piadós, Senyor misericordiós, Senyor savi!* Lo malvat ric home en temps de carestía més se confía en la ajuda de la cija del blat, que no fa en la vostra ajuda. E doncs, *Sènyer,* ¿es nulla maravella semblant a aquesta, que hom se confiu pus fort en tan mesquina cosa com una cija de blat, e que nos confiu en vos, qui sots tan noble per tantes coses? ✠ 29. Malahuirats son, *Sènyer,* aquells qui en temps de carestía no donen als pobres els dien de no de lurs riquèes; car los pobres fan desesperar de lurs riquèes, les quals vos avets estojades als pobres en temps de necessitat. ✠ 30. Humilment e devota vos clam mercè, *Sènyer Deus,* que vos enans que jo no desesperás los pobres de les riquèes que vos mavets comanades per tal que les estog als pobres, que vos cobrets vostres riquèes e que les comanets a altre qui als pobres no diga de no; e placiaus que jo esdevenga daquells homens pobres qui con hom lur diu de no, sempres confíen en la ajuda de lur Senyor Deu.

1. B, lur proxovolen: C, lur pruxovelen: D, los menyspreen: M, *et si pauperes sunt importuni in petendo eleemosynam, statim fiunt eis minæ et repelluntur et inhonorantur.*

Digitized by Google

¶ Cap. 85. *Com nostre Senyor Deus ajuda als homens justs de lurs mortals enemics.*

OH *Deus gran, forts, comensament e fi de totes quantes coses foren ni son ni serán!* Vos sots refugi a tots aquells qui per lurs enemics a tort son malmenats;[1] car de nulla altra cosa si no de vos, *Sènyer,* no poden aver ajuda. ✠ 2. Con los feels crestians, *Sènyer,* se combaten per exaltament de la sancta fe romana, vos nols desemparats ni nols lexats, pus per amor de vos se combaten; enans ho fets en guisa que los eretges els infeels son vensuts e sobrats. ✠ 3. Car los benahuirats son vestits e guarnits de paciencia e de lealtat e damor e de veritat; e per assò, *Sènyer,* la paraula daquells qui la sancta fe preíquen talla e trenca e destruex totes aquelles coses qui a veritat son contraries.

4. *Senyor alt sobre tots pujaments, Senyor noble sobre totes noblèes!* En la batalla moltes vegades se esdevé que per un bon cavaller se guaanya es vens, més que per tots los altres. E doncs, *Sènyer,* los benahuirats qui per amor de vos se combaten, no ajen paor de lurs enemics; car vos tot sol qui ab ells vos en tenits,[2] los podets ajudar en tal manera que tota ora serán vencedors. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer,* com la nau ol leny con hom lo vara ol trau, covê que los homens quil tiren que savenga la forsa de cascú ensems, car esters[3] nol puríen varar ni trer. On enaxí, *Sènyer,* si la forsa daquells qui per vos sesputen e per vos se combaten sacorda

1. M, *qui à suis inimicis injustè et malè tractantur.*—2. M, *qui es cum eis.*—3. B, car en esters.

Digitized by Google

nis cové ab la vostra, tota ora vensrán. Mas si lur forsa nos covenía ab la vostra ajuda, ja no seríen ajudats de vos; e pus la vostra ajuda no aguessen, tota ora seríen vensuts. ☙ 6. No es, *Sènyer,* negun leó per mal que sia ni per irat que fos, que .x. homens nol auciessen e nol vencessen, pus que bé sajudassen ensems. On con vos, *Sènyer,* siats en ajuda del bonahuirat crestià qui per vos sesputa davant son enemic, ¿cos pot espaordir per menasses ne per ira que veja en los menyscreents, pus que salbira que vos ne sots de la sua part?

7. *Vertuós Senyor sobre tota vertut, amorós, ple de tota benediccio!* Los meus enemics, *Sènyer,* sí son los meus cinc senys corporals qui nit e diam combaten em vensen. On, con jo sia vensut e sobrat per ells, clamvos mercè, que vos nom desemparets e quem ajudets en tal manera que ells nom vensen e que sien vensuts. ☙ 8. *Sènyer Deus!* Los enemics, on pus prop son a hom, pus son noables. On, con les riquèes que nosaltres posseym sien los nostres mortals enemics e nosaltres nos acostem a nostres enemics, placia a vos, *Sènyer,* quens lunyets delles e quens ajudets en tal manera que nosaltres no amem en nostre cor nostres enemics, per tal que nostre cor sia luny de sos mortals enemics. ☙ 9. Los enemics, *Sènyer,* en que hom se fia e que hom ama; aquells poden a hom fer més de mal, e aquells poden hom pus tost enganar que aquells en qui hom nos fia e a qui hom vol mal. On, con los nostres enemics sien nostres fills e nostres mullers e nos fiamnos en ells e nos lur portem tan gran amor, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos nos ajudets dells en tal manera que nons vensen nins enganen.

10. *Senyor larc, del qual se pren tota larguea e tota vertut!* Vos, *Sènyer,* aor e lou e beneesc ab totes mes forces, e reprenc aquells qui son en via de veritat ne qui han bon dret, per so car han paor que sien vensuts e sobrats per aquells qui no van per via vera, e tot so que fan tot ho fan a tort e sens raó. On, aquells qui daitals homens han paor,

Digitized by Google

¿con nos pensen, *Sènyer,* que vos sots poderós quels podets delir o auciure o enmalautir o endressar en via de veritat? En veritat, *Sènyer,* tota lur paor vé e devalla del falliment de confiament de la vostra ajuda. ☙ 11. ¿Ha en tot lo mon, *Sènyer,* tan gran maravella com aquesta, que hom aja major paor de son enemic, que aver confiament en la vostra bonea e en la vostra vertut e en la vostra ajuda? ¿Con nos pensa hom, *Sènyer,* que pus possíbol cosa es a vos ajudar a home per raó de la confiansa que ha en vos, que no es possíbol cosa a son enemic que li fassa mal? ☙ 12. Molt se poden, *Sènyer,* tenir per malahuirats tots aquells qui han major glay de la ira de lurs enemics [1] que confiansa en la vostra bona volentat e en la vostra dretura; car més se deuría hom confiar en poder qui null temps no pusca esser vensut, que en poder qui tot dia es sobrat; e més se deuría hom enagar per senyor qui totes hores es vertader e dreturer, que desnegar [2] per enemic enjuriós que alcunes vegades conex ses injuries e sos falliments.

13. *Oh Senyor forts sobre totes forces! oh dous Senyor sobre totes dousors!* Con lo feel crestià estará davant lo menyscreent qui li menassa al cap a tolre [3] si no renega la sancta fe, si tant es, *Sènyer,* que per paor sacost a ell, sempre se deu albirar que pus prop li es la vostra ajuda que la pena quel hom menyscreent li vol fer; e sempre se deu aestmar que pus volenterós sots vos dajudar, que son enemic de noure. ☙ 14. Aquells, *Sènyer,* qui no prenen esta manera e han paor dels mals homens que no los aucíen, e nos confíen en la vostra ajuda, per so han paor, con amen més posseyr vida en est mon que esser loadors de la vostra noblea ni que esser recomtadors de la gran pena que vos sostengués per lo vostre poble. ☙ 15. Con jo, *Sènyer,*

---

1. M, *qui plus pavent iram suorum inimicorum.*—2. B, que desenagar: M, *multo plus deberet roborari propter dominum qui semper est verus et justus, quam debilitari propter inimicum injuriosum.*—3. M, *qui ei minatur amputare caput.*

Digitized by Google

aja major paor aúda.dels meus enemics que diligencia de donar laor del vostre nom e de la vostra sancta passio, huymés vull lexar e desemparar la paor e la manera que tenir sulía, e vull anar confiant en la vostra ajuda, donant laor de la vostra trinitat e de la vostra sancta encarnacio e confiarme tant en la vostra ajuda, tro que null hom per enemic quem sia nom fassa reguart.

16. *Pacient Senyor, franc, amorós!* Com lo cavaller quis combat se confía en sos guarniments e en son cavall e en la forsa sua e en la forsa de sos companys, los benahuirats con per amor de vos se combatrán[1] en via de martiri, bés deuen confiar en la vostra ajuda e en la vostra forsa. ✠ 17. Car les armes que hom met en lo camp se trenquen e sesvaexen, el cavall cau es nafra, e los uns companyons fugen a los altres; mas vos, *Sènyer,* nous corrompets ni no fugits ni nous vencets. ✠ 18. Al dia que jom combatré ab los enemics de la fe, cuiden mi vensre[2] per lurs forces ni ab lurs paraules; e jo, *Sènyer,* auré entencio e creensa que vensa ells, ab la vostra ajuda e ab la vostra benediccio.

19. *Oh Deus gran, maravellós, lo qual vos humiliàs en nostra dona Sancta María adoncs con vos, Sènyer, vos encarnàs en ella!* Si es propria cosa als meus enemics que ells me sien mals e cruels e desconexents e que sien contra mi, a vos, *Sènyer,* es propria cosa amar e acórrer e ajudar a tots aquells qui per amor de vos son tribulants. E doncs, *Sènyer,* ¿per qual raó deg esser jo paorós de mos enemics? ✠ 20. Si los meus enemics son poderosos quem forsen em tolguen dels bens temporals, e vos, *Sènyer,* sots poderós quels me podets retre e que men podets donar de mellors, tota ora queus venga de plaer. ✠ 21. Si los meus enemics, *Sènyer,* son poderosos de mi a auciure e quem tolguen lo cors en est mon, e vos sots tan poderós quel me podets re-

1. B, se combaten.—2. M, *si ipsi putent me vincere.*

Digitized by Google

tre al dia del judici, molt mellor e pus bell que ara no es. E doncs, ¿per que seré jo paoruc de perdre so que vos me podets retre?[1]

22. *Ab Jhesu Christ Senyor, qui nasqués de nostra dona Sancta María!* Lo major enemic que jo he en est mon, son jo metex, qui son a mi metex mortal enemic. On con jo, *Sènyer,* sia a mi metex enemic, on que jo vaja, vag e son ab mon mortal enemic. ✠ 23. So per que jo esdevenc enemic de mi metex, sí es, *Sènyer,* con jom vincle[2] a anar per lo segon moviment, qui auciu e destruu e afolla tots aquells qui per ell van. ✠ 24. Si vos, *Sènyer,* nom ajudats de mi metex en tal manera que jo no sia enemic de mi metex, jo seré vensut e sobrat per la mia malea e per la mia frevoltat, e com a home desemparat periré en treballs perdurables.

25. *Senyor loat ab cants e ab oracions de dousor e damor e de plaer!* Beneyt siats vos e beneyta sia la vostra gloria, car molt es bona cosa que vos ajudets als vostres amics per tal que vensen los vostres enemics. Mas si vos ajudàvets a mi que ja son vensut, aquesta sira subirana ajuda;[3] car major mester ha ajuda lome vensut que aquell qui no es vensut. ✠ 26. Jo, *Sènyer,* no son digne que vos majudets quant a esgart de ma dignitat; mas con jo no pusc escapar al foc perdurable menys de la vostra ajuda, per assò, *Sènyer,* nom puc tenir de demanar ajuda. ✠ 27. *Ab Sènyer Deus!* Jo son daquells qui son ja vensuts e sobrats per lurs mortals enemics; per que jo, *Sènyer,* tot enaxí vensut con son, e axí malmenat per mos enemics, recorrec a la vostra ajuda e deman laus, remembrant en la vostra misericordia.

28. *Ab Senyor amat, remembrat, lo qual no ha en ublit los seus benvolents!* Aquells qui son feels crestians e qui son vencedors de peccats per la vostra ajuda, tant son ajudats per la vostra gracia, que neguns enemics per mals que

---

1. M, *perdere id quod tu mihi potes reddere?*—2. M, *quia me inclino.*—3. C, D, aquesta sería: M, *istud esset magnum adjutorium.*

Digitized by Google

sien, nols fan paor, *Sènyer,* que la casa lur caia desús, ni han paor per menasses, ni no han paor de null treball ni de nulla mort.[1] ✠ 29. Aquells, *Sènyer,* qui son menys de peccat ¿per que aurán paor de lurs enemics, pus que tots los mals que hom lur pusca fer sien a gloria e a exultacio[2] de lurs animes? enans deuen desijar a sostenir afanys e treballs e angoxes e dolors e mort per la vostra amor. ✠ 30. Gran raó han, *Sènyer,* aquells qui son en la vostra guarda e en la vostra ajuda, que on que vajen ni on que sien, que ab alegre e ab plaer e ab devocio e ab audacia vajen e estíen, e que no s entristen ni s espaordesquen per menasses ni per treballs, pus los sostenguen per gracia e per ajuda de lur Senyor Deu.

¶ CAP. 86. *Com nostre Senyor Deus ajuda a tots aquells qui fan penitencia.*

DEUS *gloriós, vertuós, piadós, amorós!* Per la vostra ajuda, *Sènyer,* fan los peccadors penetencia, car sens la vostra ajuda null peccador no puría exir de peccat ni no puría fer penitencia. ✠ 2. Car per so car hom, *Sènyer,* per sí metex es cosa defallent e cosa qui vé de privacio, pus que sia caút en peccat e vaja per lo segon moviment, no ha natura ni proprietat de sí on isca de peccat; car son peccat e son defalliment son de sa natura accidentalment, per raó de privacio don es vengut. ✠ 3. On, con home per sí no pot exir de peccat, vos, *Sènyer,* per gracia ajudats a home com isca de peccat e que fassa pe-

1. C, D, ni han paor de null treball, ni per menasses ni de nulla mort.—2. C, D, a exaltacio.

Digitized by Google

nitencia dels peccats que ha fets; la qual ajuda li fets vos, en so quel posats en franc arbitre con se pusca exir de peccat.

4. *Conexent Senyor, amorós, dous e simple e suau!* Laor e gloria e benediccio sia donada a la vostra ajuda qui dona gracia als homens qui fan penitencia, con vajen per lo primer moviment, qui es de natura e de proprietat con tots aquells quin vajen, que vajen per bones obres, e per carreres planes e veres e segures.[1] ✠ 5. Per raó, *Sènyer,* de la ajuda que vos fets als bonahuirats confessors con vajen per lo primer moviment, per assò los confessors fan dejunis e almoynes e oracions, e han contriccions e penediments de lurs peccats. ✠ 6. Enaxí con del segon moviment devallen tots los vicis en lome, enaxí, *Sènyer,* per ajuda vostra, del primer moviment vénen e devallen en home totes benediccions e totes vertuts.

7. *Sènyer ver Deus, del qual devallen e vénen totes gracies e totes vertuts!* Enaxí com a terra es natural cosa devallar e no pujar, per raó de la ponderositat qui es en ella, enaxí es propria cosa a home qui es desemparat, de peccar e errar, per so car es de part de sí metex tot ple de defalliments e de frevoltats e de mesquinèes. ✠ 8. Mas enaxí con es propria cosa e natural que lo foc el aer vajen a amunt per raó de lur leugería e que pujen a amunt laigua e la terra en que son composts en los atomus, enaxí, *Sènyer,* la vostra ajuda leva los peccadors de peccat e pujals a fer penitencia, a la qual penetencia no puríen pujar sens la vostra ajuda. ✠ 9. Tots aquells, *Sènyer,* qui fan penetencia, deuen loar alegrament e devota la ajuda que vos los fets, per so con la vostra ajuda mortifica en ells la potencia sensitiva, e fa venir en lur cor penediments e amors e devocions, e en lurs boques fa venir oracions e cants de laors, e en lurs ulls fa venir lagremes e plors.

1. A, per obres bones e veres e segures.

Digitized by Google

10. *Rey dels reys, senyor de la terra e dels cels!* No es custuma de ladre donar ni retre,[1] ni no es custuma dom luxuriós servar castetat, ni no es custuma dom ergullós humilitat, ni no es custuma dom fals leyaltat, ni dom glot continencia. ✠ 11. On, com de tots aquests vicis, *Sènyer,* vos levets home e lî fassats fer penitencia, non hi ha negú qui la penetencia fassa per obra ni per natura de sí metex, si no per raó de la vostra ajuda qui los fa ajustar a vertuts e los fa lunyar de vicis. ✠ 12. On, beneyta sia, *Sènyer Deus,* la vostra ajuda, qui fa retre al ladre les coses que ha emblades,[2] e fa esser castedat en home qui es estat luxuriós, e fa esdevenir leyal aquell qui era ple de falcía, e fa esser continent aquell qui era ple de glotonía.

13. *Ab Senyor Deus, qui ajudats als vostres pobles, dels demonis qui son lurs mortals enemics!* Enaxí con calor e fredor son qualitats quis contrasten en natura e en proprietat, enaxí, *Sènyer,* home qui sia estat peccador, con fa penitencia se contrarieja ab la sua natura metexa. ✠ 14. Con jo, *Sènyer,* veja fer penetencia a tant hom religiós e a tant hom seglar al qual he vists fer molts de peccats,[3] molt he gran raó que sia loador de la vostra ajuda qui a tant hom ajuda a fer penetencia. ✠ 15. Lo vostre sotsmès el vostre esclau, *Sènyer Deus,* vos aora e us loa e us beneex, davant lo vostre beneyt altar, ab cor vertader e devot e ab ulls plens de plors e de lagremes, e confías en la vostra ajuda que li venga, enaxí con vé als altres peccadors als quals fa fer penitencia.

16. *Eternal Senyor qui per via de martiri avets demostrada via vera als feels crestians!* Sils peccadors no complexen en est mon lur penitencia, en lautre seggle, *Sènyer,* en porgatori la complexen, per esfors e per gracia de la vostra ajuda quils sosté, per tal que la penetencia pusquen cumplir. ✠ 17. Car sens la vostra ajuda, *Sènyer,* null hom

1 M, *Non est consuetudo latronis dare nec reddere.*—2, M, *restituere res quas furatus est.*—3. M, *quos vidi facere multa peccata.*

Digitized by Google

en porgatori no puría fer penitencia, per raó dels greus treballs e de les greus dolors e del foc infernal quil deliría encontinent; mas la vostra ajuda sosté aquells en tal manera que no poden delir, per treballs ni per turments que sofiren. ✠ 18. Con vos, *Sènyer,* remembrets als peccadors qui en porgatori fan penitencia la gloria de parays, e con vos lur remembrets que les penes en que son aurán fi, e aprés la fi de lurs treballs irán posseyr gloria sens fi, aquesta membransa lur es tan gran confort, que quax tota lur pena lur es leugera a soferre.

19. *Oh Senyor alt! oh Senyor larc! oh Senyor bonrat!* Tot lo major afany que jo anc per nulls temps sentís,[1] sí fo, *Sènyer,* con me mudé de peccat a obra de penitencia. ✠ 20. Tan fort es greu cosa a home peccador exir de peccat e fer penitencia, que ja per negun temps, *Sènyer,* si doncs vos nom ajudats, en lo meu cor no aurá contriccio ni penediments de mos peccats; ni en ma boca, *Sènyer,* sens la vostra ajuda no serán confessions ni oracions ni dejunis, ni en mos ulls plors ni lagremes. ✠ 21. Enaxí con home turmentat de greus turments qui ha mester ajuda de son bon senyor e de sos benvolents, enaxí, *Sènyer,* lo vostre sotsmès ha mester ajuda e socors vostre, per tal que pusca fer penetencia de sos greus peccats e de sos grans falliments.

22. *Perdurable Senyor, perdonador de culpes e de torts a tots aquells qui perdó us demanen!* Tant es la mia natura contrariosa cosa a fer penitencia, que per mi metex no la puc vensre ni endur a fer penitencia. On, jous clam mercè, *Sènyer,* que vos majudets mi metex a vensre e a forsar, per tal que en est seggle pusca fer penitencia dels grans falliments que he fets contra vos. ✠ 23. Tota la ajuda, *Sènyer Deus,* que jous deman, es que vos me beneescats em agraciets, e quem enamorets tant de vos, que jo am més vos

1. M, *Maxima pressura quam ego unquam sensi.*

que mi metex ni nulla autra cosa. ✠ 24. Encontinent, *Sènyer*, que vos me donets cumpliment damor, sempre seré aparellat a fer penitencia; car aitantost con mon cor vos comensará a amar acabadament, aitantost se comensará a pinedre de sos falliments,[1] e sempre dará a la boca mia confessio vera e la umplirá de vostres laors, e sempre lo meu cor umplirá mos ulls de plors e de lagremes, e les mies mans, *Sènyer*, darán als pobres les almoynes que tant dia me son estades demanades.

25. *Oh vos, Sènyer Deus, qui guardats e defenets tots nosaltres!* Enaxí con jo he peccat en totes maneres de peccats, si vos nom ajudats, *Sènyer*, con fassa penitencia en aitantes maneres com he peccat, enaxí serán tots mos membres en lautre seggle turmentats per totes maneres de turments. ✠ 26. *Senyor gloriós!* Si jo he peccat en totes maneres, de necessitat mes que en aitantes de maneres con hom pusca fer penitencia, que en aitantes la fassa; car a totes quantes maneres de penetencia son, fuí obligat,[2] *Sènyer*, encontinent que pequé per totes maneres de peccats. ✠ 27. Con jo, *Sènyer*, sia tan frèvol cosa e tan mesquina que sens ajuda vostra no puría en poc ni en molt fer penitencia, e con jo sia ubligat a fer penitencia de tants peccats, ¡qui poría aestmar, *Sènyer*, lo gran obs que a mi fa la vosta ajuda,[3] quem ajut a fer penitencia!

28. *Senyor poderós, vigorós, pare e senyor de tot quant es!* Tots aquells son malayts qui a la fi de lurs dies se esperen a fer penetencia; car longuea dus e vellea e malautía lur es contraria cosa a fer penetencia; e benahuirats son tots aquells qui en lur joventut comensen a fer penetencia, e perseveren en ella tro al dia de la mort. ✠ 29. Los peccadors, *Sènyer*, qui no volen fer penetencia en est mon per so car se desesperen que soferir la poguessen, aquells, *Sè-*

1. M, *pœnitere suorum defectuum.*—2. M, *quia ad omnes modos pœnitentiæ me obligavi.*—3. M, *quantopere mibi sit necessarium tuum adjutorium.*

Digitized by Google

nyer, sen desesperen per so car nos confien en la vostra ajuda; car si en la vostra ajuda se confiaven, ja nulla penetencia a soferre nols faría reguart.[1] ☙ 30. Vigorosament e coratjosa, *Sènyer Deus*, sesforsa lo vostre servidor en fer gracies a vos de la ajuda que li avets feta de portar a acabament esta distinccio, e confías en vos, *Sènyer*, que li ajudets a totes les altres distinccions, en tal manera que sia a gloria e a laor de vos, qui sots son senyor e son Deu.

1. M, *nullam pœnitentiam perhorrescerent.*

Digitized by Google

De la XIX[a] distinccio qui tracta de la Humilitat que es en nostre Senyor Deu.

¶ CAP. 87. *Com nostre Senyor Deus se humilià con pres carn humana.*

OH *Deus excellent, alt sobre totes altèes, noble sobre totes noblèes!* Per gran abundancia dumilitat qui es en vos, plac a vos, *Sènyer,* pendre carn humana en la beneyta verge gloriosa, nostra dona Sancta María. 2. *Sènyer Deus!* Con vos siats eternal e siats infinit e ajats acabament de poder e de saviea, e de totes altres vertuts siats senyor acabat e cumplit, e con vos siats ajustat e unit ab esser humà, qui es cosa avent comensament e fi, ¡qui poría, *Sènyer,* albirar aquesta tan gran humilitat! 3. Aquesta tan gran humilitat, *Senyer,* avets vos volguda aver, per tal que endressàssets lo vostre poble a la via de benediccio e de gloria e quel traguéssets de la greu error en que era.

4. *Forts Senyor sobre totes forces, poderós sobre tots poders!* Loada e beneyta sia la vostra sancta humilitat, la qual null hom no puría aesmar sa bonea ni sa granea, per so

Digitized by Google

car vos plac que creador se unís a criatura, e cosa perdurable ab cosa avent comensament. ☙ 5. La vostra divinal essencia, *Sènyer*, qui es cosa axí vertuosa, axí noble, axí maravellosa, con a ella venc de plaer ques volc ajustar ab esser humà, lo qual esser de part de sí metex es cosa pobra e mesquina, aquesta humilitat, *Sènyer*, es tan gran e es tanta, que pensament ne ymaginacio ni raó ni enteniment noy pot atènyer ni bastar. ☙ 6. Con la vostra sustancia divina sia ajustada ab natura dome, per assò, *Sènyer*, es revelada e demostrada la vostra gran humilitat: car si no fos fet ajustament de la deitat e de la humanitat, ja no pogra la vostra humanitat esser tan revelada ni tan demostrada al vostre poble.

7. Vos, *Sènyer Deus*, qui sots humiliat en vés nosaltres, siats loat e beneyt e colt e servit: car per so con vos, *Sènyer*, vos humiliàs en pendre carn per raó de les nostres necessitats, e nous humiliàs per neguna cosa qui fos a vos necessaria, per assò sen demostra la vostra humilitat major. ☙ 8. Con vos, *Sènyer Deus*, vos humiliàs en pendre carn, per so vos humiliàs que levàssets e exalsàssets la natura humana, per tal que en aquell prelevament e en aquella exaltacio fos coneguda la vostra gran humilitat e la vostra gran bonea. On, jassía so que vos humiliàssets, per tot assò no sen afolla ni sen destruu vostra gran bonea ni vostre gran honrament. ☙ 9. Tots quants homens son, *Sènyer*, se deuen molt esforsar en honrar e loar la vostra gloriosa essencia divina qui per humilitat volc esser ajustada ab natura humana, e de la terra volc pujar en les altèes dels cels.[1]

10. *Jhesu Christ Sènyer, franc, abundós en tots bens!* Al grau de la vostra humilitat no es neguna creatura quey pogués pujar ni atènyer: car tant es la vostra humilitat en alt grau, que enteniment ni pensament ni obra ni re noy

1. M, *et à terra eam elevare ad altitudines cœlorum.*

pot atènyer en neguna manera. ✠ 11. So per que negú no puría bastar a la vostra humilitat, sí es, *Sènyer*, per so car semblant humilitat no pot esser en nulla cosa; car aquella cové esser subirana humilitat, con aquell qui es en pus auta granea e noblea se vol ajustar ab home, qui es sajús en les coses baxes. ✠ 12. Con la vostra deitat, *Sènyer*, no aja presa carn si no en una humanitat individuenca tan solament, doncs la humilitat vostra es singlar, sens par e egual e semblant;[1] e anc no fo ni es ni será nulla humilitat qui ab la vostra fassa a comparar.

13. *Liberal Senyor!* A la vostra sancta humilitat sia laor e gloria e benediccio: car enaxí con la vostra humilitat es gran e maravellosa per so con dels subirans bens e de les subiranes altèes volc devallar vos en est mon per pendre carn, enaxí granea dergull qui es en nosaltres vol nosaltres pujar a les noblèes e a les altèes e als honraments qui a vos no pertanyen. ✠ 14. Tot dia veem, *Sènyer*, que lome qui es de vil loc, per ergull que ha se vol acostar de parentesc ab home de mellor lynatge e de mellor mester que ell no es: car lo maestral volrá dar son fill o sa filla al mercader, el mercader al burguès, el burguès al cavaller, el cavaller al comte, el comte al Rey; e axí ergull de grau en grau vol pujar lonrament dels homens part lo terme on no deuen esser honrats. ✠ 15. On, beneyta sia la vostra sancta humilitat, *Sènyer Deus*, qui nos sembla ab lergull dels homens: car enaxí con los homens per ergull volen pujar dels locs bays en los alts, enaxí humilitat feu devallar vos del cel en terra eus feu pendre carn en una pobra fembra.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots lum de totes lugors e resplandor de totes resplandors!* La vostra gran humilitat es exempli e demostrament de humilitat a tots los grans senyors els alts barons, con prenen exempli en vos de humi-

1. M, *tua humilitas est singularis, sine pari et æquali et simili.*

Digitized by Google

litat, e ques humilíen als homens pobres e als homens mesquins. ✠ 17. Con vos, *Sènyer,* siats tan alt senyor e tan poderós e tan noble, e vos, *Sènyer,* vos siats tan humiliat per amor de nosaltres, ¿qual es aquell rey ni aquell emperador, per honrat que sia, qui sia escusat dumiliar als homens pobres per la vostra amor? ✠ 18. Beneyta sia, *Sènyer Deus,* la vostra humilitat gloriosa qui es escala als homens humils con per ella pujen a la celestial gloria e a la perdurable benediccio; e beneyta sia la vostra humilitat, car ella es escala als homens ergullosos con devallen a perdurables penes e a infinits treballs.

19. *Oh Pare de tots temps, recorriment e restaurament de nosaltres!* Tuit, *Sènyer,* loem e beneescam la vostra gran humilitat qui los homens rics fa humiliar a les pregueres dels pobres, els precs e les necessitats dels pobres leva e puja denant los nobles homens. ✠ 20. On, con los homens pobres agen mester los homens rics per tal que reeben almoynes dells, beneyta sia la vostra humilitat quils rics humilía als pobres: e con los homens rics, *Sènyer,* ajen mester los homens pobres per tal quels pusquen fer almoyna, loada sia la vostra humilitat quils homens pobres representa als rics, per tal quels rics guaanyen mèrit de gloria en los pobres. ✠ 21. Dousor e amor e devocio me fa, *Sènyer,* esser loador de la vostra humilitat qui ha recreat lumà lynatge e ha uberta via e carrera de perdurable benahuiransa.

22. *Misericordiós Senyor, ple de pietat e de mercè!* Sil noble emperador vol oyr ni escoltar lom pobre en ses necessitats ne si vol aver sa privadea, gran será sa humilitat; mas molt major será, *Sènyer,* si ell desempara son regnat e son emperi per la vostra amor, e vol esser humiliat en orde de pobrea. ✠ 23. On con vos, *Sènyer,* qui sots emperador e rey de tots los emperadors e de tots los reys e de tots los prínceps e us volgués ajustar e acompanyar ab la nostra natura humana e volgués aquella humiliar a tota po-

Digitized by Google

brea e a tot treball per amor de nos, ¿qui es, *Sènyer,* qui ymaginar pogués la granea de vostra humilitat? ni neguna humilitat, *Sènyer,* com puría més avant anar ni passar que la vostra? ❧ 24. Homens hi ha, *Sènyer,* que en un temps son humils e en altre temps son ergullosos; mas no es enaxí de vos: car enaxí con infinidament sens tota fi serán en unio la vostra deitat e la vostra humanitat, enaxí infinidament serets vos humil sens nulla fi.

25. *Ah Senyor poderós, vencedor de totes coses!* Si aquells homens qui son plens dergull ymaginaven ni remembraven la vostra gran humilitat, ja no auríen tant dergull com han. ❧ 26. Con humilitat sia noble vertut e ergull defalla de tota vertut, e con per humilitat pujen los homens e per ergull devallen, pus leugera cosa es, *Sènyer,* devallar per humilitat a les coses baxes que per ergull pujar a les coses altes. ❧ 27. On per assò, *Sènyer,* en major humilitat sots vos, per so con devallàs pendre carn, que los demonis no son en grau dergull, per so con volgren esser pujans als vostres honraments. On beneyt siats vos, *Sènyer,* car molt es cuvinent raó que vos ajats més de humilitat quel ergull que los demonis els homens ergullosos han.

28. *Rey dels reys, senyor dels senyors, amable sobre totes amors!* Enaxí con entellectualment hom entén forma con la pren en general e no la entén en materia, enaxí, *Sènyer,* si vos no aguéssets presa carn humana, entesérem universal la vostra humilitat.[1] On, enaxí con forma es pus demostrada con es en materia que no con es entesa sens materia, enaxí pus manifestament entenem la vostra humilitat, per so con entenem que vos presés carn humana. ❧ 29. On, per tal que mills fos demostrada a nosaltres la vostra humilitat, per assò, *Sènyer,* volgués vos pendre carn, adoncs con vos plac que de les excellents altèes vos humiliàs a les jusanes partides. ❧ 30. *Sènyer Deus!* Com jo sia pobre e cosa

1. M, *nisi tu assumpsisses humanam carnem, solum intelligeremus in universali tuam humanitatem.*

Digitized by Google

mesquina e cosa de terra e cosa corrumpuda per peccat, tant son en jusà grau, que neguna cosa no es pus baxa de mi; per que, jo nom pusc humiliar a pus baxa cosa de mi. On, per tal que jo pusca esser humil, prec vos, *Sènyer*, que vos me levets en alt, en tal manera quem pusca humiliar a les coses qui romanrán *(sic)* dejús mi, e per humilitat pusca esdevenir en la presencia de vos, qui sots mon senyor e mon Deu.

¶ CAP. 88. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en est mon en totes les sues obres.*

AH *Jhesu Christ, Senyor gloriós, amorós, abundós en tots bens!* A la vostra sancta humilitat sia gloria e honor per tots temps, qui en la vostra nativitat vos humiliàs tant, que en lo pus vil loc e en la pus vil casa del alberc vos feu néxer; car molt feés gran humilitat, *Sènyer,* con vos plac néxer en lestable on están les besties, e no volgués néxer en la cambra on están los homens. ✠ 2. Per tal que la vostra humilitat, *Sènyer,* fos mills demostrada a nosaltres, volgués que a la vostra nativitat no agués moltes fembres qui ajudassen a la benahuirada verge gloriosa, e volgués que a la vostra nativitat nostra dona no agués molts draps en queus embolcás. On, tot assò volgués, per tal que per defalliment dajuda de fembres e per defalliment de draps,[1] tot nuu fóssets posat en terra. ✠ 3. Tant fo, *Sènyer,* la vostra nativitat plena de gran humilitat, que tot vos lexàs anar a humilitat; e al dia que nas-

1. A, dajuda de fembres e de draps.

Digitized by Google

qués, tot aitam poc quax volgués demostrar[1] lo vostre poder ni la vostra saviea, com si gens non aguéssets: e assò feés vos, *Sènyer*, per tal que major fos vista la vostra humilitat.

4. *Senyor franc, liberal en tots bens!* Con per pobrea sacost hom pus prop a humilitat que ab riquea, per assò, *Sènyer*, volgués vos en est mon elèger pobrea, e volgués esser pobre per tal que mills se demostràs en vos humilitat. ✠ 5. Con sia natural cosa dumilitat que hom humil ama més companyía e privadansa dels homens humils e dels homens pobres que dels homens rics e dels homens ergullosos, per assò, *Sènyer*, volgués vos esser en companyía e en privadea domens pobres e domens humils. ✠ 6. Con los homens qui en est mon son pobres e son aontats e turmentats per los homens rics sien per natura de humilitat apobrits e menyspreats e turmentats, per assò, *Sènyer*, per tal que humilitat acabadament fos en vos, volgués vos esser pobre e esser menyspreat e esser aontat e turmentat, e no volgués esser dels homens rics qui per lergull qui es en ells, menyspreen e treballen los homens pobres.

7. *Vertader Senyor, amorós, bonrat sobre totes bonors!* Adoncs con vos érets en esta present vida, sius volguéssets, molts de miracles pogrets fer que no feés; car tants de miracles, *Sènyer*, pogrets fer, tro que tots quants homens avía en lo mon pogrets convertir. Mas, per tal con vos amàs lorde de pobrea per raó dumilitat, per assò, *Sènyer*, no volgués fer tants de miracles com pogrets. ✠ 8. Segons que vos pogrets preicar en les sinagogues, no preicàs: on tot assò feés, *Sènyer*, per so car multitut de miracles e multitut de sermons més donen senyal donrament e de noblea que senyal dumilitat. On, per tal que gran senyal dumilitat fos vist en vos, per assò, *Sènyer*, no volgués fer miracles ni volgués preicar a les gents, segons que pogrets si us volguéssets. ✠ 9. *Gloriós Senyor!* Con en aitals coses vol-

1. M, *ita parum voluisti demonstrare.*

Digitized by Google

gués demostrar vostra humilitat, en totes coses devets esser entès que sots humil senyor, ple de tota dousor e de tota mercè.

10. *Oh Senyor vertuós, dreturer, forts sobre totes forces!* La vostra humilitat, *Sènyer*, en vostre estament se demostrà, adoncs con en est mon vivís; car en vostra vida no hac si no humilitat, enaxí que en tot quant dehíets e fahíets,[1] en tot vos demostrávets humil e ple de paciencia. ✠ 11. En totes aitantes de maneres com enteniment dome pot cogitar ni aestmar humilitat, en totes, *Sènyer*, la volgués vos aver, adoncs con estagués en est mon: e encara agués molt més de humilitat que enteniment dome no pot apercebre. ✠ 12. ¿Qui es, *Sènyer*, qui pogués aestmar totes les laors ni tots los honraments que vos pogrets aver en est mon, si us volguéssets? On, aitants donraments que vos pogrets aver en est mon e vos lexàs que nols volgués aver, aitantes son les vostres humilitats.

13. *Avinent Senyor, humil, dous e simple e suau!* Tant fos ple de gran humilitat al dia de la vostra sancta passio, que tots los vostres .v. senys corporals volgués liurar a angoxes e a treballs, e tots los liuràs enfre les mans dels vostres enemics, qui tot vos escorxaren eus nafraren eus malmenaren. ✠ 14. Humilitat, *Sènyer*, vos feu agenollar denant los vostres apòstols eus feu lavar a ells lurs peus e torcar ab les tovalles que vos teníets per lo coll: on, sènyer con vos érets, humilitat vos faya estar en semblansa de vassall e de sotsmès. ✠ 15. *Jhesu Christ Sènyer!* Humilitat vos feu humiliar a murir en lo mellor temps e en la mellor edat en que hom pusca viure en est mon. E doncs, *Sènyer*, con en tantes de maneres vos siats estat humil, ¿qui es tan humil con vos ni qui es tan pacient con vos?

16. *Jhesu Christ Sènyer!* Loada e beneita sia la vostra sancta humilitat quius feu en est seggle anar a peu, e feu

1. A, deyets e fayets.

Digitized by Google

anar vostres peus descalces per carreres muntanyoses e pedregoses.[1] ⁂ 17. Humilitat, *Sènyer,* vos feu cavalcar en somera, qui es la pus vil cavalcadura que hom pot cavalcar. On, enaxí con vos per humilitat volgués cavalcar en somera, enaxí los homens ergullosos no volen cavalcar si no en bells cavalls e en belles cavalcadures. ⁂ 18. Enaxí, *Sènyer,* con vos per humilitat no volgués cavalcar en la somera si no en esdòs, enaxí los ergullosos no volen cavalcar si no èn selles pintades e frens e pitrals daurats e argentats.

19. *Oh Deus, Senyor gran, dins la qual granea son compreses totes altres granèes!* Con vos, *Sènyer,* vos humiliàssets en est seggle als homens ergulloses, no vos humiliàvets per paor que aguéssets dells; enans vos humiliàvets per gran amor quels portàvets. ⁂ 20. La mellor humilitat que hom pot aver, *Sènyer,* sí es con la humilitat es damor; e la pus àvol humilitat que hom ha, sí es con hom es humil per paor: car humilitat qui vé de paor, no fa re a grair. ⁂ 21. Si lome qui es pobre e mesquí sumilía davant lome ric per tal que li do de sa riquea, no es humilitat, *Sènyer,* qui fassa a prear: mas con vos qui sots tan noble senyor e tan ric e tan honrat eus volgués humiliar als homens pobres per tal quels enrequíssets de la vostra gloria, aquesta es humilitat qui fa molt a amar e molt a prear.

22. *Sènyer Deus, qui restaurats e salvats los vostres amics de poder del demoni!* Si aquells quis volen humiliar als pobres per la vostra amor, si tant es que lur natura lur contrast a aver humilitat, lo mellor concell que ells poden pendre, sí es que sien remembrants en la vostra humilitat: car si vos qui sots Deu e senyor vos humiliàs al vostre poble, bés pot tot hom, per ric ni per honrat que sia, humiliar a son par pruxme. ⁂ 23. Remembrant e cogitant en la vostra gran humilitat, pot tot hom, *Sènyer,* vensre sa natura

1. B, e pedregoses e espinoses: M, *lapidosas et spinosas.*

Digitized by Google

e son cor ergullós, e pot se humiliar a tot so ques vulla. ✠ 24. Molt he gran rahó e gran occasio, *Sènyer,* que do gran laor de la vostra beneyta humilitat; car anc jo no poguí destruir ergull en mi, ni anc nom poguí enclinar a humilitat, dentrò que remembré en la vostra gran humilitat. On, aitantost que jo, *Sènyer,* la concebí en ma memoria per gracia e per benediccio vostra, aitantost fiu de mi metex tot quant me vulc.

25. *Dreturer Senyor, vertader en tots fets e en totes paraules!* Qui bé vol ymaginar ni apercebre en la vostra humilitat, prengas guarda de les obres que fan los homens ergullosos; car per lo contrari de lurs obres porá conèxer la vostra humilitat con es gran. ✠ 26. Homens hi ha, *Sènyer,* qui donen en sí metexes semblant de humilitat, per so car no aurán saber ni poder con sapien esser ergullosos. On, aital humilitat re no val. Mas con vos siats ple de tanta saviea e ajats tant de poder e siats tan humil, la vostra humilitat, *Sènyer,* es bona. ✠ 27. *Sènyer Deus!* Enaxí com ergull fa hom irós e vilà e de mala manera, enaxí humilitat feu esser vos home dous e simple e suau e de bona manera, adoncs con anávets en est mon enfre ls homens.

28. *Oh Sènyer Jhesu Christ, lo qual merexets tota gloria e tota laor e tot honrament!* No es nulla maravella sil home vil culpable sumilía davant son bon senyor, per tal que li perdó. On, con vos qui sots senyor e no avets negun falliment fet, vos volgués humiliar, assò, *Sènyer,* es humilitat gran e maravellosa. ✠ 29. *Sènyer Deus!* En gran paor e en gran reguart está lo vostre servu el vostre sotsmès: car enaxí con les vostre obres van totes per humilitat, enaxí totes les males obres que jo he fetes sà enrere, totes son anades per carreres dergull. ✠ 30. Tots los homens ergullosos, *Sènyer,* se venguen humiliar davant la forma de la sancta crou, qui representa la forma de la vostra gloriosa humilitat, e tuit donen humils veus e humils laors de vos, qui sots nostre Senyor Deus.

Digitized by Google

¶ CAP. 89. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en totes ses paraules.*

JHESU *Christ Sènyer!* Sanctetat e gloria e vertut e benediccio sia a vos, per raó de vostra gran humilitat, qui totes quantes coses pensávets en vostre cor e totes quantes paraules deíets, totes eren, *Sènyer,* en humilitat e plenes de humilitat. ✱ 2. Enaxí con de bon arbre nax bon fruit, enaxí, *Sènyer,* del vostre beneyt cor naxíen en la vostra boca paraules dolces e humils e paraules amoroses, per so car movíen del vostre cor, ple damor e de dousor. ✱ 3. Aitant con vos, *Sènyer,* estagués en est mon, aitant foren vostres paraules plenes de humilitat, e foren paraules totes belles e totes vertaderes e totes avinents; e negun ensenyament ni nulla cortería no defallí en vostres paraules.

4. *Eternal Senyor, Pare celestial!* Tant foren vostres beneytes paraules humils e amoroses, que de nulles altres paraules deu esser hom desijós a escoltar ne a oyr ni a remembrar, si no de les vostres. ✱ 5. Si lome sort que hom desonra e blastoma[1] no ha paraules vilanes ni ergulloses contra aquells quil desonren el blastomen, no es, *Sènyer,* neguna maravella. Mas con vos sabéssets les penses dels jueus quius desonraven eus blastomaven, e con vos oíssets lurs paraules e per tot assò vostres paraules no eren vilanes, en assò, *Sènyer,* se demostra la humilitat de vostres paraules. ✱ 6. Tant, *Sènyer,* los jueus nous desonraven ni us avilaven nius escarníen nius turmentaven, que anc de la vostra boca exissen paraules ergulloses ni desordonades

1. M, *Si homo surdus qui inhonoratur et blasphematur.*

Digitized by Google

ni malensenyades;[1] ni per nulles coses que los jueus vos poguessen fer ne dir, anc vostres paraules no exiren de regla de veritat ni de humilitat.

7. *Amable Sènyer, ple de misericordia e de pietat!* Tant foren vostres beneites paraules plenes de misericordia e de humilitat e de veritat e de tota sanctetat, que tots los homens ergullosos ne poden pendre exempli, a desemparar e a lexar lurs paraules vilanes e ergulloses, e que ab paraules humils sassolassen e sacompanyen ab los pobres. ✠ 8. Tant fo la vostra boca, *Sènyer*, en gran humilitat, que anc en ella nos poc nomenar nulla paraula vilana ni enjuriosa ni mentidera ni sutza ni leja; enans foren totes vostres paraules en tots bells dictats e en tots bons nudriments. ✠ 9. Con totes les vostres paraules, *Sènyer*, sien estades tan humils e tan piadoses e tan amoroses, molt mestá mal con les mies paraless sien estades tan ergulloses e tan oltracuidades e tan sutzes e tan vilanes. On, tot assò es esdevengut per lo gran ergull qui es en mon cor.

10. *Senyor gran, Senyor alt, Senyor maravellós!* Als homens ergullosos con nols basta poder a fer obres ergulloses, basten lur, *Sènyer*, paraules ergulloses e paraules vilanes. On, beneyt siats vos, *Sènyer*, car no es axí de vos: car axí con vos avets poder de fer totes coses, enaxí les vostres paraules basten a tota humilitat e a tot ensenyament. ✠ 11. *Jhesu Christ Sènyer!* Enaxí con los homens ergullosos se guaben de gran poder e de gran honrament dient paraules altives e ergulloses, enaxí vos, per contrari, dementre que érets enfre nos, demostrávets a les gens lo vostre gran poder esser poc, en so queus lexávets turmentar e auciure, e demostrávets vostres paraules tan humils com si vos aguéssets fet alcun falliment, lo qual vos per nulls temps no feés. ✠ 12. Per humils obres e per humils paraules que hom ha vés los ergullosos, los domda hom de lur mala volentat e

1. M, *verba superba et inordinata et inurbana.*

Digitized by Google

de lur ergull; e anc los jueus, *Sènyer,* tant vos nols demostràvets obres simples ni amoroses ni tant nols dehíets[1] paraules humils ni piadoses, que ells se domdassen ni sassuavassen de la ira que avien contra vos.[2]

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots tan gran e tan noble que totes quantes coses son, son compreses dins vos, e vos no sots comprès per neguna!* Natural cosa es a home ergullós que tots sos pensaments e totes ses paraules sien ergulloses, e natura es, *Sènyer,* que de pensaments ergullosos e de paraules ergulloses, quen isquen vicis e culpes. On, per so plac a vos que vostres paraules fossen humils e vostres cogitacions atretal, per tal que de vostres pensaments e de vostres paraules exissen obres fructuoses e vertuoses. ✠ 14. Paraules ergulloses desvíen los homens de via de veritat e meten hom en vies de error, e paraules vilanes e ergulloses fan dome ensenyat e humil esdevenir vilà e ergullós. On per assò, *Sènyer,* volgués vos aver humils paraules e douces e piadoses, per tal que los homens ergullosos els mals ensenyats quels aportàssets a regla de suavetat e de humilitat e de veritat. ✠ 15. Si ergull agúa e afila les lengues dels homens a dir paraules ergulloses e plenes dengan e de falcía, humilitat, *Sènyer,* umplí tota vostra boca de veritat e de paraules humils e dolces e suaus.

16. *Senyor larc, Senyor suau, Senyor piadós, Senyor savi!* Nosaltres avem paor de dir paraules vilanes ni mal ensenyades als homens ergullosos; car si ls lur deyem, dan nos en seguiría. E doncs, vos qui als jueus qui us turmentaven no deyets nulla vilanía ni paraula ergullosa, ans eren totes vostres paraules simples e humils, ¿per que érets turmentat ni malmenat, per paraules humils ni amoroses? ✠ 17. Con paraules dejen esser loades e honrades con son vertaderes e humils e ensenyades, e paraules ergulloses e vilanes e mensonegueres[3] dejen esser menyspreades e avilades, ¿per

1. A, no ls deyets.—2. M, *quod domarentur et mitigarentur ab ira quam habebant contra te.*—3. M, *inurbana et mendacia.*

Digitized by Google

que, *Sènyer,* les vostres paraules al dia de la passio no eren honrades e loades, pus que eren humils e vertaderes? e per que les vilanes paraules dels jueus no eren represes, pus que eren vilanes e sens tota veritat? ✱ 18. Enaxí, *Sènyer,* con lo rey ol príncep o laut baró parla a son vassall ergullosament e dona semblant en ses paraules que ell es senyor, enaxí per contrari parlávets vos ab los jueus e deyets paraules humils e amoroses e no parlávets en manera de senyor, mas de vassall.

19. *Ah Senyor, vertader e dreturer jutge en totes quantes coses vos jutjats!* Si les vostres paraules volguéssets vos aver humils per raó dalcunes necessitats vostres, non foren, *Sènyer,* les vostres paraules tan humils. Mas car vos volgués aver paraules humils per les nostres necessitats, en assò se demostren, *Sènyer,* les vostres paraules pus humils. ✱ 20. Sil vassall sumilía davant son senyor per ses necessitats e li diu paraules humils e devotes per tal quel mova a pietat, no es nulla maravella; mas so en que cap, *Sènyer,* maravella, es con vos qui sots senyor celestial vos volgués humiliar als vostres vassalls per les nostres necessitats. ✱ 21. En axí, *Sènyer,* con les vostres beneytes paraules son pus savies e pus subtils e pus vertuoses que altres paraules, en axí covenc que les vostres paraules fossen pus humils e pus amoroses e pus piadoses que altres paraules.

22. *Suau Senyor, perdonable, amorós!* Alcuns homens hi ha que en un temps parlarán humilment e en altre temps parlarán ergullosament. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car no es enaxí de vos, car vostres paraules tota ora foren humils e douses e suaus, sens null mijà.[1] ✱ 23. So per que vostres paraules foren tota ora douces e humils e simples, sí es, *Sènyer,* per so car anc veritat nos partí nis moc de vostra boca, ni anc de vostre cor nos partí entencio ordonada; e la occasio per que nosaltres a les vegades parlam

1. M, *sine ullo intermedio.*

Digitized by Google

ergullosament, a les vegades humilment, es per so car veritat no está tota ora en nostra boca ne ordonada entencio no está tota ora en nostre coratge. ✠ 24. On, con per veritat e per bona entencio se diguen paraules humils e piadoses, per privament, *Sènyer,* de veritat e per privacio[1] de bona entencio se dien paraules males e ergulloses e mal ensenyades.

25. *Beneyt Senyor qui sots primer a tots comensaments e derrer a tots afinaments!* Enaxí con vostres paraules foren beneites e humils en totes aitantes de maneres com paraules poden esser humils ni amoroses, enaxí, *Sènyer,* per lo contrari, totes les mies paraules son estades ergulloses en totes quantes de maneres paraules poden esser altives ni ergulloses. ✠ 26. *Gloriós Senyor!* Par me que en totes maneres[2] son estades les mies paraules contraries de les vostres: car totes les vostres paraules son estades humils, e totes les mies son estades ergulloses; e totes les vostres paraules foren per tal que nosaltres aguéssem salvacio, e totes les mies paraules son estades per tal que jo fos loat e que fos beneficiat daquells bens temporals. ✠ 27. Enaxí, *Sènyer,* con vostres paraules foren humils per so car vos les deyets e per so car vos parlávets per raó de les nostres necessitats, enaxí les mies paraules son estades ergulloses per so con jo les deya e per so con parlava de neguna altra cosa si no de vostra noblea e de vostra laor.

28. *Ah gloriós rey de gloria, savi sobre tota saviea, ple de benediccio e de gracia!* Tant es gran la humilitat de vostres paraules, que totes quantes de paraules son humils en los homens religiosos e en los homens justs, totes prenen forma e materia, *Sènyer,* de la humilitat de vostres paraules. ✠ 29. On, tot hom qui reprena als homens religiosos lurs humils paraules, vé, *Sènyer,* contra la humilitat de vostres paraules; e per so totes paraules covè que sien outra-

1. A, e de privacio.—2. M, *Mihi videtur omnibus modis.*

Digitized by Google

cuidades e ergulloses,[1] pus que sien contraries a les humils paraules dels homens qui prenen forma, en lur parlar, de les vostres paraules. ☙ 30. Tuit, *Sènyer,* donem laor e gloria e benediccio de les vostres humils paraules, e tuit prenam forma e materia en la humilitat de vostres paraules, per tal que nostres paraules sien simples e humils, tota ora que parlarem ni direm laor de nostre Senyor Deu.

¶ Cap. 90. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en la sua digna e sancta passio.*

AH *Jhesu Christ, pare e senyor de tot quant es!* Beneyt siats vos, *Sènyer,* e tot quant de vos es: car molt feés gran humilitat con vos plac humiliar a murir. On, con mort sia contrari de vida e vos en quant la deitat siats vida perdurable, molt fo gran humilitat, *Sènyer,* con la vostra humanitat qui es unida ab vida eternal volgués aclinar a mort. ☙ 2. Con los jueus qui vos aucieren fossen homens vils e mesquins e injurioses, molt ne fo, *Sènyer,* la vostra passio e la vostra mort pus humil, per so car a tan vils homens e a tan mesquins vos lexàs turmentar ni auciure. ☙ 3. *Sènyer Deus!* Enaxí con vos fos humil en vostra vida, enaxí volgués esser humil en vostra mort, per tal que nosaltres preséssem exempli dumilitat en vostra vida e en vostra mort.

4. *Senyor servit, Senyor honrat, Senyor amat!* Per tal que la vostra mort fos tota plena dumilitat, volgués vos que a la vostra mort no y agués molts homens quius plo-

1. M, *inconsiderata et superba.*

Digitized by Google

rassen ne quius planyessen, ni a la vostra mort no foren homens qui per vos sesquinsassen lurs vestidures ni lurs cares, ne qui tirassen lur cabells, ne qui per la vostra mort se vestissen de negre. ✠ 5. A la vostra sancta passio, *Sènyer*, hac molt home escarnidor qui de la vostra passio se traya escarn, e a la vostra mort hac molt hom qui era alegre de tots vostres treballs: on, tot assò se feu per tal que la vostra mort ne fos pus humil. ✠ 6. A la vostra passio, *Sènyer*, no hac homens que vostre beneyt cors lavassen ne quil envolopassen en draps daur e de seda, ni noy hac quil encensás, ne qui tortes ne ciris hi encenés,[1] ni no fo qui ajustás los prohomens quius feessen honrament al soterrar, ni noy hac clergues quius feessen professó. E doncs, *Sènyer*, ¿la vostra mort com pogra esser pus humil ni pus vil ni pus aontada?

7. *Senyor singular, sens par e sens companyó!* Lo ladre con hom lo mena penjar, veg que hom lo mena cavalcant; e vos, *Sènyer*, con hom vos menà penjar, anc nous hac hom bestia en que cavalcássets, enans vos feu hom anar a peu, e us feu hom portar la crou, a semblant com si fóssets bastax. ✠ 8. A la vostra mort fos, *Sènyer*, gitat en lo pus àvol loc e en lo pus vil que hom poc atrobar; car là on hom penjava e turmentava los ladres, là fos vos liurat a mort, e en lo mig de .ij. ladres fos penjat, e per los vostres dexebles fos negat e desemparat; e enaxí com a bestia morta que hom gita en lo femer, fos gitat a no cura; e si no fos Josep Abenimatía, ja no fora quius soterrás. ✠ 9. ¿Qui es, *Sènyer*, qui pogués aesmar la vostra gran humilitat nil gran ergull qui es en nosaltres? car a la nostra mort tot lo contrari fem de so que vos feés a la vostra mort: car ab gran ajustament de tortes e de ciris nos soterram, e gran professó de clergues e domens volem que seguesquen nos a la fossa, e molts plors e molts plants volem quey sien, e

1. M, *nec qui faces et cereos incenderent.*

Digitized by Google

lo cors del mort volem que vaja cubert de draps daurats, e volem que homens honrats lo porten el soterren. E doncs, *Sènyer*, ¿qual ergull puría esser major, com aquell que nosaltres avem a la mort?

10. *Excellent Rey de gloria!* Sanctetat e benediccio e vertut sia a la vostra sancta humilitat, la qual feu vos murir a la pus vil mort que anc null hom murís. On, beneyta sia la vostra humilitat, *Sènyer;* car enaxí com Adam peccà en paraís terrenal per ergull en lo mellor pom per menjar qui fos en parays, enaxí humilitat feu vos murir en est mon a la pus vil mort e a la pus aontada. ✠ 11. Enaxí com lo vent qui mena les fulles del arbre a qual part se vol, enaxí, *Sènyer,* tant fo gran la vostra humilitat al dia de la mort, que als jueus vos lexàs menar en aitantes de maneres con se volgren, en vos a turmentar e a auciure. ✠ 12. Con la pus àvol mort qui pusca esser sia que hom aucía son senyor terrenal a traicio sens nulla ocasio, e con vos, *Sènyer,* siats noble senyor e tan honrat, e los falsos jueus vos auciessen eus traíssen a tort, ¿qui es, *Sènyer,* qui sia mort a tan vil mort ni a tan desonrada con vos?

13. *Gloriós Senyor, amat sobre totes amors, desijat sobre tots desigs!* Sil rey ol príncep mor en la batalla e moren ab ell molts de cavallers e aucíen molts de lurs enemics, no es mort aontada, enans es mort honrada; mas a la vostra mort, *Sènyer,* negú dels vostres apòstols ni negú dels vostres dexebles noy murí, ni negú daquells qui vos aucieren noy murí. On, con vos tot sol hi muríssets, per assò se demostrà la vostra mort pus aontada e pus humil. ✠ 14. *Jhesu Christ Sènyer!* Con vos siats mort per amor de nos a la pus vil mort que hom pusca murir, raó avem que nosaltres muiram per amor de vos, e majorment con murir per vos sia la pus gloriosa mort e la pus honrada a que hom pusca murir. ✠ 15. *Amorós Senyor, ple de vertut e de gracia!* Aitant con pus humil fo la vostra passio, aitant fo pus vertuosa e pus fructuosa. On, con los meus peccats ajen mi tant avilat,

no son jo digne, *Sènyer,* de murir a tan digna mort com es mort de martiri.

16. *Oh resplandor de totes resplandors! oh Senyor, endressament de tots endressaments!* Con humilitat aja enclinat lo vostre beneyt cors a murir per tal que nosaltres aguéssem vida, clam vos mercè, *Sènyer,* que misericordia vos fassa humiliar a oyr los precs queus fa lo vostre servidor. E vos, *Sènyer,* si bé jo son peccador, per tot so no romanga que vos nous humiliets a mes oracions a oyr; car si jo so peccador, vos, *Sènyer,* sots perdonador. ☙ 17. Tuit devem, *Sènyer,* laor e gloria e honor a la vostra beneyta humilitat qui a la vostra sancta passio vos feu sostenir assots e collades e colps de pedres, eus feu nafrar e aontar e murir, per tal que fos vista la vostra humilitat en la mort, axí con fo vista en la vostra vida. ☙ 18. Mal son semblants, *Sènyer,* los homens daquest mon en humilitat ab vos; car enaxí con son ergullosos en lur vida, axí son ergullosos en lur mort, en so que honradament volen esser soterrats aprés lur mort.

19. *Senyor savi, Senyor gran, Senyor larc!* Enaxí con larbre qui es carregat de fruits senclina envés la terra per raó del gran pes dels fruits qui son en ell, enaxí, *Sènyer,* per gran abundancia de humilitat qui es en vos, humilitat feu lo vostre cors tant humiliar, tro que mort lo feu metre sots la terra. ☙ 20. Ergull fa, *Sènyer,* a alcuns dels homens rics, a la mort departir lurs riquèes, per tal con se donen vana gloria con fan grans lexes[1] e con lo testament contén grans riquèes. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* qui a la vostra mort volgués aver tanta de pobrea, que anc no jaquís als vostres dexebles diners ni possessions ni tresors, axí com fan los homens ergullosos. ☙ 21. Tamiats, *Sènyer,* que vos a la mort lexàssets tresor ni terra ni altra cosa;[2] enans fos tan pobre, que lo vostre cors volgués que no agués loc on fos soterrat, e volgués quel vostre cors fos donat a Josep

1. M, *quando faciunt magna legata.*—2. B, Tamjats: M, *Non solum in morte non legasti, Domine, thesauros nec terras nec alias res.*

Digitized by Google

Abenimatía, quil qués a Pilat.[1] E doncs, *Sènyer,* ¿qui puría aestmar altra humilitat semblant a aquesta?

22. *Vertader Senyor, misericordiós, piadós!* Con humilitat vos aja tant humiliat queus aja fet morir a la pus vil mort e a la pus angoxosa qui esser pusca, ¿volríets vos, *Sènyer,* humiliar a amar un home pobre, culpable, peccador, e de vil loc vengut[2] e de pobre poder? ✠ 23. En veritat, *Sènyer,* jasia so que la humilitat que vos feés fos molt gran con vos plac murir per los nostres peccats, no sería menor humilitat si a vos playa amar tan vil hom con jo son: car tant sots vos alt senyor e honrat e noble, e jo son tan vil hom e tan culpable e tan desconexent, que neguna humilitat no poría esser major con sería si tan vil hom con jo, era amat per tan noble senyor con vos sots. ✠ 24. E doncs, *Sènyer,* pus volgués que la vostra humilitat fos gran a la mort, per so con murís per nosaltres peccadors, placiaus, *Sènyer,* que vullats que la vostra humilitat sia gran en amar un pobre peccador.

25. *Eternal Rey de gloria, qui sots pare e senyor de totes coses!* A la vostra gloriosa humilitat sia coneguda granea e vertut; car la mort que hom fa segons cors de natura, no es mort on hom esdevenga humil a sa mort.[3] On, per tal que vos fóssets humil per mort, volgués morir contra cors natural. ✠ 26. *Sènyer Deus!* Enaxí con los homens religiosos sumilíen per la vostra amor en lur vestir e en lurs paraules e en lurs menjars e en lurs obres, enaxí sería raó ques humiliassen a morir per amor de vos e que volguessen que lur mort fos semblant a la vostra; car enaxí con vos murís per colps e per nafres, *Sènyer,* raó sería que alcuns dells murissen per colps e per nafres. ✠ 27. Pus que hom cové murir per cors de natura, sia per febra o per dolor o per malautía o per posterma, ¿com pot esser, *Sènyer,* que hom no

1. M, *tuum corpus dari Josepho ab Arimathia, qui illud petiit à Pilato.*—2. M, *de vili loco natum.*—3. M, *nam mors quæ homine evenit secundum cursum naturæ, non est mors per quam sit humilis in sua morte.*

Digitized by Google

sesforsa de murir per la vostra amor, per nafres o per treballs o per altra mort qui no sia segons obra de natura?

28. *Forts Senyor sobre totes forces, honrat sobre tots honraments!* Multitut de humilitat, *Sènyer,* vos feu humiliar a esser venut, e humilitat vos feu esser clavellat en la crou, e humilitat vos feu estar en alt tot nuu en la crou, per tal que tuit veéssen que vos érets mort. ✠ 29. Humilitat vos feu pendre, *Sènyer,* e jutjar a murir, e jaquir Baraban que Pilat volía donar a mort en loc de vos. On, con vos siats creador del cel e de la terra e siats unit en carn humana, e Baraban sia estat un vil home peccador, ¿qui puría, *Sènyer,* aestmar aquesta tan gran humilitat qui fo en vos, que un vil home amaren més estorsre a mort los jueus, que vos qui sots lur senyor e lur Deu? ✠ 30. Enaxí com a vexell on met hom tot so ques vol, enaxí, *Sènyer,* tant fo lo vostre beneyt cors humil a la mort, que tots quants mals e quantes penes los jueus volgren posar en vostre cors, tot ho volc vostre cors sostenir. On vos, *Sènyer,* siats loat e beneyt per raó de la vostra humilitat, e placia a vos, *Sènyer,* que en breu de temps lo meu cors ergullós sia humiliat a murir per amor de vos, qui sots son senyor e son Deu.

¶ CAP. 91. *Com nostre Senyor Jhesu Christ se humilía a hom per obres de sacrifici.*

OH *Deus pare gloriós, ple de mercè e de pietat!* A la vostra sancta humilitat sia laor e gloria, qui lo sacrifici dels sants prophetes els sants pares vos faya reebre sà enrere; car lo sacrifici que ells vos fayen, *Sènyer,* a vos no faya neguna necessaria; mas tant sots vos

humil, que no volíets dir de no a so que ells vos sacrificaven. ✠ 2. Con vos, *Sènyer Deus,* siats subiran bé e tots altres bens sien dejús vos, neguna oblacio ni negun sacrifici que hom vos fassa no pot aver tan gran dignitat com a vos tany. Mas car vos sots tot humil e tot dous e suau, prenets de grat e volenter tot so que hom vos vol donar ni oferre. ✠ 3. Tant sots vos, *Sènyer,* humil, que ab poc do que hom vos ofira, se pot hom acostar a vos, damor e damistat. Mas no es enaxí dels Reys ni dels prínceps ni dels alts barons daquest mon; car tant son ergullosos, que no volen dom pendre pocs dons; enans sen tenen per aontats si hom lur dona sino grans dons e nobles.

4. *Desijat Senyor, conexent, amorós, vertuós!* Per raó de gran humilitat qui en vos es, vos tenits per pagat que dels fruits que hom cull, que vos en do la deena part, e roman ne a hom les .ix. parts. On, gran humilitat es aquesta, con a vos plau que hom vos en do tan poca part, e que hom sen retenga tan gran part. ✠ 5. Molts homens, *Sènyer,* si han fill o filla qui no sia sencer o adret de sos membres, enans lous darán e enans lo volrán metre en orde, que no farán si es sencer de sos membres. E vos, *Sènyer,* sots tan humil que no lur rebujats lur do, qui no es digne que sia reebut. ✠ 6. Vos, *Sènyer,* sots tan humil, que als homens qui fan almoyna de les pus vils coses que han e qui donen so que no han mester, no deyts de no. On, con vos siats tan noble senyor que merexets que hom vos do totes les coses qui son mellors, gran humilitat es en vos, con vos plau reebre aquelles coses qui a vos no fan mester ni a nosaltres no fan fretura.

7. *Oh Jhesu Christ salvador nostre!* Beneyta sia, *Sènyer,* la gran humilitat qui es en vos: car per abundancia de humilitat feés sacrifici a la vostra sancta deitat, lo qual sacrifici fo molt humil, en so que tota vostra humanitat oferís a greus treballs e a greus dolors e a greu mort, per tal que restauràssets lumá lynatge qui era perdut. ✠ 8. Molt es

Digitized by Google

gran e maravellosa la humilitat qui es en vos, *Senyor Deus:* car en quant la deitat, sots molt humil en so queus plac ajustar ab la nostra natura humana: e en quant sots home, sots molt humil en so que la vostra humanitat volgués liurar a greu passio per amor del vostre poble. On, beneyta sia tan gran humilitat con la vostra, qui axís mostra acabada en vos. ✠ 9. Si la vostra humilitat, *Sènyer,* se mostra tan acabada en vos que no puría esser major ni pus acabada, ergull se mostra esser gran en nosaltres per moltes de maneres: car enaxí con humilitat feu donar vostre beneyt cors a mort per amor de nos, enaxí ergull fa donar nostres corses a mort e a treballs, per aver la vana gloria mundana.

10. *Jhesu Christ Sènyer, qui sots endressament e restaurament dels feels crestians!* Humilitat vos feu escampar tota vostra sanc preciosa, per tal que prenguessen vida della tots aquells qui eren morts per peccat; e ergull veda als homens rics que no donen de laigua de la font als pobres sedejants. ✠ 11. Humilitat, *Sènyer,* vos feu fer sacrifici del vostre cors, per tal que fos pa de vida al vostre poble qui era perdut; e ergull veda als homens rics qui no volen donar del pa materialment als pobres qui per amor de vos lo demanen. ✠ 12. Enaxí con humilitat, *Sènyer,* vos ha fet plorar e turmentar e murir, enaxí ergull fa als homens ergullosos auciure e robar e enganar los homens pobres. On, loat e beneyt siats vos, *Sènyer,* per raó de vostra gran humilitat, e nosaltres siam avilats e represes per raó de nostre gran ergull.

13. *Ab singular Senyor,*[1] *forts sobre totes forces, noble sobre totes noblèes!* Humilitat vos feu menysprear lonrament daquest seggle, el delit el bon saber daquest mon vos feu menysprear; mas ergull, *Sènyer,* fa a nosaltres encalsar la honor daquest mon, e ergull nos fa desijar los delits e les benenances daquest mon. ✠ 14. *Jhesu Christ Sènyer!* Enaxí

1. B, C, Singlar senyor.

Digitized by Google

con humilitat vos feu esser sotsmeses los vostres .v. senys corporals als .v. espirituals, enaxí ergull encativa e sotsmet los nostres .v. senys espirituals als .v. senys corporals. ✠ 15. Per so con humilitat humilià, *Sènyer,* vostres senys corporals als espirituals, per assò dementre que vos visqués en lo mon e a la fi con fos mort, fos avilat e menyspreat e malmenat e mort. On, per so con ergull sotsmet los senys espirituals als corporals en nosaltres, per assò, *Sènyer,* som en est mon en major honrament que a nosaltres no tany, e a la mort nos es fet molt major honrament que no merexem.

16. *Eternal Senyor, infinit, sens par e sens companyó!* Tant es en gran humilitat la sancta humanitat que vos presés, que per multitut de gran humilitat volets vos, *Sènyer,* que per sanctetat de paraules que la ostia sanctificada esdevenga en vera carn, el vi sanctificat que esdevenga en vera sanc. ✠ 17. *Jhesu Christ Senyor!* Lo vostre cors sanctificat sobre lautar e la vostra sanc preciosa qui per vertut de paraules de vi se muda en sanc, aquell cors e aquella sanc, *Sènyer,* per gran humilitat qui es en vos se lexa reebre e manejar a molt hom peccador, qui no es digne de reebre vostre cors ni de beure vostra sanc. ✠ 18. ¿Fo anc, *Sènyer,* nulla maravella ni nulla humilitat qui ab aquestas pogués aesmar ni comparar, que pa e carn esdevenga[1] la vostra sancta humanitat, qui es unida ab la deitat, e que lo vostre cors tan noble se lex manejar e tractar a home peccador mesquí? Aquesta es, *Sènyer,* la una de les majors humilitats qui pusquen esser cogitades ni aesmades.

19. *Jhesu Christ Sènyer!* Per raó de la vostra gran humilitat volets vos, *Sènyer,* quel vostre gloriós cors e la vostra gloriosa sanc sia aparellada en est mon a tot hom quil vostre cors e la vostra sanc vulla reebre. ✠ 20. No es null hom, *Sènyer,* per traidor que sia ni per luxuriós que sia ni

1. M, *quod panis et vinum deveniant.*

Digitized by Google

per null vici que aver pusca, que sis confessa de bon cor e ques peneda bé de sos peccats, que lo vostre cors no pusca dignament reebre: tant sots vos, *Sènyer,* en gran abundancia de humilitat. ✠ 21. *Jhesu Christ Sènyer!* Lo vostre cors con es sacrificat de sobre lautar, tanta dumilitat ha, *Sènyer,* ques lexa veer als peccadors, e va a les cases per visitar los peccadors, per tal quels nedeg de lurs greus peccats e quels nedeg de lurs sutzetats e quels garesca de lurs greus malautíes.[1] E doncs, ¿qual humilitat es semblant a aquesta, que lo salvador vulla esser tan humil que vaja visitar e sanar los peccadors?

22. *Jhesu Christ Sènyer!* Lo vostre cors veg humiliar cada dia als homens, en so ques lexa portar a home, qui es cosa vil e mesquina, e lexas passar per vies lejes, e lexas portar a les cases dels peccadors, qui no son dignes de esser en presencia del vostre beneyt cors. ✠ 23. Lo vostre cors gloriós veg, *Sènyer,* passar per les places e per les carreres qui son plenes de gent, e no veg que null hom desempar ses faenes e queus seguesca là on anats. ✠ 24. Humilitat, *Sènyer,* vol que vostre cors quant es[2] sanctificat sobre lautar, que no aja forma ni sabor de carn, jassía que sia vera carn. On, enaitant es humiliat vostre cors, con no apar en la forma humana, qui es pus noble forma que no es forma de pa e de vi.

25. *Senyor gloriós, dreturer, liberal en tots bens!* Enaxí con lo vassall deu esser humil a son senyor en totes maneres de humilitat, enaxí lo vostre beneyt cors sumilià en totes maneres a la vostra gloriosa deitat. ✠ 26. *Jhesu Christ Sènyer!* Enaxí con vos per via dumilitat sacrificàs tota vostra humanitat a la deitat, enaxí nosaltres deuríem aver tanta dumilitat, tro que tot lo nostre esser e tot quant posseym, de tot feéssem sacrifici e oblacio a la vostra laor e al vostre honrament. ✠ 27. A vos, *Sènyer Deus,* fas oblacio

1. M, *ut eos sanet à suis gravibus infirmitatibus.*—2. A, quan es.

Digitized by Google

de mi metex e de ma muller e de mos enfants e de totes quantes coses jo posseesch; e placia a vos, *Sènyer,* que pus tant vos humiliats per obra de sacrifici, queus humiliets tant a mi, tro que prenats tot quant jous do nius ofir; per tal que jo, *Sènyer,* e ma muller e mos enfans siam humils servidors vostres.

28. *Ab Deus maravellós, gran sobre totes granèes, honrat sobre tots honraments!* Enaxí con vos devets esser honrat e loat per humilitat, enaxí jo deg esser avilat e reprès per raó del gran ergull qui en mi es estat: car davant la figura de la sancta crou qui representa la humilitat que vos agués adoncs con feés sacrifici al humà lynatge del vostre cors, davant aquella figura jo, *Sènyer,* son vengut moltes de vegades ornat de nobles vestirs, e he fet de mi sacrifici als demonis, per obres de peccat. ✠ 29. En presencia de la crou qui demostra, *Sènyer,* que vos fos abourat de fel e de suja e de vinagre per reembre lo vostre poble, vénen les fembres ab la cara e los cabells e les celles pintades, e vénen, *Sènyer,* ab savenes daurades e ab vestidures fresades;[1] e adoncs con deuríen fer sacrifici a vos, elles fan sacrifici al demoni. ✠ 30. *Sènyer Deus!* Con vos siats tot humilitat e nosaltres siam tots envolopats[2] en ergull, vengaus en plaer que vos nos trametats tanta dumilitat en nostre cor, que tots siam plens de humilitat, e ergull no aja negun poder en nosaltres, per tal que siam loadors de vos, qui sots nostre Senyor Deus.

1. M, *et ornatæ vestimentis et ornamentis deauratis.*—2. B, envolupats: M, *toti involuti.*

Digitized by Google

¶ CAP. 92. *Com nostre Senyor Deus se humilía a hom per oracio.*

DEUS *gloriós, vertader, cumplit de tots bens!* Beneita sia, *Sènyer,* la vostra sancta humilitat e tot quant de vos es, per so con vos plau humiliar a tots aquells quius aoren eus preguen per lo primer moviment; e aquells qui vos aoren ni preguen per lo segon moviment no son dignes que vos siats humil a lurs oracions ni a lurs pregueres. ✠ 2. Mercè us clam, *Sènyer Deus,* que vos me fassats tanta de gracia que tota ora fassats anar mes oracions per lo primer moviment, per tal que vos, *Sènyer,* vos humiliets a exoir les mies oracions; e prec vos que tota ora que jous pregaré, quem fassats conèxer les pregueres que jous faré per qual moviment van; per so que si van per lo segon moviment, quem mut en lo primer moviment. ✠ 3. Dementre que jo, *Sènyer,* vos aor, prec vos quem fassats cogitar en la vostra excellent bonea e en la mia gran frevoltat, e placia a vos que totes mes oracions vajen per via de vertut, e totes mes oracions sien en plors e en penediments de mos peccats; e tota ora que aor, *Sènyer,* placia a vos que mon cor sia ple damor e de plaer.

4. *Ab Senyor savi, amorós, acabat en tots bens!* A tots aquells qui a vos se reclamen ab la primera entencio vertadera, sots vos humil e dous e suau, e exoíts ells de tot so que demanen. On, benahuirats son tots aquells qui continúen lur oracio del comensament tro a la fi en vera entencio ordonada, car totes lurs oracions e lurs paraules son a vos douces e plaents. ✠ 5. Los homens ergullosos, *Sènyer,* nos volen humiliar als precs ni a les demandes dels homens pobres; mas vos, *Sènyer,* tant sots humil, que a pregueres

domens rics e domens pobres e a pregueres domens vils e domens honrats vos plau humiliar, eus plau escoltar tot so de queus preguen. ✠ 6. Los homens ergullosos, *Sènyer Deus,* no volen respondre a hom con hom los prega, si doncs hom nols prega ab paraules belles e ab paraules en quels do hom gran honrament. Mas de vos no es enaxí, *Sènyer;* car tant sots ple de humilitat, que sol que hom vos aor nius prec ab paraules vertaderes e ab entencio ordonada, no fets forsa en la bellea de les paraules; mas que escoltats hom e exoíts hom de so, *Sènyer,* que hom vos demana.

7. *Dreturer Senyor, pare e cumpliment de tots bens!* En axí con los homens ergullosos fan ergulloses lurs obres e lurs fets, enaxí, *Sènyer,* son ergullosos en lurs oracions: car con vos aoren nius preguen, ergullosament vos aoren eus preguen, car vans delits vos demanen e la honor daquest mon vos queren. On, con vos adoren ergullosament e vils coses vos demanen, no es raó, *Sènyer,* que vos qui sots humil siats exoidor de lurs precs ergullosos. ✠ 8. Los homens ergullosos, *Sènyer,* con vos preguen, ni tenen lur cor a vos ni a so queus demanen; e los homens pobres e humils clamense a vos de les injuries que fan als mesquins;[1] mas no es enaxí dels homens pobres humils, car a vostra bonea e a la lur mesquinea tenen lur cor, dementre que us aoren nius preguen, e dels falliments e de les injuries que hom fa a ells, *Sènyer,* ells sen acusen a vos e renden per culpables; e per assò son exoíts los homens pobres en lurs oracions, e los homens ergullosos multipliquen en lurs oracions perdurables treballs. ✠ 9. Digna cosa es, *Sènyer,* que vos no exoescats los homens ergullosos de lurs pregueres; car dementre queus preguen, ja no farán si no badallar e estenilar,[2] e pererosamente e flaca dien tot quant vos dien; e una cosa diu la boca, e altra ne cogita lo cor.

1. B, als mesquins domens pobres.—2. M, *nisi oscitare et dormitare.*

Digitized by Google

10. *Senyor gran, Senyor franc, Senyor noble!* No es natural cosa que per oracio dome ergullós pug hom a amunt; enans es natural cosa quen devall hom a avall. On, gran humilitat faríets, *Sènyer*, si us volíets tant humiliar que devallássets a mi per vostra humilitat, pus que ergull embarga pujament de mes oracions. ✠ 11. Si tant es, *Sènyer Deus*, que vos vos vullats acostar a mi per vostra humilitat, segur pot esser tot hom de la vostra humilitat, que porá per ella venir a vos, tota ora ques vulla: car qui a mes paraules sumilía a oir ni a exoir, a totes altres paraules sumiliaría a oyr e a reebre. ✠ 12. En bona esperansa poden, *Sènyer*, estar los homens humils religiosos els altres homens seglars, pus ajen justicia ni caritat; car si vos a tan gran peccador con jo son e a tan vil hom e tan mesquí vos sots humiliat a moltes gracies quem avets fetes e a moltes coses don mavets exoít,[1] assats tenc per desastruc tot altre hom qui de la vostra misericordia se desesper.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui oyts tots aquells qui a vos se reclamen e donats a tots aquells qui ordonadament vos demanen!* Tant es gran vostra humilitat, que no es null hom tan vil ni tan peccador ni tan desastruc, que tota ora ques vulla no pusca esser vostre amic e vostre privat e vostre benvolent. ✠ 14. *Sènyer Deus!* Si hom vol pujar en los alts munts, no y ha negú dels munts quis humilíu a home. On, con vos siats sènyer alt sobre tots munts, tantost lome no vol pujar a vos per oracio, que sempre no siats vos devallant a ell: tant sots ple de humilitat. 15. *Ah gloriós Senyor!* Beneyt siats vos qui sots tan humil, que no es null home per ivasós que sia dadorar ni de pregar vos, que enans que sa contemplacio sia en son cor ni sa oracio en sa boca finida, enans sots vos, *Sènyer*, humiliat a sa oracio e a ses pregueres, pus sien tals on vos dejats esser pagat.[2]

16. *Amable Senyor, ple de pietat e de mercè!* Los homens

1. A, mavets exoyt.—2. M, *dummodo sint tales, quod sint tibi acceptabiles.*

Digitized by Google

ergullosos con vos van aorar ni pregar a la esgleya, més hi fan de lur dan que de lur profit; car ab falsa entencio van a la esgleya, e con y son,[1] falsament vos aoren eus preguen. ✠ 17. Si vos, *Sènyer Deus,* sots humil per so con vos humiliats a les oracions dels homens peccadors qui devotament vos adoren, molt son ergullosos e ardits tots aquells quis cuiden que vos, *Sènyer,* vos dejats humiliar a lurs ergulloses pregaries. ✠ 18. *Sènyer Deus!* Enaxí con desconexensa e ergull enaga los homens ergullosos a pregar vos de coses no legudes, enaxí lo vostre servidor el vostre sotsmès se enaga e sabriva[2] a reclamar vos e a confiar en vos, per raó del remembrament que ha de la gran humilitat que la sancta crou representa.

19. *Singlar Senyor, eternal pare de tots temps!* Gloria e honrament e honor sia feta a la vostra gran humilitat qui sumilía a exoir totes paraules veres, pus contenen en sí amor ne pietat. ✠ 20. *Jhesu Christ Sènyer!* Con la vostra sancta humanitat adorava en est mon lo celestial Pare, la vostra boca deya so quel vostre cor cogitava; e per la gran devocio de vostre coratge tots los vostres ulls decorríen de lagremes: los quals ploraven los nostres peccats. ✠ 21. *Ah Jhesu Christ, Senyor meu e Deu meu!* Pus lo vostre beneyt cor sumilià a cogitar oracio e la vostra boca se humilià a adoracio els vostres beneyts ulls se humiliaren a plorar per fervor doracio, clam vos mercè, *Sènyer,* queus placia humiliar vostres orelles a oyr les pregueres del vostre servidor e del vostre sotsmès.

22. *Oh vos, Sènyer Deus, qui prometets gloria a tots aquells qui vos amen!* Con la vostra sancta humanitat pregava la deitat, no la pregava per negun peccat ni per neguna necessitat qui fos en vos. Mas jo, *Sènyer,* con vos prec nius ador, més me va mon cor en les mies necessitats que en los vostres honraments; e per assò la mia oracio no sordona

1. A, e coy son.—2. M, *tuus subditus excitatur et fit audax.*

con vos me exoescats de so on jous prec. ✠ 23. Car nous prec, *Sènyer,* en manera que exoít deja esser, per so con més guart a mos defalliments que a los vostres acabaments. On, per tal que mes pregueres sien exoídes, daquí avant tota ora ma entencio será primera en pregar vos con pusca donar laor e honor de la vostra sancta passio a aquells qui la innoren. ✠ 24. La mia oracio, *Sènyer,* no deu esser que jous deman honrament en est mon ni en lautre; car jo son tant culpable e tan vil, que ni en aquest mon ni en lautre no meresc null bé ni null honrament. Doncs tota la mia oracio deu esser ab entencio que pusca esser loador vostre; car per loar vos, esdevé hom a perdurable benahuiransa.

25. *Sanctificat Senyor, vertuós, gloriós!* Los reys els prínceps els auts barons daquest mon son pregats com a senyors, jassía que ells no sien senyors, mas procuradors vostres. On, con vos siats senyor sobre ells, manera triada auría hom mester en pregar vos, e covenrías que aquella manera fos pus noble e mellor que la manera en la qual pregam los senyors terrenals. ✠ 26. Tant som, *Sènyer,* desconexents e tant som ergullosos, que majors son les nostres pregueres e les nostres oracions per tal quens donets dels bens temporals esdevenidors, que no son les gracies queus fem dels bens quens avets dats. On, con vos, *Sènyer,* nous humiliets a tot so que nos vos demanam, nos meteys nos en merim mal;[1] car aitan grans deuríen esser los grats com les demandes dels bens temporals. ✠ 27. Qui en oracio vol destrènyer son cor quel tenga a assò de queus prega,[2] cerc raons novelles e traga de sí metex materia de vos a loar e a reclamar: e enaxí, *Sènyer,* porá mills son cor constrènyer en contemplar en vos, que no faría si continuament aorava en una oracio: car con hom continúa una oracio, la boca diu aquella oracio e lo cor ymagena altra cosa.

1. M, *nos ipsi habemus culpam.*—2. M, *Qui in oratione vult figere suum cor, et ipsum tenere in hoc quod à te petit.*

Digitized by Google

28. *Bonabuirat Senyor, humil, abundós en tots bens!* Aquells qui no volen que vos, *Sènyer,* vos humiliets a lurs oracions, guardense que nous aoren ab paraules ergulloses, ne que no sescusen de lurs falliments; enans sien lurs paraules humils e lur cor sia temerós e penedent dels peccats que ha cogitats ni tractats. ✠ 29. Los homens ergullosos, *Sènyer,* vos preguen de tals coses que vos fassats per amor dells, que ells no faríen per amor de vos, si vos los ne pregávets; e los homens ergullosos meten molt de temps en lurs vans delits, e poc de temps meten en loar vos ni en beneyr vos. On, segons assò, *Sènyer,* no es nulla maravella si vos nous humiliats a lurs oracions. ✠ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* el vostre sotsmès vos fa moltes gracies e moltes de mercès en presencia del vostre beneyt altar e de la vostra preciosa creu, per so con li avets feta gracia de adur a acabament esta distinccio, e clamaus mercè, *Sènyer,* que li fassets gracia con pusca acabar totes les altres distinccions esdevenidores, a gloria e a laor de son Senyor Deu.

Digitized by Google

De la XX[a] distinccio: de la gran Misericordia divinal.[1]

¶ Cap. 93. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós per raó de sa gran bonea.*

OH *Deus piadós, benigne, amorós, gloriós!* A la vostra sancta misericordia sia gloria e honor e benediccio per tots temps; car per raó de la auta natura e de la noble bonea qui en vos es, *Sènyer,* covê que en vos sia acabada misericordia. ✠ 2. Con misericordia, *Sènyer Deus,* sia molt noble cosa e sia molt bona cosa en sí metexa, e con vos siats subirana bonea sens null defalliment, covénse, *Sènyer,* per fina forsa que misericordia sia en vostra bonea; car sens misericordia no poría esser acabada la vostra gran bonea. ✠ 3. Beneyta sia, *Sènyer Deus,* vostra gran misericordia e vostra gran bonea; car per raó de vostra gran bonea es en vos acabament de misericordia.

4. Granea e honrament e senyoría sia coneguda en vos, *Sènyer Deus,* qui sots infinida bonea: on, si tant se fos,

1. A, B, qui tracta de la gran misericordia divinal.

Digitized by Google

Sènyer, que misericordia no fos en vos, covengra que vostra bonea fos termenada, daitant con misericordia ne fallira. On, con vostra bonea sia sens fi, covénse de necessaria que misericordia no sia privada de vostra bonea e que sia en ella. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer Deus,* con la vostra gloriosa bonea es infinida, enaxí la vostra beneyta misericordia cové que sia misericordia infinida. On per so, *Sènyer,* con la vostra misericordia es sens fi, per assò la gloria dels benahuyrats qui en paraís entrarán será sens fi. ✠ 6. Ab gran plaer e ab gran devocio e ab gran coratgía devem, *Sènyer,* tuit cuminalment portar reverencia e honor a la vostra misericordia; car per raó de la gran granea qui es en ella, esdevé la gloria de parays gloria perdurable e gloria sens fi e gloria inaesmable.

7. *Ob vos, Sènyer Deus, qui proveeets totes coses! ob vos, Rey de gloria, qui perdonats totes culpes!* Per so car la vostra bonea merex que sia coneguda per tots temps, per assò, *Sènyer,* la vostra misericordia ha volgut donar esser humà als homens, per tal que sien conexedors e loadors de la vostra gran bonea. ✠ 8. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra bonea, per so car es digna de esser coneguda e de esser loada e de esser servida; car per esta dignitat que ella merex, es bon dia vengut als homens, en so quels es feta misericordia de celestial gloria en la qual vostra bonea coneguen e loen e servesquen e amen. ✠ 9. *Sènyer Deus!* Enaxí com a la vostra bonea pertany que sia en ella tot poder e tota saviea e tota dretura e tota vertut, enaxí, *Sènyer,* misericordia es tan alta vertut e tan alta noblea, que enaxí con les altres vertuts merexen que sien en vostra bonea, enaxí ho merex ella, *Sènyer,* que sia en vostra bonea.

10. *Gloriós Deus, qui visitats los òrfens els vivificats en esperansa de la vostra misericordia!* Enaxí, *Sènyer,* con la vostra substancia divinal es vostre poder e vostre saber e vostra justicia, enaxí la vostra substancia divina es vostra

Digitized by Google

misericordia. ☙ 11. Si totes vertuts no fossen, *Sènyer*, en vos, e que les vertuts qui son en vos no fossen acabades, ja lo vostre esser no fora digne que fos esser divinal. On, enaxí con lo vostre esser pren acabament per les altres vertuts, enaxí covè quel prena per la vostra misericordia. ☙ 12. On, per assò covè que la vostra misericordia sia, *Sènyer*, en vos essencialment e no accidentalment; car si accidentalment era la vostra misericordia en vos, axí con es en nosaltres, ja no seríets acabat daquell acabament qui a vos pertany.

13. *Celestial Senyor, graciós, amorós, benigne!* Tant es noble cosa la vostra misericordia, que jo no son digne que laus demán; tant son cosa vil e culpable e plena de peccat; mas tant sots vos sènyer noble e bo e ple de tot bé, que segons la vostra bonea el vostre acabament, se covè que vos usets en mi de misericordia e de pietat. ☙ 14. La principal raó, *Sènyer Deus*, per que jous prec que vos ajats misericordia de mi, sí es, *Sènyer*, que vos me donets gracia de vos a amar e de vos a honrar e de vos a servir; car saxís tany, segons la vostra gran bonea. ☙ 15. *Honrat Senyor!* Con jous demán misericordia con vos pusca servir e no laus gos demanar a esguart de mes grans necessitats, doncs, ¿qual occasio ni qual raó vos porá tenir, *Sènyer*, que vos nom ajats misericordia, pus que enaxí laus demán?

16. *Senyor amat, Senyor honrat, Senyor savi, Senyor humil!* Lo vostre servidor el vostre sotsmès vos clama mercè que li fassats tanta de misericordia, tro que sa entencio tota ora sia vera e ordonada en tot quant fará ni dirá. ☙ 17. Con vos, *Sènyer Deus*, siats acabat en tota vostra essencia e en totes vostres obres e la vostra misericordia sia per tot vos e per totes vostres obres, clam vos mercè, *Sènyer*, que vos la mia entencio agraciets e enlluminets de la vostra gran misericordia, en tal manera que tota ma entencio sia endressada per la vostra misericordia. ☙ 18. Pus vos, *Sènyer Deus*, sots tam ple de misericordia que més ne

Digitized by Google

podets vos aver e més ne podets escampar sobre lo vostre poble que lo vostre poble non puría reebre, gran raó avets, *Sènyer,* que de la vostra misericordia que molta najats al vostre poble, pus que tanta navets.

19. *Graciós Senyor, benigne, amorós, ple de tots bens!* Con vos ajats demostrada al vostre poble gran misericordia en los dons que li avets donats, aitambé li demostrats la vostra misericordia esser gran per raó de les grans culpes que li perdonats. On, con vos me siats estat misericordiós de molts dons que mavets donats, prec vos, *Sènyer,* que vos me siats misericordiós de moltes culpes quem perdonets. ✠ 20. Enaxí con los rags del sol qui no sensutzen nis enllegeexen si bés passen per los femorals e per les carreres sutzes, enaxí, *Sènyer,* si bé jo son cosa leja e sutza per peccats, per tot assò, *Sènyer,* si vos me gardats ab los vostres ulls misericordiosos, per tot assò no serán ensutzats en mi, enans seré jo nedejat en ells. ✠ 21. Si lo sol estén sos rags sobre los plans e los munts e les comes e les valls per raó de sa gran granea e de sa subirana altea, la vostra misericordia, *Sènyer,* qui es alta sobre totes altèes e es gran sobre totes granèes, si bé jo son apoquit e abaxat per culpa e per natura, per tot assò no estía la vostra beneyta misericordia que no pas sobre mi e que no sia envés mi.

22. *Ob vos, Sènyer Deus, qui benabuirats los benabuirats!*[1] *ob vos, Sènyer Deus, qui donats gracia e benediccio als vostres benvolents!* Enaxí com gran foc qui nos pot consumar ni delir per poca aigua, enaxí, *Sènyer,* los meus peccats e les mies culpes nos porán delir ni consumar, tant son grans, menys de gran pietat e de gran misericordia quem ajats. ✠ 23. Enaxí, *Sènyer,* con a hom qui es molt escalfat de la calor del sol e atén aitant com pot a la ombra del arbre, enaxí jo, qui son escalfat molt fortment en obres de pec-

1, M, *qui beatificas beatos.*

Digitized by Google

cats, me vag aombrar al arbre de la sancta crou, qui es tot ple de fulles e de flors e de fruits e de rams e de branques dobra de misericordia. ✠ 24. *Sènyer!* Si lo cervo, qui es cosa bestial, ha tanta de saviea con es enverinat de la serp que ha menjada, e corre a laigua per tal que ab laigua sacorre del verí, foll sería jo, *Sènyer*, si ivasosament no recurría a la vostra gran misericordia, quem san em guaresca de mos greus peccats qui la mia anima han ensutzada e lo meu cor han corromput.

25. *Oh Senyor misericordiós, liberal en tots bens!* Si tant es que jo sia escrit en lo libre de dampnacio per raó de mos mortals falliments, clam vos mercè, *Sènyer*, que vos men dampnets ab ploma de misericordia, qui sia banyada en la sancta sanc preciosa que vos escampàs per restaurar luman lynatge: car ab aital ploma e ab aital tinta fo escrita en lo mon la vostra passio e la vostra angoxosa mort. ✠ 26. Enaxí com a nau qui va perillant en la mar per mal temps, e atén aitant com pot a port de salut, enaxí, *Sènyer*, jo qui en est mon son perillat per obres de peccat, vag atendre a la vostra misericordia, qui es port de salut, en lo qual los peccadors troben remey en lurs tribulacions e en lurs cuites. ✠ 27. *Ah, Senyor gloriós!* Vengaus de plaer e de mercè que enaxí com a pex qui es tot somorgollat en laygua, e laigua lo conté tot dins sí metexa, que enaxí jo sia tot envolopat e environat de la vostra beneita misericordia, per tal que la vostra sentencia nom ponesca de mos mortals falliments en foc perdurable.

28. *Misericordiós Senyor, humil, dous e suau, plen de dousor e de gracia!* Si null cors no pot esser menys de forma ni negun accident menys de sobject, nos fa, *Sènyer*, la mia salut, ni la mia benahuiransa no pot esser, menys de la vostra misericordia; car nulla autra cosa no es qui sanar me pogués de mos mortals peccats ni de mes culpes greus e grans. ✠ 29. *Ah Senyor Deus!* Tant es beneita cosa la vostra misericordia e tant es a mi necessaria, que neguna cosa

Digitized by Google

no atén ni esper si no ella: e sol que jo pusca, *Sènyer*, esser remembrat en la vostra misericordia e pusca esser beneficiat della, totes altres coses pusc leujerament passar e flixar, e ja nom ho tendré en re si non he neguna.[1] ❧ 30. Gloria e vertut e benediccio e sanctetat sia, *Sènyer Deus*, a la vostra gran misericordia, e beneyts sien tots aquells qui la vostra misericordia demanen ni cerquen: e totes aquelles coses qui son occasio per les quals hom pot aconseguir la vostra misericordia, totes sien beneytes e totes sien loades e amades e coltes e servides; e tots aquells qui son loadors ni servidors de la vostra excellent misericordia, tuit han raó, *Sènyer*, ques dejen alegrar e consolar en la vostra misericordia divina.

¶ Cap. 94. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós per raó dels precs que li son fets.*

AH *Deus misericordiós, gloriós, abundós en tots bens!* Tuit nos devem alegrar en la vostra gran misericordia qui es pregada per la vostra sancta humanitat, qui prega per nosaltres peccadors. On, con la vostra humanitat prec a la deitat, remembrant la fam e la set el treball e la mort que sostenc per nosaltres, segurs podem esser, *Sènyer*, que aurem la vostra beneyta misericordia. ❧ 2. *Jhesu Christ Sènyer!* Con la vostra mare gloriosa nostra dona Sancta María, que es Regina del cel e de la terra, prec vos que ajats misericordia a nosaltres peccadors, gran raó avets, *Sènyer*, que vos obeescats les sues pregueres; e

1. M, *omnes alias res possum leviter transire et contemnere, et pro nihilo reputabo nullam habere.*

Digitized by Google

nosaltres avem gran raó quens confiem en los precs de la verge gloriosa. ✠ 3. Los àngels, *Sènyer*, no cessen de clamar mercè e de pregar vos que siats misericordiós sobre lo vostre poble. On, con vos ne siats pregat tan noblament e tan honrada, digna cosa es que vos exoescats aquells qui us preguen.

4. *Senyor loat, Senyor amat, Senyor volgut, Senyor honrat!* Tots los prophetes els apòstols e los màrtirs e les màrtires, nit e dia no fan si no clamar mercè a vos que ajats misericordia del vostre poble. On, con ells ajen en est mon sofertes moltes tribulacions per amor de vos, raó avets, *Sènyer*, quels exoescats. ✠ 5. *Gloriós Senyor!* Tots los confesses e totes les confesses e tots los sants de paradís, *Sènyer*, tots vos preguen per nosaltres aitant com poden. On, con ells ajen en est mon sofert molt treball e molta pobrea e molta angustia per la vostra amor, venga us en plaer que vos, *Sènyer*, vos enclinets o oyr, a tot so de queus preguen. ✠ 6. En aquest mon, *Sènyer*, vos prega molt hom religiós e molta dona religiosa; e molt hom e molta fembra vos prega, dia e nit; els precs queus fan, *Sènyer*, tots son de misericordia queus demanen. On, con tantes de pregueres vos sien fetes en aquest seggle e en laltre, a fer avé que vos esguardets lo vostre poble[1] ab los vostres ulls plens de misericordia.

7, *Oh Senyor forts sobre totes forces! oh Senyor gran sobre totes granèes! oh Senyor alt sobre totes altèes!* Les pregueres que nos fem a vos, son que vos nos donets gracia con amem e honrem e loem e servescam vos, de tot nostre voler e de totes nostres forces. On, con aitals pregueres sien pregueres justes e raonables, per fina forsa se covê que vos ajats tanta dumilitat queus humiliets a aver misericordia de nosaltres, quius pregam de cosa qui es a gloria e a honor del vostre benahuirat esser. ✠ 8. Con hom prega, *Sè-*

---

1. M, *expedit ut respicias tuum populum.*

Digitized by Google

nyer, en tal manera que aquell qui prega, prega axí com pregar deu,[1] e aquell qui es pregat es pregat axí com a ell tany que sia pregat, les pregueres son tals que per sí metexes deuen esser exoídes. On, con nosaltres vos pregam axí con devem, pus queus demanam gracia con vos amem eus honrem, e con vos, *Sènyer*, dejats esser pregat per esta manera, raó es que vos nos exoescats de nostres pregueres. ✠ 9. *Ab Senyor amorós, benigne!* Enaxí com a vos tan solament cové que siats creador e redemptor e salvador, enaxí a nosaltres es cuvinent cosa queus preguem eus clamem mercè, e a vos cové que ajats mercè de nosaltres peccadors.

10. Reverencia e senyoría e honor sia portada a vos, *Sènyer Deus*, qui avets plaer con los homens vos preguen ab cor devot e ab ulls plorosos e ab entencio ordonada; car aitals pregueres pertanyen esser fetes a vos, e aytals pregueres son dignes que sien exoydes per vos. ✠ 11. *Jhesu Christ Sènyer!* Vos pregàs en la sancta crou ab cor devot e ab cor enamorat, e vos pregàs en la crou ab plors e ab lagremes e ab escampament de sanc e daiga. On, aitals precs con vos feés, *Sènyer*, per lo vostre poble en la crou, digna cosa fo que fossen exoíts. ✠ 12. Con vos, *Sènyer*, en la sancta crou pregàs tan humilment e tan devota e ab tan greus treballs e ab tan angoxosa mort, lo vostre servidor vos prega en plorant, con pus humilment pot, que vos li fassats tanta de misericordia tro que ell per la vostra amor vaja angoxós e plorós donant laor de la vostra sancta passio angoxosa.

13. *Dreturer Senyor vés nos piadós!* Con lo vostre esclau el vostre sotsmès sapia que vos avets aúda misericordia moltes de vegades a molts homens peccadors, prega us, *Sènyer*, al mills que pot, que vos li ajats misericordia, axí com la avets aúda als altres; car aitan gran obs li es vostra

1. M, *rogat taliter quod roget sicut debet.*

Digitized by Google

misericordia com a altre, car aitan peccador es com negú, e aitambé es vostra creatura com altra. ✠ 14. *Sènyer Deus!* Per so con jo sé que vos avets plaer con hom vos demana misericordia, per assò menardesc e laus deman. Mas si jo sabía que a vos no plagués, ja no laus demanaría; car nulles pregueres nous deu hom fer, pus sien contraries al vostre plaer. ✠ 15. Les pregueres que jous fas, *Sènyer,* tot dia, nous enujen, car mester mes queus prec e queus reclam, e justa cosa es que siats pregat; e jo, *Sènyer,* son ubligat a pregar vos e a demanar a vos misericordia tots los jorns de ma vida.

16. *Oh Deus gran, maravellós, humil, vertuós!* A la vostra bonea e a la vostra noblea pertany quc hom vos deman misericordia e que hom se confiu en la vostra misericordia. Doncs, pus que a vos tany que hom vos prec e que hom vos deman misericordia e que hom se confiu en vostra misericordia, tuit avem raó e tuit som ubligats a demanar misericordia e a confiar en vostra misericordia. ✠ 17. On per assò con nosaltres, *Sènyer,* fem so que devem tota hora quens confiam en la vostra misericordia, raó es que vos fassats en vés nos so que a vos tany de fer, so es a saber, quens ajats misericordia, car a vos, *Sènyer,* pertany aver misericordia. ✠ 18. *Sènyer ver Deus!* Com vos ajats plaer con vos deman misericordia, per assò, *Sènyer,* jo laus deman; e deman laus enaxí que vos fassats misericordia de contemplacio als homens justs, per tal que sescalfen en la vostra amor e que vajen donar doctrina de la sancta fe romana als infeels qui perexen en foc perdurable per defalliment de doctrinadors.

19. *Sènyer Deus qui beneficiats e illuminats los feels crestians en via de veritat!* Lo vostre servidor, fill de la vostra fembra, vos clama mercè que vos me fassats misericordia de contemplar en la vostra gran bonea e de remembrar en los meus peccats e en la mia viltat; car enaxí pervé hom a gloriosa benahuiransa. ✠ 20. *Plaent Senyor, ple de mercè!* Lo

Digitized by Google

vostre esclau el vostre hom vos adora eus prega que vos metats la vostra misericordia enfre mi e vostra justicia, per tal que la vostra justicia no pas a mi[1] e nom ponesca en foc perdurable. ✠ 21. Vos, *Sènyer Deus,* quim avets feta misericordia de mon esser, en so quel mavets donat, avets raó quem fassats misericordia con lo meu esser sia en est seggle servidor e loador de la vostra gloriosa deitat e de la vostra beneyta humanitat; e placia a vos, *Sènyer,* que con mon esser passará daquest seggle en lautre, que hi pas per via de martiri.[2]

22. *Senyor Deus qui sots ordonador e faedor de tots bens!* Si jo vos replic les pregueres[3] ni jo vos en fas moltes paraules nit e dia con vos ajats misericordia, nous enug ni nous sia greu, car a vostra noblea pertany que hom la prec moltes vegades, e a mi es necessaria cosa que dia e nit vos deman misericordia. ✠ 23. Tant son, *Sènyer,* mes culpes greus, e tant son grans mos peccats, que nom pusc tenir de demanar e de pregar misericordia, per tal quem san e quem aleuge de mos peccats quim son mortals enemics. ✠ 24. Enaxí, *Sènyer,* con en lo mes de mars se fa la egualtat del dia e de la nit es desfá, enaxí tota la nostra benahuiransa, tota está en la vostra misericordia; car si vos, *Sènyer,* avets misericordia de nosaltres, nosaltres som bonahuirats; e si vos no avets misericordia de nos, tuit som exilats de la vostra benediccio.

25. *Senyor sant, Senyor noble, Senyor acabat e cumplit en totes coses!* Beneyta sia la vostra misericordia e tot quant de vos es; car enaxí com colona qui sosté lalberc, enaxí la vostra misericordia sosté lo meu esser; e enaxí con lalberc cau per so con hom enderoca la colona en ques sosté, enaxí, *Sènyer,* si vos levats la vostra misericordia de mi, delirá la vostra justicia lo meu esser, per raó de mos greus peccats. ✠ 26. *Ah Rey de gloria, piadós, ple de mercè!* Si los

1. M, *ne tua justitia veniat super me.*—2. A, de martire.—3. M, *Si ego tibi multiplicem preces.*

Digitized by Google

homens rics han misericordia als homens pobres, con los pobres los preguen ab plors e ab lagremes e ab devocio, vos qui sots sènyer ric sobre totes riquèes, pus que jous plor davant vostre altar eus prec quem ajats mercè, placiaus, *Sènyer,* que lam ajats. ✠ 27. *Sènyer!* Si los pobres se son fadigats moltes de vegades en mi e jo nols obeys dels precs quem fayen per amor de vos, per tot assò no vullats que jom fadic en vos dels precs queus fas: car pus valets e sots misericordiós, nom devets dir de no, si tot jo no he aúda misericordia dels pobres; car no devets guardar mal contra mal, nils vostres aveniments nols devets comparar ab los meus falliments.

28. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots salvador e benfactor nostre!* Sanctetat e gloria e honor sia donada, *Sènyer,* a la vostra honrada misericordia; car tot lo meu tresor e tot lo meu cabal e tota la mia esperansa e tot lo meu bé, tot está en la vostra misericordia. On, pus tota la mia bonahuiransa está en la vostra misericordia, prec vos, *Sènyer,* que vos mendressets em metats en tal via con jo pusca venir a la vostra misericordia, qui es mare e dona de la mia salut. ✠ 29. Si los meus precs, *Sènyer,* no son bastants a vos a pregar ni si jo no son digne de vos a pregar ni de esser èxoít, bast, *Sènyer,* la vostra misericordia; car on pus les mies pregueres son defallents e on pus jo son indigne de esser exoít, si vos, *Sènyer,* avets mercè de mi, major hi será demostrada la vostra misericordia. ✠ 30. *Sènyer Deus amorós!* Per tal que jom pusca aparellar e endressar e ordonar com vos sapia pregar e amar e honrar e loar e servir, prec vos que vos alonguets mos dies tro que jo sia exoít per la vostra misericordia divina.

Digitized by Google

¶ Cap. 95. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós per raó de nostres grans necessitats.*

OH *Deus gloriós, noble sobre totes honors, honrat sobre totes valors!* Loat siats vos, e beneyta sia, *Sènyer,* la vostra gran misericordia, car enaxí con lo nostre defalliment e la nostra miseria nos dona natura e proprietat con nosaltres anem en nostres obres per lo cors del segon moviment, enaxí, *Sènyer Deus,* la vostra misericordia dona a nosaltres natura e proprietat com anem en nostres obres per lo cors del primer moviment. ✠ 2. Si no era, *Senyer Deus,* la vostra gran misericordia, negun hom no faría null temps si mal no:[1] car tant es home frèvol, que altra cosa no faría sino errar e fallir; mas la vostra misericordia, *Sènyer,* acorre e ajuda a la nostra miseria e donans proprietat e natura per gracia con nosaltres fassam bones obres. ✠ 3. Enaxí, *Sènyer Deus,* con los peccadors fan males obres per so car seguexen lur frèvol natura, enaxí los homens justs fan bones obres, per so con participa en ells la vostra benigna misericordia.

4. *Senyor savi, Senyor dreturer, Senyor poderós!* Si vos sots tot ple e tot acabat en vertut e en bonea, e nosaltres som tots plens e cuberts de defalliments e de fretures e de mesquinèes. ✠ 5. Doncs per raó, *Sènyer,* dels vostres grans bens e dels vostres nobles acabaments, covè que siats misericordiós a nosaltres, on són ajustats tots defalliments e totes frevoltats e totes pobrèes e tots peccats. ✠ 6. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car per totes maneres se demostra

1. M, *nullus homo faceret unquam nisi malum.*

Digitized by Google

a nosaltres la vostra misericordia; car per la vostra bonea covê esser en vos misericordia, e per raó de nostres peccats e de nostres defalliments covê que usets de misericordia en nos.

7. *Oh Senyor sant! oh Senyor salvador e redemptor nostre!* Per raó dels nostres defalliments caen en nosaltres, *Sènyer,* accidentalment accidents qui son tots en defalliments e en mesquinea e en pobretat;[1] car per so car la nostra natura es pobra e mesquina, per assò cau en nosaltres fam e set e calt e fret e angoxes e dolors e mort. ✠ 8. On, con nosaltres siam axí malmenats per los nostres defalliments metexes, raó es, *Sènyer,* que la vostra gran misericordia acorra a nostres angoxes e a nostres tribulacions; car sens vostra misericordia no les poríem sostenir. ✠ 9. Si la vostra misericordia, *Sènyer,* nons ajudava, no sería quins ajudás; car nosaltres metexs nons puríem ajudar de les nostres frevoltats metexes; car nosaltres som la nostra mesquinea metexa; e on que anam ni estam ni tornam, tota ora va ab nos e está ab nos la nostra mesquinea e la nostra pobrea el nostre defalliment.

10. *Gloriós Senyor, perdurable, refugi e esperansa nostra!* Tots quants som, *Sènyer,* tots som plens de defalliments e tots som enemics los uns dels altres, e tots som asetiats e temptats e treballats per lo demoni, e tots avem poc de seny e de recapte[2] en nosaltres metexes, e cascú de nos es enemic e mal volent de sí metex. ✠ 11. *Sènyer Deus!* Con nosaltres siam en tantes de cuites e en tantes de tribulacions, null altre consell no avem, *Sènyer,* mas quens confiem en vos, que del cel nos trametats la vostra misericordia quins ajut a tots nostres treballs e a totes nostres cuites. ✠ 12. Si la vostra misericordia, *Sènyer,* no vé tost sobre nosaltres, tuit som perduts e tuit perirem en les nostres frevoltats e en les nostres mesquinèes; car nulla autra cosa

1. A, e en probetat.—2. M, *parum sensus et virtutis.*

Digitized by Google

no ha proprietat ni vertut ni natura dajudar ni dacórrer a nosaltres si no la vostra misericordia tan solament.

13. *Oh singular Senyor, amorós, piadós, dous, simple e suau!* Qui vos pert, sí metex, *Sènyer,* e tot quant ha, pert, que re no li roman. On, con jo aja moltes de vegades perdut vos per la vanitat daquest mon, no es nulla cosa quim pusca retre so que he perdut, sino la vostra misericordia tan solament. ✠ 14. On con jo, *Sènyer,* sia tan pobre e tan mesquí e aja tant perdut e mes culpes sien tantes e tan grans, bé veets vos, *Sènyer,* que gran mester mes la vostra misericordia, e bé sabets vos que jo sens la vostra dolsa misericordia no son res. ✠ 15. Con la vostra misericordia, *Sènyer,* sia sobre totes quantes coses son creades ni fetes e totes sien compreses dins la vostra misericordia, jo qui son una poca creatura[1] a la qual es tan gran mester la vostra misericordia, ¿com poría esser, *Sènyer,* que vos no aguéssets misericordia a tan pobre peccador con jo son? Per re nom pusc pensar, *Sènyer,* que vos vullats mi ublidar en la vostra misericordia.

16. Beneyta sia, *Sènyer Deus,* la vostra gran misericordia, qui vol ajustar[2] la vostra deitat ab la humana natura, per tal que acorregués e ajudás a les nostres frevoltats e a les nostres mesquinèes. ✠ 17. *Sènyer Deus!* Si la vostra misericordia ha devallat vos del cel en terra e ha fetes obrir les vostres carns als claus que entrassen en lo vostre cors, clam vos mercè, *Sènyer,* que misericordia fassa pujar mi en los cels e quem obra la porta de paraís, on es la vostra beneita presencia vista. ✠ 18. *Oh Sènyer!* Si la vostra misericordia nons puja en los cels e nons obre les portes de paraís, de neguna altra cosa no serem freturosos sino de la vostra misericordia. E doncs, placia a vos, *Sènyer,* que pus en vos ha tanta de misericordia, que per defalliment de vostra misericordia nos no siam freturosos.

1. M, *et ego sim parva creatura.*—2. M, *quæ voluit conjungere.*

Digitized by Google

19. *Oh vos Senyor Deus, don devallen e vénen tots bens e totes vertuts e on son trobades totes gracies e tots perdons!* En axí con la vostra justicia aminvà e apoquí per dretura tota la natura humana en lo temps del diluvi, en so que tota perí enfora cells qui foren en larcha de Noe, enaxí, *Sènyer,* la vostra misericordia exalsà e ennobleí la humana natura en lo gloriós ventre de la verge gloriosa nostra dona Sancta María. ✱ 20. *Amorós Senyor, piadós!* Enaxí com la vostra misericordia escampà tota la sanc del cors vostre e tota laiga dels vostres ulls, enaxí vos clam mercè que la vostra misericordia escamp per la vostra amor tota la sanc de mon cors e tota laigua de mos ulls. ✱ 21. Si los meus defalliments e les mies pobrèes, *Sènyer,* han ensutzat lo meu cors e la mia anima, la vostra misericordia pot denejar mon cors e ma anima de vicis e de peccats.

22. *Sènyer Deus, qui sots un en trinitat e qui sots tres persones en unitat!* Enaxí com a nau qui perex en la mar per tempestat de mar e de vent, enaxí tots jorns cuit perir en la mia frevoltat e en la mia mesquinea, per raó dels grans defalliments qui son en mi. On, enaxí com la nau ha mester bonansa de mar e de vent, enaxí, *Sènyer,* he jo mester la vostra misericordia quem ajut, per tal que no peresca en mos defalliments. ✱ 23. Tots los meus defalliments, *Sènyer,* tots son contra mi e tots pujen a mon mal e a mon destruiment e a ma mort, e no he nulla cosa quem ajut ni a qui deman consell ni ajuda si no a la vostra misericordia; car de neguna altra cosa nom pot bé venir si no della. ✱ 24. *Ah Senyor misericordiós, piadós!* Pus los meus defalliments me son contraris em son tan enemics, e pus que axí son vensut e sobrat per ells, placia a la vostra piadosa misericordia quem ajut: e la ajuda que jo li deman, *Sènyer,* es quem fassa vos amar e loar e honrar e servir de tota ma pensa e de totes mes forces.

25. Vos, *Sènyer Deus, qui sots volenterós de tots bens e qui perdonats tot so queus volets,* vos sabets que la vos-

tra misericordia fo comensament del meu esser; car si ella nom donás esser, ja nol agra. Doncs, pus que ella ma donat esser, prec vos que placia a la vostra sancta misericordia que ella quem sia mare e amiga, e que sia ocasio con jo pervenga a la vostra gloria e a la vostra benediccio. ✠ 26. *Senyor franc, ple de dousor e de pietat!* Pus que lo meu cors e la mia anima son per totes parts environats e asetiats per defalliments e per pobretats, e per totes parts e per totes maneres mes mester la vostra misericordia: car si tot no son cubert e ple de la vostra misericordia, periré en aquelles parts don defallirá en mi la vostra misericordia. ✠ 27. Enaxí con hom malaute de greu malautía, qui no pot sanar ni garir si no per una manera e per una cura, sapiats, *Sènyer,* que jo tant son malaute, que no puc garir sino per una cura e per un enguent, so es, per los ulls de la vostra misericordia; car sol que aquells me vullen guardar, sempre seré sanat de totes mes culpes e de totes mes langors.

28. *Senyor amat, Senyor volgut, Senyor remembrat!* Raó e natura requer e mana que les coses mesquines, pobres, freturoses, que recorren a la font de vertut e de tot cumpliment e de tot acabament. On con jo, *Sènyer,* sia creatura molt freturosa e molt mesquina, no es nulla maravella si jo recorre a la vostra sancta misericordia quem ajut a mes cuites e a mes necessaries. ✠ 29. So qui es maravella, *Sènyer,* sí es con lome pobre, freturós, no recorre a la vostra misericordia, e con se desespera de vos, qui anc per neguns temps no dixés de no a null home, de la vostra misericordia, pus que laus demanás enaxí com se tany nis covè a demanar. ✠ 30. Molts homens, *Sènyer,* en est mon se mouen a pietat e a misericordia en los homens pobres e en los òrfens e en los homens cuitats. On, con vos vejats mi tan pobre de vertuts e tan encarregat de peccats, placiaus, *Sènyer,* que les mies cuites vos mouen a misericordia, per tal que pusca venir a la vostra gloriosa gloria divina.

Digitized by Google

¶ CAP. 96. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós a tots aquells qui en la sua misericordia se confíen.*

OH *Deus misericordiós, vertader, bonrat, poderós sobre tots poders, gran sobre totes granèes!* Si a vos, *Sènyer,* tany honrament e reverencia e honor per raó de la vostra gran bonea, sí s fa, *Sènyer,* per so con vos avets mercè daquells qui en vostra misericordia se confíen. ✱ 2. *Gloriós Senyor!* Enaxí con vos avets apropriades al meu esser proprietats per les quals vaja segons cors de natura, enaxí avets apropriat a mi quem confiu en la vostra beneyta misericordia. ✱ 3. Beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* e beneyta sia la vostra misericordia: car enaxí com a vos es propria cosa misericordia per raó del acabament qui es en vos, enaxí es a nosaltres propria cosa confiar en la vostra misericordia per raó de les nostres necessitats.

4. *Oh Senyor savi! oh Senyor creador e redemptor nostre!* En tantes de maneres ni en tantes de carreres jo no gir mon pensament, que pusca atrobar nulla via ni nulla manera en que vos no siats misericordiós a tots aquells qui en vostra misericordia se confíen. ✱ 5. No es, *Sènyer,* neguna cosa creada ni feta en que la vostra misericordia no estía e no sia; car totes coses periríen si la vostra misericordia no era. On, per so car la vostra misericordia está en totes coses, per assò, *Sènyer,* vos deman misericordia a totes mes necessitats. ✱ 6. Con lo vostre servidor el vostre sotsmès veja, *Sènyer,* que la vostra misericordia sia en tots locs e veja que la vostra misericordia me sia en tan gran mester, gran tòrt nauría, *Sènyer,* si en la vostra misericor-

Digitized by Google

dia nom confiava; e pus jo mi confiu, gran tort nauríets si misericordia nom avíets, pus que tanta navets e pus que a mi es tan necessaria.

7. *Sènyer Deus, qui sots subirana bonea e qui sots cumpliment e acabament de tots bens!* Lo vostre hom el vostre esclau se confía en la vostra misericordia ab vera entencio e ab ver propòsit de amar e donrar vos. On, con la mia entencio es major en vos a amar e honrar e servir, per assò es raó que vos ajats de mi pietat e mercè. ✠ 8. Aquells quius demanen gracia cous pusquen servir, se poden, *Sènyer,* mills confiar en la vostra misericordia que aquells quius demanen gracia con pusquen esser honrats e servits; car aquells qui amen més vos honrar e servir que sí meteys, se confíen en vos leyalment; e aquells qui amen més honrar e servir sí meteys que vos, aquells se confíen en vos malament e falsa. ✠ 9. Bonahuirats son, *Sènyer,* tots aquells qui misericordia esperen de vos ab vera entencio; car pus la entencio sia vera e ordonada, a fer avé de conseguir la vostra misericordia;[1] e aquells qui ab falsa entencio vos demanen misericordia, aquells, *Sènyer,* se confíen debades; per que ells son malahuirats, car ja per negun temps nols cal confiar en la vostra misericordia, car ja no la aurán, pus en lur confiansa mesclen trafec ni falcía.

10. *Humil Rey de gloria, honrat sobre totes noblèes!* Con la vostra misericordia sia tanta e jo veja que vos najats tanta a tant home, no es nulla maravella si jom confiu, *Sènyer,* en vostra misericordia; enans vos dic que si jo sabía que vos no aguéssets misericordia de null home, encara jo nom desesperaría de la vostra misericordia; car impossíbol cosa es que per desesperament hom aja benahuiransa, e possíbol cosa es que per confiansa hom venga a la celestial gloria. ✠ 11. En anant e en estant e en seent e en menjant e en bevent e en vetlant e en durment, me vull confiar, *Sè-*

---

1. M, *oportet quod eam consequantur.*

Digitized by Google

nyer, en la vostra misericordia; car fort bé sé que dementre jo mi confiu, ja nom porá negú de mos enemics noure. ✠ 12. Aquells, *Sènyer,* qui viuen en est mon sens que nos confíen en la vostra misericordia, no es maravella si han treballs ne tribulacions ne si son temptats ni enganats ni forsats ni malmenats per los lurs enemics; car no es quils ajut nils guart nils defena, pus que son desesperats de la vostra misericordia.

13. *Perdurable Senyor ple de mercè!* Les gracies e les amors que vos mavets fetes sà a enrere, aquelles me son senyal e demostracio que jom confiu en vos de los bens esdevenidors; car enaxí con vos me sots estat misericordiós de so qui es passat, axím podets esser misericordiós de so qui es esdevenidor. ✠ 14. Enaxí, *Sènyer,* con vos volgués escampar la vostra sanc e volgués murir per amor de nosaltres, enaxí nos devem confiar en la vostra misericordia quens do gloria perdurable; car misericordia quins donà lo vostre cors per esser salvats, nos donará los bens de paraís ens defendrá del foc infernal. ✠ 15. On, beneyt siats vos, *Sènyer,* car nulla cosa nos cové tant ab altra en natura ni en proprietat, con fa perdó que vos ajats de nosaltres e que nosaltres nos confiem en la vostra dousa misericordia; car cuvinent cosa es a vos que perdonets, e cuvinent cosa es a nosaltres quens confiem en vos.

16. *Ab Senyor savi, ajutori e restaurament nostre!* Beneyt siats vos e tot quant de vos es: car enaxí con lo vassall encarrega fort son senyor con per sos mèrits se confía en sa ajuda e en son acurriment, enaxí jo me vull confiar en la vostra misericordia, per tal que vos, *Sènyer,* vos tingats per tengut e per encarregat,[1] e quem ajats misericordia, pus que jom confiu en vos. ✠ 17. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus,* está davant lo vostre gloriós altar e denant la figura de la sancta crou, e demana us, *Sènyer,* ab

1. M, *ut te respicias tanquam obligatum.*

les mans juntes, a genollons, ab cor devot e ab ulls ploro-sos, que vos li donets la vostra misericordia en tal manera que li sia axí com a pare e a mare e a senyor, a endressament e a delliurament de peccat. ✠ 18. La vostra misericordia, *Sènyer Deus*, esper e atén quem sia castell e quem sía ostal e quem vesta em cobra dins e defors, de gracia e de benediccio: e daqui avant fets de mi queus vullats; car tota ora matrobarets confiant e esperant en la vostra misericordia.

19. *Senyor Deus!* Gloria e vertut e noblea e tots bens sien coneguts a la vostra gran misericordia qui es tan gran, que enteniment no basta ne ymaginacio a compendre la sua granea. On, enaxí con seny dome no basta a compendre la granea de vostra misericordia, enaxí vull aver tanta de confiansa en vostra misericordia, tro que la granea de ma confiansa no pusca esser compresa per mon enteniment ni per ma ymaginacio. ✠ 20. Moltes de vegades, *Sènyer*, me aesmat qual es major, o la vostra misericordia o los meus peccats e les mies culpes. On, ja sia so que los meus peccats e les mies culpes sien molt grans, encara trob[1] que la vostra misericordia es molt major que mos peccats e mes culpes; e per assò, *Sènyer*, con jo atrob major la vostra misericordia que mos peccats, per assò so confiant en la vostra beneyta misericordia. ✠ 21. Si propria cosa es al hom peccador que sia cruel e desconexent per raó de son peccat, doncs propria cosa es, *Sènyer*, al home just esser ab tenrea de cor e ab pietat, per raó de les bones obres en que es. On, con vos siats tan leyal senyor e tan bo, per fina forsa cové[2] que siats misericordiós: on, la vostra gran bonea me fa tots jorns confiar en la vostra misericordia.

22. *Senyor larc, Senyor vertuós, Senyor savi!* Con la vostra misericordia sia tanta e tan gran que no ha negun defalliment en sí, enans ha tot cumpliment e tot acaba-

1. A, trop.—2. M, *de necessitate convenit.*

ment, a tot hom basta ques confiu en vostra misericordia tan solament, e nol cal confiar en neguna altra cosa; car pus en vostra misericordia hom se confiu, nol cal que hom se confiu en sa forsa ni en sa joventut ni en sa riquea ni en sa saviea ni en amics ni en parents, ni en honrament que aja nol cal confiar, pus que en la vostra misericordia se confiu. ❦ 23. Tot hom, *Sènyer,* qui en altra cosa se confiu si no en vos, debades si confía; car totes coses si no vos, totes son vanes e plenes de defalliment. On, aquell qui si confía es vil e và e ple de defalliment, e les coses en ques confía son vils e vanes e de poc recapte, e en totes se troba hom enganat a la fi. ❦ 24. Beneyta sia, *Sènyer Deus,* la vostra gran misericordia, e beneyts son tots aquells qui en ellas confíen: per que jo, *Sènyer,* no vull que ma esperansa ni ma confiansa sia en nulla altra cosa si no en la vostra misericordia, don diriven e vénen tots bens.

25. *Oh Senyor sant, qui sots font e resplandor de tots peccadors!* Enaxí com lo policó qui va detrás la galina, con veu lo milà sempre se va amagar dejús les ales de la galina, enaxí, *Sènyer,* tota ora que vaja cogitant e pensant en vostra gran justicia e en los meus grans peccats, per gran paor quem fa vostra justicia sempre recorre a confiar en la vostra misericordia. ❦ 26. La carrera ni la occasio per que lom va, *Sènyer,* a foc perdurable, sí es obra de peccat; e la carrera que porta hom e mena a perdurable gloria, sí es obra de misericórdia. On, con lo major peccat qui esser pusca sia desesperament de vostra misericordia, per tal que en mi no sia aquell peccat e que mes obres sien en la vostra misericordia, confiar me, *Sènyer,* en vos e en la vostra benignitat e en la vostra misericordiosa pietat; e null temps no vull esser menys de confiament en la vostra misericordia. ❦ 27. Con la figura de la crou demostra, *Sènyer,* lo vostre cors nuu e assotat e clavellat e nafrat e mort, demostra tanta de misericordia, que més non puría demostrar con quen demostra. On, con en la crou se demostra

Digitized by Google

tanta de misericordia, bé es malastruc aquell ni aquella qui de la vostra misericordia se desespera.

28. *Ah Rey gloriós, Senyor dels senyors, humil sobre totes humilitats!* Con la vostra misericordia maja tants bens donats en est mon, ¡quant més men darets en lautre! car si vos, *Sènyer,* sots misericordiós daquests bens temporals qui re no valen a esguart dels bens del altre seggle, ¡quant més serets misericordiós dels bens del autre seggle! ✠ 29. La vostra misericordia, *Sènyer,* aor e beneesc e lou a tot mon poder, car ella ma feta misericordia de esser humà, e ella ma fet esser en esser de crestià, e la vostra misericordia me fa vos honrar e obeir e servir, e la vostra misericordia me fa bast dels bens temporals.[1] On, com tants de bens me sien esdevenguts, *Sènyer,* de la vostra misericordia, bé sería foll e home de poc seny si de la vostra misericordia me desesperava. ✠ 30. En totes mes necessitats, *Sènyer Deus,* sia de les coses que he mester en est seggle o en lautre, de totes me confiu en la vostra misericordia, e a la vostra misericordia fas gracies e laors con ma feta gracia dacabar aquesta distinccio e les altres, e en ella, *Sènyer,* me confiu quem ajut dacabar totes les altres distinccions esdevenidores, a gloria e a laor de nostre Senyor Deu.

1. B, me ten bast: M, *et dat mihi sufficientiam bonorum temporalium.*

Digitized by Google

De la XXIª distinccio qui tracta de la Gloria de paraís.

¶ Cap. 97. *Com hom glorieja en la divinal essencia.*

OH *Deus gloriós!* A vos qui sots cumpliment de mos desigs e qui sots acabament de mon profit e mon propòsit, a vos, *Sènyer,* fas laors e gracies confiant en la vostra beneyta gloria, en la qual gloria gloriejen los bonahuirats en la vostra deitat ab los .v. senys espirituals. ✠ 2. Car en so, *Sènyer,* que hom en gloria cogita en la vostra granea e en la vostra vertut e hom entén e aperceb tot so en que cogita, per assò sent hom en parays en la sua anima tanta de gloria e tanta de dousor, que no es nulla gloria ni nulla dousor qui ab aquellas fassa aesmar ni a comparar. ✠ 3. Dementre que la anima del benahuirat glorieja, *Sènyer,* en la vostra deitat, tota sa gloria e tota sa dousor e tota sa benenansa es en loar e en beneyr la vostra deitat, e tot son esfors fa de fer gracies a vos e de conèxer vostre honrament e vostra noblea.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots ulls de mos ulls e senyor de mes forces!* Los bonahuirats qui son glorificats en gloria

Digitized by Google

per raó del apercebiment e de la conexensa que han de la vostra deitat, per assò se senten gloriosos; car tal bon saber e tal plaer han en conèxer vos, que no es cor dome qui pogués afaysonar ne afigurar la gloria que ells senten. ✠ 5. *Amorós Senyor!* Enaxí con a hom qui sent més de calor on més sacosta al foc, enaxí será daquells qui serán en la vostra gloria: car on més sacostará lur anima a conèxer ni a apercebre ni a entendre la vostra deitat, e pus sintrá sí metex esser gloriejat. ✠ 6. *Sènyer Deus!* Enaxí com gran foc es ocasio de gran calor, enaxí gran apercebiment e gran conexensa que hom aja de la vostra gloriosa deitat será als homens de parays gran ocasio de esser en gran gloria e en gran benediccio.

7. *Ab Senyor noble per moltes noblèes! ab Senyor honrat per molts honraments!* Aquells qui en gloria han consciencia que tots lurs peccats ha delits la vostra misericordia, aquells, *Sènyer*, gloriejen per raó de la consciencia qui nols remort nils met en dupte. ✠ 8. Enans tota lur consciencia es, *Sènyer*, con se tenen per tenguts de vos a loar e a beneir e a adorar e a fer gracies e mercès de la gran gracia que vos lur avets feta. On, aquesta entencio quils vé de lur consciencia, es occasio que reeben gloria de la vostra gloriosa essencia divina. ✠ 9. *Ab humil Senyor, ple de mercè!* Enaxí con los homens justs e dreturers ab consciencia destrenyen e turmenten lo cors en est seggle per raó dels peccats e dels falliments que hom fa en est mon, enaxí en la celestial gloria los benahuirats gloriejarán per raó de la consciencia que aurán de vos a amar e a loar e a servir.

10. *Savi Senyor, pacient, piadós, confort e esperansa de nosaltres peccadors!* Per raó de la gran subtilitat que hom aurá en gloria en la vostra sancta trinitat e en la vostra beneita unitat, per assò aurá hom tanta de gloria que non puría hom més aver con que naurá. ✠ 11. Tant será hom, *Sènyer*, subtil en gloria de conèxer la vostra eternitat e la vostra infinitat e lo vostre poder e la vostra saviea e les al-

Digitized by Google

tres vertuts, que aquella gran subtilea que hom aurá en vos a conèxer, aquella será a hom tanta de gloria, que nou puría hom albirar ni aesmar. ✠ 12. En la celestial gloria, *Sènyer,* aurá hom tanta de subtilitat en conèxer lajustament e la unio de vostra deitat ab la vostra humanitat, que aquella subtilea que hom naurá, será a hom occasio de gran gloria.

13. Vos, *Sènyer Deus,* qui sots lo mellor senyor el pus dous el pus plaent qui esser pusca, vos gloriejats en gloria los homens justs per raó de lur coratgía: car en so que ells apercebrán les grans altèes e les grans noblèes de la vostra deitat, per assò esdevendrá en ells tan gran coratgía de vos a amar e a loar e a honrar, e tan gran será lur fervor e lur ardor en amor, que nulla gloria no fa a comparar ab cella que ells sintrán per la amor queus aurán. ✠ 14. En gloria, *Sènyer,* tant parrá als benahuirats que y serán cuvinent cosa loar vos e adorar vos e obeyr a vos, e tant será gran la volentat e la amor que aurán en vos a servir e a honrar, que no es nulla altra cosa en que ells vullen pensar ni tractar si no en amar e honrar vos. ✠ 15. Con los benahuirats en gloria se veurán, *Sènyer,* davant vos e apercebrán que serán amats per vos perdurablement e sintrán sí meteys tots enamorats de vos, adoncs será tan gran lur coratgía e lur amor, que no puría hom aesmar ni albirar la gran gloria qui será en ells, per la gran amor quils vendrá de la vostra gloriosa essencia divina.

16. *Ab Senyor sant, gloriós, en lo qual sacaben es complexen tots nostres desigs e totes nostres esperances!* Les maneres per les quals hom glorieja en vos tantes son e tan grans, que no les poría hom compendre ni albirar. ✠ 17. Tan gran acabament aurá, *Sènyer,* la gloria que hom aurá en vostra essencia, que no será neguna necessaria que hom glorieg en menjar ni en beure ni en paría de fembres; enans, si tant se fos que hom en parays menjás ni begués ni jagués ab fembra, no pogra hom esser tan gloriejat com será, sens

Digitized by Google

que noy aurá gloria de menjar ni de boure ni de jayla de fembres. ✠ 18. On enaxí, *Sènyer,* con los senys esperituals se torben per los senys corporals en est mon, enaxí si en parays hom menjás ni begués ni dormís ni jagués ab fembres, fora hom torbat que no pogra acabadament reebre gloria de la vostra beneyta essencia divina.

19. ***Oh vos, Sènyer Deus, qui sots resplandor de totes resplandors e qui sots lum de totes lugors!*** Con la celestial gloria covenga esser perdurable e infinida, si tant se fos que en parays hom menjás e begués e agués fembres, covengra que la gloria fos fenida; car un plaer e una sabor fenira e termenara altre plaer e altra sabor. ✠ 20. Con les coses que hom menjara e beguera[1] e palpara en parays, si tant se fos que hi fossen, *Sènyer,* coses fenides e avent comensament, per fina forsa covengra que la gloria que hom nagra, que agués fi; car cosa fenida no es poderosa de esser gloria sens fi. ✠ 21. La vostra sancta divina essencia, *Sènyer Deus,* sia loada e glorificada e beneyta, qui es tan alta e tan noble, que basta a la gloria dels àngels e dels homens, sens que no y fa mester benenansa de menjars ni de beures ni de jayla de fembres.

22. ***Gloriós Rey de gloria, acabat en tots bens!*** Si en est mon, *Sènyer,* lo plaer que hom atroba en menjar e en boure e en vestir e en fembres embarga hom a amar e a loar vos e a contemplar en vos, ¡nom digats quant més sería hom embargat en lautre seggle damar vos e de loar vos, si hom y menjava ne hi bevia ne y havía fembres! ✠ 23. En la vostra gloria, *Sènyer,* molt major plaer e major bon saber aurán los homens de la gloria que veurán esser en vos, que daquella que veurán en sí meteys, per so car major amor aurán a vos que a sí meteys. On, si tant se fos, *Sènyer,* que menjar e boure e paría de fembres fos en parays per gloriejar los homens, covengra que hom amás més sí

---

1. B, e beura: M, *et biberet.*

Digitized by Google

metex que vos, per so car volgra hom pendre gloria de cosa qui no fora vos. ✠ 24. Enaxí, *Sènyer*, com en est mon hom no pot gloria ni bon saber aver de coses diverses en un temps, enaxí en parays no porá hom aver gloria ni benenansa si no de vos; car enaxí com en est mon hom no pot pensar ni cogitar en un temps de coses diverses, enaxí en parays no puría hom sentir ensems gloria de vos e de menjar e de boure e de fembres.

25. *Ab vos, Sènyer Deus, qui sots salvador e recreador nostre!* En so que vos sots estat bastant a donar compliment e acabament a aquest mon segons ques tany,[1] bé par ver que vos siats bastant a donar gloria de vos metex a aquells qui serán en parays. On, si hom agués a menjar e a boure en parays per aver cumpliment de gloria, paregra que vos no fóssets bastant per vos metex a donar gloria acabada de vos metex. ✠ 26. Si per altra cosa, *Sènyer*, nons era significat ni demostrat que hom en paraís no menjará ni beurá ni jaurá ab fembra si no per la entencio per que vos feés home, sí bastaría, *Sènyer*, a afermar que en paraís no aurá gloria de menjar ni de boure ni de paría de fembres: car la entencio per que vos feés home, no fo per tal que menjás ni begués en paraís, enans fo per tal que en paraís conegués la vostra gran bonea e que gloriejás en ella. ✠ 27. Si en est mon veem, *Sènyer*, que tan gran dousor e tan gran plaer atroben los homens pobres con poden parlar ab los reys e ab los grans homens, ¿con puría esser que en gloria, con los homens serán en la presencia de la vostra deitat, que ells ajen mester gloria de let ni de vi ni de mel ni de mantega ni doli ni daigua, ni de fembres a espuncellar e a palpar?[2]

28. *Singular Senyor, en lo qual está tota nostra bonabuiransa e tota nostra benediccio!* So per que hom troba en est mon bon saber en menjar e en boure, sí es per raó del

1. M, *huic mundo secundum quod est conveniens.*—2. B, espuncellar e appalpar.

Digitized by Google

desordonament de les quatre qualitats e del desordonament de les .v. potencies de la anima. On, con en parays serán les quatre qualitats del home atemprades e en parays serán les potencies de la anima ordonades, per assò pot hom entendre e saber que hom no cal aver en parays bon saber de menjar ni de boure ni de jaya de fembres. ☙ 29. ¿Puría null hom dir major peguea ni major fullía, *Sènyer,* que aquell qui diu adoncs con diu que en parays hom no puría aver gloria acabada, menys de menjar e de boure e de jaer ab fembres? con nos pensa, *Sènyer,* que major poder avets vos de donar gloria als homens, de vostra essencia, que los homens no han poder de reebre gloria en ells metexes? ☙ 30. *Ab Pare celestial, abundós en tots bens!* Con la gloria que hom pren de la vostra essencia sia gloria sens fi e los delits que hom pren en est seggle mesquí sien tan trespassables, ¡con es, *Sènyer,* tan gran fullía en nosaltres, qui per esta caitiva benenansa mundana ublidam la infinida gloria qui vé e diriva de la vostra gloriosa essencia divina!

¶ Cap. 98. *Com los homens justs gloriejarán en paraís en la humanitat de nostre Senyor Deu Jhesu Christ.*

Ah *Deus, honrat Senyor, loat per totes gents!* Laor e gloria e benediccio sia, *Sènyer,* a la vostra sancta humanitat, la qual gloriejará en parays los homens en lurs senys corporals, per los quals savertuarán a gloriejar los senys espirituals en la vostra deitat. ☙ 2. Tant es gran, *Sènyer,* lajustament dels senys corporals e dels senys espirituals, que en parays los senys corporals serán

Digitized by Google

occasio als espirituals con ajen multiplicament de gloria, e los senys espirituals serán occasio als corporals con ajen en parays més de gloria e més de benahuiransa. ✠ 3. *Gloriós Senyor!* Enaxí com la vostra gloriosa essencia divina es object e occasio a gloriejar los senys espirituals en lome qui será en parays, enaxí la vostra beneita natura humana es sobject e gloria e occasio als senys corporals dels homens qui serán en paraís. On, per tal quels senys espirituals els corporals aguessen en paraís de que pòguessen pendre acabada gloria, covenc, *Sènyer,* que vos fóssets ensems Deu e home.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vida vera de la qual prenen vida totes les altres vides!* Lo per que hom gloriejará en paradís[1] en la vostra humanitat, sí será per so con veurá vostra beneyta humanitat esser ajustada ab la deitat, e veurá aquell vostre gloriós cors pus bell e pus resplandent que neguna bellea ni que neguna resplandor, e veurá aquella vostra sancta humanitat que será honrada e loada e adorada per àngels e per archàngels e per patriarches e per prophetes e per màrtirs e per confessors. ✠ 5. On, con hom, *Sènyer,* veurá en gloria que natura humana será tan honrada[2] que ab deitat será unida, e con hom veurá que natura humana será tan bella e tan gloriosa,[3] daquesta vista aital aurá hom tan gran plaer e tan gran dousor en gloria, que nulla gloria ni null bon saber no puría esser major ni mellor. ✠ 6. On, beneyta sia, *Sènyer,* la vostra sancta humanitat, car assats par raó e veritat[4] que major gloria aja hom en parays de veer vostra humanitat en tan gran honrament, que no agra si en parays hom menjás ni begués ni jagués ab fembres, e que no veés que humana natura fos ajustada ab la vostra essencia divina; car major gloria par que deja dar la cosa qui es ajustada ab la deitat, que les coses qui no

1. M, *Ratio quare homo glorificabitur in paradiso.*—2. M, *tuam naturam humanam adeo honoratam.*—3. A, C, D, e con hom veurá que natura humana será tan honrada.—4. M, *satis rationabile et verum apparet.*

Digitized by Google

son ajustades ab la deitat; e majorment, *Sènyer*, con hom se veurá daquella natura e daquella figura en la qual veurá la vostra humanitat qui es unida ab la deitat.

7. *Sènyer ver Deus qui sots unit en trinitat e qui sots ensems deitat e humanitat!* Con los bonahuirats oyrán en gloria ab orelles corporals les veus els cants els crits que los àngels els sants de parays gitarán en vostres laors e en vostres honraments, adoncs sintrán tanta de dousor e tanta de gloria, que null hom no la poría parlar ni la puría aestmar. ✠ 8. ¿Qual plaer, *Sènyer*, ni qual bon saber fa a comparar ni albirar, que de loament de viandes ni de loament de vestidures ni de loament de bellèes de fembres ni de paría delles pusca hom aver ni sentir tanta de gloria ni tanta de dousor com de les vous que los àngels els sants e les sanctes gitarán en donar laor de la vostra humanitat unida ab la vostra deitat? ✠ 9. En parays, *Sènyer*, per gran benenansa que hom hi agués de viandes ni de vestidures ni de fembres, no pogra hom esser tan acostat ab la vostra deitat com es per so con la vostra deitat es unida ab la humana natura. On per assò, *Sènyer*, més de benenansa e més de gloria aconseguirá hom en gloria per raó de la vostra humanitat, que no feera si hi agués tota la benenansa e tot lo delit quels sarayns dien que hom hi aurá, de menjar e de boure e de vestir e de palaus e de fembres.

10. *Ab vos, Sènyer Deus, qui visitats los feels crestians e quils defenets de les mans de lurs mortals enemics!* Los benahuirats qui serán en gloria en cors e en anima, aquells, *Sènyer*, gloriejarán en la vostra humanitat en lur sentiment corporal; car enaxí con la calor sent hom en lo foc, enaxí lur gloria e lur plaer e lur bon saber sintrán en lonrament e en lexalsament que veurán, *Sènyer*, a la vostra humanitat. ✠ 11. Car con ells se sintrán de la vostra natura es sintrán esser amadors de vos, adoncs será tan sensible de la gloria lo cors de cascú, que no puría pus esser glorificat ni beneficiat en neguna manera con que será. ✠ 12. Bé es foll,

Digitized by Google

Sènyer, e bé es neci tot hom qui diga que major gloria pusca hom sentir en menjar ni en beure ni en fembres, que la gloria que hom sintrá en paraís, per raó del ajustament de la vostra humanitat ab la vostra deitat.

13. *Senyor benfactor, savi,*[1] *Senyor ple de gloria e de benediccio!* Jassía so que en paraís cells que hi serán no senten sabor de gustar ni de odorar enaxì con los sarains[2] dien, per tot assò la gloria de paraís no será minua ni naquissa.[3] ✠ 14. Car tant aurá hom gran gloria de veer vostra humanitat e tant aurá hom bon saber de oyr los cants e les laors que los homens els àngels darán de vos, e tant serán a hom plaents les vostres paraules, e tant plaurá a hom, *Sènyer,* con hom veurá que hom será home axí com vos, que no hi desijará hom sabors de menjars ni plaers dodors: tant será hom abastat e cumplit de gloria. ✠ 15. Molt major gloria, *Sènyer,* sintrán los homens en los tres senys corporals, so es a saber, veer e oyr e sentir, e que vos Deu e home siats, que no feeren si vos no fóssets Deu e home, e que hom gustás e odorás en paraís; car més munten los tres senys e més de gloria reeben que vos siats ajustat ab natura humana, que no feeren los .v. senys corporals e que vos no fóssets Deu e home ensems.

16. *Ab Sènyer savi, gran en totes noblèes, honrat en tots honraments!* Beneita sia la vostra sancta humanitat en la qual gloriejen los àngels els archàngels de paraís; car con anima racional sia semblant en natura ab àngel, per assò han gloria los àngels con veen que son semblants en natura ab la vostra sancta anima. ✠ 17. A la vostra gloriosa humanitat, *Sènyer Deus,* sia donada gloria e honor, pus que en ella gloriejen acabadament tots los àngels e tots los sants de paraís; e beneita sia, *Sènyer,* la vostra deitat, quis volc ajustar ab natura humana, a donar gloria als benahuirats de paraís. ✠ 18. Con la vostra humanitat, *Sènyer Deus,*

1. B, Senyor bo, senyor savi.—2. B, los sarrayms.—3. M, *tamen gloria non erit diminuta nec manca.*

Digitized by Google

sia gloriosa en parays, e com ella do gloria a tots los sants e les sanctes de parays, gran tort han los homens infeels qui la vostra humana natura menyspreen, e molt los en jau mal[1] con ells innoren en est mon la gloria el honrament que la vostra humanitat ha en lautre seggle.

19. *Sènyer Deus!* A la vostra honrada humanitat sia coneguda tota saviea e tota noblea e tota benediccio; car per so com ella es acostada e ajustada ab la vostra deitat, per assò es tant alta e es tan honrada en vertuts e en noblea, que pot donar gloria acabada a tots aquells ni aquelles qui della prenen gloria. ✠ 20. *Sènyer ver Deus!* Con la vostra humanitat sia tan gloriosa e tan noble, benahuirats son tots aquells qui per raó de loar e donrar e de servir la vostra sancta humanitat, son en est segle aontats e menyspreats e turmentats e morts. ✠ 21. Car enaxí, *Sènyer,* con lajustament de la vostra deitat ab la vostra humana natura es occasio de la gloria e de la benediccio de la vostra humanitat, enaxí la semblant obra e la semblant mort quels màrtirs aurán soferta en est mon per amor de vos, será occasio de la lur gloria e de lur benediccio.

22. *Dreturer Senyor, vertuós, ple de tots poders e de totes forces!* Con la vostra deitat tenga la vostra humanitat tan gloriosa e tan honrada en parays, molt som nosaltres tenguts e obligats damar e de honrar e de loar e de servir la vostra honrada humanitat. ✠ 23. Si nosaltres som tenguts e ubligats, *Sènyer,* donrar a tot nostre poder la vostra humanitat, bé som malastrucs e culpables con lo vostre cors preciós, lo qual de pa sacrat esdevé en vera carn e en vera sanc sobre lautar, e nosaltres lo reebem dins boca mentidera el guardam ab ulls peccadors el manejam ab mans sutzes.[2] ✠ 24. ¿ Es, *Sènyer,* neguna fullía ni neguna desconexensa semblant ab aquesta, que lo vostre cors sia en parays tan honrat per la vostra deitat e per tots los àngels

1. M, *et valdè magnum damnum evenit eis.*—2. B, el meneiam ab mans suzeas.

els sants de paraís, e nosaltres en est mon li donem tan poca donor e li fassam tan poc donrament?

25. *Oh Senyor Deus, qui sots primer e derrer a totes coses!* Beneyta sia la vostra benahuirada humanitat, la qual es mijansera enfre la vostra deitat e la gloria dels sants de paraís, per tal quels benahuirats ajen gloriosa gloria acabada sens null defalliment, la qual es cumplida en tots acabaments e cumpliments.[1] ✠ 26. Enaxí, *Sènyer*, com es estranya cosa e cosa temerosa que lome vil e mesquí e pobre sassolás ni sacost al noble rey poderós, enaxí fora estranya cosa e temerosa que hom sacostás ni sasolassás ab son creador en parays, sens quel creador no fos ajustat a esser creador e home. ✠ 27. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*, qui volgués pendre carn humana, per tal que per enac della los sants de paraís senagassen de pendre gloria e benediccio de vos: car molt lur es gran occasio de gloriejar en vos, con veen que la vostra humanitat, qui es semblant natura de la lur, es unida ab la vostra deitat.

28. *Humil Senyor, qui sots esperansa e conort de nosaltres peccadors!* Con null hom, *Sènyer*, per molt de saber que aja, no pusca compendre ni saber la granea de la gloria quels sants de paraís reeben de la vostra humanitat, ¿qui es, *Sènyer*, aquell qui pogués albirar ni aestmar la granea de la gloria que la vostra sancta humanitat reeb de la vostra gloriosa deitat? ✠ 29. Con tot so qui es gloria ni honrament en la vostra deitat sia gloria e honrament en la vostra humanitat, e con tot so qui es amat ni volgut ni pogut ni sabut en vostra deitat sia amat e volgut e pogut e sabut per la vostra humanitat, ¿qual cor ni qual enteniment poría bastar a ymaginar ni aestmar la gloria ni la dousor nil plaer qui es en la vostra humanitat? ✠ 30. Lo vostre servidor, *Sènyer Deus*, ab cor devot e ab ulls plorosos loa e beneex la vostra deitat sancta e la vostra sancta humani-

1. M, *quæ sit completa in omni perfectione et complemento.*

Digitized by Google

tat, per so car la vostra deitat dona gloria a la vostra humanitat, e la vostra humanitat dona gloria als bonahuirats de parays, per so car glorieja en la vostra gloriosa deytat.

¶ Cap. 99. *Com los benahuirats de paraís gloriejen en la lur benahuiransa.*

Deus *gloriós!* A vos, *Sènyer*, sia coneguda tota granea e tota noblea e tota sanctetat, per so car avets volgut que los sants de parays senten gloria de la benahuiransa que avets posada en ells; car con ells s aesmen que no eren en esser adoncs con lur esser no era, e veen se esser en esser e saben que lur esser null temps no delirá ni perirá, adoncs han molt gran gloria de so que ells cogiten ni perpensen. ☙ 2. Con los benahuirats de parays, *Sènyer*, salbiren ni saestmen la gran amor e la gran gracia que vos lur avets feta con los avets aportats a la gloria de parays els avets guardats del foc infernal, adoncs se senten tots gloriosos e tots benahuirats e tots plens de gracia e de benediccio. ☙ 3. En so que los sants de parays, *Sènyer*, se veen amats e honrats per vos e senten se enamorats de vos; daquesta amor que ells veen que vos lur avets e de la amor que ells han a vos, ix a ells tan gran plaer e tan gran bon saber e tan gran gloria, que no la puría hom albirar ni aesmar.

4. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual no ha fi ni comensament!* Beneyt siats vos e tot quant de vos es; car la gloria quels bonahuirats han en parays per so car saben que lur benenansa ni lur benediccio nulls temps no aurá fi es tan gran, que no puría esser major: car nulla gloria no defall a aquell qui sab que sa benenansa es sens tota fi. ☙ 5. En parays, *Sènyer*, con los homens hi serán en cors e en anima e

veurán devant vos los àngels els archàngels rengats, e los prophetes els màrtirs els confessors e tots los sants de parays veurán rengats devant vos,[1] e veuránse tots bells e tots resplandents e tots nèdeus de peccats, adoncs aurán tanta de gloria e tant de plaer, que no es boca qui ho pogués dir ni es cor quiu pogués aesmar. ✠ 6. Con los homens serán en cors e en anima en paraís es conexerán los uns ab los altres e sasolassarán los uns ab los altres, adoncs aurán tanta de gloria, *Sènyer,* e tant de bon saber, que maravellosa cosa sería a dir ni a recomtar.

7. *Senyor loat, Senyor amat, Senyor remembrat!* Con los sants de parays se senten tots francs e quitis,[2] sens que noş tenen per tenguts ni per ubligats a nulla altra cosa si no a vos a loar e a beneyr e a honrar e a amar, e çon ells se senten tots purificats e tots nedeejats, adoncs aurán tot acabament e tot compliment de gloria. ✠ 8. *Ah Sènyer Deus!* E tan gran es la gloria quels sants de parays senten de les paraules que los uns ab los altres han; car cascú recomta al autre vostra bonea e la vostra justicia e la vostra misericordia; e cascú recomta al altre so que ha fet ni dit en est mon. On, destes plaents paraules que ells han enfre ells meteys, han molt gran plaer e molt gran gloria. ✠ 9. Con los benahuirats serán en paraís, *Sènyer,* en cors e en anima e oyrán los cants dels àngels e dells metexes, e con pensarán ni apercebrán la dousor e la concordansa daquells cants e daquelles vous, e con albirarán e sabrán que aquells cants ni aquelles vous null temps no cessarán ne defallirán, adoncs aurán enfre ells meteys tanta de dousor e tanta de gloria que non poríen aver més.

10. *Ah Senyor Deus, qui sots dreturer jutge en tot quant jutjats e qui sots leyal en totes vostres obres!* Los bonahuirats de paraís, *Sènyer,* tot quant de bé han fet en est mon per la vostra amor, tot lo remembren e tot lo saben. On, de la

1. M, *ordinatos coram te.*—2. M, *totaliter liberos.*

Digitized by Google

remembransa que ells han de les bones obres, senten molt gran gloria e molt gran benenansa. ✠ 11. No tan solament, *Sènyer,* los sants de paraís han gloria dels bens que han fets, que sí han dels peccats que han fets en est mon: car con ells remembren que vos lur avets perdonats, e que nols avets vulguts punir de lurs peccats, dassò han molt gran gloria. ✠ 12. De les penes, *Sènyer,* quels peccadors sostenen en infern, daquelles han gloria los sants de paraís; car per aquelles penes que ells saben que los peccadors sostenen, conexen los sants de parays la gran gloria que ells posseexen.

13. *Misericordiós Senyor, ple de tota pietat e de tota misericordia!* Beneyt siats vos, qui fets gloriejar los sants de paraís en lur ivasea:[1] car tant han gran ivasea en ells metexes, que sempre quells volen, son de laun cap del mon al autre; e sempre que volen nulla cosa, sempre son en ella. On, per aquesta ivasea que han tan gran, senten molt gran plaer e molt gran gloria. ✠ 14. En so que los sants de paraís senten, *Sènyer,* lur anima tota cumplida e tota acabada e noy senten negun defalliment ni neguna fretura, han gloria e benenansa en lur anima, per so con saben que lur anima es venguda a aquell cumpliment e a aquell acabament que en est mon ha desijat. ✠ 15. *Ah Sènyer!* E con gran gloria sintrán los homens en parays, con hi serán en anima e en cors, en so que sintrán que lur cors no aurá mester a menjar ni a boure ni a sanar ni a feicar;[2] enans aurá tot cumpliment e será estort a les malenances e a les tribulacions daquest seggle mesquí.

16. *Senyor bo, Senyor sant, Senyor vertuós!* Si son ulls qui vullen veer ni son orelles qui vullen oyr ni son boques qui vullen parlar, ne si es coratge dome qui vulla aestmar, venguen ara, *Sènyer;* car tanta de gloria con tots los bonahuirats poseexen en paraís, no porán veer ni oyr ni parlar

1. M, *in sua agilitate.*—2. M, *suum corpus non indigere cibo et potu nec ullo medicamine ut sit sanum.*

Digitized by Google

ni aestmar. ☙ 17. Gloria qui sia sens fi e que null temps no cessa ni minva, e que sia tanta com es aquella de paraís, neguns senys corporals, *Sènyer*, ni negunes sensualitats no hi puríen bastar ni atènyer a ella a compendre ni a termenar per vista ni per oyda ni per paraules ni per albiracio. ☙ 18. Con tanta de gloria e tant de plaer e tanta de benenansa ajen, *Sènyer*, los sants de paraís, ¡beneit sia aquell qui la gloria lur dona, e beneyts sien aquells qui la gloria reeben e posseexen e graexen e conexen, e beneyts sien los dies en que ells anc nasqueren!

19. *Ob vos, Sènyer Deus, qui sots adorat e reclamat e remembrat e colt e servit!* Tant es gran la gloria de parays, *Sènyer*, que los benahuirats qui son en est mon, ne gloriejen en est mon. ☙ 20. Car con han en est mon tribulacions ni ancies ni treballs, sempre cogiten e contemplen, *Sènyer*, en la gloria del autre seggle, e han daquella tanta de dousor e tanta de benenansa, que nos tenen a re la malenansa daquest mon. ☙ 21. Si la anima del home dementre que es en est mon, on ha tanta de pena e tanta de tribulacio, ha gloria e plaer de la gloria qui es en paraís, ¡nom digats, *Sènyer*, quanta es la gloria que senten los benahuirats qui son en paraís!

22. *Piadós Senyor, ple de misericordia e de mercè!* Bés pot tenir per desastruchs e per malahuirats tots aquells[1] qui per la gloria daquest mon han perduda la gloria del autre; car no es null hom que pus àvols cambis pogués fer, con fa aquell qui per aquest mon pert lautre. ☙ 23. Con la gloria del autre seggle, *Sènyer*, no pogués esser major ni mellor com que es, ni la gloria daquest mon no pogués esser quax pus vil ni pus mesquina con que es, massa pert, *Sènyer*, aquell o aquella qui per tan caitiva benenansa com aquesta daquest mon, pert tan gloriosa e tan maravellosa gloria com la gloria del autre seggle. ☙ 24. Tota la major

---

1. M, *Satis infelices et miseri possunt reputari omnes.*

Digitized by Google

fullía, *Sènyer,* e la major peguea qui esser pusca, es con per esta present vida ha hom en menyspreu e en ublit la gloria infinida, la qual es sens tota fi e sens tot defalliment.

25, *Eternal Senyor, perdurable, en lo qual no ha null defalliment!* Tant ha gran compliment e gran acabament la gloria del autre seggle, que aitanta con hom sen vol ne pot aver; e en tots temps en que hom sia en est mon, la pot hom percassar com la pusca aver; e en qualque loc en que hom sia, la pot hom guaanyar. ✱ 26. No es enaxí, *Sènyer,* de la gloria mundana; car tant es caitiva cosa e mesquina, que no pot bastar a tuit, ni tots aquells quin volen no la poden aver, ni null hom no la pot aver, tota ora ques vol, ni no la pot hom aver en qual loc se vol. ✱ 27. Per raó, *Sènyer,* de la gran granea que ha la gloria de paraís, es de sa natura que sia bastant a tuit; e per raó de la gran poquea que ha la gloria daquest mon, es de sa natura que defalla a tuit; e per assò con aquesta gloria daquest mon defalla a tuit, per assò, tal cuida aver gloria en est mon, que yc ha molt de treball e molta de pena.

28. *Pacient Senyor, poderós sobre tots poders, vigorós sobre totes forces!* Enaxí con parays ha proprietat e vertut e natura que tots aquells qui son en ell hi sien gloriejats, enaxí aquest mon ha proprietat e defalliment e natura que tots aquells qui son en ell, sien turmentats e treballats e malmenats. ✱ 29. Com aquest mon aja aital proprietat e aital natura que turment tots aquells qui en ell volen pendre benenansa, lo vostre sotsmès, *Sènyer,* el vostre esclau renuncía al mon de tot en tot, e no vol aver sa gloria ni sa benenansa: ¡prena la sua part tot hom qui la vulla pendre! ✱ 30. Ab gran plaer e ab gran pagament, *Sènyer Deus,* vos fas laors e gracies con mavets feta conèxer la noblea de la gloria celestial e la viltat e la mesquinea de la gloria daquest mon; e beneyt siats vos, *Sènyer,* qui mavets feta gracia daportar a fi aquesta distinccio, qui es acabada per la vostra ajuda divinal.

Digitized by Google

De la XXII[a] distinccio qui tracta del Acabament de nostre Senyor Deu.

¶ Cap. 100. *Com nostre Senyor Deus es acabat en sa essencia divina.*

AH *Deus gloriós, acabat en tots acabaments!*[1] Al vostre sant acabament sia gloria e honor per tots temps; lo qual acabament se demostra es manifesta en la vostra eternitat: car esser qui sia sens comensament e sens fi, significa aver acabament en sí, per so car privacio de esser significa defalliment. ✠ 2. Con vos, *Sènyer Deus,* siats tot sol sens par e companyó e neguna cosa qui sia en esser no aja semblants vertuts ni semblants qualitats ab les vostres, per assò se demostra es manifesta que vos avets tot acabament e que en vos no ha null defalliment. ✠ 3. Lo vostre acabament, *Sènyer Deus,* sia loat e beneyt, lo qual se demostra en vos per raó de vostra sancta trinitat; car per raó de la persona del Pare entenem lo vostre poder esser acabat poder, e

1. M, *perfecte in omnibus perfectionibus.*

Digitized by Google

per raó de la persona del Fill entenem la vostra saviea esser saviea acabada, e per raó de la persona del Sant Esperit entenem la vostra amor e la vostra benignitat esser tota plena dacabament.

4. *Sènyer ver Deus, qui guardats e defenets los bonabuirats de les falcíes e de les errors daquest mon!* Lo vostre gloriós esser en totes quantes maneres ni carreres hom pot cogitar ni aesmar, en totes vos aperceb hom tot vertuós e tot acabat, sens tot defalliment. ✠ 5. Enans que temps fos en esser, ja érets vos tot acabat; car no era nulla cosa don vos vengués negun defalliment: e ara con temps es en esser, sots vos, *Sènyer,* tot acabat; car no es nulla cosa qui pusca contrastar al vostre acabament, per so car vos sots poderós sobre totes quantes coses son: e con temps no será en esser, aitambé serets vos tot acabat, per so car nulla cosa no porá contrastar a la vostra volentat. ✠ 6. Negun cumpliment ni negun acabament, *Sènyer Deus,* no fa a loar ni a beneyr a esguart del vostre; car lo vostre acabament no vé en vos de neguna altra cosa si no de vostra bonea metexa; e tots los altres cumpliments els altres acabaments, tots vénen e tots diriven del acabament e del cumpliment qui es en vos.

7. *Oh vos, Senyor savi, misericordiós, piadós, creador, salvador nostre!* Per tal quel vostre cumpliment el vostre acabament fos conegut, per assò es donat esser a les creatures; e la pus principal occasio per que les creatures son creades, sí es per conèxer la vostra bonea. Emperò, *Sènyer,* ja s sia que les creatures sien per conèxer lo vostre acabament, per tot assò elles no basten a conèxer tot lo vostre acabament; e assò esdevé per so car cosa creada no ha poder de conèxer tot lo bé qui es en son creador. ✠ 8. Con neguna creatura, *Sènyer,* no pusca bastar a entendre ni a conèxer tot lacabament ni tot lo cumpliment qui es en vos, ja sia so que elles no pusquen tant conèxer del vostre acabament con na en vos, per tot assò no se n mostra vostra obra aver

negun defalliment, ans se demostra pus acabada. ✠ 9. En so, *Sènyer,* que la nostra conexensa es termenada, per assò defall a conèxer lacabament qui no es termenat, enans es sens tot terme e sens tota fi: on, impossíbol cosa es que cosa infinida pusca esser tota compresa per cosa finida.

10. *Pacient Senyor, humil e dous e simple e suau!* Qui es poderós en totes quantes coses se poden voler, e qui es volenterós de totes quantes coses poden esser volgudes, e qui vol tot quant es cuvinent a esser volgut, e qui pot tot quant es digne de esser pogut, per fina forsa se cové que sia tot acabat. ✠ 11. Aquell qui es primer e derrer, e aquell qui es, *Sènyer,* creador e benfactor de totes coses, e aquell qui posseex dejús sí totes creatures, e aquell qui ha en sí tot acabament de vertuts, per fina forsa se cové que sia tot cumplit de tots bens e tot acabat en tots bens; car de nulla part nos pot a ell acostar negun defalliment. ✠ 12. Con per totes estes coses e per moltes daltres sia significat a nosaltres lo vostre cumpliment el vostre gloriós acabament, gran raó avem tuit, *Sènyer,* que aitant con puscam que vos amem eus loem eus fassam gracies dels grans bens quins vénen del vostre acabament.

13. *Ab savi Senyor, liberal, ple de tots ensenyaments e de totes corteríes!* En so que lo nostre enteniment ni les nostres forces no poden bastar a loar vos ni a amar vos ni a contemplar en vos segons lo vostre acabament, per assò no es negú qui sia poderós de vos tant a amar ni a servir ni a honrar con vos merexets de esser amat, honrat e servit. ✠ 14. Lo defalliment que nosaltres avem, *Sènyer,* de vos a amar e a honrar e a servir segons que al vostre acabament atany, no es en nosaltres de part de vos; enans ho es de part de nosaltres metexs, qui som tan bays e tan pocs,[1] que nulles coses nos poden egualar al vostre acabament ni al vostre cumpliment, tant es alt. ✠ 15. Sanctedat e benedic-

1. M, *Qui sumus res adeo imæ et parvæ.*

Digitized by Google

cio sia coneguda al vostre acabament; car enaxí, *Sènyer,* com en vos no cau defalliment, jassía que nosaltres nous puscam entendre tan acabat con vos sots, enaxí lo vostre acabament no sen crex ni sen mellora, jassía so que nosaltres vos amem nius loem nius honrem.

16. *Oh vos, Sènyer Deus, en lo qual es tota nostra vida e tot nostre remey e tot nostre bé!* Enaxí com a la vostra essencia es propria cosa esser divinal e esser infinit e esser eternal, enaxí es propria cosa a la vostra beneyta essencia acabament. ☙ 17. Si al vostre benahuirat esser, *Sènyer Deus,* es propria cosa acabament, a nosaltres es propria cosa e natural, defalliment e frevoltat e mesquinea. On, con vos siats tot acabat e cumplit en tots bens, e nosaltres ajam en nos meteys tots defalliments, ¿com pot esser, *Sènyer,* que nosaltres cogitam ni remembram més en nosaltres metexs que en vos? ☙ 18. De les majors maravelles qui esser pusquen, *Sènyer,* es que nosaltres entenem en amar e honrar més nosaltres metexes que vos, con sia cosa que vos siats acabat e nosaltres siam defallents: car per raó del vostre acabament e per raó del nostre defalliment sots vos digne de esser amat e loat e remembrat, e nosaltres som dignes de esser ublidats e menyspreats.

19. *Ah Sènyer ver Deus, quius humiliats a tots aquells quius reclamen nius aoren nius beneexen!* Per so car totes coses exceptat vos han comensament, per assò se demostra mills lacabament qui en vos es: car si fossen àngels e homens qui eternalment sens comensament vos aorassen e us loassen, no fórets, *Sènyer,* tan acabat con sots ara, per so car fórem eguals ab vos en durabletat e eternitat. ☙ 20. Si vos, *Sènyer Deus,* fóssets poderós de crear un deu semblant a vos, no fórets tan cumplit ni tan acabat com sots ara que no podets fer deu qui sia par ni egual a la vostra deitat: e assò es per raó del vostre acabament, qui es tan acabat e tan abundós de tots bens, que impossíbol cosa es, *Sènyer,* que altra cosa pusca aver tant dacabament con vos avets.

Digitized by Google

✠ 21. Per raó del vostre gran acabament, *Sènyer,* se esdevé que lo vostre esser divinal no pot pendre null mudament ni null camiament; car nulla cosa qui aja acabament infinit, no pot aver son estament null mudament ni null camiament. On, con jo sia tot ple de defalliments, per assò se pot lo meu estament mudar e alterar, crexent o minvant en acabaments e en defalliments.

22. *Senyor bonrat, Senyor loat, Senyor en lo qual son acabats e cumplits tots mos desigs e totes mes esperances!* Qui vol apercebre los vostres grans acabaments, guart e entena con totes quantes coses son creades ni fetes han mester vos en totes coses e en tots los temps en que son, e veja con vos avets poc mester totes quantes coses son creades ni esdevengudes. ✠ 23. Enaxí, *Sènyer,* con es impropria cosa que cosa defallent vaja a amunt a acabament[1] per raó de son defalliment, enaxí es propria cosa al vostre acabament que do a nosaltres acabament e cumpliment, acostant nosaltres al vostre gloriós cumpliment. ✠ 24. *Ab gloriós Rey de gloria!* Pus tant ses que vos sots tots los nostres acabaments els nostres cumpliments, e con jo sia cosa frèvol e mesquina e caitiva, placiaus, *Sènyer,* quem venga del vostre gloriós acabament tanta de gracia e de benediccio, tro que jo prena vida vera en gloria, dels vostres graciosos dons.

25. *Oh vos, Sènyer, qui sots leyal amador, lo qual es tota la mia amor, el qual dona a mos ulls plors e a mon cor desigs!* Pus que vos veets e sabets que los meus defalliments me son occasio de vos a ublidar e a desobeyr, clam vos mercè, *Sènyer,* que los vostres acabaments els vostres cumpliments e les vostres vertuts sien occasio a mi con jo sia leyal amador e vertader servidor del vostre acabament; e vengaus de plaer, *Sènyer,* que jo pusca murir per donar laor del vostre acabament honrat. ✠ 26. *Sènyer Deus!* Si dels grans flums ixen e diriven los torrents ni les rieres,

1. M, *improprium rei defectuosæ ascendere ad perfectionem.*

Digitized by Google

sís fa del vostre acabament tot lo cumpliment ni lacabament qui es en nosaltres. E doncs, *Sènyer*, placia al vostre acabament que no tenga buyt ni freturós de gracia lo vostre servidor el vostre benvolent. ✱ 27. Tant es, *Sènyer*, lo vostre sotsmès el vostre esclau el vostre hom freturós, e tant ha gran mester que prena gracia e benediccio del vostre acabament, que tot dia vos deman quem donets; e vos, *Sènyer*, tot dia mexoíts em donats; e tant nom donats, que encara nom sia mester que més vos deman, e que vos més me donets.

28. *Ab Senyor bo, Senyor misericordiós! ab franc Senyor, ple de mercè!* Enaxí com es propria cosa al vostre acabament que do e que fassa gracies e perdons acabadament, enaxí es propria cosa que nosaltres, per raó dels defalliments qui son en nos, que demanem ajutori e socors a vos, qui sots tot lo nostre bé e tota la nostra salut. ✱ 29. Beneyt sia, *Sènyer Deus*, lo vostre acabament e tot quant de vos es; car propria cosa es al vostre acabament que pus dona comensament a la cosa, que li do acabament: e per aquesta proprietat aital que jo sé, *Sènyer*, en vos, per assò me son enardit de entrar en tan gran obra com aquesta daquest LIBRE DE CONTEMPLACIO. ✱ 30. Si jo no sabés, *Sènyer*, en vos tant de cumpliment, ja no agra emparat lo comensament que vos mavets donat daquest libre;[1] car massa es a mi greu obra e carregosa. Mas per so, *Sènyer*, car jom confiu en lo vostre acabament, per assò me lex anar ab totes mes forses en esta obra, qui es ART DE CONTEMPLACIO en nostre Senyor Deu.

1. M, *non aggressus essem principium hujus libri, quod mihi dedisti.*

Digitized by Google

¶ CAP. 101. *Com nostre Senyor Deus es acabat en totes les sues obres.*

JHESU *Christ Sènyer!* A vos sia donada gloria e laor per tots temps, e beneytes sien totes quantes obres vos feés anc ne dixés en est mon; car tot quant anc vos feés en quant sots Deu, tot es acabada obra e cumplida; e tot quant anc feu la vostra humanitat, tot es acabat e cumplit, sens null defalliment. ✠ 2. Car con la vostra gloriosa essencia, *Sènyer Deus,* sia tota acabada en totes coses, per fina forsa se cové que totes vostres obres sien acabades e cumplides en tots bens; car no es nulla cosa daquelles que vos fets, don pogués esdevenir defalliment ni minvament a la vostra sancta essencia. ✠ 3. Si totes les obres de la vostra deitat covenen esser acabades, sís fan, *Sènyer,* totes celles de la vostra humanitat, e assò es, *Sènyer,* per raó del ajustament que la vostra humanitat feu ab la deitat; per lo qual ajustament hac tanta de vertut en la vostra humanitat, que tot quant ella feu ni dix en est mon, tot covenc que fos cumplit e acabat.

4. *Ah Rey dels reys! ah Senyor dels senyors! ah Príncep dels prínceps!* Si la pluja es cumpliment e abundament a les herbes sedejants sobre la terra con vé per saó, sí ses la vostra obra cumpliment e acabament a totes quantes coses son creades ni fetes, sens que vostra obra no defall en nulla de les creatures. ✠ 5. Enaxí, *Sènyer,* con per raó de la gran bonea qui es en la vostra deitat cové que totes les obres vostres pervenguen a acabament, enaxí, *Sènyer,* per raó de la gran bonea de la vostra humanitat cové que totes quantes obres son de part la vostra humanitat, que totes venguen a tan gran acabament, que part aquell acabament non pusca

Digitized by Google

aver altre qui sia major ni pus vertuós. ✠ 6. Enaxí, *Sènyer Deus,* con totes les vostres obres vénen a acabament per raó de la gran bonea qui es en vos, enaxí totes quantes obres jo he fetes a esguart damar e honrar mi, totes son vengudes a defalliment.

7. *Sènyer ver Deus, qui per lagremes e per plors e per veres contriccions vos humiliats a perdons!* So per que totes vostres obres son totes acabades, sí es per raó de la entencio que vos avets en totes vostres obres; car per so con vos obrats per tal que siats vist bo e que siats amat e volgut e loat, per assò es digna cosa e justa que tot quant vos fets, que tot venga a acabament. ✠ 8. So per que es digna cosa e justa, *Sènyer,* que les obres quels homens peccadors fan en est mon que no venguen a acabament, sí es per raó de la entencio per que fan so que fan; car pus quels peccadors fan so que fan ab entencio que sien loats e honrats en est mon e que en est mon ajen los delits temporals, per assò es gran raó que lurs obres no venguen a acabament, pus que lur entencio es en defalliment. ✠ 9. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* del qual vénen tots acabaments e tots cumpliments; e nosaltres peccadors siam avilats e represes, per so car con cuidam que les nostres obres vénguen a acabament, e elles vénen en defalliment; e con nos cuidam que per elles siam vists acabats, e elles nos demostren defallents e plens de peccat.

10. *Sènyer ver Deus, qui aspiràs los sants prophetes en via de veritat e illuminàs los benabuirats apòstols de diverses lenguatges!* Tant hom no guarda en la disposicio de les creatures, que hom hi pusca apercebre negun defalliment de part vos; car null hom no puría cogitar ni aesmar nulla manera per que elles poguessen esser mills creades con que son. ✠ 11. Qui garda, *Sènyer,* lordonament ni la disposicio en que hom es posat per guaanyar mèrit de gloria o mèrit de pena, negun hom noy puría atrobar mellorament, ni no pot hom entendre que null defalliment hi sia

de part de vos. ✠ 12. Qui bé vol considerar ni aesmar, *Sènyer,* en lordonament de la gloria de paraís ni en la disposicio de la pena infernal, ni qui bé vol cogitar la manera con per la gloria de paraís se demostra la vostra bonea e la vostra misericordia e per la pena infernal la vostra justicia e la vostra senyoría; e qui vol guardar la disposicio con per la gloria de parays se conex la pena infernal, e con per la pena infernal sen conex la gloria de paraís, no es null hom, *Sènyer,* que y pogués trobar altra cosa mas acabament e cumpliment de la vostra obra.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots alt senyor sobre totes altèes e qui sots savi sobre totes savièes!* Enaxí con los senys corporals defallen a passar part lo terme dins lo qual son termenats, enaxí los senys espirituals defallen que no poden atènyer ni apercebre tot lo acabament e tot lo cumpliment de vostra obra. ✠ 14. Tantes son, *Sènyer,* les vostres obres e tant son diverses, e tan gran es lacabament que es en elles, que no es seny ne enteniment dome qui bastar pusca ne qui pujar pusca a les altèes ni a les noblèes ni als acabaments de vostres obres. ✠ 15. Enaxí, *Sènyer,* con lome qui no ha ulls ha alcuna conexensa en les diversitats de les figures que palpa, e aquella conexensa ha per raó de son palpar, enaxí nosaltres entenem en partida lacabament qui es en vostra obra. Mas enaxí con lome qui no ha ulls no pot apercebre diversitat de colors per so car no ha ulls, enaxí nosaltres no podem apercebre tots los vostres bens ni tots los vostres acabaments, per so car la nostra conexensa es termenada en los vostres acabaments.

16. *Amorós Senyor, qui avets enamorat mi de la vostra amor e del vostre voler!* Si hom no pot bastar ni atènyer a entendre tots los defalliments qui son en les obres dels peccadors qui son plens de defalliments, doncs impossíbol cosa es que hom pogués atènyer lacabament de vostres obres, qui vénen del vostre acabament. ✠ 17. Moltes de

Digitized by Google

vegades, *Sènyer,* he encercat per les places e per les carreres e per los altres locs si ja puría atrobar ni veer nulla cosa que hom aja feta, qui sia acabada: e tant no cerc ni demán, que la pusca atrobar; e si la cerc per totes mes entellectuitats, e encara nom basten a atrobarla. ⁂ 18. So per que totes vostres obres, *Sènyer Deus,* son totes acabades, sí es per so car vos tot sol sots tot poderós, e no es negú qui pusca contrastar a la vostra volentat; e per assò donats acabament a tot so que us volets. Mas de nosaltres, *Sènyer,* no es enaxí; car per so con som molts, e per so con avem diverses volentats, e per so car no avem poder ni saber acabat, per assò no poden esser les nostres obres acabades.

19. *Ab misericordiós Senyor, ple de dousor e de pietat!* Pus que vos avets poder de donar cumpliment e acabament a totes coses, con aquest LIBRE DE CONTEMPLACIO sia a donar laor de vostra bonea e de vostre acabament, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos laportets a acabament, car jo nol puría acabar sens la vostra ajuda; car lo meu cors defall de sanitat e de poder, e la mia anima, *Sènyer,* defall denteniment e de saber, a atrobar novelles raons e novells dictats a cumplir est libre. ⁂ 20. Si a vos vé de plaer, *Sènyer,* que donets acabament a aquesta obra, la qual es ART DE CONTEMPLACIO, prec vos, *Sènyer,* que vos aquest libre fassats esdevenir en diverses parts e en diverses locs, per tal que los catòlics els homens religiosos contemplen en vos, segons la art e la manera daquesta obra. ⁂ 21. Tots aquells, *Sènyer,* a qui est libre pervendrá, sol que diligentment vullen contemplar en ell, noy ha negú que no pusca conèxer e apercebre la vostra bonea e la sua frevoltat; e cascú porá aver conexensa qual lig es vera, e cascú porá enamorar la sua anima de venir a martiri per la vostra amor. On, con aquest libre sia occasio de tan gran bé, placiaus, *Sènyer,* que vos li donets acabament e quel enviets per diverses locs.

Digitized by Google

22. *Senyor gloriós, qui salvats e defenets de tots mals los vostres amics els vostres benvolents!* Si vos no fóssets en esser, ja yo no fora; doncs pus que lo vostre gloriós esser es occasio de mon esser, clam vos mercè, *Sènyer,* que vos aportets a acabament e a cumpliment totes mes paraules e tots mos dictats e tots mos desigs. ⁂ 23. Si tant es, *Sènyer,* quel vostre acabament sia acabament a totes mes paraules e a tots mos dictats e a tots mos desigs, seguirsen ha que tota ma volentat e tots mos poders e mes forses e tota la mia entencio será en donar laor del vostre acabament, del qual totes les mies obres pendrán acabament. ⁂ 24. Si les mies pregueres ni les mies demandes, *Sènyer,* no son acabades en vos a pregar ni a demanar, vos qui acabats e cumplits totes coses, placiaus que en aitant prenats mos precs com si eren acabats; car pus que jo fas mon poder en vos a pregar e en vos a reclamar, en aitant me deu esser pres con si acabadament vos pregava nius reclamava.

25. *Sènyer ver Deus, qui amats e illuminats e salvats tots aquells qui vos amen!* Com lo vostre servidor, *Sènyer,* sia home qui aja fets molts de viatges per los plans e per los munts e per los locs agrests e per los locs poblats e per les aigues dolces e salades, e aja vist les demés vegades les obres dels reys e dels alts barons esser més loades e més remembrades que les vostres, molt fortment ses maravellat. ⁂ 26. Car gran maravella me do, *Sènyer,* que més homens sien loadors e remembradors de obres qui son totes plenes de defalliments e qui vénen de defalliments, que de obres qui son acabades e qui prenen acabament en lo vostre cumpliment e en la vostra bonea. ⁂ 27. Aquells qui loen los homens honrats en aquelles coses en quels veen bons, aitambé los deuríen desloar, *Sènyer,* en aquelles coses en quels veen defallents e viciosos. Mas ells no ho fan, e lexen a loar vostres obres, en les quals no ha null defalliment ni nulla minva.

Digitized by Google

28. *Oh vos, Sènyer Deus on es tota forsa e tota vertut e tota veritat e tota benediccio!* Si tant se fos que les obres que los homens fan fossen acabades tam bé con son les vostres, ¡nom digats, *Sènyer,* quant foren loades![1] Mas con hom veu que les vostres obres son pus acabades que negunes daltres, per assò son les vostres obres pus noblament loades que negunes altres. ✠ 29. Per so, *Sènyer,* con les vostres obres están totes en acabament, per assò, on més loa hom vostres obres, més sacosta hom a acabament e més se lunya hom de defalliment. Mas no es enaxí de les obres que fem nosaltres; car per so car les nostres obres están en defalliment, per assò on més hom les loa, e més se lunya hom dacabament e més sacosta hom a defalliment.[2] ✠ 30. Con les vostres obres, *Sènyer Deus,* sien totes acabades sens null defalliment, e con les nostres obres estíen totes en defalliments, assí renunciu a loar totes altres obres enfora les vostres; e assím do em ofir,[3] *Sènyer,* a esser loador del acabament qui es en totes quantes obres son fetes ni ordonades per la vostra essencia divina.

1. M, *non esset mirum si multum laudarentur.*—2. M, *plus recedit à perfectione et accedit ad defectum.*—3. M, *et me do et offero:* P, *abrenunciemus laudibus omnium operum humanorum, et corde et animo nos submittamus ad prestandum laudes perfectioni tuorum operum, sancte Deus.*

Digitized by Google

¶ CAP. 102. *Com tot lo nostre acabament está en lacabament de nostre Senyor Deu.*

AH *Deus gloriós, bonrat sobre tots bonraments, poderós sobre tots poders!* Vos sots aquell qui es tots los nostres cumpliments els nostres acabaments; car vos nos avets creats e vos nos avidats ens sostenits, e vos nos tenits bastats[1] en aquest seggle e en lautre. ✠ 2. Enaxí, *Sènyer,* com a privacio es impropria cosa esser, enaxí es impropria cosa que nosaltres puscam pendre acabament de nulla autra cosa si no de vos. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car enaxí con cosa buyda no pot esser atrobada en cosa plena, enaxí lo nostre cumpliment no pot esser en nulla altra cosa sino en lo vostre acabament. ✠ 3. Si nosaltres, *Sènyer,* som trists ni desconsolats ni irats, vos sots aquell quins alegrats e quins endressats e quins enagats ens consolats ens enamorats; e vos, *Sènyer,* nos acorrets ens ajudats a tots los nostres defalliments e a totes les nostres necessitats.

4. *Ah liberal Senyor, vertuós, ple de totes bonèes e de tots acabaments!* Beneyt siats vos, qui avets tant dacabament en vos metex, quel vostre acabament es a nosaltres axí com a font viva en la qual se sadollen tots los bevents en ella. ✠ 5. Tots aquells qui son malautes ni contrets ni pobres ne innorants ni malmenats per los defalliments daquest mon, tots se poden, *Sènyer,* sanar e mundar e vivificar e enrequir e certificar en lo vostre gloriós acabament: e ja de ne-

1. M, *et nos vivificas et nos sustines, et nobis das omnia necessaria.*

Digitized by Google

guna cosa qui sia a bé ni a profit de lur cors ni de lur anima, ja en vos non trobarán defalliment. ✠ 6. De tots quants bens ni de totes quantes vertuts ha en nosaltres carestía, de tots, *Sènyer,* ha tan gran largúea e tan gran cumpliment en vos, que non puríen més esser con ne son.

7. *Oh vos, Sènyer Deus, qui sots vera lugor e vera resplandor, de la qual prenen lugor e resplandor totes altres lugors e totes altres resplandors!* Nosaltres, *Sènyer,* cuidam venir a acabament per aver riquèes e per aver sanitat de cors e per aver forsa corporal e bellea corporal. On, con cuidam aver cumpliment e acabament per estes coses, e nosaltres nos trobam tots plens de defalliments, per so car totes estes coses son plenes de defalliments. ✠ 8. E per assò, *Sènyer,* tuit nos atrobam enganats en les coses corporals; car on més najustam e on més ne posseym, e més de defalliment avem per elles; car pus que elles no son menys de defalliments, on més hom najusta, e més es ajustat e acostat a defalliment. ✠ 9. Doncs foll es, *Sènyer,* qui cuyda atrobar acabament en riquèes, car la mort les toll;[1] e foll es quis cuida que bellea ni forsa sien acabaments, car la malautía destruu e afolla sanitat e forsa; e foll es aquell quis cuida de la vana gloria ni del delit daquest mon, que sia acabament e cumpliment de benenansa; car més ha, *Sènyer,* en est mon de malenansa que de benenansa.

10. *Senyor Deus qui sots vertuós sobre totes vertuts e qui sots tot bo sobre totes bonèes!* Qui es encercador de cumpliment ni dacabament, en vos, *Sènyer,* lo cerc, no en nulla altra cosa; car tota ora que hom encerc son cumpliment ni son acabament en vos, tota ora lo porá atrobar en vos; e tant hom nol cercaría nil enquerría en altra cosa, que ja li pogués atrobar. ✠ 11. Tota ora, *Sènyer,* que nosaltres cuidam pendre cumpliment ni acabament de nulla altra cosa si no de vos, tota ora caem en defalliment e en fretura,[2] e

1. M, *quia mors eas aufert.*—2. M, *toties cadimus in defectum et indigentiam.*

Digitized by Google

som semblants a aquell qui va cercar foc en laigua e qui va cercar aigua en lo foc. ✠ 12. Qui vol cumpliment de benediccio ni de gracia, venga la cercar, *Sènyer,* en vos; car en vos ne atrobará tot cumpliment e tot acabament; e qui vol esser pobre ni desastruc ni mal fadat,[1] cerc son bé e son profit, *Sènyer,* là on no es, e vaja lo cercar là on es son mal e son destruiment.

13. *Oh vos, Sènyer Deus, qui cubrits e vestits de gracia e de benediccio tots aquells qui en grat ni en plaer vos vénen!* Enaxí con es impropria cosa e cosa contra natura que de privacio pusca dirivar ne exir cumpliment ni acabament, enaxí es cosa propria e cosa segons raó e segons natura que del vostre acabament venga acabament e cumpliment a tots nosaltres. ✠ 14. De nulla cosa qui aja comensament e fi, no pot esdevenir, *Sènyer,* cumpliment ni acabament; car nulla cosa on aja defalliment no pot esser occasio dacabament ni de cumpliment. On, con vos siats infinit e siats eternal, cové que vos, *Sènyer,* siats occasio al nostre cumpliment e al nostre bé e a la nostra salut. ✠ 15. Si vos, *Sènyer Deus,* sots acabament e compliment de tots nosaltres per raó dels vostres honraments e de les vostres noblèes, e nosaltres som defallents e pobres e mesquins per raó de nostre poder e de nostra gran miseria e mesquinea. On per assò, *Sènyer,* cové a cascú de nosaltres quel nostre bé el nostre restaurament que en vos lo cerquem e a vos lo demanem e de vos lesperem.

16. *Celestial Senyor, en lo qual es trinitat en persones e unitat en essencia!* Si nosaltres prenem acabament en vos, alegrans nosaltres en les vostres vertuts e en los acabaments vostres, aitambé podem pendre acabament en vos, plorant los nostres peccats els nostres falliments e confessant nostres culpes e nostres peccats. On, beneyt sia, *Sènyer,* aital acabament com lo vostre, car en totes maneres pot hom

1. M, *et qui vult esse pauper et miser et infelix.*

Digitized by Google

pendre acabament de vos e en vos. ✠ 17. Con lo nostre acabament, *Sènyer Deus,* no sia en nulla altra cosa si no en vos e nulla manera que lo nostre acabament cerquem fora de vos, nosaltres, *Sènyer,* nol podem atrobar, sia quel encerquem per via dalegre o per via de tristor. Mas en vos, *Sènyer,* en totes maneres e en totes carreres atroba hom vos esser nostre acabament. ✠ 18. E per assò, *Sènyer,* lo vostre sotsmès el vostre servidor, alegrant, contemplant, amant, desijant,[1] cerca en vos son cumpliment e son acabament; e ab ulls plorosos e ab cor penedent de sos greus peccats e de sos mortals falliments, lo vostre sotsmès vos aora eus prega que vos no li fassats absencia, car en altre no es son bé ni sa salut si no en vos.

19. *Ab Sènyer ver Deus, en lo qual atroben remey e repòs tots los sants e les danctes de parays!* Enaxí con la vostra deitat es acabament de tots nosaltres per raó de la gran bonea qui es en vos, enaxí la vostra sancta humanitat, la qual presés en nostra dona Sancta María, es a cumpliment e a acabament de tots nosaltres. ✠ 20. Tant pres gran honrament e gran exaltament, *Sènyer Deus,* la vostra humanitat per raó del ajustament de la deitat, que tots nosaltres ne fom exalsats e prelevats: e on la vostra humanitat pus fo honrada e ennobleyda, e pus ne fom tuit acabats e ennobleyts per ella. ✠ 21. Con lajustament de la vostra deitat e de la vostra humanitat sia sens fi, per assò, *Sènyer,* la noblea el acabament que nosaltres prenem en la vostra humanitat es de major noblea que no fora si lajustament de la vostra deitat e de la vostra humanitat agués fi.

22. *Piadós Senyor, misericordiós, ple de mercè e de perdons!* Tota ora que los meus pensaments nils meus remembraments nils meus desigs son menys de vos,[2] tota ora trob la mia anima buida e vana e plena de defalliments. E tantost no he girada la mia pensa e la mia memoria en los

1. A, B, alegran, contemplan, aman, desijan.—2. M, *sunt extra te.*

Digitized by Google

vostres acabaments, que no la trob plena e cumplida en los vostres acabaments. ✠ 23. ¡Que val, *Sènyer,* a hom cogitar ni gardar en vergers ni en flors ni en ribatges ni en prats ni en viles ni en negunes altres bellèes! car tant hom noy cogitará ney gardará, quey pusca àls trobar mas fretures[1] e defalliments e frevoltats e mesquinèes. ✠ 24. Enaxí com la galina qui debades grata en lo munt del forment,[2] enaxí, *Sènyer,* debades se treballa tot hom qui cerc acabament ni cumpliment en altra cosa si no en vos; car en tota altra cosa de vos enfora son manifests defalliments, si era qui conèxer los hi sabía; e en vos ha tant dacabament, que basta a totes les nostres necessitats.

25. *Gloriós Senyor, qui sots poderós de salvar tots aquells e aquelles qui en grat e en plaer vos vénen!* ¡Que val al home vanagloriós que vulla demostrar ses paraules e ses obres e ses bellèes e ses riquèes esser acabades! car on pus se cuida demostrar noble e acabat, e pus se demostra vil e ple de defalliment; car en tot quant fa, ha defalliment. ✠ 26. *Amorós Senyor, ple de veritat e de mercè!* Enaxí com per gran secada se exequen les fonts e les basses[3] e moren les erbes, enaxí per lacabament que nos cercam en nosaltres meteys, crexen e multipliquen en nosaltres los nostres falliments. Mas enaxí com per gran abundancia de pluja sumplen les basses e les fonts els torrents, enaxí, *Sènyer,* per so con cercam los nostres acabaments en vos, per assò tots los defalliments tornen en acabaments. ✠ 27. *Ab Sènyer!* E tan bonahuirats son tots aquells qui lur acabament e lur cumpliment encerquen e demanen a vos e en vos! car en tal lo cerquen on lo atrobarán. On, malahuirats son tots aquells qui daltre cuiden aver null bé ni nulla benediccio, car ja per null temps no aurán so que volen ni so don ajen cumpliment ni bé.

1. M, *non poterit invenire nisi indigentias.*—2. M, *Sicut gallina frustra volvit paleas in quibus nullum est granum.*—3. M, *Sicut per magnam siccitatem exsiccantur fontes et paludes.*

Digitized by Google

28. *Forts Senyor sobre totes forces, vigorós sobre tots poders!* Null hom no pot dar acabament a assò que comensa, si no ha tres coses en sí: volentat e poder e saber; car nulla bona obra no vé a profit ni a acabament, menys daquestes tres coses. ✱ 29. Con per gracia vostra, *Sènyer Deus*, nos ajam comensada esta ART DE CONTEMPLACIO, e con per lo vostre poder e per lo vostre saber e per lo vostre voler ajam acabat lo segon libre el primer volum, clam vos mercè, *Sènyer*, que us placia donar acabament e cumpliment als altres libres e als altres volums. ✱ 30. A vos, *Sènyer Deus*, sia laor e gloria e gracies e mercès, qui avets donat aital cumpliment e aital acabament a esta ART DE CONTEMPLACIO, que ella es abastant als homens savis e als homens pecs, e als homens religiosos e als homens seglars, e als homens rics e als homens pobres; e cascú pot contemplar, *Sènyer*, segons sa manera e sa disposicio, per est libre, en la vostra gloriosa essencia divina.

¶ Acabat es lo primer volum de Contemplacio.
E comensa lo segon.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRACIONS Y NOTES

Digitized by Google

Digitized by Google

I

El derrer capítol del «Libre de Contemplació»

Per intenció consemblant a la que'ns va moure a encabir dins l'anterior tom Ier alguns capítols de les traduccions llatines d'aquest tractat de *Contemplació,* y com una mostra més de l'estil y la forma ab que'l prevere Salzinger trelladava dins l'edició de Maguncia el text original lullià, reproduím a continuació el capítol final, que vé a esser, segons ja advertírem, una especie de «judici sintetisat y autocrítich de tota l'obra.»

En aquest derrer capítol complementari, l'autor insisteix ingenuament sobre la bondat y excellencia del gran llibre; esplica «com se mostra» el seu contingut, y els quatre modos *(mous)* o maneres de contemplar; y finalment, sentint-se arribat al terme y descarregat del gros feix que li era el dur a bon port un'obra de tanta magnitut, la comana efusivament a Deu y a tots els sants y santes de paradís, implorant pe'l benvolgut llibre y per la seua venturosa difusió, tota la gracia y favor que'l greu treball de compondre'l li pogués personalment reportar com a guardó y recompensa d'haverlo escrit.

Y ja que hi som, per deixar més satisfeta la curiositat de qualque lector, anticiparem aquí, *en regard* de la versió llatina d'aqueix derrerench capítol, el seu text original; ja que per molta via que la nostra edició fassa, havent d'alternar ab altres textes lullians l'acabament del de *Contemplació,* sempre s'escolarán un parell d'anyades, al manco, d'aquí que li arribi l'hora d'exir a llum, al tom VII y últim, ahon correspòn el susdit capítol final.

Sobre la forma ortográfica de transcripció, tengui presents el lector les indicacions que ferem (tom I, pag. 313), al reproduir els capítols 20, 34 y 59 de les edicions parisenca y maguntina.

Digitized by Google

TEXT ORIGINAL (M.S. A.)

¶ CAP. 366. *Con hom recomta la tenor daquest libre de Contemplacio, a gloria e a laor de nostre Senyor Deus.*

AH *Deus, savi sobre tots sabers, acabat en tots acabaments!* Con aja, *Sènyer,* .vj. hores sobre lany on ha .ccc.lx.v. dies, per assò nos componem aquest capítol en quatre parts, per tal que sia lo capítol del dia compost e engenrat de les .vj. ores qui a cap de .iiij. anys fan un dia natural. La primera part dest capítol es, *Sènyer,* en recomtar la bonea dest libre. Segona part es en mostrar manera e art per la qual aquest libre se pot mostrar e entendre. Tercera part es, *Sènyer,* en mostrar la manera segons la qual hom vos contempla ab aquest libre. Quarta part es, *Sènyer,* con hom vos fa gracies e mercès daquest libre.

1. *De la bonea daquest libre.*

QUI vol encercar e saber, *Sènyer,* la bonea daquest libre, cové que primerament liga totes les rubriques; car en les rubriques es significada la bonea daquest libre. Enaprés cové que entre legir en los capítols, en los quals es atrobada la bonea del libre: la qual bonea es major e mellor en lo segón volum que en lo primer, e en lo ters volum que en lo segón. E la raó e la occasio dassò es, *Sènyer,* per so car aquest libre es fet per gracia e per ajuda vostra: car aitant com la ánima més fruex e contempla son creador, pus declaradament e pus bellament ha aparellat son remembrament e son enteniment e son voler a dictar e a compondre aquest libre. On, com aquesta sia, *Sènyer,* la occasio e la manera, e con sia cosa ordonada e cuvinent que en les coses bones atrob hom més de dousor e de plaer on hom més tracta delles, per assò, *Sènyer,* es ordonat en esta obra de CONTEMPLACIO que lo segón volum sia major e mellor que lo primer, e lo ters volum sia major e mellor quel segón.

3. *Gloriós Senyor!* Enaxí con hom abasta mills a nombrar los genres que les especies, e les especies que los individuus, enaxí, *Sènyer,* nos no poríem recomtar en tam breu estoria tota la bonea daquest libre. On per labreviament daquesta istoria, alcunes coses

Digitized by Google

EDICIÓ DE MAGUNCIA: TOM X (1742.)

CAP. CCCLXVI. *De Fine hujus Libri Contemplationis.*

O *DEUS sapiens super omnes Sapientias, perfecte in omnibus perfectionibus!* Quia sunt in anno sex horæ suprà trecentos sexaginta quinque dies, propterea, *Domine,* in fine hujus Libri ponimus isthoc Caput divisum in quatuor partes, ut sit pro die composita et generata ex sex horis, quæ in fine quatuor annorum faciunt unum diem naturalem. *Prima Pars* est de Bonitate hujus Libri. *Secunda* de modo et arte discendi et docendi ipsum. *Tertia* de modo quo homo contemplatur in Te per istum Librum. Et *Quarta* de gratiarum actionibus, quas Tibi facimus pro ipso.

PRIMA PARS.

De Bonitate hujus Libri.

QUI vult inquirere et scire Bonitatem hujus Libri, *Domine,* oportet quòd primò legat omnes rubricas, quia ipsa in eis significatur, et postea oportet quòd intret ad legendum Capita, in quibus invenitur prædicta Bonitas, *quæ est major et melior in secundo Volumine quàm in primo, et in tertio quàm in secundo;* eò quòd iste Liber sit factus per tuam gratiam et per tuum adjutorium; quoniam quantò anima plùs fruitur suo Creatore et clariùs contemplatur in eo, tantò pulchriùs habet paratam suam memoriam et suum intellectum et suam voluntatem ad dictamen et compositionem huius Libri. Igitur quia hæc est causa et modus, et est ordinatum et conveniens quòd in rebus bonis inveniat homo eò plus dulcedinis et placiti, quò plùs tractat de eis; propterea est ordinatum in hoc *Opere Contemplationis,* quòd secundum Volumen sit majus et melius primo, et tertium sit majus et melius secundo.

3. *Gloriose Domine!* Sicut homo faciliùs potest nominare genera quàm species, et species quàm individua, ita nos non possumus enarrare in hac brevi historia totam Bonitatem hujus Libri;

Digitized by Google

asumadament deym de la bonea e del fruit quis conté en esta obra de CONTEMPLACIO. On per assò, *Sènyer*, nos deym ab vertadera entencio e paraula que aquest libre es bo e profitós a alegrar e a consolar, e a dar consell e a dar saber e saviea, e a adorar e a contemplar, e a fortificar, e a menysprear aquest mon, e a amar vos e la celestial gloria, e a confiar e a esperar en vos. E per aquest libre pot hom aver sanitat sensualment e entellectualment, e pot hom esser sanat de malautía sensual e entellectual; car aquest libre es, *Sènyer*, la via e la carrera per la qual e en la qual hom pot aver e usar de les .vij. vertuts, e pot hom vensre e destruir tot peccat mortal e venial.

4. *Eternal Senyor on es tot acabament de mon voler e de mon enteniment!* Sensualment sentim e entellectualment entenem que ab aquest libre e en est libre pot hom aver conexènsa manifestament que vos sots en esser, e que vos sots subirana bonea, e que de vos vénen tots bens, e que de vos null mal de culpa no vé. En est libre se mostra es prova per necessaries raons que vos sots un Deu tan solament, e que vostra unitat es en trinitat e vostra trinitat en unitat, e que vos feés encarnar lo Fill en la Verge gloriosa, e que murí vostra humanitat, e que recreàs lo mon. E en est libre se prova so qui va segons cors de natura e contra cors natural, e lo guaardó que hom reebrá del bé e del mal. E per aquest libre es coneguda, *Sènyer*, vertut e vici, e la quantitat e la qualitat de la vertut e del vici. On, a totes estes coses a conèxer es bo aquest libre.

5. *Savi Senyor!* Per aquest libre pot hom aver conexensa dels significats que les creatures signifiquen de les vostres vertuts; e per aquest libre conex hom los significats que vostres vertuts donen de vos: e per aquest libre es hom humil e vertader, e just e misericordiós, e simple e piadós, e bellparler e dictador, e enamorat e larc, e franc e ensenyat, e cortès e cert, e diligent e subtil, e devot e continent, e passient e vensedor ferm, leyal, ric, perfet, temerós, coratjós, ardit, honrat, avinent, secret, gloriós. E per aquest libre, *Sènyer*, fa hom gracies a vos, e ha hom conexensa dels dons e dels honraments e perdons que reeb de vos; e aquest libre es bo a ymaginar e a membrar e a entendre e a amar vos, e tots los bens qui vénen de vos e per vos.

6. Tant es bo, *Sènyer*, aquest libre, que ell es bo a veer e a oyr e a odorar e a gustar e a sentir, e a cogitar e a apercebre, e a aver consciencia e subtilea e animositat: car enaxí com lo cavall es bo a cavalcar e laustor a cassar e lo ferre a tallar e lo foc a coure e lo pa a menjar e lo sol a luyr, en axí, *Sènyer*, aquest libre de CONTEMPLACIO es bo a usar e a endressar totes les sensualitats e les entellectuitats qui son en home. E que assò sia ver, cascun home ho pot atrobar e provar en est libre, si vol aquest libre legir ab vera entencio, per lo primer moviment; a la qual entencio e

Digitized by Google

et ratione hujus brevitatis summatim dicemus aliquid de Bonitate et fructu qui continetur in hoc *Opere Contemplationis;* et propterea dicimus vera intentione et verbo, quòd iste Liber sit bonus et utilis ad lætificandum, consolandum et consulendum:, et ad dandum scientiam, sapientiam et amorem: et ad orandum, contemplandum et fortificandum: et ad contemnendum hunc mundum: et ad amandum Te et cœlestem gloriam: et ad confidentum et sperandum in Te: et quòd per istum Librum possit homo habere sanitatem sensualiter et intellectualiter, et possit sanari ab infirmitate sensuali et intellectuali; quia ipse est via per quam et in qua potest homo habere septem virtutes, et vincere et destruere omne peccatum mortale et veniale.

4. *Æterne Domine, in quo est omnis perfectio meæ voluntatis et mei intellectus!* Sensualiter sentimus et intellectualiter intelligimus quòd cum et in hoc Libro possit homo manifestè cognoscere quòd Tu sis in *esse* et sis suprema Bonitas: et quòd à Te veniant omnia bona, et nullum malum culpæ veniat à Te: et in hoc Libro necessariis rationibus manifestatur et probatur quòd· Tu sis unus solus DEUS: et quòd tua Unitas sit in Trinitate, et tua Trinitas in Unitate: et quòd Persona Filii sit incarnata in Virgine gloriosa, et sua Humanitas fuerit mortua, et recreaverit mundum: et in hoc Libro probatur id quod sit secundùm cursum naturæ et contra cursum ipsius: et præmium quod homo recipiet pro bono et pro malo: et per hunc Librum, *Domine,* cognoscitur virtus et vitium et quantitas et qualitas utriusque; et ideo ad cognoscendum omnes istas res præsens Liber est bonus.

5. *Sapiens Domine!* Per hunc Librum potest homo habere cognitionem de significationibus quas creaturæ dant de tuis Qualitatibus et Virtutibus: et de significationibus quas tuæ Virtutes dant de Te; et per ipsum est homo humilis et verus, justus et misericors, simplex et pius, affabilis et amorosus, largus et liber, doctus et urbanus, astutus et diligens, subtilis et devotus, continens et patiens, victor et firmus, legalis et dives, perfectus, timidus, animosus, audax, honoratus, taciturnus et gloriosus: et per hunc Librum, *Domine,* agit homo Tibi gratias, et habet cognitionem de donis et honorationibus et indulgentiis quas recipit à Te; est quoque iste Liber bonus ad imaginandum, memorandum, intelligendum et amandum Te et omnia bona quæ veniunt á Te et per Te.

6. Adeò bonus est iste *Liber Contemplationis, Domine,* quòd valeat ad videndum, audiendum, odorandum, gustandum, tangendum, et ad cogitandum, percipiendum, et habendum conscientiam et subtilitatem et animositatem; quia sicut equus est bonus ad equitandum, et accipiter ad venandum, et ferrum ad scindendum, et ignis ad coquendum, et panis ad comedendum, et Sol ad lucendum, ita iste Liber est bonus ad dirigendum omnes sensualitates et intellectualitates quæ sunt in homine; et quòd hoc ita sit, potest

Digitized by Google

primer moviment es bo a aver aquest libre. Encara es bo, *Sènyer*, aquest libre a donar e a prometre, e a cumplir la promesa, e a castedat e a verginitat, e a nudrir e adoctrinar, e a passar temps e a viure, e a combatre e a guerrejar e a vensre los vicis ab les vertuts. E encara es, *Sènyer*, bo aquest libre a disputar, e a convertir e a endressar los errats, e a retornar la sancta devocio qui era en lo temps dels apòstols a preicar la sancta fe catòlica. E aquest libre es bo, *Sènyer*, a créxer a e multiplicar la honor de la sancta Esgleya de Roma, el poder e la riquea daquella: la qual multiplicacio donor e de riquea e de poder está en la forma potencial, a la actualitat de la qual es aquest libre aparellament e endressament ab que la bonea daquest libre sia membrada e entesa e amada. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*, car aquest libre es bo a trobar e a dictar, e a sostenir treballs sensuals e entellectuals, e bens sensuals e entellectuals: e ab aquest libre pot hom vensre e confondre los errats. E per aquest libre se pot hom adoctrinar e respondre a les raons qui son greus dentendre. E aquest libre es repòs de treballs e consolacio e conort dels homens e de les fembres qui son òrfens e pobres. E aquest libre es bo a penitencia e a plorar home sos peccats, e a penediment e a contriccio e a ordonar les coses desordonades.

7. *Infinit Senyor, de la honor del qual lo meu remembrament no sublida!* Tant es bo, *Sènyer*, aquest libre, que ab ell pot hom conèxer los majors bens els menors, e los majors mals els menors: e aquest libre es occasio con hom prena e am enans los majors bens quels menors, e lex enans los majors mals quels menors. E ab aquest libre pot hom conèxer si es amat o desamat o si es en estament de salvacio; e per aquest libre conex hom qui es leyal o fals ni qual cosa es vera o falsa. E ab aquest libre pot hom conèxer la forsa e la frevoltat de predestinacio, en tal manera que hom ha remey e repòs de les greus temptacions que predestinacio dona a aquells qui no la conexen en sa frevoltat, segons que la conexen en sa forsa. Aquest libre es lespaa on hom se combat contral demoni, e es lescut on hom se defén de les temptacions diabolicals: e aquest es lo libre ab lo qual va hom a perdurable bonahuiransa e fug hom a infinides penes.

8. Aquest libre es bo a alterar la forma potencial de la vera fe en la forma actual, e en delir la forma actual de la falsa fe e fer aquella estar en potencia; e per aquest libre fa hom, *Sènyer*, venir en actu la forma potencial de la raó; e fa hom privar la fe de la forma actual e la fa hom esser en la forma potencial. On per assò, *Sènyer*, con lo libre es bo a aquesta alteracio, per assò sengenra en aquest libre per gracia vostra la forma potencial, per la actualitat de la qual tot lo mon poría esser convertit a la sancta fe cathòlica, siguent la art e la regla e la manera daquest libre, per los prelats els prínceps els religiosos els altres qui son sobjects a la

Digitized by Google

quilibet homo invenire et probare si velit ipsum legere verâ intentione per primum motum, ad quam intentionem et motum est bonum habere hunc Librum. Etiam est bonus iste Liber, *Domine,* ad dandum et promittendum, et adimplendum promissa, et ad castitatem et virginitatem, et ad educationem et doctrinam et ad utiliter expendendum tempus et vitam, et ad impugnandum et debellandum et vincendum vitia cum virtutibus; et est bonus ad disputandum, convertendum et dirigendum errantes, et ad reducendum in mundum sanctam devotionem quæ erat tempore Apostolorum in prædicando sanctam Fidem Catholicam; et est bonus ad augendum et multiplicandum honorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ et potestatem et divitias ipsius, quæ multiplicatio stat in forma potentiali, ad cujus actualitatem iste Liber est dispositio et directio, dummodo sua bonitas memoretur, intelligatur et ametur. Unde benedictus sis, *Domine DEUS,* quia iste Liber est bonus ad inveniendum et dictandum, et ad sustinendum labores sensuales et intellectuales et bona sensualia et intellectualia: et cum hoc Libro potest homo vincere et confundere errantes: et per ipsum potest homo instrui ad exponendum rationes graves ad intelligendum: et iste Liber est requies laborum, et consolatio et confortatio virorum et mulierum, orphanorum et pauperum: et est bonus ad pœnitentiam et ad plorandum peccata; et ad pœnitudinem et contritionem, et ad ordinandum res inordinatas.

7. *Infinite Domine, cujus honoris mea memoria non obliviscitur!* Adeò est bonus iste Liber, quòd cum eo possit homo cognoscere majora et minora bona, et majora et minora mala: et ipse est homini occasio ut eligat et amet majora bona præ minoribus, et fugiat majora mala præ minoribus: et cum eo potest homo cognoscere an ametur vel odiatur, et an sit in statu salvationis: et per istum Librum potest cognosci quinam homo sit fidelis et quinam falsus, et quænam res sint veræ et quænam falsæ: et potest cognoscere vim et fragilitatem prædestinationis, taliter quòd habeat remedium et quietem à gravibus tentationibus quas prædestinatio dat illis qui ejus fragilitatem non cognoscunt: et iste Liber est gladius, quo homo pugnat contra dæmonem, et est scutum quo se defendit à tentationibus ipsius; et est Liber cum quo homo vadit ad perdurabilem beatitudinem, et fugit infernales pœnas.

8. Iste Liber, *Domine,* est bonus ad alterandum formam potentialem veræ fidei in formam actualem, et ad delendum formam actualem falsæ fidei, et ad faciendum eam existere in potentia; et per ipsum facit homo venire in actum formam potentialem Rationis, et esse Fidem in forma potentiali. Igitur, quia iste Liber, *Domine,* est bonus ad hanc alterationem, propterea generatur in eo per tuam gratiam forma potentialis, per cujus actualitatem totus mundus posset converti ad sanctam Fidem Catholicam à Prælatis et Principibus et Religiosis et aliis subjectis sanctæ Majestati Apos-

Digitized by Google

majestat apostolical: car per la demostracio que hom ha en aquest libre de raons necessaries e dassò qui es possíbol, e per la manera que aquest libre dona que hom senamor tant de vos que vulla murir per la vostra amor, per assò, *Sènyer*, se forma la forma potencial dendressar lo mon, a aquells qui la volrán aver actualment, seguent la manera daquest libre. On, beneit siats vos, *Sènyer Deus*, qui tants de bens avets posats en est libre, per tal que ab ell hom toyla los duptes e les errors qui son en lo mon, e que hom endrès lo mon a bones custumes, a gloria e a laor del vostre honrament e de la Verge gloriosa e de tota la cort celestial.

9. Per aquest libre es coneguda, *Sènyer*, qual lig es vera, e es conegut qual sensual o entellectual es luny o prop, e quals son les termenacions e les differencies e les proprietats e les altres concordances e les contrarietats e los vertaders exemplis e comparacions, e los vers e falses significats de les coses sensuals e entellectuals: e per est libre es coneguda, *Sènyer*, lescala per la qual hom puja son eneniment a vos, entenent una sensualitat ab altra, e una entellectuitat per una sensualitat, e una entellectuitat per altra, e una sensualitat per una o per més entellectuitats. E aquest es lo libre, *Sènyer*, on hom sab afigurar les figures entellectuals per les figures sensuals, e on hom sab fer los apologus e parlar per figura estorial e moral e allegoría e anigogía: e aquest es libre, *Sènyer*, on hom pot aver sanctetat e solvre questions e conèxer temptacions e peccats e aver gracia e benahuiransa e perdó e ajuda de son creador e salvador. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*, car tantes coses son aquelles per les quals aquest libre es bo, que nons basta temps ni loc a recomtar totes les bonèes ni les granèes per les quals es bo aquest libre. On, con aquest libre sia, *Sènyer*, en tantes coses bo, tots aquells qui ab falsa entencio e per lo segón moviment serán contraris a aquest libre e volrán destruir aquest libre, serán contraris a tots los bens qui son en est libre. On, per assò, *Sènyer*, aitants com son los bens daquest libre, aitants serán los mals e les culpes daquells qui falsament son contraris a aquest libre. On, si aquest libre, *Sènyer*, no es bo, qui es fet a gloria de vos a loar e a servir e amar e a honrar e a obeir, e no per nulla vanitat ne per nulla gloria mundana, doncs ¿qual es aquell libre qui sia bo ni profitós a donar gloria e laor e a fer reverencia e honor a vos, qui sots nostre Senyor Deus?

***

Digitized by Google

tolicæ sequendo artem, regulam et modum ipsius; quia per demonstrationem necessariarum rationum et rerum quæ sunt possibiles vel impossibiles, et per modum quem continet inamorandi hominem de Te in tantum quòd velit mori pro tuo amore, formatur forma potentialis dirigendi mundum in illis hominibus qui eam volunt habere actualiter. Unde benedictus sis, *Domine DEUS,* qui tot bona posuisti in hoc Libro, ut cum eo auferat homo dubia et errores qui sunt in mundo, et dirigat mundum ad bonas consuetudines ad gloriam et laudem tuæ honorationis et Virginis gloriosæ et totius curiæ cœlestis.

9. Per hunc Librum cognoscitur, *Domine,* quænam lex sit vera, et quodnam sensuale vel intellectuale sit remotum vel propinquum, et quænam sint terminationes et differentiæ et proprietates et contrarietates et concordantiæ, et vera exempla et comparationes, et veræ et falsæ significationes rerum sensualium et intellectualium; et per ipsum cognoscitur scala per quam elevat homo suum intellectum ad Te, intelligendo unam sensualitatem per aliam, et unam intellectualitatem per unam sensualitatem, et unam intellectualitatem per aliam, et unam sensualitatem per unam vel plures intellectualitates: et per ipsum scit homo figurare figuras intellectuales per sensuales, et facere parabolas, et loqui per figuram historicam, et moralem, et allegoricam, et anagogicam: et per ipsum potest homo habere sanctitatem, et solvere quæstiones, et cognoscere tentationes et peccata, et habere gratiam et beatitudinem et indulgentiam et adjutorium à suo Creatore et Salvatore et Recreatore. Unde benedictus sis, *Domine DEUS,* quia tot res sunt pro quibus iste Liber est bonus, quòd nobis non sufficiat tempus nec locus ad enarrandum omnes bonitates et magnitudines per quas est bonus. Igitur cum iste Liber sit in tot rebus bonus, omnes qui falsa intentione et per secundum motum erunt ei contrarii et volent eum destruere, erunt contrarii omnibus bonis quæ in eo continentur; et propterea quot sunt bona hujus Libri, tot erunt mala et culpæ illorum qui falsò erunt ei contrarii; et si non est bonus iste Liber, qui est factus ad tuam gloriam et laudem, et ad amandum et honorandum Te et ad serviendum et obediendum Tibi, et non ad aliquam vanitatem et gloriam mundanam, ¿quisnam liber erit adeò bonus et utilis ad dandum gloriam et laudem et ad faciendum reverentiam et honorem Tibi, qui es noster Dominus DEUS?

***

Digitized by Google

11. *Com se mostra aquest libre.*

DEUS *poderós sobre tots poders, qui sots savi sobre tots sabers!* Qui aquest libre vol entendre e saber, *Sènyer*, cové que do tota sa primera entencio a vos, e do la segona entencio a les coses dejús vos: car per esta ordonacio va lumà enteniment per lo primer moviment, e puja conèxer e saber los sensuals lunys per los sensuals props, e los entellectuals props per los sensuals lunys, e los entellectuals lunys per los sensuals props. On, per assò, *Sènyer*, lumà enteniment sab conèxer les coses qui van per cors natural e les coses qui van contra cors natural: e con lenteniment es pujat a aver conexensa de totes aquestes coses, adoncs es aparellat a donar art e manera per la qual la ánima sapia membrar e entendre e amar aquest libre de CONTEMPLACIO.

11. Qui vol aquest libre entendre e saber, *Sènyer*, cové que sesfors aitant com pusca con sapia usar de son remembrament e de son enteniment e de son voler, per tal que sapia conèxer los diverses oficis e proprietats dels senys sensuals e dels senys entellectuals, e de les .v. potencies de la ánima, e de los diverses oficis de la memoria e lenteniment e la voluntat. E con hom aurá, *Sènyer*, encercades e sabudes aquestes diversitats, cové que hom encerc lurs termenacions e les formes actuals e potencials qui son en les coses damuntdites: car totes aquestes coses damuntdites a saber e a conèxer, *Sènyer*, son art e manera per la qual hom pot conèxer e saber aquest libre de CONTEMPLACIO, en lo qual ha hom conexensa de les raons necessaries e de les coses actives e passives, per profitables o noables accions o passions.

12. *Divinal Senyor!* Con sia cosa que les coses pus leugeres dapendre e de saber deja hom primerament apendre, per assò, *Sènyer*, tot home qui aquest libre vulla apendre e saber, cové que comens al primer volum, e puxes al segón, e puxes al ters: e assò per so car lo segón volum es pus escur e pus greu a entendre quel primer, e lo ters pus quel segón. On con hom, *Sènyer*, se será ordonat a totes estes coses, cové que hom aferm possibilitat en totes aquelles coses que no entén, les quals vol entendre: car enaxí com largenter no puría de la pessa del argent adur les formes potencials en actu si primerament no avía conexensa de les formes qui son potencialment en la materia de largent, enaxí, *Sènyer*, hom no poría entendre ni saber les raons nils arguments ni les demostracions necessaries, sens que hom no afermás aquelles raons e demostracions a esser possíbols o inpossíbols. Car enaxí com forma no pot esser vista sens materia, enaxí rahó ni de-

Digitized by Google

SECUNDA PARS.

De modo discendi et docendi istum Librum.

D*EUS potens super omnes potestates, qui es sapiens super omnes Sapientias!* Qui hunc *Librum Contemplationis* vult intelligere et scire, oportet, *Domine,* quòd Tibi det totam suam primam intentionem, et secundam det rebus quæ sub Te sunt; quia cum hac ordinatione incedit humanus intellectus per primum motum, et ascendit ad cognoscendum et sciendum sensualia remota per propinqua, et intellectualia propinqua per sensualia remota, et intellectualia remota per propinqua; et per hoc scit cognoscere res quæ incedunt per cursum naturalem, et res quæ incedunt contra cursum naturalem; et postquam intellectus ascendit ad habendum cognitionem de omnibus istis rebus, tunc est paratus ad dandum artem et modum, per quem anima sciat memorare et intelligere et velle hunc Librum.

11. Qui vult hunc Librum intelligere et scire, oportet, *Domine,* quòd conetur quantum possit scire uti sua memoria, suo intellectu et sua voluntate, ut sciat cognoscere diversa officia et proprietates sensuum sensualium et intellectualium, et quinque potentiarum animæ et memoriæ, intellectûs et voluntatis; et quando inquisiverit et sciverit istas diversitates, oportet quòd inquirat terminationes et formas actuales et potentiales quæ sunt in prædictis rebus; quia cognoscere et scire ista omnia, est ars et modus per quem homo potest cognoscere et scire hunc Librum, in quo cognoscentur rationes necessariæ et res activæ et passivæ, per proficuas vel nocivas actiones et passiones.

12. *Divine Domine!* Quia res faciliores ad discendum et sciendum debet homo priùs addiscere, *propterea quicumque hunc Librum velit addiscere et scire, oportet quòd incipiat à primo Volumine et postea transeat ad secundum, et postea ad tertium; et hoc est, quia secundum Volumen est obscurius et difficilius intellectu quâm primum, et tertium quâm secundum;* et postquam homo, *Domine,* se ordinaverit in omnibus istis rebus, oportet quòd affirmet possibilitatem in omnibus rebus quas non intelligit et tamen vult intelligere; quia, sicut argentarius non posset in argento deducere in actum formas potentiales, nisi priùs haberet cognitionem de formis quæ sunt potentialiter in materia argenti, ita non posset homo intelligere et scire rationes, argumenta et demonstrationes necessarias, quin affirmaret ipsas esse possibiles; quoniam sicut forma non potest

Digitized by Google

mostracio necessaria no pot hom entendre ni apendre sens afermacio de possibilitat o de inpossibilitat.

13. *Sanctificat Senyor, noble, honrat, gloriós!* Qui vol entrar en est encercament dapendre e de saber aquest libre de CONTEMPLACIO, covê que sapia moure concordantment e atemprada sa potencia sensual e la entellectual: car enaxí com per trop o per poc moviment les dues potencies mutives se desacorden en so que fan, e per lo descordament la obra ni les formes potencials no poden venir en actu, enaxí, *Sènyer*, sesdevé que con la mutiva sensual per legir o per oyr aquest libre, no pot esser aquest libre entès ni sabut, si la mutiva entellectual no membra e no entén e no vol so que lig o que ou la mutiva sensual; car enaxí com la mutiva sensual del bilador qui dona gran colp a la bila no sacorda ab la mutiva entellectual qui entén que no covê esser donat gran colp a la bila, enaxí, *Sènyer*, per contrari seny, la mutiva sensual no pot profitar en lèger e oir aquest libre, sens la diligencia e la concordansa de la mutiva entellectual ab la sensual.

14. *Divinal Senyor!* Qui vol ordonar e endressar abdues les potencies a apendre e a conèxer aquest libre, covê que sapia formar tres figures, les quals se formen de la mutiva sensual e de la mutiva entellectual. La primera es con amdues les potencies tracten ensems lo libre. Segona es con la mutiva cessa la lissó sensual, e la entellectual mutiva la recorda e la remembra. Tersa es com amdues les mutives repetexen als escolans la lissó. On, la primera figura e la segona pertany a apendre, e la segona e la tersa pertany a mostrar. On, con assò sia enaxí, *Sènyer*, doncs aquell qui vol apendre aquest libre, sapia formar la primera e la segona figura ab la mutiva sensual e entellectual; e aquell qui vol mostrar aquest libre o altre libre, sapia formar la segona figura e la tersa ab la mutiva sensual e entellectual.

15. Si tant es, *Sènyer*, que hom sia ujat en la primera figura e lujament sia de part la mutiva sensual, covê que hom pas en la segona figura; e si hom suja en la segona figura, covê que hom pas a la tercera figura. E si tant es que hom sia ujat en la tercera figura, covê que hom traga sa ymaginativa de occasio, e que la fassa anar ymaginant tant a aventura, entrò que sien reposades la mutiva sensual e la entellectual. E con serán reposades, covê que torn la occasio e la final raó en la ymaginacio, per tal que hom torn a les .iij. figures. Emperò si tant es que lescolà no pusca en aquell temps entrar en la primera e en la segona figura nil maestre no pusca entrar en la segona ni en la tercera, covê que donen espay de temps a abdues les mutives e que traguen ymaginacio de occasio e que vaia ymaginant a aventura: car en la ymaginacio qui va a aventura, se reposen les mutives, e per lur repòs revénen a aver vigoría e forsa en la occasio. On, per assò entén hom tal questio e tal raó en un temps, que no la entén en altre, e esdevés

Digitized by Google

videre sinè materia, ita ratio et demonstratio non potest intelligi nec addisci sinè affirmatione possibilitatis vel impossibilitatis.

13. *Sanctificate Domine, nobilis, honorate, gloriose!* Qui vult addiscere et scire hunc *Librum Contemplationis,* oportet quòd concordanter et temperatè sciat movere suam potentiam motivam, sensualem et intellectualem; quia sicut per nimis magnum vel parvum motum istæ potentiæ inordinantur in hoc quod faciunt, et ratione hujus inordinationis opus et formæ potentiales non possunt venire in actum, ita iste Liber non potest intelligi nec scire per hoc quòd motiva sensualis legat vel audiat ipsum, si motiva intellectualis non memoret et intelligat et velit id quod motiva sensualis legit vel audit; quoniam sicut motiva sensualis ludentis lusum pilæ dando magnum impulsum ipsi pilæ non concordat cum motiva intellectuali, quæ intelligit non oportere dare magnum impulsum, ita per contrarium sensum motivæ sensuali non potest proficere, legere vel audire hunc Librum, sinè diligentia et concordantia motivæ intellectualis.

14. *Divine Domine!* Qui vult ordinare et dirigere ambas potentias ad addiscendum et sciendum istum Librum vel alium, oportet quòd sciat formare tres figuras, quæ formantur ex motiva sensuali et ex intellectuali; quarum *prima* est quando ambæ motivæ insimul tractant hunc Librum; *secunda* quando motiva sensualis cessat à lectione, et intellectualis recordatur et memorat eam, et *tertia* quando ambæ motivæ repetunt scholaribus lectionem. Unde prima et secunda figura pertinent ad addiscentem, et secunda et tertia ad docentem. Igitur cùm hoc ita sit, qui vult addiscere hunc Librum, sciat formare primam et secundam figuram; et qui vult ipsum docere, sciat formare secundam et tertiam figuram cum motiva sensuali et intellectuali.

15. Si ita sit, *Domine,* quòd homo sit fatigatus in prima figura, et fatigatio proveniat ex parte motivæ sensualis, oportet quòd transeat ad secundam figuram, et si fatigetur in ea, oportet quòd transeat ad tertiam; sed si ita sit quòd sit fatigatus in tertia figura, oportet quòd extrahat suam imaginativam ab imaginatione occasionata, et faciat eam incedere imaginando casualiter quousque sint quietatæ ambæ motivæ; et quando istæ sint quietatæ, oportet quòd reducat imaginativam ad occasionem et ad finalem rationem, ut redeat ad tres figuras. Veruntamen si ita sit, *Domine,* quòd scholaris in illo tempore non possit intrare in primam et secundam figuram, nec magister in secundam et tertiam, oportet quòd dent spatium temporis ambabus motivis, et extrahant imaginativam ab occasionata imaginatione et faciant eam imaginari casualiter; quia quando imaginativa imaginatur casualiter, quietantur ambæ motivæ, et per hanc quietem reassumunt vigorem et vim in occasione, et propterea intelligit homo unam quæstionem et rationem in uno tempore, quam non intelligit in alio, et quandòque evenit

Digitized by Google

a les vegades que la ymaginativa a aventura enduu lenteniment a entendre so que dabans no entenía.

16. *Remembrat Senyor sobre tots remembraments, amat Senyor sobre totes amors!* Qui aquest libre vol entendre e saber, cové que sapia los vocables de philosophía e de theología, per tal que pusca entendre e saber les raons de philosophía e de theología don aquest libre es compost e format. Car con los vocables no son enteses, no pot esser entès so qui es predicat sobre los vocables, los quals son sobjects a aquesta sciencia de *Contemplació* novellament ab novella manera demostrada. E cové que hom sapia los .iij. arbres qui son primers en lo ters volum, per tal que per ells hom pusca venir a aquesta sciencia. E encara cové, *Sènyer,* que aquells qui aquesta sciencia volen saber, que sapien reebre segons qual lig ni creensa les creatures e les vostres vertuts donen major demostracio de la vostra bonea subirana. E encara se cové, *Sènyer,* a aquells qui aquest libre volen saber, que seguesquen la natura de lur enteniment, e que tot franc lo tenguen a aquelles coses que volen saber e entendre: car enteniment qui sia costret, es exit de sa natura; e per so car no pot usar de sa natura francament, no pot apercebre ne entendre les raons qui son greus e dures de entendre. Encara cové, *Sènyer,* que qui vol aquest libre entendre, que guart qual demostra en la questio e en la posicio vos mellor e pus noble, o en la afermacio o en la negacio: car enaxí com la forma danimal demostra mills la materia en home que no fa forma dome depinta en paret, enaxí, *Sènyer,* avegades vos demostrats mills vostres vertuts per afermacio que per negacio, o per negacio que per afermacio.

17. *Gloriós Senyor!* Qui aquest libre vol entendre e saber, cové que aferm e entena, e que no sia dubtós en les formes qui potencialment están en saber: car si aquells qui no saben so que amen saber, afermaven que en lur ánima no sia potencialment la forma daquesta sciencia, ja no poría venir aquesta sciencia en actual forma en lur remembrament e enteniment e voler, Emperò, *Sènyer,* moltes coses ama lo voler que sapia lo saber, les quals l enteniment no pot entendre: on, per assò cové que hom atriboesca a sí lo defalliment en so que no pot saber: car con hom no atriboex a sí lo defalliment e latriboex hom a la cosa que no pot saber, formas en lenteniment innorancia, per la qual priva la sciencia qui es possíbol cosa a saber. On, con assò sia enaxí, doncs cové que qui vol saber so quis pot saber, que entena sos senys sensuals e entellectuals fenits e termenats dins certa quantitat.

18. *Vertader Senyor!* Si tant es que hom no pusca entendre ni saber alcuns greus passes daquesta obra, cové que hom recorrega a les figures sensuals, per tal que pug a les figures entellectuals son enteniment. E si tant es que hom aja embargament a entendre aquesta obra per la viltat e la mesquinea del actor, so es de mí

Digitized by Google

quòd imaginativa casualiter inducat intellectum ad intelligendum id quod antea non intelligebat.

16. *Memorate Domine super omnes memorationes, amate Domine super omnes amores!* Qui hunc Librum vult intelligere et scire, *oportet quòd sciat vocabula Philosophiæ et Theologiæ, ut possit intelligere et scire rationes philosophicas et theologicas ex quibus ipse est compositus et formatus;* quia quando vocabula non intelliguntur, non potest intelligi id quod prædicatur per vocabula quæ sunt subjecta hujus scientiæ Contemplationis noviter et novo modo demonstrata; *et oportet quòd homo sciat tres primas arbores, quæ sunt in tertio Volumine, ut per eas possit venire ad hanc scientiam.* Etiam oportet, *Domine,* quòd volentes scire hanc scientiam, sciant percipere secundum quam legem et credentiam creaturæ et tuæ Virtutes dent majorem demonstrationem de tua suprema Bonitate: et etiam oportet quòd volentes addiscere hunc Librum, sequantur naturam sui intellectus, et habeant ipsum Librum in rebus quas volunt scire et intelligere; quia intellectus qui est constrictus, est extra suam naturam; et quia non potest uti sua natura liberè, non potest recipere nec intelligere rationes quæ sunt graves et duræ ad intelligendum. Etiam oportet, *Domine,* quòd volentes intelligere hunc Librum, aspiciant quænam res in quæstione et positione Te demonstret meliorem et nobiliorem, scilicet affirmatio vel negatio; quia sicut forma animalis demonstrat meliùs materiam in homine quàm in pictura ipsius, ita quandoque Tu demonstras meliùs tuas Virtutes per affirmationem quàm per negationem, et quandoque meliùs per negationem quàm per affirmationem.

17. *Gloriose Domine!* Qui vult intelligere et scire hunc Librum, oportet quòd affirmet et intelligat, et non dubitet in formis quæ potentialiter sunt in scientia; quia si nesciens id quod amat scire, affirmat in sua anima non esse potentialiter formam scientiæ, hæc non potest venire in actualitatem in sua memoria et intellectu et voluntate; et propterea multas res amat homo scire, quas intellectus non potest intelligere; et ideò oportet quòd homo attribuat sibi defectum in rebus quas non potest intelligere; quia quando non attribuit ipsum defectum et attribuit ipsum rei quam non potest intelligere, formatur in intellectu ignorantia, per quam privatur scientia, quæ est possibilis sciri. Igitur cùm hoc ita sit, oportet quòd volens scire id quod potest sciri, intelligat sensus sensuales et intellectuales finitos et terminatos intra certam quantitatem.

18. *Vere Domine!* Si ita sit quòd homo non possit intelligere nec scire aliquos graves passus hujus Operis, oportet quòd recurrat ad figuras sensuales, ut per eas elevet suum intellectum ad intellectuales; *et si habeat impedimentum ad intelligendum istud Opus propter vilitatem et miseriam Authoris, scilicet mei miseri, qui sum pauper peccator, oportet quòd ipsum attribuat Authori meliori me; quia*

Digitized by Google

mesquí, qui son un home pobre peccador, covê que hom la atriboesca a mellor actor de mí; car lo voler con desama lactor e con la memoria remembra la viltat del actor, lenteniment es embargat a entendre; axí com es endressat a entendre, con la volentat ama e con la memoria remembra la noblea del excellent e noble e savi e honrat e amat e loat actor. On, beneit siats vos, *Sènyer Deus:* car si totes aquestes coses no valíen a hom a entendre e a saber aquest libre, covê que hom recorra al *Libre del Gentil,* qui es apellat *Libre de questions e de demandes,* per demostrar la carrera de la gloria de nostre Senyor Deus.

III. *Com se contempla aquest libre.*

OH *Deus amat sobre totes amors, temut sobre totes temors!* Qui vol aver art e manera per la qual sapia contemplar en aquest libre e per aquest libre, covê que sapia formar quatre maneres de contemplacio. La primera es que hom comens al cap primer daquest libre de CONTEMPLACIO, e que arreu liga tot lo libre. Segona manera es que hom qui sapia lo libre e aurá molt lest en lo libre, que vaja ligent a aventura, de un palagrafi en altre e de un capítol en altre, triant aquelles raons qui a ell mills se covenrán en aquell temps: car enaxí com les viandes se convenen mills ab lo cors en diverses temps les unes que les altres, axí les raons les unes se convenen mills ab la ánima en un temps que en altre. Tersa manera de contemplar es que hom liga en la taula les rubriques. Quarta manera es que hom entellectueg la raó que aurá lesta dun palagrafi o de un vers a altre, membrant e entenent e volent.

20. *Gloriós Senyor!* Con aquest libre contenga aitants capítols con ha dies en lany, (1) per assò qui vol contemplar per la primera manera, pot aver a cada dia un capítol: e al cap del any que retorn al primer capítol: e car hom ha plaer de oyr e legir raons novelles, per assò, per lo espay qui es lonc del primer dia del any dentro al derrer, parrán a hom en cascun any les raons novelles, e auràn hom més de plaer. E qui vol contemplar per la segona manera, aurá plaer con encerca a aventura los verses els palagrafis: car axí com hom ha plaer de atrobar una bella flor e puxes altra, enaxí ha hom plaer de contemplar adés per una bella raó, adés per altra. E qui vol contemplar per la taula, aurá plaer per labreviament de la figura sensual, e porá estendre sa contemplacio entellectual, ab que aja lest en lo capítol qui conté la rubrica. E qui per lo quart mou vol contemplar, aurá plaer, car la entellectual contemplacio es

(1) Rectificam aqueixa frase que, per error o distracció del copista, en el text m.s. diu: «Con aquest libre contenga aitants díes con ha en lany.» La versió llatina també'l corregeix en igual sentit.

Digitized by Google

quando voluntas disamat Authorem, et memoria memorat vilitatem ipsius, intellectus est impeditus in intelligendo; sicut est directus ad intelligendum, quando voluntas amat et memoria memorat nobilitatem excellentis, nobilis, sapientis, honorati, amati et laudati Authoris. Unde benedictus sis, *Domine DEUS,* quia si omnes res prædictæ alicui non sufficerent ad intelligendum et sciendum hunc Librum, *oporteret.quòd recurreret ad Librum de Gentili, qui dicitur Liber Questionum et Petitionum,* ad demonstrandum viam gloriæ nostri Domini DEI.

TERTIA PARS.

De modo contemplandi in hoc Libro.

O *DEUS amate super omnes amores, timite super omnes timores!* Qui vult habere artem et modum per quem sciat contemplari in et per hunc Librum, oportet, *Domine,* quòd sciat formare *quatuor* modos Contemplationis, quorum *Primus* est quòd incipiat à primo Capite et ordinatè legat totum Librum. *Secundus* quòd postquam ipsum sciverit, et multùm legerit, eat legendo casualiter de uno Paragrapho in alium, et de uno Capite in aliud, eligendo illas rationes, quæ ei meliùs conveniant in illo tempore; quia, sicut quædam victualia meliùs conveniunt corpori uno tempore quàm alio, ita quædam rationes meliùs conveniunt animæ uno tempore quam alio. *Tertius* quòd legat in Tabula Rubricas: et *Quartus* quòd consideret rationem quam legerit, de uno Paragrapho vel Versu in alium, memorando et intelligendo et volendo.

20. *Gloriose Domine!* Quia iste Liber continet tot Capita quot dies sunt in anno, propterea, qui in eo vult contemplari *primo modo,* potest habere quotidie unum Caput, et finito anno redire ad primum Caput, et quia habet placitum audiendo et legendo novas rationes, propterea ratione spatii, quod est longum à prima die anni usque ad ultimum, videbuntur ei quolibet anno rationes novæ et habebit plùs placiti: et qui vult contemplari *Secundo modo,* habebit placitum, quando casualiter inquiret Versus et Paragraphos; quia sicut homo habet placitum inveniendo modò unum pulchrum florem et postea alium; ita habet placitum contemplando quandoque per unam pulchram rationem quandoque per aliam: et qui vult contemplari per Tabulam *tertio modo,* habebit placitum propter brevitatem figuræ sensualis, et poterit extendere suam intellectualem contemplationem dummodo legerit Caput quod continetur in rubrica; et qui *quarto modo* vult contemplari, habebit placitum, quia intellectualis contemplatio est suprema in dando

Digitized by Google

subirana a donar profit e plaer, e pot per una raó passar en altra. E con hom aurá ujament en negú daquests .iiij. mous, pot se hom mudar en altre mou, per revenir e per posar: car la ánima se reposa moltes vegades, con en son remembrar e entendre e voler muda les coses remembrades e enteses e vulgudes.

21. *Honrat Senyor!* Enaxí com la figura dome es la millor figura qui sia composta per los elements, enaxí, *Sènyer,* lo quart mou de contemplacio es lo mellor mou el pus plaent el pus meritori que negú dels altres mous. On, qui vol contemplar per lo quart mou, sapia espletar tot lo vers o l palagrafi, aitant con la materia li bast: e con la materia defalrá, sapia afíger daltre palagrafi: car axí con hom afig ayga al agrás quan hom lo pica, per tal que hom ne pusca gitar més dagrás, enaxí, *Sènyer,* con hom ha contemplat tot lo palagrafi en sa simplicitat, hom hi deu compondre altra raó, per tal que ab aquella ne git hom més de dousor e de plaer. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car si es ermitá o home religiós o home lech qui sia separat del mon e qui nos vulla ujar en sa cella e en sa habitacio o en la missa qui es longament solemniejada, sapia aver aquesta art e manera damuntdita: per la qual art e manera de contemplacio no será ujat de contemplar ni adorar ab aquest libre son gloriós Deu.

IV. *Con hom fa gracies a Deu daquest libre de Contemplacio.*

AH *Deus gran sobre tota granea! ah Deus fort sobre tota forsa!* Con aquest libre sia departit en tantes raons e en tantes estranyes e novelles provacions e en tan necessaries; e con aquest libre, *Sènyer,* sia al mon tan necessari, per so car es occasio a confermacio de vera fe e a demostracio de veres raons e a multiplicar devocio en vos a amar e a loar e a honrar e a servir e a obeir; e con lo vostre servidor per vostra ajuda e ab vostra gracia aja acabat e cumplit aquest libre, per assò, *Sènyer,* fa a vos gracies e mercès daquest libre. On, per assò besa la terra, e leva ses mans e sos ulls al cel ab cor humil e devot, e diu: Gloria e laor e reverencia e honor per tots temps sia donada e feta a vos, *Sènyer Deus,* quí avets feta tanta de gracia al vostre sotsmès, que ell es vengut a acabament e a fi desta obra e art de CONTEMPLACIO.

23. La qual obra e art, *Sènyer,* es estada al vostre sotsmès obra de molt gran treball e perill sensual e intellectual: car enaxí com lo gran fex casca e destruu a la bestia son dos, enaxí, *Sènyer,* per la longuea e la subtilitat e les novelles raons e moltes, lo vostre sotsmès ha aúdes moltes de penes e de treballs e de perills, e ha sofertes moltes dontes e descarns de les gents, On con assò, *Sè-*

Digitized by Google

utilitatem et placitum, et potest per unam rationem transire in aliam; et quando erit fatigatus in aliquo quatuor modorum, potest se mutare in alium ad resumendum vires et quiescendum; quia anima multoties requiescit, quando in suo memorare et intelligere et velle variat res memoratas et intellectas et volitas.

21. *Honorate Domine!* Sicut figura hominis est melior figura quæ sit composita ex elementis, ita quartus modus Contemplationis est melior et plùs placens et plùs meritorius modus quàm ullus alterum. Igitur qui vult contemplari per quartum modum, sciat explicare totum versum vel paragraphum in quantum materia ei sufficiet; et quando hæc deficiet, sciat superaddere materiam alterius paragraphi; quia, sicut homo superaddit aquam acrestæ quam premit, ut ex ea plus succi possit extrahere, ita, quando homo contemplatus fuerit totum paragraphum in sua simplicitate, debet cum eo componere aliam rationem, ut extrahat plus dulcedinis et placiti. Undè benedictus sis, *Domine DEUS,* quia si sit Eremita vel Religiosus vel Laicus, qui est separatus à mundo, et non vult fatigari in sua camera vel in suo habitaculo vel in Missa quæ diu duret, sciat habere hanc artem et modum hujus Libri, et non fatigabitur orando et contemplando suum gloriosum DEUM.

QUARTA PARS.

De gratiarum actionibus, quas DEO facimus pro hoc Libro Contemplationis.

O *DEUS magne super omnem magnitudinem! O DEUS fortis super omnem fortitudinem!* Quia iste Liber est divisus in tot rationes et in adeò peregrinas, novas et necessarias probationes, et ipse est mundo adeò necessarius, eò quòd sit occasio confirmationis veræ fidei et demonstrationis verarum rationum et multiplicationis devotionis in amando, laudando et honorando Te et in serviendo et obediendo Tibi: et tuus servus per tuum adjutorium et cum tua gratia ipsum perfecit et complevit; propterea agit Tibi gratias, et osculando terram et elevando suas manus et suos oculos ad cœlum, corde humili et devoto dicit: Gloria et Laus et Reverentia et Honor semper detur et fiat Tibi, *Domine DEUS,* qui fecisti tantam gratiam tuo subdito, quòd venerit ad perfectionem et finem hujus operis et artis *Contemplationis.*

23. Hoc opus, *Domine,* fuit tuo subdito valdè magno labori et periculo sensuali et intellectuali; quia sicut magnum onus lædit et destruit dorsum bestiæ, ita propter diuturnitatem et subtilitatem et novitatem et multitudinem rationum habuit tuus subditus

Digitized by Google

nyer, sia enaxí, e con vos, *Sènyer,* tant de temps e tan longament majats sostengut e ajudat, e con jo qui son home mesquí peccador, de pobre poder e saber, me sia en tot confiat e esperat en vos, doncs jo, *Sènyer,* de totes les mies forces sensuals e entellectuals fas a vos gracies e mercès, donant a vos tota laor e tot honrament de mes forces sensuals e entellectuals, en presencia del vostre sant altar gloriós.

24. Tots los majors grats e les majors gracies que vassall pot fer a son senyor, del bé e de la ajuda que reeb dell, es, *Sènyer,* que a ell conega tot lo bé, e a sí metex tot lo defalliment que fa; e que per son senyor a amar e loar e servir e fer plaer, se fassa sotsmès e servu e catiu de vertuts, e ques fassa campió e bataller de vensre e de sobrar los vicis els peccats qui a son senyor son desplaents. On, con assò sia enaxí, doncs lo vostre sotsmès qui per vos es, *Sènyer,* tan honrat e amat e ajudat e beneficiat, per honrar e amar e loar e servir e obeir vos, se dona es sotsmet a vertuts es fa enemic de vicis. E per tal que molt vos pusca grair la gracia que li avets feta, es, *Sènyer,* son major voler en sostenir per amor de vos ontes e treballs e penes e morts per la vostra amor. E con tot assò, *Sènyer,* no pusca bastar a mí a fer gracies a vos, per assò, a fer encara majors gracies, la mia ánima vol membrar e entendre que lo remembrament es termenat a membrar, e lenteniment a entendre, e la boca a recontar, e los ulls a veer, e les orelles a oyr, e les mans a escriure les gracies, les quals deuríen esser majors sens tota comparacio, que no son abastants totes estes coses.

25. *Sanctificat Senyor, al qual deuría esser feta honor en aquells qui us fan desonor!* Enaxí, *Sènyer,* com en esta obra de CONTEMPLACIO la mia ánima en confiansa de la vostra ajuda e del vostre socors membrava e entenía e vulía sobre los térmens de son remembrar e entendre e voler, e assò faya per los dons e los secorrimens e les ajudes que avía de vos, enaxí, *Sènyer,* deu a vos fer gracies e laors e mercès, part los térmens de ses entellectuitats e de les sensualitats del cors, confiantse en los vostres dons e en les vostres ajudes e gracies: les quals gracies e mercès que la mia ánima vos vol fer sobre les mies forces sensuals e entellectuals, son, *Sènyer,* que per la vostra amor sia lo meu cors liurat a mort e a treballs, e sia la mia ánima adorant e loant son honrat Senyor en trinitat, creador e recreador, e glorificador, concebut de Sant Espirit, nat de Verge, mort, devallat als inferns, resuscitat, pujat al Pare celestial, venrá jutjar los bons els mals.

26. *Gloriós Senyor!* No tan solament lo vostre servidor es a vos ubligat que us fassa gracies e mercès daquest libre, que axí son, *Sènyer,* de tots los bens e de tots los cessaments dels mals als quals será aquest libre occasio. E encara endemés, *Sènyer,* que no tan solament mavets vos dat aquest libre en lo remembrament e en

Digitized by Google

multas pœnas, labores et pericula, et sustinuit multa opprobria et irrisiones hominum. Igitur cùm hoc ita sit, et Tu, *Domine,* tanto tempore me sustinueris et adjuveris, et Ego, qui sum miser peccator modicæ potestatis et scientiæ totaliter in Te confiderim et speraverim, ex omnibus meis viribus sensualibus et intellectualibus ago Tibi omnem laudem et omnem honorationem in præsentia tui sancti et gloriosi Altaris.

24. Major gratitudo quam vasallus possit habere erga suum Dominum, et majores gratiæ quas possit ei agere propter bonum et adjutorium quod ab eo recipit, sunt, *Domine,* quòd ei attribuat omne bonum et sibi omnem defectum quem facit, et quòd ad amandum et laudandum suum Dominum, et ad ei serviendum et placendum se faciat servum et subditum et captivum virtutum, et impugnatorem vitiorum et peccatorum quæ suo Domino displicent. Igitur cùm hoc ita sit, tuus subditus, qui à Te est adeò honoratus, adjutus, amatus et beneficiatus, ad honorandum, amandum et laudandum Te, et ad serviendum et obediendum Tibi, se dat et se submittit virtutibus, et facit se inimicum vitiorum; et, ut possit esse Tibi valde gratus pro gratia quam ei fecisti, vult sustinere plura opprobria et majores labores et pœnas et ipsam mortem pro tuo amore; et quia totum hoc non posset mihi sufficere ad agendum tibi gratias, propterea, ut istæ sint majores, mea anima vult memorare et intelligere quòd sua memoria sit terminata in memorando et intellectus in intelligendo et lingua in enarrando et oculi in videndo et aures in audiendo et manus in scribendo gratias, quæ deberent esse majores sinè omni comparatione quam sufficiant omnes prædictæ res.

25. *Sanctificate Domine, cui deberes fieri honor apud illos qui Te inhonorant!* Sicut in hoc *Opere Contemplationis* mea anima in confidentia tui adjutorii et tui succursûs memorabat, intelligebat et volebat super terminos suæ memoriæ, intellectûs et voluntatis, et hoc faciebat per dona succursûs et per adjutoria quæ habebat à Te, ita debet Tibi gratias agere ultra terminus suarum intellectualitatum et sensualitatum corporis, confidendo in tuis donis et in tuo adjutorio; et gratiæ, quas mea anima vult Tibi agere supra meas vires sensuales et intellectuales, sunt quòd pro tuo amore meum Corpus tradatur laboribus et morti; et ipsa anima adoret et laudet suum honoratum Dominum in Unitate et Trinitate, Creatorem, Recreatorem, Glorificatorem, conceptum de Sancto Spiritu, natum ex Virgine, mortuum et qui descendit ad inferos, et resurrexit, et ascendit ad cœlestem Patrem, et veniet judicare bonos et malos.

26. *Gloriose Domine!* Non tantùm tuus servus est obligatus ad agendum Tibi gratias pro hoc Libro, sed etiam pro omnibus bonis quæ fient, et pro omnibus malis quæ cessabunt occasione ipsius; et non solùm mihi dedisti, *Domine,* hunc Librum in memoria, intellectu et voluntate, sed etiam per ipsum mihi dedisti

Digitized by Google

lo enteniment e en lo voler, que sí avets donades per aquest libre moltes de vertuts, e mavets sanat e mundat de molts greus peccats. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus*, car con entré en aquest libre, era pobre e mesquí e vil e culpable mon remembrament e mon enteniment e mon voler; e ara avets, *Sènyer*, ab aquest libre tan examplat e tan enrequit e tan purificat mon remembrament e enteniment e voler, que venga questio o temptacio o vici o dubitacio on se vulla ni de qual part se vulla, que a tot abasta aquest libre, al remembrament quil remembra e al enteniment qui lentén e a la volentat amadora daquest libre. Emperò, *Sènyer*, en molts de locs en esta obra nos guabam de esser vertuós e de esser viciós; e assò fem per tal que la obra ne sia mills afigurada: on, les vertuts deym nos que no son en nos; mas que ho deym axí, per embellir la obra. Car axí com lo trobador se guaba de bé esser enamorat per tal que sa cansó ne sia mellor, enaxí nos avem dit que ha en nos vertuts, per entencio de embellir la obra: e car nos nos acusam dels vicis qui son en nos, e car lo nostre nom no escrivim en esta obra, per assò es significat que nos nons guabam de aver vertuts nins loam per aver vana gloria; ans ho fem per tal que la obra ne sia mellor.

27. *Graciós Senyor!* Sil vostre servidor ha molt gran pagament e molt gran alegría con es estort dels treballs e dels perills en los quals ha tan longament estat per aquest libre, encara no es estort dels grans consirers e dels grans desigs que ell ha, que aquest libre de CONTEMPLACIO fos escampat per lo mon en molts de locs, e que vengués en mans domens amadors de veritat, e que sia defès dels homens amadors de falsetat, qui morden e reprenen veritat, e son servus e sotsmeses daccidia e de vana gloria. On, con jo sia home e atorc e confés que null bé qui sia en esta obra no sia vengut de mí, e con jo no aja gosat aver audacia de mon nom escriure en esta obra per raó de la mia viltat e per la noblea e la sanctetat desta obra; e car ma entencio la qual jo he aúda en esta obra no sia per tal que jo sia ric ni honrat ni sajornat ni loat en est mon, doncs, ¿per què, *Sènyer*, per la mia viltat e mesquinea es negú enemic ni mordedor falsament desta obra, con sia cosa que la obra no sia mia ni de mí, en aquelles coses en que es bona? On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus:* car si jo e tots aquells qui darán enantament a esta obra son ubligats a aver e a fer gracies a vos desta obra, doncs ¡quant será gran lo desgrat que vos devets aver a tots aquells qui ab falsa entencio e ab falses raons e ab enveja son contraris a esta obra e als bens quis poden seguir per esta obra!

28. *Misericordiós Senyor, ple de misericordia e de mercè, del qual tota gracia e tot bé vé!* Aitant con aquesta obra es major e mellor, e aitant con jo son home vil e mesquí e pobre en tots bens, daitant son ubligat a aver e a fer més de gracies e de mercès a vos, e daitant par aquesta obra mills vostra que mia, en lo bé qui es en

Digitized by Google

multas virtutes, et me sanasti et mundasti à multis gravibus peccatis. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando intravi in hunc Librum, mea memoria et meus intellectus et mea voluntas erant pauperes, viles et culpabiles; et nunc cum ipso et per ipsum dedisti eis tantam latitudinem et tot divitias et tantam purificationem, quòd, si veniat quæstio vel tentatio vel vitium vel dubitatio quæcunque sit, et ex quacunque parte velit, ad omnia sufficiat iste Liber, memoriæ quæ eum memorat, et intellectui qui eum intelligit, et voluntati quæ eum amat; veruntamen in multis locis hujus operis me jacto quòd sim virtuosus, et in aliis quòd sim vitiosus, et hoc facio, ut hoc opus sit meliùs figuratum. Unde virtutes quas dico esse in me, non sunt in me, sed dico eas esse in me ad pulchrificandum opus; quia sicut compositor cantionum se jactat quòd sit benè inamoratus, ut sua cantio sit melior; ita dixi esse in me virtutes, ut istud opus sit pulchrius et melius; et quia me accuso de vitiis quæ sunt in me, et quia meum nomen non scribo in hoc opere, per hoc significatur quòd non me laudem de virtutibus propter vanam gloriam, sed solùm propter melioritatem Operis.

27. *Gratiose Domine!* Quamvis tuus servus habeat valdè magnam satisfactionem et valdè magnam lætitiam, eò quòd sit extractus à laboribus et periculis in quibus tam longo tempore fuit pro hoc Libro, tamen nondum evasit à magnis sollicitudinibus et desideriis quæ habet, ut ipse diffundatur per mundum in multa loca, et veniat in manus hominum amatorum veritatis, et defendatur ab hominibus amatoribus falsitatis, qui mordent et reprehendunt veritatem, et sunt servi et subditi acediæ et vanæ gloriæ. Igitur cùm ego, *Domine,* sim homo, et fatear et confitear nullum bonum esse in hoc Opere, quod venerit à me, et non ausus fuerim scribere in eo meum nomen ratione meæ vilitatis et ratione nobilitatis et sanctitatis ipsius operis, et mea intentio non sit ut sim dives et honoratus et laudatus in hoc mundo, quare propter meam vilitatem et miseriam est aliquis inimicus qui falsò mordeat hoc opus, cùm ipsum non sit meum nec à me in rebus in quibus est bonum? Unde benedictus sis, *Domine* quia si ego et omnes qui promovebunt hoc Opus, sumus adeò obligati ad agendum Tibi gratias pro ipso, ¡quanta erit indignatio quam Tu debes habere in illos, qui falsa intentione et falsis rationibus et invidia erunt contrarii huic operi et bonis quæ possunt evenire per ipsum!

28. *Misericors Domine, plene misericordia et pietate, à quo venit omnis gratia et omne bonum!* Quantò istud Opus est majus et melius, et quantò magis ego sum homo vilis et miser et pauper in omnibus bonis, tantò sum plus obligatus ad agendum Tibi gratias, et tantò melius apparet istud opus esse plùs tuum quàm meum in bono quod in eo est. Et si fortè in hoc Opere sit aliquis error, videtur esse meus et non tuus: quia si ego essem homo magnæ sapientiæ et magnæ auctoritatis, non ita benè et distinctè significa-

esta obra. E si tant es que en esta obra aja neguna error, daitant par mia e no vostra; car si jo fos home de gran saber e de gran auctoritat, no fora tam bé differentment significat quel bé desta obra fos de vos, el mal, si gens ni ha, fos de mí, com es con jo son home sens saber, e home vil e mesquí e peccador e culpable e sens nulla auctoritat e honrament. On, con vos, *Sènyer,* ho ajats volgut axí ordenar e demostrar, doncs guarden sí los mordedors e los reprenedors de veritat, loadors de falsetat, que no venguen mordre e rependre esta obra de CONTEMPLACIO: car si ho fan, serán contra vostra volentat e contra vostra ordonacio, per la qual contrarietat pervé hom a foc e a torments perdurables.

29. *Humil Senyor, ple de mercè!* Enaxí com jo son moltes vegades cuidat perir en aquest libre de CONTEMPLACIO per la mia frevoletat qui es molt gran e mesquina, e per la longa continuacio e per les grans subtilitats desta obra, enaxí, *Sènyer,* son entrat en molt gran reguart e paor desta obra, que no peresca e no sia destruída per homens mals e falces e ab poca de consciencia, e per la viltat e mesquinea e la poca auctoritat qui es en mí. On, con assò sia, *Sènyer,* enaxí, doncs cové que jom confiu e mesper en vos, axí bé ara que salvets e guardets esta vostra obra, com me confiava en vos, con era en la obra, ans que fos acabada. E car null hom no pot més encarregar son bon senyor, mas ques confiu en ell a ses grans necessitats, per assò, *Sènyer,* lo vostre servidor se confía de tot en tot en vostre poder e saber e voler, que garden e defenen esta obra, dels malvats reprenedors; e que desta obra fassats so que pot vostre poder e sab vostre saber, qui es a gloria e a laor e a honrament e a honor del vostre amorós voler, qui ama honrament e honor del vostre poder e saber. Mas con jo, *Sènyer,* per aquesta manera desperansa me vull asegurar desta obra e mon enteniment entén que, quant a mí, aitant me val si va a avant com si no, adoncs vé mon voler qui ama tan fortment vostre honrament, que nol pot sadollar mon esper: car leyal amador tant deu amar la honor de son amat, que no li basta son guardó aver, per la gran volentat que ha, que a son amat fassa honrament e honor aver.

30. *Dreturer Senyor!* Sensualment sentim e entellectualment entenem que enaxí com lo coutell no fa a menysprear per lo ferrer dentro que sia vista la trencadura del coutell, enaxí, *Sènyer,* aquesta obra no fa a menysprear per mí ni en mí, dentro que sia vista mala e errada, si tant es que nulla errada ni null vici hi aja. On, qui esta obra volrá menysprear e destruir, entena la mia entencio, qui no es estada en esta obra a dan de negú, enans ho es a donar laor de vos e de exaltament a la sancta Esgleya romana: e guart, *Sènyer,* la bonea de les rubriques, e guart si proven so que signifiquen: e so qui es mal, si jens ni ha, exilen ho desta obra, e melloren so que si pot mellorar, e lexen estar so qui es bo e qui negún dan no dona. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus;* car tant

Digitized by Google

retur bonum hujus operis esse à Te, et malum, si in eo est, esse à me, sicut nunc quando sum homo vilis et miser peccator et culpabilis et sinè ulla auctoritate et honoratione. Igitur cùm Tu, *Domine,* hoc ita volueris ordinare et demonstrare, caveant sibi arrosores et reprehensores veritatis, laudatores falsitatis, nè veniant ad mordendum et reprehendendum istud *Opus Contemplationis;* quia si hoc faciant, erunt contra tuam voluntatem et contra tuam ordinationem, per quam contrarietatem vadit homo ad perdurabilia tormenta.

29. *Humilis Domine plene misericordia!* Sicut ego multoties putavi perire in hoc *Libro Contemplationis* ratione magnæ fragilitatis quæ est in me valde magna et misera, et ratione longæ continuationis et magnarum subtilitatum quæ in eo sunt, ita intravi in valde magnam sollicitudinem et timorem ne pereat et destruatur ab hominibus malis et falsis et paucæ conscientiæ, ratione vilitatis et miseriæ et modicæ authoritatis quæ est in me. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine,* oportet me ita confidere et sperare in Te, quòd salves et custodias istud tuum Opus, quando est perfectum, sicut confidi antequam esset perfectum; et quia nullus homo potest plus obligare suum bonum Dominum quàm confidendo in eo in suis magnis necessitatibus, propterea tuus servus totaliter confidit in tua potestate et sapientia et voluntate, quòd custodiant et defendant istud Opus á malignis reprehensoribus, et ex eo facias id quod potest tua potestas et scit tua sapientia esse ad gloriam, laudem, honorationem et honorem tuæ amorosæ Voluntatis, quæ amat honorationem et honorem tuæ Potestatis et Sapientiæ; sed quando ego, *Domine,* isto modo spei volo assecurari de hoc opere, et meus intellectus intelligit quòd mihi tantum valeat sive promoveatur sive non, tunc venit mea voluntas, quæ ita vehementer amat tuam honorationem, quòd non possit eam satiare mea spes; quia fidelis amator adeò debet amare honorem sui amati, quòd non ei sufficiat habere suum præmium pro magna voluntate quam habet faciendi quòd suus amatus habeat honorationem et honorem.

30. *Juste Domine!* Sensualiter sentimus et intellectualiter intelligimus quòd sicut culter non est contemnendus propter ferrarium qui eum fecit, quousque videatur ipsum non esse aptum ad scindendum, ita istud Opus non sit contemnendum propter me, quousque videatur malum et erratum, si aliquis error vel aliquod vitium sit in eo. Igitur qui istud Opus volet contemnere et destruere, intelligat meam intentionem, quæ non est ad damnum alicujus, imò est ad laudem Tuî, et ad exaltationem sanctæ Ecclesiæ Romanæ; et aspiciat bonitatem rubricarum, et attendat an probent id quod significant: et quod in hoc Libro est malum, si aliquid est, auferat et melioret id quod meliorari potest, et relinquat id quod est bonum et quod nullum damnum affert. Unde benedictus sis,

Digitized by Google

mes aquesta obra coral e tant es entrada en la amor de la mia ánima, que a vostra sancta deitat e humanitat la comán; e cománla a madona Sancta María Verge gloriosa, e a madona sancta Anna, e a sent Gabriel e a sent Michel, e a tots los àngels els archàngels: e comanla a sent Joachim, e a sent Josep Abenimatia, e a tots los prophetes, e a mon senyor sent Johan e sent Jacme e sent Pere, e sent Andreu e sent Paul, e a tots los apòstols la comán, e a mon senyor sent Lorens, e sent Vincents e a tots los màrtirs, e a tots los innocens la comán, per so car ella es occasio a enamorar hom de martire, e es obra innocent: e comanla a mon senyor sent Silvestre e sent Bernat e sent Domingo e sent Francesch e a tots los confessors els religiosos, per so car aquesta obra loa los confessors e loa affliccions e religio. E comán, *Sènyer,* aquesta obra a madona sancta Magdalena e a sancta Katerina, e a totes les vèrgens e les màrtirs e les religioses, per so car es obra damor e de fervor e de penitencia e de menyspreament daquest mon. On, beneyt siats vos, *Sènyer Deus,* car a vos e a totes les vertuts del cel e a tots los feels crestians e amadors de veritat comán aquesta obra, que ells la guarden e la defenen e la multipliquen, en aquelles coses on la mia forsa sensual e entellectual ni la mia fama no pot bastar a ella a guardar e a defendre dels demonis e dels falsos reprenedors. On, gloria e benediccio sia, *Sènyer Deus,* a la vostra sancta misericordia e justicia: car si es nulla cosa de bé que jo meresca per mos mèrits, si tant es que negú naja, ne si es de la vostra misericordia que en nulla re me vullats fer gracia, clam vos mercè, *Sènyer,* e prec tots los sants damundits que us en preguen, que vos me dejats satisfer em dejats fer gracia en esta obra, e so que a mí deuríets dar, queu donets a exaltacio e a multiplicament desta obra de CONTEMPLACIO, per tal que ab ella siats loat e honrat e servit e amat e obeít, e que reebam gloria e benediccio perdurablement de vos, qui sots nostre gloriós Deu.

Acabada e cumplida es aquesta translacio del LIBRE DE CONTEMPLACIO darabic en romans: la qual translacio fo fenida lo primer dia de lany, en vulgar; e la compilacio darabic fo fenida e termenada en lo sant divenres de Pasca, en lo qual pres mort e passio nostre Senyor Deus Jhesu Christ, fill de la Verge gloriosa nostra dona Sancta María.

Benediccio e gloria, *Senyor Deus,* sia donada a tots aquells e aquelles qui vos adorarán eus contemplarán ab aquesta obra, e qui per mí, pobre peccador, viciós, culpable, mesquí, en lo qual no son los bens que nos deym que son en mí, los quals avem dits per tal que la obran parega en sia pus enamorada e quen sia més contemplada, vos pregarán, e qui a avant metrán esta obra de CONTEMPLACIO, a gloria e a laor de vos, qui sots nostre honrat Senyor Deus Jhesu Christ. Amen.

Digitized by Google

Domine DEUS, quia adeò est mihi charum hoc Opus et adeò est intra amorem meæ animæ, quòd tuæ sanctæ Deitati et Humanitati ipsum commendem; et etiam commendo ipsum meæ Dominæ sanctæ MARIÆ Virgini gloriosæ, et meæ Dominæ sanctæ Annæ et sancto Gabrieli et sancto Michaeli et omnibus Angelis et Archangelis, et sancto Joachim et sancto Joseph ab Arimathia et omnibus Prophetis, et meo Patrono sancto Joanni et sancto Jacobo et sancto Petro et sancto Andreæ et sancto Paulo et omnibus Apostolis, et commendo ipsum meo Patrono sancto Laurentio et sancto Vincentio et omnibus Martyribus et omnibus Innocentibus, eò quòd ipsum sit occasio inamorandi hominem erga Martyrium, et sit Opus innocens: et commendo ipsum meo Patrono sancto Sylvestro et sancto Bernardo et sancto Dominico et sancto Francisco et omnibus Confessoribus et Religiosis, eò quòd laudet confessores et laudet afflictiones et religionem: et commendo ipsum meæ Patronæ S. Magdalenæ et S. Catharinæ et omnibus Virginibus, pœnitentibus, et Martyribus Religiosis, eò quòd sit Opus amoris et fervoris et pœnitentiæ et contemptûs hujus mundi. Unde benedictus sis, *Domine DEUS,* quia Tibi et omnibus virtutibus cœli et omnibus fidelibus Christianis et amatoribus veritatis commendo istud Opus, ut ipsum custodiatis et defendatis et multiplicetis in illis rebus in quibus meæ vires sensuales et intellectuales et mea fama non possunt sufficere ad custodiendum et defendendum ipsum à dæmonibus et à falsis reprehensoribus. Unde gloria et benedictio sit, *Domine DEUS,* tuæ sanctæ Misericordiæ et Justitiæ; quia si est aliquid boni quod ego merear vel habeam, vel si tua Misericordia in aliqua re velit mihi facere gratiam, precor Te et precor omnes sanctos prædictos ut Te precentur, ut mihi satisfacias et des gratiam quam peto pro hoc *Opere Contemplationis,* et quidquid mihi velles dare, des ad exaltationem et multiplicationem ipsius, ut cum eo Te laudemus et honoremus et amemus et Tibi obediamus et serviamus, et perdurabiliter recipiamus gloriam et benedictionem à Te, qui es noster gloriosus DEUS.

Perfecta et completa est hæc translatio *Libri Contemplationis* ox arabico in linguam vernaculam et finita est prima die anni, et compilatio in arabico fuit finita in sancto die Veneris Paschæ, in quo sustinuit Passionem et Mortem noster Dominus JESUS Christus Filius Virginis gloriosæ nostræ Dominæ sanctæ MARIÆ.

Benedictio et gloria, *Domine DEUS,* detur omnibus qui Te orabunt et contemplabuntur cum hoc Opere, et qui Te rogabunt pro me paupere, vitioso, culpabili et misero peccatore, in quo non sunt bona quæ dixi esse in me ut hoc Opus appareat magis inamoratum, et sit magis aptum contemplationi, et omnibus illis qui ipsum promovebunt ad gloriam et Laudem Tui, qui es noster honoratus Dominus DEUS JESUS Christus. Amen.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAULA

Pàgines

Als suscriptors. 3

Libre II
(Acabament.)

De la XII.ª Distincció: Com Deus ha recreada la natura humana.

Cap. 60. *Com pertany a nostre Senyor Deu segons la sua bonea que sia recreador.* 7

Cap. 61. *Com per encarnacio divina fo delit peccat original* 13

Cap. 62. *Com lumà lynatge fo recreat per la sancta passio de Jesu Christ.* 18

De la XIII.ª Distinccio: De la Volentat divina.

Cap. 63. *Com tots quants bens son, son volguts per la volentat divina* 24

Cap. 64. *Com en la volentat divina no es volgut peccat ni culpa* 29

Cap. 65. *Com Deus vol esser Deus e home ensems.* 34

De la XIV.ª Distinccio: De la Senyoría divina.

Cap. 66. *Com es cuvinent cosa e raonable que nostre Senyor Deus sia subirá senyor per exaltació de noblea* 41

Cap. 67. *Com Deus merex aver senyoría, per so car es benfactor* 46

Digitized by Google

Pàgines

Cap. 68. *Com Deus merex que sia senyor nostre, per so car nos ha comprats.* 51

De la XV.ª Distinccio: De la divinal Saviea.

Cap. 69. *Com Deus es savi en sa essencia divina.* 57

Cap. 70. *Com Deus es savi en tot quant fa.* . . 62

Cap. 71. *Com la saviea divina trau de mal bé.* . 67

De la XVI.ª Distinccio: De la divinal Dretura.

Cap. 72. *Com nostre Senyor Deus es dreturer en sí metex* 73

Cap. 73. *Com Deus es dreturer en los àngels e en los demonis* . , ... 78

Cap. 74. *Com Deus es dreturer en los homens rics e en los pobres* 83

Cap. 75. *Com Deus es dreturer enfre lome injuriós e linjuriat.* 87

Cap. 76. *Com nostre Senyor Deus es dreturer enfre lome just el home peccador.* 92

Cap. 77. *Com Deus es dreturer en los homens catòlics e en los infeels* 98

De la XVII.ª Distinccio: De la Larguea divina.

Cap. 78. *Com nostre Senyor Deus es larc a totes creatures* 104

Cap. 79. *Com nostre Senyor Deus es larc a home, per so car li donà esser humà* 108

Cap. 80. *Com nostre Senyor Deus es larc, per so car dona als homens los bens temporals* . . . 113

Cap. 81. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo larc de la sua beneyta humanitat* 117

Cap. 82. *Com nostre Senyor Deus es larc, per raó dels grans dons que dona en parays* 122

De la XVIII.ª Distinccio: De la Ajuda que nostre Senyor Deus fa als homens.

Cap. 83. *Com nostre Senyor Deus ajuda a tots aquells qui per amor dell se treballen.* . . . 128

Digitized by Google

Páginæs

Cap. 84. *Com nostre Senyor Deus ajuda als homens qui volenters fan almoynes per la sua amor.* . 134
Cap. 85. *Com nostre Senyor Deus ajuda als homens justs de lurs mortals enemics* 139
Cap. 86. *Com nostre Senyor Deus ajuda a tots aquells qui fan penitencia* 144

De la XIX.ª Distinccio: De la Humiltat que es en nostre Senyor Deu.

Cap. 87. *Com nostre Senyor Deus se humilià con pres carn humana* 150
Cap. 88. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en est mon en totes les sues obres* 155
Cap. 89. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en totes ses paraules.* 160
Cap. 90. *Com nostre Senyor Jhesu Christ fo humil en la sua digna e sancta passio* 165
Cap. 91. *Com nostre Senyor Jhesu Christ se humilía a hom per obres de sacrifici* 170
Cap. 92. *Com nostre Senyor Deus se humilía a hom per oracio* 176

De la XX.ª Distinccio: De la gran Misericordia divinal.

Cap. 93. *Com nostre Senyor Dsus es misericordiós per raó de sa gran bonea* 182
Cap. 94. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós per raó dels precs que li son fets* 187
Cap. 95. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós per raó de nostres grans necessitats* 193
Cap. 96. *Com nostre Senyor Deus es misericordiós a tots aquells qui en la sua misericordia se confien.* 198

De la XXI.ª Distinccio: De la Gloria de paraís.

Cap. 97. *Com hom glorieja en la divinal essencia* . 204

Digitized by Google

Pàgines

Cap. 98. *Com los homens justs gloriejarán en parais en la humanitat de nostre Senyor Deu Jhesu Christ* 209

Cap. 99. *Com los benahuirats de parais gloriejen en la lur benahuiransa* 215

DE LA XXII.ª DISTINCCIO: Del Acabament de nostre Senyor Deu.

Cap. 100. *Com nostre Senyor Deus es acabat en sa essencia divina* 220

Cap. 101. *Com nostre Senyor Deus es acabat en totes les sues obres* 226

Cap. 102. *Com tot lo nostre acabament está en lacabament de nostre Senyor Deu.* 232

ILLUSTRACIONS Y NOTES.

El derrer capítol del «Libre de Contemplació». 243

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 08308 9691

Digitized by Google

Digitized by Google